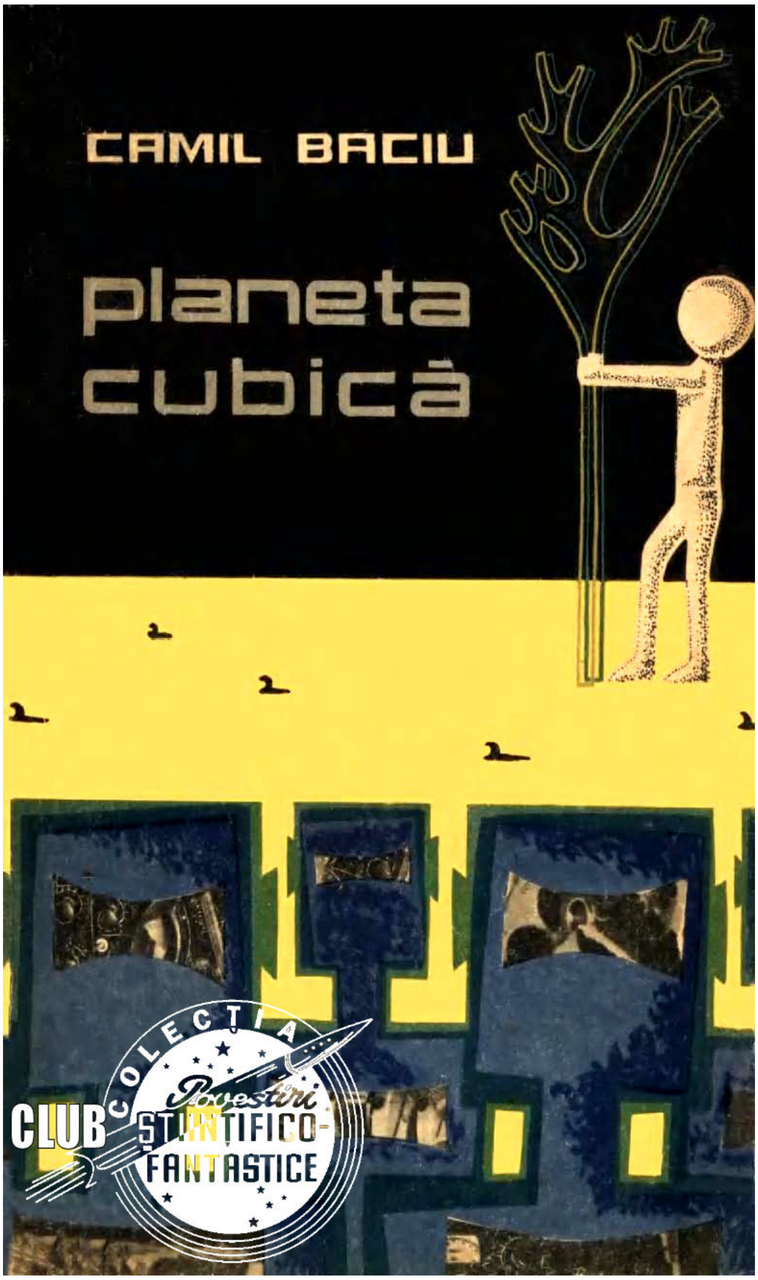
CAMIL BACIU
planeta
cubică
CLUB
COLECŢIA
Povestiri
ŞTIINŢIFICO-
FANTASTICE

CAMIL BACIU

PLANETA CUBICĂ

POVESTIRI
ŞTIINŢIFICO-FANTASTICE

CLUB

Colecţia Povestiri ştiinţifico-fantastice

SCAN: Aleph
PRELUCRARE: Aleph
prima ediţie digitală, iunie 2011

EDITURA TINERETULUI

Coperta de GREBU DEVIS

ARAGUA

— Cunoaşteţi întîmplarea cu Picasso, senior ?
— Care dintre ele ?
— Oh, senior, aceea de care vorbeşte toată lumea, în legătură cu insula noastră. Picasso — cel mai mare pictor din lume, senior — intrase la un oficiu poştal din Florida să expedieze o scrisoare unui prieten pe care-l avea aici. Funcţionara a privit adresa şi l-a întrebat : „Nu cumva, senior Picasso, aţi greşit ? Nu cumva vreţi să trimiteţi scrisoarea asta în Costa-Rica ?" „Nu, nu — a răspuns Picasso — prietenul meu, mi amigo, locuieşte în Puerto-Rico." Îmi pare rău — a spus funcţionara — dar aşa ceva nu există !". Auziţi, senior, Puerto-Rico nu există ! Şi e sub nasul lor, o cursă de plăcere de la Miami sau Palm-Beach ! Şi cine nu-i cunoaşte pe băieţii noştri care se scurg în fiecare an, acolo, în căutarea de lucru ? Por favor, senior, por favor, dar sînt cei mai straşnici apaches ! * N-au bani, n-au de lucru, sînt iuţi la mînie şi atunci — cuţitul... Uitaţi-vă spre dreapta, cel mai vechi patio din Puerto-Rico, mai vechi decît acela al familiei Manzanares din Ponce. Vă plac străzile noastre, senior ?
— Îmi plac grozav. Şi la noi străzile ce duc spre port coboară în trepte şi balcoanele sînt închise cu pereţi de sticlă. Dar aici totul e mai... mai transparent, mai aerian...
— Oh, şi mai întunecat, senior. Sînt case grele din piatră, sînt vechile bastioane, şi apoi, toate străduţele acestea înguste, umede, unde nu pătrunde

* Apaches (citeşte „apaces") = cuţitari (sp) (n a).

Soarele. Dar vaporul dumneavoastră, senior? O să plecați chiar cu „Regina Maab“?

— Da Peste jumătate de oră.

— Oh! Și n-ați văzut nimic!

— Nimic. Cîteva străzi și cîteva case. Nici fetele n-am apucat să le văd...

— Și ce fete frumoase avem, senior! Parisul și New York-ul împreună nu au atîtea fete frumoase cîte sînt în Ponce! Și dumneavoastră plecati! Ați putea închiria o casă din acestea, cu balconul legat de acoperiș prin pilaștri subțiri, cu obloane colorate, cu un patio mic... foarte mic.. cel mai mic patio... Ați avea și un felinar prins în perete, cu picior de fier forjat, tocmai deasupra intrării...

— Îmi pare rău, don... don...

— Esteban, senior.

— Îmi pare rău, don Esteban, dar sîntem așteptați la Mexico.

— Oh, senior... sigur, senior... Dar o zi, două, ce mai contează? Avem creole, negritas, blonde... Puteți închiria un vas pentru pescuit în larg... Și ce lupte de cocoși, senior!... Veniți tocmai din Romania, es decio latinos, lo mismo que nostros *... și treceți pe aici ca o furtună... Eh, da, sigur, dacă vă așteaptă... Aș pleca și eu pînă acolo, dar mi-e teamă de ce o să mi se întîmple la întoarcere. Sînteți medic, senior?

— Nu, inginer.

— Oh, e foarte bine, muy bien! Însoțiți vreun transport de utilaje?

— Nu, don Esteban. V-ar fi interesat așa ceva?...

— Pe mine? Sfîntă Născătoare, pavăză a portoricanilor! Nu vedeți cum arăt? Doar nu sînt negustor, ca să mă interesez de mărfuri! Dar așa, senior, latinii vorbesc, fug, se zbat... Soarele e fierbinte aici și sîngele fierbe, și cînd întîlnești un străin taberi pe el cu întrebări... Mai ales un latino! Sper că nu v-ați supărat, senior?

---

* Adică latin, ca și noi (sp) (n a)

— Nu. De ce să mă supăr ? Mai e mult pînă în port, don Esteban ?

— Cinci minute. Asta pentru că v-am dus pe drumul cel mai scurt, senior. Oricum, „Regina Maab" nu-şi ridică ancora înainte de a fi şi dumneavoastră pe bord Cargourile astea vagabonde au totdeauna timp.

— De ce „vagabonde", don Esteban ?

— De ce „vagabonde" ? ! Păi aşa se numesc, senior, vasele de curse ocazionale ! De la cele de cîteva zeci de tone pînă la cele mai mari. Aici, la Ponce, aţi fi putut vedea transatlanticele care merg de la Colon la Londra — opt mii şi şapte sute patruzeci de kilometri — senior, şi pe cele care, venind din Colon, se opresc la Gibraltar — opt mii şi douăzeci de kilometri. Şi apoi la Port Said, încă trei mii cinci sute de kilometri. Asta face în mile...

— Lasă, don Esteban, mă mulţumesc şi cu distanţele în kilometri.

— Gracias ! Dar să treceţi pe aici, senior, şi să nu vă arăt locul pe unde au trecut Columb, Magellan, Vasco de Gama ? !

— Au trecut toţi prin Puerto-Rico ? !

— Toţi, senior, toţi ! Asta nu e insulă în care să te opreşti doar pentru un sfert de oră ! Mai ales cînd de-abia ai scăpat cu viaţă ! Spuneţi-mi, senior, pentru numele Sfintei Născătoare, unde aţi fi aterizat dacă insula nu se afla aici ?!

— ..

— Aţi fi căzut în Marea Sargasselor, senior ! Şi acum, fugiţi să vă îmbarcaţi fără măcar să fi aprins o lumînare pe altarul Santei Luiza de Tornados, apărătoarea de furtuni ! Cine o să vă apere sufletul şi trupul de primejdii în Marea Caraibilor, senior ? Cui o să vă rugaţi ? !

— Hm...

— Cum ? ! Dumneavoastră nu... ? ! În sfîrşit, fiecare cu credinţa lui, dar cînd scapi cu viaţă dintr-o aterizare forţată... Măcar o lumînare, senior... O lumînare de ceară albă, răsucită, cu marginile aurite şi pictată cu lac albastru şi roşu, aşa cum se cuvine unui senior inginiero... Aţi putea să intraţi aici, în capela aceasta, îl cunosc pe preot... E negru, senior, dar ştie ca nimeni altul slujba pentru furtuni. .

— Nu pot, don Esteban. Vasul pleacă peste zece minute.

— Mare păcat, senior, Santa Luiza de Tornados...

— Portul !

— E portul, senior. De cînd aţi aterizat fugiţi tot timpul şi eu pe lîngă dumneavoastră. Şi ar fi trebuit să aprindeţi o lumînare, măcar una mai mică... Sîntem în septembrie, luna furtunilor !

— Don Esteban, fii bun şi cumpără dumneata o lumînare pentru mine, una din ceară albă, răsucită, cu marginile aurite şi pictate cu lac albastru şi roşu şi roagă-te Santei Luiza de Tornados să ne păzească de acum încolo, în Marea Caraibilor şi mai departe...

— Gracias, senior, gracias... Va fi cea mai frumoasă lumînare din Ponce şi o s-o aprind cu mîna mea şi o să mă rog la toate icoanele. Drum bun, senior !... Drum bun...

Îmi întoarse spatele acoperit de o veche flanelă marinărească ruptă şi porni să urce panta falezei, ţopăind pe picioarele-i bătrîneşti. L-am mai văzut cum îşi trece banii dintr-o mînă într-alta de parcă i-ar fi fript degetele şi m-am gîndit că o lumînare aurită îţi răcoreşte totdeauna mai bine gîtlejul decît una neaurită.

*

* *

Părea prea cuminte această „Regină Maab", faţă de cum te-ai fi aşteptat să arate auzindu-i numele. Regina Maab galopase la vremea sa prin toţi codrii povestirilor medievale engleze fluturîndu-şi părul asemeni unei flăcări ce joacă pe comori. Pe cînd „Regina Maab" a noastră, cu puntea înălţată la pupă, cu teuga adusă la aceeaşi înălţime şi cu bastionul central de cabine și comenzi, era imposibil de deosebit de alt cargou cu același tonaj. Pe părțile mai joase ale covertei avea fixate pe suporturi de oțel pasarele de comunicație, unind prova și pupa navei, semn că vasul încărcat la refuz se înfundă bine în apă, și că trebuie să fii cu mult deasupra punții pentru a nu fi udat de valuri. Cele două catarge cu bigi roșii, coșul gros și negru lipit de bastionul central, bărcile de salvare spînzurate în suporturile lor curbe întregeau imaginea indiferentă și cuminte a acestui cargou solid, ce nu putea să atingă mai mult de douăsprezece noduri sub încărcătură maximă.

Cu toate că ora plecării trecuse de mult, bigile continuau să lucreze și ridicară sub ochii noștri pe puțin o mie de lăzi și cinci sute de saci. Urmară alte lăzi și alți saci, din ce în ce mai mici și, în timp ce această operație se desfășura într-un cor de urlete și înjurături, călătorii urcau netulburați pe punte, tolănindu-se în șezlongurile așezate cu spatele la teugă. Erau preoți și călugărițe, negritoși, negustori însoțiți de cîte un secretar ce fugea de jur împrejurul lor atît de repede, încît credeai că o să-și prindă coada, militari țepeni, sufocați de gulerele înalte, dansatoare împodobite cu peneturi bogate și cîțiva băieți uscățivi, musculoși, în tricouri roșii și galbene, cu mijlocul strîns în curele late, care ne priveau cu figurile împietrite, parcă fără să ne vadă.

Toți erau colorați în afara preoților, căci sobrietatea spaniolă izvorîtă din camerele reci ale Escurialului * și din cele fierbinți ale inchiziției nu reușise să potolească gustul pentru roșu-corai și galben-limoniu, pentru verdele de smarald și azuriul cerului pe care amestecul de strămoși, negri, canaci, mauri și madrileni, îl transmiseseră peste veacuri strănepoților lor. Dar în ciuda variatului penel vestimentar, călătorii aveau o comportare nefiresc de reținută și am socotit că asta se datorește

* Celebru palat al regilor Spaniei (n.a.).

stingherelii începutului de călătorie. De aceea, în loc de a ne plimba pe punte şi a vizita vasul, am rămas în apropierea provei, vorbind în şoaptă, încă ameţiţi de cele întîmplate în ultimele paisprezece ore.

...Totul se desfăşurase atît de repede, încît nici unul nu înţelegeam „cum a fost". Decolasem cu o zi înainte de la Băneasa şi în primele minute de drum sporovăisem de zor, silindu-ne să vorbim numai spanioleşte — ceea ce reuşeam în ciuda unui accent îngrozitor — rîzînd de Olivotto care adăuga la sfîrşitul cuvintelor romîneşti sau italieneşti cîte un „os", convins că le... hispanizează. Cred că singura frază corectă pe care o ştia era: „Hemos venido a trabojar can vostros" * — subliniind că „trabojar" ** nu e „trabajar" *** şi are o rezonanţă specific spaniolă. Cît despre „con" şi „vos" i se păreau, puse alături, o locuţiune cu sens universal, putînd înlocui la nevoie orice alte combinaţii de cuvinte. Apoi, după un sfert de oră de conversaţie, rămăsesem tăcuţi, privind ţara ce rămînea în urmă, estompîndu-se în aburul dimineţii.

Urmă o panglică argintie pe care o trecurăm aproape perpendicular în vreme ce stewardesa anunţă melodios: Hungary... Ungaria.

O mare verde-gălbuie prinse a tălăzui sub noi şi Olivotto, brusc înveselit, prinse să murmure „Frissen io la ciok", ce va să zică „Sărutul e bun proaspăt" pe melodia ceardaşului cel mai cunoscut. Budapesta se desprinse din pustă ca o Fata Morgana şi am recunoscut — aşa cum îl ştiam din fotografii — podul Sfîntul Ştefan. După aceea ne încercă pe toţi patru o uşoară moleşeală — în afara lui Olivotto, care adormi de-a binelea asemeni unui ţăran ostenit, cu gura larg căscată, cu gîtul frînt pe o parte şi horăind de zor. L-am trezit abia la Viena spre a vedea turlele şi turnurile, capelele şi

* Am venit să lucrăm cu voi (n.a.).
** Lucrăm (pronunţat greşit) (n.a.).
*** Lucrăm (corect) (n.a.).

donjoanele ce țîșneau de pretutindeni printre casele moderne și italianul declară că a mai văzut „ilustrația" asta pe undeva. Se perindară apoi orașe și orășele cu acoperișuri foarte roșii și înconjurate de verdeață și pătrunserăm în spațiul aerian al Germaniei Federale fără să ne fi dat seama, căci și peisajul natural și cel urban era la fel cu cel al Germaniei Democrate.

Totul părea înveselitor și colorat, dar alternanța stereotipă de păduri și orășele ne trăgea spre somn și ca să nu adormim ne-am hotărît să-l recităm pe Lorca — pe care toți îl învățaserăm pe de rost în ultimul an.

Fură spuse astfel, rînd pe rînd, bocetele — sau marele bocet — scris la moartea lui Ignacio Sanchez Mejias, apoi „La casada infiel" *, atît în spaniolește cît și în romînește, în versiunea lui Miron Radu Paraschivescu. Și se înșiruiră cam ciuntite și șchioape, dar interpretate cu căldură, romanceros și canciones, saetes, llantos, cantares populares, balades, soleas și chiar siguiriyas — cu toate că nici unul dintre noi n-avea clar în minte specificul lor, dar silindu-ne ca o dată cu titlul poeziei să anunțăm și categoria ei poetică. Recitalul naiv și puțin burlesc se încheie cu acel sfîșietor și melodios „Cuba ay, Cuba" și cu micul cîntecel:

La senorita del abanico
Va por el puente del fresco rio... **

Olivotto îl recită pe cel din urmă transformînd fermecătorul „s" spaniol, pierdut între vîrful limbii și spatele dinților de sus, într-un „s" țistuit, care-i făcu pe ceilalți călători să tresară speriați.

Tăcurăm apoi, tocmai la timp, pentru că sub noi creștea un oraș imens, străbătut de panglica unui fluviu uleios, și mă simții copleșit de amintiri livrești, căci jos era Parisul. Aerogara Orly ne în-

* Nevasta necredincioasă (n a).
** Domnișoara cu evantaiul trece pe puntea rîului limpede (n a).

tîmpină cu pereţii ei transparenţi şi coborîrăm ameţiţi, spre a lua gustarea la restaurantul călătorilor. Băurăm o sticlă de rosée şi după mai puţin de jumătate de oră ne găseam din nou în avion. În urmă începură a se roti turnul Eiffel, Domul Invalizilor şi Sena pe care alunecau zeci de ambarcaţiuni cenuşii şi fumegoase.

Aţipeala era cît pe aci să ne învingă — şi ce amărîţi am fi fost dacă am fi primit adormiţi salutul oceanului ! Dar stewardesa, o blondă subţire, pînă atunci convenţională, manifestă o simpatie vizibilă pentru Olivotto, atrăgîndu-i atenţia — permetez monsieur de vous annoncer * — că Atlanticul se zbate sub picioarele noastre. Italianul îi mulţumi, înclinîndu-şi capul buclat şi închizînd pe jumătate ochii săi verzi, sprîncenaţi şi îngenaţi, care tulburaseră şi pînă atunci fel de fel de blonde, mai mult sau mai puţin convenţionale. Apoi ne scutură pe fiecare — nu cu prea multă gingăşie — şi deschizînd ochii am văzut ţărmul Bretaniei.

Era nisip galben, mult nisip, şi mici pete verzui ce trebuie să fi fost tufe de mărăcini şi apoi apărură crestele valurilor risipindu-şi spuma pe ţărm. Nu m-am putut stăpîni să nu-mi amintesc cu o plăcere copilărească de oamenii nordului coborînd pe acest ţărm breton din drakkarele lor cu bordaje vopsite în roşu şi alb, şi de bătălia de la Azincourt şi de teribilul Dunquerque, contemporan cu noi. Şi mai era, în afară de astea, un cîntecel ce-mi susura în urechi şi pe care-l ţineam minte încă din clasa a cincea de liceu :

> *„J'aime Paimpol et sa falaise*
> *Son église et son Grand Pardon*
> *J'aime surtout la paimpolaise*
> *Qui m'attend au pays breton."* **

* Daţi-mi voie, domnule, să vă anunţ (n a).

** Iubesc Paimpolul şi faleza sa
Biserica lui şi marea lui liturghie,
Dar o iubesc mai ales pe pempolesa
Care mă aşteaptă în ţara bretonă (n a.).

Dar acum nu se mai vedea nimic — nici tufele de mărăcini şi cu atît mai puţin „la paimpolaise" despre care totdeauna mi-am închipuit că poartă o scufă olandeză cu aripioare şi un ilic de catifea neagră. Sub noi se întindea oceanul cenuşiu, încreţit de o uşoară hulă. Cîteva vase pescăreşti, minuscule, se legănau pe loc şi o navă prelungă, elegantă, uriaşă, trecu printre ele, fumegînd şi deschizînd o largă trenă de spumă. Apoi nava se topi în imensitatea cenuşie a apelor şi motoarele avionului acoperiră totul cu vîjîitul lor monoton.

...M-am trezit cînd Azorele rămăseseră mult în urmă. Dormiserăm aproape trei ore. Am luat din nou o mică gustare şi stewardesa l-a întrebat pe Olivotto dacă e italian, iar el i-a povestit cum a venit tatăl său în Romînia ca tăietor de pădure şi a cunoscut-o pe mama lui, ţărancă din Muscel. „Charmant", a spus stewardesa, neluîndu-şi ochii din ochii italianului şi oricine îşi putea da seama că nu se referise la povestirea auzită. Între timp Piticu discuta aprins cu Danovici şi l-am auzit spunînd „Por favor, senor, ienque trabojas? * Danovici s-a enervat şi i-a conjugat: „Trabajamos, trabajáis..." **

Apoi avionul a căzut. A căzut pur şi simplu ca o piatră şi am simţit un gol în stomac. A bufnit săltînd pe ceva elastic, s-a repezit înainte şi iar a căzut, sec, zguduindu-se din toate încheieturile. „Des vides d'air" ***, a spus stewardesa, dar n-a apucat să-şi încheie explicaţia că am căzut din nou şi am văzut aripa din dreapta ridicîndu-se spre cer, iar pereţii de metal au pîrîit. Călătorii care dormitau liniştiţi s-au ridicat pe jumătate şi în dreptul spătarelor a apărut o duzină de capete palide, bîlbîindu-se şi întrebînd ce s-a întîmplat. Atunci ne-am prăbuşit pentru a patra oară şi numaidecît pentru a cincea oară şi fuselajul a trosnit aşa cum trosneşte o cutie de chibrituri strînsă în palmă. Uşa

* Vă rog, domnule, ce lucraţi? (pronunţat greşit) (n.a.).
** Lucrăm, lucraţi... (n.a.).
*** Goluri de aer (fr.) (n.a.).

dinspre cabina de comandă s-a deschis și a apărut unul dintre piloți. Era foarte bine dispus și a glumit pe socoteala celor care umpluseră pungile. S-a uitat la noi, la toți patru, și a exclamat înveselit. „Oho, les Roumains, bravo!", pentru că ne țineam bine silindu-ne să părem indiferenți: ne-a spus că am intrat într-un lanț de goluri de aer datorită alizeului ce se deplasează deasupra curentului ecuatorial de nord. Noi eram aproape de limita celor două oceane — cel aerian și cel acvatic — străbătute ambele în aceste locuri de cîte un fluviu de aer cald și apă caldă. Și de abia acum pătrundem în fluviul de aer. Își încheie cozeria cu un zîmbet, ne salută și în clipa aceea avionul căzu atît de mult, încît mi-am pierdut respirația. Urmă un trosnet înfricoșător și lămpile se stinseră. Prin ferestre, în ciuda orei timpurii, pătrunse o lumină cenușie, murdară și o rafală de vînt ne izbi din coastă. Călătorii săriră în picioare, țipînd, și o femeie leșină, culcîndu-se încet pe covorul dintre scaune. Pilotul se repezi și o ridică ajutat de stewardesă, continuînd să vorbească pe cît putea de calm și liniștitor.

— Și acum? mă întrebă Olivotto, zîmbind.

Încerca să-mi dea curaj, dar era alb ca varul și înghițea mereu în sec.

— Acum... Acum... am mormăit prostește. Acum...

Mîinile îmi erau reci și nu le puteam stăpîni tremurul și într-o frîntură de clipă mi-am amintit tot ce mi se întîmplase în ziua dinaintea plecării. Toate mi se perindau cu repeziciune pe dinaintea ochilor și căutam să le alung din minte ca să nu mă gîndesc la nimic, la nimic, la nimic. Cred că șopteam chiar „nimic... nimic, nimic" pentru că italianul s-a răstit la mine „nu mai mormăi" și am tăcut.

— Vom ateriza la Ponce, capitala insulei Puerto-Rico — spuse pilotul care dispăruse pentru o clipă în cabina de comandă. Liniștit și surîzător urmă prin a ne vorbi de așezarea insulei, populația și economia ei și adăugă că ne vom continua călătoria spre Veracruz cu „Regina Maab", bineînțeles numai cei care se grăbeau. Ceilalţi aveau să plece peste o zi — cel mult două — cu acelaşi avion. Ne garantă că marea era liniştită, dar faptul că spusese „o zi, cel mult două cu acelaşi avion“ sperie pe toată lumea Însemna că aparatul avea nevoie de reparaţii serioase sau că vremea se anunţa proastă pentru zbor, căci altfel nu se putea întîrzia cu patruzeci şi opt de ore o cursă transoceanică.

N-am avut vreme să-mi urmez presupunerile căci pe neaşteptate se făcu lumină. Zburasem pînă atunci la mică înălţime pentru a evita golurile de aer, şi perdeaua de nori ne acoperise soarele. Acum norii se risipeau şi cabina se umplu de o strălucire galbenă-aurie. Avionul se înclină pe o parte, descriind un arc larg, jos apărură case albe, stînci, un aerodrom aproape pitic şi mai departe oceanul. Eram la Ponce.

*
* *

De la aerodrom în port nu făcuserăm mai mult de jumătate de oră, refuzînd să ne urcăm în autobuzul ce ne aştepta. Voiam să simţim pămînt sub picioare şi să îngăduim bietelor noastre măruntaie să-şi reia locurile pe care le ocupaseră dintotdeauna. Palizi, tăcuţi, ne înşiram unul în spatele altuia şi pentru că ceilalţi se grăbeau, temîndu-se că o să pierdem vaporul, am rămas în urmă singur. Aproape de centru un bătrîn uscăţiv, îmbrăcat într-o flanelă marinărească, ruptă, se apropie de mine cerîndu-mi ţigări. Aflînd că sînt „latino“ se oferise să mă conducă spre port, arătîndu-mi din mers frumuseţile oraşului Ponce, mîndria insulei. Şi iată că, după ce-mi luasem rămas bun de la don Esteban, mă aflam pe punte, mort de oboseală, cu urechile pline încă de vîjîitul avionului şi neputînd să înţeleg toate cele întîmplate în ultimele paisprezece ore.

...Soarele asfinţea ascunzîndu-se în spatele oraşului căţărat pe stînci, vegheat de două bastioane părăsite şi de cîteva clădiri moderne cu ferestre largi și balcoane colorate. Totul era foarte frumos și îmi părea bine că pot să răsuflu și să-mi adun impresiile ce se năpustiseră asupra mea începînd cu zorile, dar îmi dădeam seama că tot încărcînd lăzi și saci „Regina Maab" o să plece de abia la miezul nopții. Asta înseamnă că-l alergasem degeaba pe don Esteban care voise să-mi arate orașul și că, pe de altă parte, aveam să ocolim jumătate din insula Haiti în timpul nopții, nevăzînd nimic din ea. Înjurîndu-l în gînd pe căpitan, m-am aplecat peste parapetul vasului să privesc peștișorii ce șerpuiau după firimituri.

— Parcă n-a mai văzut marea niciodată americanul ăsta lung — spuse unul dintre puștii îmbrăcați cu tricouri roșii și galbene. Ia uite-l cum se holbează după pești.

— Am mai văzut marea — am spus, întorcîndu-mă — și nu sînt american. Toți patru sîntem romîni Rumanos, latinos.

Puștii săriră în picioare și figurile lor negricioase, brăzdate de cicatrici, se luminară. Discutară între ei cu o repeziciune uimitoare, apoi cel mai răsărit și care părea să-i conducă se apropie de mine și-mi întinse mîna. Avea degetele pătate de tutun și cearcăne mari, negre, dar zîmbea cu toată gura. Cînd Olivotto se ridică și se apropie de noi, puștiul porni să rîdă chiar, căci italianul înalt de un metru și optzeci și cinci, mlădios, ars de soare și îmbrăcat cu o flanelă albastră părea cel mai autentic portorican.

— Și dînsul ? întrebă puștiul. Latino ? Rumano ? Mexicano ?

— Rumano.

— Habla espaniol * ? îl întrebă.

— Si, hablo — răspunse acesta arătînd prin semne că știa foarte puțin, atît cît încăpea între degetele gros și arătător apropiate.

Puștiul rîse din nou și întrebă dacă avem ceva de vînzare. N-aveam nimic și asta l-a dezamăgit.

* Vorbești spaniola ? (n a)

Cei care-l însoţeau şi care se apropiaseră să audă ce discutăm făcură un gest de lehamite şi se întoarseră la locurile lor. Dar cel cu care intrasem în vorbă rămase pe loc şi Olivotto îl apucă de ceafă în semn de simpatie şi-l ridică în aer ca pe un pisoi.

— Oho ! exclamă puştiul pipăind muşchii italianului. Tarzan !

— Dar asta ce mai e ? întrebă italianul, ciocănindu-i catarama centurei. Era o placă metalică înfăţişînd două pistoale încrucişate, vechi şi roase de vreme.

— Pistolas — spuse puştiul. De la mama .. mio madre.

— Mama ta e portoricană ?

— Noo ! se apără el jignit. Madre e din Valencia. Tata e portorican. Metiso

— Şi mama ? Cum de a venit aici ?

— A fugit de la Franco. Acum douăzeci şi cinci de ani.

— De la Franco ? Atunci tu nu-l iubeşti pe Franco?

— Îhh ! şuieră gutural băiatul şi-şi lipi palma de pistoalele zugrăvite pe cataramă.

— Nici noi nu-l iubim — spuse italianul.

— Îhh ! şuieră din nou băiatul şi apucînd un gîtlej imaginar îl răsuci cu sete, blestemînd .

— Foarte bine ! l-am încurajat. Muy bien, amigo. Ne strînserăm mîna scuturîndu-ne-o cu entuziasm ca şi cum ne-am fi întîlnit la un congres al tineretului şi nu în portul Ponce, pe o navă „vagabondă". Ceilalţi puşti, care nu ne scăpaseră din ochi, căpătaseră nişte figuri dispreţuitoare, dar şeful lor părea să nu-i bage în seamă ca şi cum ar fi fost nişte saci stivuiţi în spatele lui. Ne mai măsură o dată din cap pînă în picioare şi-şi aruncă din nou mîna în mîna italianului.

— Narincho — spuse. Amigo.

— Leonida — se recomandă italianul. Amigo.

— Radu — am spus pe cît puteam de solemn. Amigo.

Băiatul își mușcă buzele, gîndindu-se la ceva, apoi își afundă brațul pînă la cot în buzunar și scoțînd două discuri rotunde ni le întinse. Erau un fel de paftale cafenii, groase, aproape pătrate și cu marginile rotunjite. Pe o față erau netede și pe alta chenăruite.

— Tortuga * — spuse Narincho.

Italianul cîntări paftalele în palmă cu un aer întrebător și atunci băiatul se lăsă în patru labe și porni să înainteze greoi, mișcîndu-și capul într-o parte și alta. Își bătu spinarea ca și cum ar fi vrut să ne arate că e încărcat cu ceva și Olivotto izbucni în rîs, și săltîndu-l de jos îl așeză în picioare.

— Caretul — spuse el. Chelaria Imbricata. Broasca țestoasă marină din a cărei carapace se obțin plăcile de baga. Bagaua aceea galbenă, translucidă, cu vinișoare fine, din care se fac lulelele, pieptenii, nasturii... Dar de unde o ai? Ai fost la pescuit de caret? Caretos?

Întîmplător, de astă dată, particula „os" se potrivea bine...

— Si, senior.

Și Narincho se apucă cu degetele de nas și, lăsîndu-și capul în jos, „înotă" cu mîna rămasă liberă. Era cufundător, deci.

— Și perle? am întrebat. Perlas?

— Si, senior.

— Acolo, lîngă Bahamas?

— Bahamas, Bahamas. Andros, Abaco, Long, Cat, Inagua.

— Și ai pescuit lîngă toate insulele astea?!

— Si, si.

— Oho, bravo! îl felicită italianul. E o meserie grea. Și cîți ani ai?

— Șaisprezece, senior.

— Ești voinic, Narincho. Mușchi, da, da.

Și italianul ciocăni bicepșii băiatului. Îl lovi cu pumnul închis în umăr, îi îndoi ceafa, făcînd totul

* Broască țestoasă (n a).

cu îndemînarea unui vechi negustor de sclavi. Însoţitorii lui Narincho săriră de la locurile lor şi ne înconjurară privindu-ne curioşi, fără să scoată o vorbă.

— Să vă arătăm o luptă cu cuţitele, senior ? ! întrebă Narincho.

— Duos dollares — mormăi unul dintre băieţi.

Narincho îl lovi peste gură cu muchia palmei, fără să se întoarcă, şi celălalt fu cît pe aici să cadă. Încercă să spună ceva, dar Narincho îl mai lovi o dată, de astă dată cu piciorul. Mormăi apoi printre dinţi şi băieţii se depărtară unul de altul, formînd un cerc cu un diametru de patru metri.

— Opreşte-i ! mormăi Piticu, care ne privise tăcut pînă atunci. Cum dracu eşti de acord cu sălbăticia asta ? Jucaţi-vă altfel — le spuse băieţilor, în spaniolă.

Narincho îl măsură de sus pînă jos dispreţuitor şi-mi şopti :

— Mujeres.

— Nu-i de loc femeie — am spus. Cînd era ca tine a stat închis la poliţie şi l-au bătut să-şi denunţe tovarăşii Un an de zile l-au bătut şi n-a spus nimic.

— Ooh ! exclamă Narincho, măsurîndu-l pe Piticu de la pantofii ascuţiţi pînă la obrazul smead, rasat, de o linie clasică. Ooh ! repetă în semn de scuză şi cu acelaşi gest neaşteptat, ca de lovitură, îşi aruncă mîna într-a lui spunînd ferm, copilăreşte : Amigo !

— Amigo ! încuviinţă Piticu zîmbindu-i şi ochii săi căprui şi visători se umplură de zîmbete. Dar pentru ce... per que... asta... cuchillo *... ah ? Pentru ce să vă bateţi... Ah ? Păcat !

— Nu ne batem cu adevărat — spuse Narincho. Trebuie numai puţin curaj. Ehé... ohé !

Sări în mijlocul cercului şi cufundîndu-şi mîna în buzunarul de unde scosese paftaua de baga făcu

* Cuţit (n a).

să apară un cuţit pe care-l deschise dintr-o apăsare. Era un şiş cu mîner gălbui şi cu lama lungă de cel puţin cincisprezece centimetri, bun de tăiat carne la măcelărie. Îl aruncă în aer, îl prinse din nou şi, tupilîndu-se pe vine, îşi lipi palma stîngă de punte cu degetele răşchirate. Înfipse apoi lama între degete dînd drumul cuţitului cu dreapta cam de la înălţimea capului, şi făcu aceasta din ce în ce mai repede, înlocuind scăparea şişului cu aruncarea lui. Apoi sări în picioare şi bătu din palme. Un alt puşti, bondoc şi cu nasul lătăreţ, un fel de negrişor-mongol, se repezi alături de el şi, scotocind în buzunar cu o iuţeală de scamator, scoase un cuţit mai mic decît primul, dar cu lama curbată, fioroasă.

— Ohé ! strigă Narincho şi ca un singur om ceilalţi scandară, gutural :

Mirlinton mirlitet
Mirlinton ribon ribet
Mirlitet mirlito
Mirlinton ribon ribo.

Cuvintele sunau ca o incantaţie şi ca o bătaie de tobă şi ei le pronunţau sacadat, gîfîind, din adîncul pieptului cu patima unor halucinaţi. Şi mi se păru că mai auzisem undeva, demult, versurile acestea sau poate le văzusem scrise. Narincho bătu tactul acestui recitativ straniu cu călcîiul, apropiindu-se de adversarul său. Umbla încovoiat, ţinînd cuţitul cu vîrful în sus, aproape fără să-i cuprindă bine plăselele. Celălalt se retrăgea din faţa lui, lovind puntea în acelaşi ritm şi legănîndu-şi pumnalul.

— Hé ! strigă Narincho, destinzîndu-se ca o pisică.

— No ! urlă celălalt, aruncîndu-se pe o parte.

— Hé, hé ! strigă din nou Narincho, împungînd aerul de două ori sub pîntecele celuilalt care ţipă: Si ! Îşi repezi apoi cuţitul cu vîrful în jos şi-i tăie cămaşa dedesubtul umărului stîng şuierînd : Hé.

Şi corul scandă mai repede versurile care-mi păreau cunoscute :

Mirlinton mirlitet
Mirlinton ribon ribet
Mirlitet mirlito
Mirlinton ribon ribo.

Narincho jonglă cu cuţitul din nou, trecîndu-şi-l din mîna dreaptă în cea stîngă, iar celălalt se apără cu antebraţul, împungînd pe dedesubt. Apoi l-am văzut pe Narincho căzînd pe o parte, cu picioarele în foarfecă, şi în aceeaşi clipă reteză cureaua adversarului ai cărui pantaloni se desprinseră de şolduri şi căzură.

— Hé ! strigă Narincho.

— Si ! răspunse celălalt, prinzîndu-şi brăcinarii ce-i alunecau. Cercul coriştilor se sparse şi cu toţii îi înconjurară pe cei doi protagonişti, vorbind cu o iuţeală ce ar fi făcut să pălească de emoţie două cumetre napolitane.

— Înfiorător ! şopti Piticu, clătinînd din cap.

— Ce spuneţi, senior ? întrebă Narincho, al cărui piept se zbătea. A fost bine ?

— Foarte bine ! încuviinţă Leonida. Sînteţi doi băieţi... băieţi... viteji...

Îi înşfăcă de subsuoară şi opintindu-se îi înălţă pînă deasupra capului, izbindu-i unul de altul.

— Si, si ! ţipară amîndoi admirativ.

— E înfiorător, într-adevăr — am spus. Să-ţi verşi maţele pentru doi dolari ! Mîine ar putea să greşească !

— Aici nu e voie să greşeşti — spuse Piticu. Şi acum scoateţi bani, domnilor. Dînşii ne-au închinat lupta însă, la urma urmei, asta e meseria lor. Să le dăruim ceva.

Am început să ne căutăm prin buzunare, dar Olivotto ne-o şi luase înainte. Îşi scoase ceasul de la mînă şi i-l prinse lui Narincho.

— Oh, no, senior ! se feri acesta şi-i dădu ceasul înapoi.

— Ei, fir-ar al dracului! înjură italianul. Ia-l! E al tău. Şi adăugă pe romîneşte: E prea mic. Am să-mi cumpăr altul. Ca pentru pumnul meu.

Narincho pipăi „Pobeda" cu grijă, o duse la ureche şi apucînd mîna italianului şi-o lipi de obraz.

— Mă pramatie, uscătură! mormăi italianul emoţionat. Aţi văzut ce fel de panteră e? Numai oase, muşchi şi tendoane.

Zîmbeam la vederea italianului ce-l mîngîia pe Narincho pe obraz, ca şi cum portoricanul n-ar fi fost un băiat voinic şi bătăios, ci un copil cerînd alintări. Dar cine îl cunoştea pe Olivotto şi-l văzuse însoţit totdeauna de o droaie de puşti, fermecaţi de forţa şi căldura lui, nu se putea mira.

E drept, Narincho era cam mare — un adevărat flăcău — dar spontaneitatea lui meridională, simplitatea copilărească îl cîştigaseră pe Olivotto. Pe de altă parte, îmi dădeam seama că Narincho nu i-ar fi îngăduit italianului să-l trateze ca pe un ţînc sau ca pe o fetiţă dacă n-ar fi fost copleşit de forţa şi de generozitatea sa.

Efuziunea noilor prieteni fu întreruptă de apariţia uneia dintre dansatoare care, făcîndu-şi loc printre privitori, se opri în faţa băiatului, îl sărută pe amîndoi obrajii şi desfăcînd o mică pungă verzuie scoase din ea două monede de argint şi i le dădu.

— Oh, e prea mult, seniorita! exclamă Narincho, refuzînd banii. E prea mult, după ce m-aţi sărutat — repetă, privind-o drept în ochi cu neruşinare şi oprindu-şi privirea pe sînii ei gata să izbucnească din corsajul decoltat.

— E prea puţin — spuse ea înfocată. Pentru un băiat ca tine.. Haide, nu mă jigni, nu trebuie să jigneşti femeile! Eşti doar bărbat şi în curînd o să fii un bărbat şi jumătate.

Narincho îi sărută mîna şi dădu drumul banilor în buzunar, ca într-un sac. Dansatoarea surîse, descoperind o dantură strălucitoare şi, dîndu-şi capul pe spate, îl privi ţintă pe Olivotto, cu ochii larg deschişi. Italianul zîmbi amuzat şi binevoitor, aşa cum făcea totdeauna cînd femeile îl cercetau cu prea mare atenţie, şi clipi din ochi copilăreşte

— Gringo? întrebă ea provocator Sau texano?

— Nu sînt texano — răspunse Olivotto ce începuse să înveţe lecţia. Sînt rumano, latino Sîntem romîni toţi patru şi ne închinăm în faţa celei mai frumoase femei din Antile.

— Oh, dar felul în care vorbeşti aduce a politeţe catalană! Nu eşti romîn, eşti catalan!

— Ba sînt romîn, seniorita, puţin italian, e drept, dinspre tată, dar încolo ţăran curat din Muscel

— Campesino? *

— Si, campesino

— Oh, campesino! Şi eu sînt ţărancă, fiică de ţărani din Cholh. Dar pe afiş sînt Pilar-Reyna **!

— Şi vă întoarceţi acasă?

— Oh, nu Plecăm la Veracruz. Vom dansa în barul cel mai elegant al litoralului. Acum e goală — adăugă scoţînd din sîn punga verzuie. Dar la întoarcere va fi plină cu aur. La revedere, seniores!

Ne salută aplecîndu-şi uşor capul şi, aruncînd fiecăruia o ochiadă, se îndepărtă. Nu mai văzusem de aproape ochii unei creole şi m-a izbit irisul negru scînteind în mijlocul pupilei gălbui.

— Mde! murmură italianul şi Narincho, auzindu-l, izbucni în rîs

Creola păşea cu grijă printre cuferele de pe punte, ridicîndu-şi parcă puţin prea sus fusta roşie, largă, în formă de clopot. Talia ei subţire, bine strînsă într-o bluză neagră, se legăna deasupra şoldurilor învelite în roşu şi picioarele pline, bronzate, musculoase, se mişcau provocător şi felin.

— Frumoasă! suspină Piticu serios, ca şi cum ar fi mărturisit un păcat. E frumoasă. Şi cînd se uită la tine...

---

* Ţăran? (sp) (n a).
** Pilar-regina (n a).

— Mai bine frumos, tînăr și sănătos decît urît, bătrîn și bolnav — spuse rar Danovici, care nu scosese o vorbă de cînd ne urcaserăm pe vas.

Alături de formula „Vă urez una dintre cele mai plăcute nopți!" spusă seară de seară și tuturor, și de locuțiunea „Te salut, bătrîne șef de trib!" emisă în orice ocazie — comentariul făcut de Danovici epuiza patrimoniul său umoristic pe care-l repeta cu încăpățînare oriunde și oricui. Cu toate că jurasem să nu mă cert cu el în tot cursul călătoriei, am simțit cum mă învăluie în aburul său de plictiseală acră și am mormăit:

— Te rog, caută și altceva.

Danovici își întoarse încetișor spre mine capul său negricios, cu nasul mare și buze subțiri, și șopti:

— Mă iertați că nu ajung la înălțimea cerințelor dumneavoastră. Nu toți au umor spontan.

— Du-te dracului! am spus, grosolan, înciudat că-mi tulburase imaginea frumoasei creole.

— Terminați! se răsti Piticu.

Am ridicat amîndoi din umeri și ne-am întors privirile către mal, de unde se auzise un răget cumplit.

*
* *

Atîrnînd în lanțuri la capătul bigii, o cușcă zăbrelită trecea peste bordajul vasului. Cînd ajunse la cîțiva metri de noi am putut deosebi blana galbenă, crestată cu negru, și țeasta rotundă cu urechi ascuțite a unui tigru de Bengal. În urma lui, în altă cușcă, mult mai mică, străluceau ochii unei păsări, chincită pe podeaua de zăbrele și cu aripile larg desfășurate, iar după ea biga purtă o ladă enormă închizînd o cuvă de sticlă.

Făcîndu-ne loc printre cei ce se îmbulzeau în jurul animalelor, ne-am apropiat de ultima ladă abia lăsată pe punte. Între scîndurile groase de lemn, pe un strat de iarbă de mare, odihnea un acvarium lung de patru metri, larg de doi şi înalt de un metru şi jumătate, plin cu apă Un peşte negricios se clătina înăuntrul lui, alene, ca o bîrnă groasă lăsată în voia valurilor.

— Rechin ? ! am exclamat uimit.

— Delfin — mă îndreptă Olivotto Nu-i vezi aripioara triunghiulară ? E numai grăsime.

Ne lăsarăm pe vine pentru a-l privi în voie, dar un strigăt ne făcu să întoarcem capul. Printre călătorii ce se dăduseră deoparte, vorbind cu aprindere şi rîzînd tare, înainta spre noi, agale, un elefant indian, ciulindu-şi urechile. Pe fruntea lui bombată şi musculoasă atîrna o broderie aurie, cu ciucuri, iar de o parte şi de alta a spinării îi spînzurau două coşuri adînci, împletite, din care apăreau două capete negricioase, botoase, acoperite de pălării cu borul mare. Înainte de a pricepe despre ce e vorba, pălăriile se săltară în chip de salut şi soarele lumină două figuri de cimpanzei.

— Ohoho, salută, bravo ! strigă cineva.

— Dă-i o banană !

— Trage-l de picior !

— E frumos ca dracul, diavolul !

— Şi are şi mănuşi, ticălosul !

Într-adevăr cimpanzeul purta mănuşi albe „glacé", iar pălăria era un joben strălucitor, cu panglică îngustă.

— Sări mai sus ! strigă cineva. Scoate-i jobenul.

Puştiul bondoc ce se luptase cu Narincho se urcă pe umerii celorlalţi şi întinse mîna după una din maimuţe. În aceeaşi clipă, trompa elefantului biciui aerul şi apucîndu-l pe băiat de mijloc îl răsuci prin aer ţinîndu-l nemişcat deasupra capetelor mulţimii.

— Îl ucide ! ţipă una din dansatoare.

— Ajutor !

— Santa Maria din Olmedo !

— Santa Luiza de Tornados !

— Ajutoor !

Femeile porniră să ţipe toate odată, lumea se trase înapoi, numai grupul de portoricani, împreună cu Narincho, rămase în apropierea elefantului, întinzînd în sus mîinile neputincioase. Cimpanzeul speriat se ghemui în cuşcă şi începu să scuipe cu furie, mîrîind

— Ce porcărie mai e şi asta ! înjură Piticu Fiarele umblă fără stăpîn ?

— Nu-i face nimic — şopti Olivotto. Îl ţine cu grijă. Dar nu-şi dă seama că l-a răsucit cu capul în jos.

Făcu un pas înainte, cu mînile în şolduri, şi şuieră în spaniolă :

— Lasă-l !... Pune-l jos !... Dă-i drumul !...

— Dă-i drumul ! strigară cîteva dintre dansatoare, dar ceilalţi călători ţistuiră, temîndu-se ca animalul să nu se irite, şi pe punte se aşternu o linişte de moarte.

— Lasă-l jos ! continuă italianul, vorbind domol.

Pocni apoi din degete şi susură cîteva cuvinte bizare, guturale :

— Sangh... sangh... sangh...

Urechile mici ale elefantului se ciuliră uşor şi trompa începu să coboare.

— Sangh... sangh... sangh... continuă să repete Olivotto, din adîncul pieptului, ca şi cum ar fi tuşit. Sangh... sangh...

Inelul trompei se desprinse dimprejurul şoldurilor portoricanului şi acesta căzu în patru labe pe punte. Rămase o clipă năuc, apoi ţîşni în mijlocul celorlalţi băieţi care izbucniră într-un strigăt de triumf şi porniră să vorbească atît de repede, încît n-am putut înţelege nimic Dar toţi îl băteau pe Olivotto pe spate, îi scuturau mîinile şi ochii lor cafenii străluceau de admiraţie neţărmurită. Pînă şi negustorii, care se ţinuseră deoparte pînă atunci, se apropiară de noi mulţumindu-ne în cuvinte alese, iar preoţii tuciurii, rîzînd cu gura plină pînă la urechi, îl înecară pe italian într-un potop de înţelepciuni bisericeşti asezonate în sos latin. Ultima care-l felicită fu dansatoarea, dar îl privi în așa fel, încît italianul roși și răspunse în cel mai curat dialect muscelean. Apoi nemaiștiind cum să se descurce o strînse la piept ca pe un copil și o sărută pe păr.

Momentul suprem al acestui prinos de recunoștință adus italianului fu urletul sirenei vaporului. „Regina Maab", înduioșată de cele văzute, se hotărîse, în sfîrșit, să plece, cu o întîrziere de patru ore. Pe mal porniră să fluture pălăriile de pai de orez și eșarfele colorate, în vreme ce pe punte matelotii înjurau îndesînd ultimii saci în cală, spre a o putea închide. Ne-am scos cu toții aparatele de fotografiat și atît Piticu, Olivotto și cu mine, ca amatori, cît și Danovici, ca specialist, fotografiarăm portul Ponce și orașul urcînd în trepte către vechile bastioane cenușii ca și stîncile pe care fuseseră clădite.

*

* *

— Dar de unde știa ce să-i spună ? A fost dresor ?

Puntea cargoului era plină de lume și în apropierea careului se dansa sub lumina lampioanelor. Pe teugă însă, chiar în vîrful provei, era întuneric și liniște.

— N-a fost dresor, seniorita. Dar e inginer specialist în animale. A lucrat mult cu ele.

— Și cu elefanți ?

— Nu cred. Dar a stat o vreme la Grădina Zoologică, apoi la circ. A scris o lucrare despre reflexele mamiferelor.

— Reflexele ?...

— Nu știu cum se spune „reflexe" pe spaniolă, de aceea spun „reflexes". Cînd animalul vede hrana și se repede la ea înseamnă că are un reflex. Și cînd omul se frige și-și trage mîna e tot un reflex.

— Aha .. Și despre asta se scriu cărți ?

— Foarte multe.
— Dar putea să fie şi dresor şi vînător pentru că nu i-e frică de nimic! Are nevastă?
— Mi se pare că da.
— Que tonteria! *
— Per que „tonteria“? **
— Un băiat ca el găseşte neveste oriunde! De ce s-a însurat?
— O iubea.
— Şi pe celelalte?
— Care celelalte?
— Care se ţineau după el.
— Le-a spus la revedere.
— La revedere?... Adică voia să le mai întîlnească...?
— Nu cred. Îi plac femeile, dar o iubeşte foarte mult pe Maria. Cel puţin ştiu că o iubea foarte mult.
— Şi e frumoasă?
— E blondă.
— Lapte. Lapte fiert. Blondele nu sînt femei.
— Ba sînt.
— Şi ţie îţi place tot o blondă?
— Acum nu-mi place nimeni. Dar blondele sînt foarte frumoase.
— Pfui! Ce fel de bărbaţi sînteţi?! Uită-te bine la mine — am sînge indian în vine. Sînt din Chola, nu departe de Mexico. Ai auzit de Tenochtitlan, capitala lui Montezuma?
— Parcă...
— Chola, satul meu, e aproape de Tenochtitlan. Noi ştim riturile dragostei de două mii de ani. Uită-te la mine. Ai văzut ce fel de ochi am? Femeile de la voi n-au ochi dintr-ăştia, nu-i aşa? Şi nici nu ne-ai văzut dansînd!
— De ce nu dansezi acum? Ai muzică.
— Nu dansurile astea. Dansurile noastre Avem o centură de pietre strălucitoare şi două carapace

* Ce prostie! (n.a.).
** De ce „prostie“? (n.a.).

mici pentru sîni. Dansăm goale, numai cu centura şi cu cele două carapace de aramă. Uite cum ne mişcăm... Spune, blondele ştiu să danseze aşa ?

— Cred că da.

— Minţi ! Iartă-mă... Nici nu te cunosc bine... Dar prietenul tău de ce doarme ?

— E obosit. Călătorim de douăzeci şi patru de ore. E cam mult.

— Şi o visează acum pe dînsa ?

— S-ar putea s-o viseze. El visează tot ce vrea fiindcă e bun.

— Şi tu ?

— Eu nu.

— Ia să mă uit bine la tine... Ai ochi albaştri ?

— Nu.

— Dar cum sînt ?

— Cenuşii.

— Şi-ţi mişti nările tot timpul... Cred că şi tu eşti bun, dar nu ştii să te stăpîneşti, nu-i aşa ?

— Da. Nu prea ştiu să mă stăpînesc,

— Şi tu eşti de ăsta, cu animalele ?

— Nu, eu sînt inginer de ape.

— Faci vapoare ?

— Nu. Uzine care dau lumină cu ajutorul apei. Dar numai o părticică din ele.

— E o meserie frumoasă. Şi celălalt, ăla mărunt, brunet, cu figură de spaniol ?

— E doctor... medic.

— Taie burta ?

— Nuuu... E medic pentru asta... la cap...

— Nu te mai ciocăni că o să te doară. Am înţeles. E medic de nebuni, nu ?

— Si de nebuni. Ştie să şi hipnotizeze.

— Oho ! Am văzut că-i strălucesc ochii. Are un cap foarte frumos !

— Şi deştept.

— Şi celălalt, care tace ?

— E fotograf şi face filme.

— Regizor ?

— Nu, operator. Aşa se spune în spaniolă „operator" ?

— Da. Aşa. Şi eu am jucat într-un film Am dansat vechi dansuri mexicane, într-o mantie cu pene aşa cum purtau odinioară aztecii. Levita plumada *. Şi dînsul e prieten cu voi, operatorul ?

— Da.

— E un om rău .. De ce rîzi ?

— Pentru că abia l-ai cunoscut. De unde ştii că e rău ?

— Aşa, ştiu. Toate femeile ştiu dacă un bărbat e bun sau rău. Pînă şi blondele ştiu. Uite, italianul e bun şi cald ca Soarele, şi puternic, şi-i plac copiii. Iar doctorul acela mic e înţelept, şi serios, şi bun. Şi tu eşti bun, dar te repezi şi faci prostii. Dar dînsul e rău, e invidios şi cu buze subţiri .. Haide, nu mai rîde că mă supăr... Lumea se uită la noi şi tu rîzi şi baţi din palme. Ce fel de politeţe e asta ?

— Dacă îţi dai părerea despre oameni pe care îi vezi pentru prima oară ! Şi spui totul, aşa, fără să clipeşti ! Poţi să te mai înşeli cîteodată, nu ?

— Nu... Cît o să rămîneţi la Mexico ?

— Un an.

— Un an ! O să stea un an fără nevastă ? !

— O să stea. Alţii au stat şi mai mult.

— Cine ? Călugării poate ?

— Călugării. Şi alţii.

— Hm... Curios... Ştii să dansezi ?

— Ştiu. Dar mi-e ruşine să dansez cu tine. Tu eşti artistă şi eu mă împiedic.

— Eh, lasă mofturile ! Fă cîţiva paşi... Haide, îţi cînt eu... Ta... ta... ta... ta... ta... ta-ta. Stai drept. Te rog, dansează puţin. Haide, că aici nu te vede nimeni... Oh, muy bien... Muy... muy bien... Eşti înalt şi slab şi ştii să te mişti ! Mi-am dat seama de la început că faci mofturi... Ei, la lumină îţi plac ? Da ? Atunci să începem cu un tango. E bun pentru început... Invită-mă .. Şi acum ţine-mă strîns şi dansează...

*

* *

---

* Mantie cu pene (n a).

— Muy bien... muy bien..

— ...

— Nu eşti prea frumos, dar eşti slab şi cald, ca un motan fără stăpîn. Şi la voi se văd stelele ca la noi ?

— Nu chiar. Aici încep să apară constelatiile sudului.

— Şi tu chiar n-ai pe nimeni ?

— N-am.

— Să nu mă înşeli ! Peste cîteva zile ajungeţi la Mexico, şi n-o să ne mai vedem niciodată ! Aşa că spune drept !

— Spun drept, n-am pe nimeni.

— Hm... De ce nu te-ai însurat ?

— Crezi că ăştia urîţi trebuie numaidecît să se însoare ? De Olivotto ai rîs tocmai fiindcă are nevastă.

— Parcă nu ştii cum sînt femeile ! Ba spun aşa, ba aşa... Şi tu nu eşti urît, ai ochi cenuşii, gură frumoasă şi mare... Dar nu eşti frumosul frumoşilor, aşa, ca să se oprească femeile în loc... Nu te supăra...

— Nu mă supăr de loc. E foarte adevărat ce spui.

— De altfel, mie nu mi-au plăcut niciodată bărbaţii frumoşi !

— Ţi-au plăcut cei inteligenţi şi buni, nu ?

— Şi să fie bărbaţi.

— De la Marea Neagră şi pînă la Marea Caraibilor, seniorita, toate femeile spun că preferă bărbaţii buni şi deştepţi... Dar cum văd un bărbat frumos le piere răsuflarea şi uită să-l întrebe dacă e bun sau nu. Întîmplător, Olivotto e şi frumos şi bun. E un băiat nemaipomenit şi eu îl iubesc ca pe fratele meu. Am fost mult timp împreună şi, totdeauna, cum îl vedeau, femeile începeau să suspine, să rîdă şi să-şi arate picioarele.

— Ha-ha-ha... Ai puţină dreptate. Recunoaşte totuşi că sînt puţine femei care să-şi aleagă bărbatul după picioare ! Pe cînd bărbaţii... Nu-i aşa că nu ţi-ar place niciodată o femeie urîtă ?

— Nu mi-ar place niciodată o femeie care să nu aibă corp frumos.

— Şi al meu cum e?
— Sumamente hermoso! * Aşa se spune, nu? E viu şi cald, şi cere să fie mîngîiat şi sărutat, mereu, mereu, şi mîngîiat din nou, şi sărutat, şi luat în braţe, şi sărutat, şi mîngîiat, şi...
— Oho.. Opreşte-te!
— Şi mîngîiat, şi sărutat, şi...
— Taci Îţi ţin gura închisă pînă te hotărăşti să taci Nu ştii spanioleşte, dar ai şi învăţat cum să suceşti capul femeilor. Nu-mi muşca degetele! Stai cuminte Ssst! . Vine cineva...
— N-aud pe nimeni.
— Uite-l

*
* *

Un om mărunt, învelit în pelerină, urcă scara teugii şi, ajungînd sus, se rezemă de balustradă, la douăzeci de metri de noi. Îşi aprinse o ţigară şi rămase nemişcat privind spre larg.
— Mi-e frică! şopti dansatoarea. Haide să plecăm.
— De cine ţi-e frică?
— De dînsul
— Dar cine e?
— L-ai uitat? A venit aseară să întrebe dacă elefantul a lovit pe cineva. Imediat după plecarea vaporului
— E dresorul animalelor, nu?
— Da.
— Şi de ce ţi-e frică de dînsul?
— E un om rău. Es un malvado.
— Iarăşi „om rău"! Îl cunoşti?
— Oh, toată lumea îl ştie în Antile şi se fereşte de el! Apare şi dispare, cu animalele după dînsul, şi nu dă bună ziua nimănui. Şi animalele se tem de el, cu toate că înţelege limba lor şi le vorbeşte tot timpul.
— Înţelege limba animalelor! Seniorita!... Cum poţi să crezi toate astea?

* Foarte frumos (n.a.).

— Cred, fiindcă am auzit cum le vorbeşte.

— Animalele n-au limbă ca noi, oamenii. Poate să ţipe la ele sau să facă „sangh... sangh. ." ca italianul, dar...

— Ssst!

Dresorul se întoarse pe jumătate, iscodind colţul în care ne aflam, dar nemaiauzind nimic îşi reluă poziţia de mai înainte.

— A auzit cînd ai făcut aşa .. din gît .. Ai văzut? Aude ca un animal. Are şi urechi mai mari decît trebuie, şi ochii rotunzi ca de panteră... Rotunzi şi albaştri deschis... Oh, tu nu ştii, dar aici, în Antile, umblă fel de fel de oameni... S-au amestecat, venind din toate părţile, fiindcă îşi închipuiau că banii se cîştigă uşor... Şi au venit pe capul bieţilor indieni — conchistadori, preoţi, ostaşi. Şi ocnaşi eliberaţi... Din Italia, şi din Spania, şi din Franţa. Şi ăsta are o mutră de ocnaş... Tu încă n-ai umblat prin porturile Antilelor, n-ai văzut ce fel de oameni sînt... Portoricanii s-au jucat ieri cu cuţitul. E numai un joc — să tai cureaua adversarului ca să-i cadă pantalonii — dar uneori cuţitul intră în burtă pînă la mîner... şi cu mîner cu tot...

— Şi la noi în porturi oamenii se băteau şi se tăiau. Acum nici nu-ţi vine să crezi că oamenii se înjunghiau în urmă cu douăzeci de ani după ce se îmbătau...

— Nu, niciodată nu se putea întîmpla la voi ce se întîmplă aici! I-ai auzit pe băieţi cum cîntau?

Mirlinton mirlitet
Mirlinton ribon, ribet...
Mirlitet mirlito...

Se cîntă cînd cineva e înjunghiat, sau cînd se joacă „el juego del cuchillo" *. Ocnaşii fugiţi din Europa au adus cîntecul aici. Oh, rumano, o să mai vezi multe în Antile. Să nu te miri de nimic, dar să te fereşti... Îţi plac femeile, însă eşti ca un copil şi te repezi... Îl auzi cum vorbeşte singur?

* Jocul cuţitului (n a).

Am tăcut şi mi s-a părut, într-adevăr, că omul rezemat de balustradă vorbeşte, dojenind pe cineva. Printre acordurile ghitarelor vocea lui abia se distingea şi aş fi putut să-mi închipui că fredonează dacă, din cînd în cînd, n-ar fi chicotit. O umbră lunguiaţă, ca de copil, se desprinse de lîngă el şi fugi în jos pe scară.

— Maimuţa ! şopti dansatoarea. A stat de vorbă pînă acum cu maimuţa ! Brr... O să-mi fie frică toată noaptea... Mă laşi să-mi rezem capul de umărul tău ? Vezi, aseară nu mi-aş fi putut închipui că o să-mi placi... Stăteai încruntat, cu mîinile în şolduri, furios că vaporul nu pleacă... Şi acum îmi place să stau de vorbă cu tine... Nu, nu mă strînge aşa, vreau să văd stelele şi să mă gîndesc... Să mă gîndesc...

— La ce, seniorita ?

— Te-am mai rugat să nu-mi spui seniorita. Spune-mi Pilar.

— Aşa se obişnuieşte ?

— Nu ştiu dacă aşa se obişnuieşte, dar aşa îmi place şi te rog să mă asculţi.

— Bine, Pilar.

— Aşa .. Şi eu o să mă gîndesc la .. nimic .. E foarte bine... Gîndurile îţi curg prin cap .. se pierd... şi iar vin înapoi... singure... Şi care se opreşte e gîndul cel adevărat. . Trec... trec .. trec... O să staţi chiar un an la Mexico ?

— La Mexico, apoi la Monterrey, Guadalajara... Sîntem veniţi în schimb de experienţă şi o să călătorim foarte mult. De la Tapachula şi pînă la Ciudad Juarez, în nord.

— Ohoho .. N-o să mai ai timp nici să te bărbiereşti şi o să-ţi crească o barbă lungă şi neagră !

— O să am o barbă cu multe fire albe şi o să mă duc la frizer să mi-o... negreze...

— Să .. ce ? Să ţi-o înnegrească, poate, nu să ţi-o negreze ! Greşeşti aşa de caraghios, dar mie îmi place grozav cum greşeşti. Cînd o să vorbeşti spanioleşte bine, peste un an, poate că n-o să-mi mai placi atît de mult !

— Cum „n-o să-ţi mai plac“ ? Doar n-o să ne mai vedem ? !

— Cine ştie... Poate o să strîng banii mai repede. Dar pînă atunci o să-ţi găseşti o fată aici... Sînt fete frumoase, foarte frumoase... cu sînge iute, care iubesc din toată inima... Şi tu eşti un băiat slab şi cald, ca un motan care fuge pe acoperiş şi asta o să le placă... Oh, au dispărut stelele.

— Sînt sub nori.

— Şi norii ? Cum au venit norii deodată ? ! Oh, ştiam că ăsta o să strice vremea ! De aceea a şi stat de vorbă cu maimuţa. Nu e om, e diavolul !

— Pilar !

— Lasă-mă ! Tu nu crezi în nimic ! Nu ştii că peste tot se ascund duhurile apei şi munţilor, duhurile animalelor şi copacilor. Aştia sînt zeii Antilelor şi el i-a supărat. Niciodată, în septembrie, aici nu trebuie să aţîţi tornadele ! Simţi c-a început să bată vîntul ?

— Da, se simte !

— E vîntul de sud ! Flora, horribila ! O să înceapă furtuna, rumano ! Şi n-am aprins nici o lumînare Santei Luiza de Tornados, apărătoarea celor plecaţi pe mare !

— Am aprins eu una.

— Tu ? Rîzi de mine !

— O lumînare de ceară albă, răsucită, pictată cu aur şi cu lac roşu şi albastru.

— Oh, dar asta e o lumînare pentru Marea Procesiune, nu pentru furtuni !

— Înseamnă că don Esteban m-a păcălit.

— Cine e don Esteban ?

— Unuia căruia i-am dat bani să cumpere o lumînare pentru mine.

— Te-a înşelat ! Uite cum suflă vîntul. Mi-e frig... Şi diavolul ăsta nu se mişcă. Parcă a înţepenit acolo. Pfii, cum suflă... O să ne smulgă de aici... Şi cerul nu mai e negru !... Oh, Santa Luiza, apără-ne ! Cerul s-a îngălbenit !... Vine uraganul !

O rafală se năpusti pe neaşteptate asupra noastră atît de violentă, încît ne smulse de lîngă balustradă şi ne aruncă spre mijlocul teugii. O a doua o răsturnă pe Pilar şi răsucindu-l pe dresor ca pe un titirez îl azvîrli spre noi. Se ciocni de mine mormăind un „disculpe, senior" * şi în clipa ceea un fulger îi lumină faţa. Sub coroana părului negru şi lucios, fruntea îi era cuprinsă de o bandă îngustă, metalică, de care spînzurau două fire prelungi, aurii. Mă privi o frîntură de secundă cu ochii săi mari, albaştri-alburii, de panteră, şi, mormăind încă un „disculpe, senior", dispăru de pe teugă cu un salt imens, de animal de pradă.

*

* *

Pilar se ridică sprijinindu-se de braţul meu şi-şi făcu două cruci mari, cu ochii ţintă la cerul îngălbenit. O lumină oarbă izvora din norii ce acopereau vaporul ca o cupolă pîsloasă, înăbuşitoare. Aerul părea a se fi încălzit ca prin farmec şi vreme de cîteva clipe nu se auzi nimic în afară de clipocitul valurilor sparte în provă. Apoi trei fulgere mute ţîşniră unul după altul din cupola gălbuie, dezvăluind un cer acoperit de horbote cenuşii, imense, ce păreau să izvorască din ocean.

— Santa Luiza ! Santa Luiza ! murmură Pilar şi ochii ei cafenii se măriră de groază. Apără-ne de uraganul diavolului, Santa Luiza !

Vîntul căzuse cu totul şi nu mai simţeam nici adierea născută de înaintarea vasului. Totul, oceanul, cerul, sunetele păreau să fi fost învelite într-o pîslă moale, umedă şi caldă. Şi acalmia aceasta, ca şi lumina palidă, cernută de sus, mă înfiorau. Ţinînd-o pe Pilar pe după umeri am împins-o uşurel înainte, apropiindu-ne de scara principală a teugii. Paşii noştri răsunau sec în liniştea adîncă si dinspre tribord

* Scuzaţi-mă, domnule (n.a).

le răspunse un muget furios Era elefantul care simțea apropierea furtunii. Umbrele dansatorilor încremeniseră, ghitarele tăceau și elefantul își ridică trompa — o vedeam legănîndu-se în dreptul lampioanelor — și sună încă o dată ca un trombon răgușit. Tigrul de Bengal mîrîi furios și maimuțele țipară plîngăreț, nazal, ca și cum ar fi mirosit sînge. Rumoarea vocilor crescu, agitată, și toți porniră să fugă de colo pînă colo — ofițerii, Narincho și prietenii lui, dansatoarele, preoții, ținîndu-și cu grijă poalele sutanelor, și negustorii, însoțiți de secretarii lor. Ironic, provocator, cineva reluă un twist și îl văzui pe bondocul portorican legănîndu-se și frîngîndu-se din mijloc printre călătorii speriați.

Și, brusc, o masă de apă se prăbuși de sus, ca un val uriaș, umplîndu-mi ochii și gura, gata să mă smulgă de pe scara pe care mă oprisem. Pilar se sprijini de mine și am coborît ultimele trepte prin șuvoaiele groase ale ploii care măturau puntea centrală și pasarelele.

— Asta e bine — spuse Pilar, rîzînd, cu părul ud, răscolit. Asta e bine. Poate o să treacă prin altă parte. Să fugim înăuntru.

— Acum nu mai are nici un rost.

Apa îmi umpluse buzunarele și pantofii gîlgîiau. I-am descălțat și Pilar se descălță și ea. Apoi ne-am refugiat lîngă careul central privind ploaia ce făcea puntea să fiarbă.

— Poate o să treacă prin altă parte — repetă Pilar. Ploaia e bună. Vîntul e rău. Și la voi plouă la fel?

— Mai încet. Cu mai puțină apă.

— Oh. Aici totul e mult — apa, furtuna, copacii, animalele... Și dragostea.

Plescăiam amîndoi din picioarele goale, cu figurile strălucind de apă. Și începea să fie frig.

— Dragostea .. am spus și m-am oprit.

Era caraghios să vorbesc despre asta cu haina pusă în cap și pantalonii suflecați.

— Ți-a crescut barba — spuse Pilar. Arăți ca un mexican acum.

Ploaia încetă pe neașteptate, ca și cum cineva ar fi închis un robinet. Bălțile sticleau netede pe punte și vocile călătorilor se auziră din nou.

— Am scăpat! am spus. Ne-am speriat degeaba!

O rafală de vînt rece țiui în cordaje, făcînd saulele să vibreze.

— N-am scăpat — spuse Pilar. Dar poate o să treacă departe de noi.

Un val izbi vasul dinspre babord, apoi încă un val și încă unul, fără întrerupere și parcă iscate din senin. Nava porni să se legene și bălțile de pe punte se prelinseră într-o parte și într-alta.

— Să mergem înăuntru! mă rugă Pilar. Nu mai e nimeni afară decît omul ăla.

Sub pasarelă se contura silueta dresorului care continua să fumeze. Împrejurul său erau așezate cuștile animalelor și el se plimba încetișor prin fața elefantului.

— Mi-e tare frig — urmă Pilar. Vino!

Mă luă de mînă și coborîrăm în salonul clasei a doua. Călătorii erau adunați în jurul meselor mici de lemn negru, lustruit, jucînd cărți, bînd și fumînd trabucuri al căror parfum greu umpluse încăperea. Danovici o măsură pe Pilar de sus pînă jos cu o privire acuzatoare, apoi îmi adresă un zîmbet plin de subînțelesuri care-i subția buzele și mai mult.

— Să ne punem haine uscate și să ne întoarcem — spuse Pilar. Sau vrei să dormi?

— Nu mi-e somn — am spus. Și e prima mea noapte pe Marea Caraibilor.

Mă strînse ușor de braț și în aceeași clipă podeaua îmi fugi de sub picioare și mă lovii cu spatele de perete. Zuruind paharele căzură de pe mese și toată podeaua se acoperi de cioburi. M-am apucat strîns de stîlpul care era cel mai aproape și Pilar făcu la fel. Călătorii înconjurară mesele cu brațele pentru a feri paharele care încă nu se sparseseră, dar zguduitura următoare rostogoli cîțiva dintre ei pe jos în hohotele celorlalți

— Gradul nouă! strigă cineva.

— Zece! țipă altul.
— Ți-e rău? mă întrebă Pilar.
— Încă nu.
— De ce spui „încă“?
— Fiindcă n-am mai călătorit pe furtună, și nu știu ce-o să urmeze.
— Du-te de stai culcat.
— Nu. Mă duc pe punte.
— Oh, sus e rău acum. Valurile cresc.
— Aici pute a alcool și a tutun.

Unul cîte unul călătorii se ridicară și, ținîndu-se de stîlpii subțiri ai salonului, se îndreptară spre ieșire. Femeia de la bar luă o mătură lungă și începu să adune cioburile, țopăind dintr-o parte într-alta, amețitor de repede.

— Ți-e rău — spuse Pilar. Haide, arată-mi unde e cabina ta. Grăbește-te.

Fără să răspund m-am întors cu fața la perete căci unul din preoți își desfăcuse gulerul aproape rupîndu-l și acum vomita spasmodic. Pilar mă luă de mijloc și mă trase după ea.

— Nu vreau în cabină! am mîrîit. Mă duc pe punte.
— Mergem sus — spuse ea cu blîndețe. La aer.

Am urcat treptele aproape fără să le văd, silindu-mă să par indiferent.

— Încă puțin! spuse Pilar. Nu privi marea.

Nava se legăna ca turbată de pe o parte pe alta și vîntul vîjîia cumplit. Creste albe de spumă se ridicau pînă la mine bufnind și urlînd și mi-am încleștat degetele cu disperare de bara rotundă a bordajului ca să nu fiu aruncat în mare. Orizontul se ridica și cobora și mișcările lui se transmiteau stomacului și gîtlejului meu, contractîndu-l dureros.

— Înapoi! strigă Pilar, încercînd să mă desprindă de parapet. Înapoi!

Mă smulse cu forța și ruliul ne aruncă pe amîndoi printre lăzile cu animale. O umbră se ridică în întîmpinarea mea și două brațe mă apucară cu putere, sprijinindu-mă.

— Priviţi cerul, senior — spuse o voce adîncă. Priviţi cerul şi respiraţi adînc.

Dresorul îmi cuprinse încheietura mîinii şi strînsoarea degetelor sale mă linişti ca prin farmec.

— Apropiaţi-vă, seniora — îi spuse lui Pilar. Nu vă temeţi. Pilar nu răspunse, privindu-l încruntată, şi atunci el izbucni în rîs :

— Oh, copii ai Antilelor. Pasiuni fierbinţi, raţiune întunecată. El suenio dela razon produce monstruos. *

— Goya — am spus. Caprichos.

— Si, senior — încuviinţă amuzat. Goya. Cel mai mare spaniol, creatorul de monştri !

Vorbea ţinîndu-mă de mînă şi deasupra noastră se scurgeau rotogoale negre de nori.

— Asta e Flora — urmă el. Poartă cel mai gingaş nume dintre tornadele Caraibilor şi e, poate, cea mai violentă.

— Tu ai stîrnit-o — spuse înăbuşit Pilar.

— Îmi pare rău, seniora — răspunse gînditor dresorul. Din păcate asta nu-mi stă în putinţă, cu toate că un şirag de explozii fierbinţi ar putea dirija cicloanele după dorinţa noastră. Dar exploziile sînt folosite astăzi la altceva.

— Tu l-ai stîrnit — repetă Pilar cu înverşunare, tremurînd.

— Frumoasă dansatoare, nu mă ponegri — spuse dresorul şi-şi apropie mîna de frunte.

Am văzut în clipa aceea o scînteie alb-albastră, unindu-i sprîncenele cu vîrful degetelor, şi fui scuturat de un fior în acelaşi timp cu Pilar care încremeni.

— Atmosfera e foarte încărcată — spuse dresorul ca pentru a se scuza. Sîntem plini de electricitate pînă în vîrful unghiilor. Nicăieri, ca aici, masele acestea de aer nu se ciocnesc cu mai multă violenţă, cu o mai mare energie. Nici ciclonii Mării Arabiei născuţi lîngă insulele Laquedive şi Maldive, nici cei din golful Bengal, pornind din apropierea

* Somnul raţiunii produce monştri (n a)

insulelor Siciberi, Andamali şi Mergui, nici taifunul care bîntuie coastele mexicane, venind dinspre insulele Cliperton, nici ciclonii japonezi, australieni, uraganele, taifunurile, tempestele nu ajung la trei sute de kilometri pe oră, ca Flora, ce galopează pe urmele noastre.

— Santa Luiza ! se închină Pilar.

— Santa Luiza ! repetă dresorul. Dar înaintea ei să ne încredinţăm soarta în mîinile căpitanului corăbiei. Aerul e încărcat cu electricitate pînă la refuz şi vîntul a căzut. Asta înseamnă că centrul tornadei se apropie de noi şi numai un golf adînc ne poate salva, golful de la Ceramon.

— Nu cobi ! strigă Pilar. Aici nu există golfuri, sîntem în plină mare !

— Uscatul e aproape — spuse dresorul aspru, nebănuit de aproape. Animalele îl simt.

Îmi făcu semn să mă apropii de cuşca tigrului şi văzui în lumina legănată a lampioanelor fiara care adulmeca spre tribord.

— Animalul simte — urmă dresorul — ceea ce oamenii nu pot înţelege decît cu ajutorul aparatelor. Dar căpitanul, senior, are radar la bord...

— Şi atunci... ? !

— Riscă. Trebuie să ajungă în zori la Guanero şi o s-o facă dacă uraganul n-o să ne prindă din urmă.

— Dar dumneavoastră, senior, dumneavoastră care cunoaşteţi atît de bine marea aceasta, şi porturile ei, de ce v-aţi îmbarcat ? Înseamnă că n-aţi presimţit furtuna ? !

— Ba da, senior.

Nu-i vedeam faţa, dar bănuiam că zîmbeşte luîndu-mă peste picior.

— Îmi pare rău — am spus. Dar vă bateţi joc de mine.

— Nicidecum, senior — răspunse el cu aceeaşi voce egală. Nu mi-aş îngădui asta niciodată, mai ales în asemenea momente.

O lumină orbitoare ne învălui şi văzduhul fu zguduit de un trăsnet.

— Începe — rînji dresorul. Începe, în sfîrşit, senior. Acum, scape cine poate.

Borul pălăriei largi îi acoperea faţa pe jumătate, dar nu putea ascunde firele metalice, aurii, care-i atîrnau pe după urechi. Cu o mişcare grăbită le îndreptă aşa cum fac femeile cu buclele rebele şi, înclinîndu-se, ne întoarse spatele.

— Diavolul! şuieră Pilar. Diavolul cu pelerină! Ai văzut cînd i-a ţîşnit fulgerul pe ochi?

— Nu era fulger şi cred că nu e diavolul. E ceva mult mai interesant.

— Piară în focurile iadului! blestemă Pilar. Şi acum vino la căpitan! Să-l silim pe banditul ăsta să caute un adăpost!

— E zadarnic, Pilar. N-o să ne asculte

— N-o să ne asculte?! Cînd tornada e deasupra noastră?!

Îmi aruncă o privire clocotind de furie şi din cîţiva paşi urcă scara cabinei de comandă.

— Caprichos! hohoti o voce în spatele meu. Ya es hora *, senior. Tornada va da totul peste cap. Gingaşa doamnă se va transforma în panteră, domnii în lupi, mistreţi, rinoceri. Animalele mele vor deveni umane. Ya es hora, senior.

O uşoară tremurătură zgîlţîi puntea sub picioarele mele. Nu-mi ardea de filozofie. Acalmia înăbuşitoare îmi întinsese nervii la maximum. Si totuşi omul acesta sumbru şi burlesc mă fascina. În ciuda înfăţişării sale bizare, îmi da o senzatie de linişte şi de siguranţă.

— Cel mai bun lucru pe care-l aveţi de făcut ar fi să vă duceţi în cabină. Să vă adunaţi lucrurile Să faceţi o mică legătură din ce aveţi mai preţios..

— Banditul, criminalul! răsună vocea lui Pilar deasupra noastră M-a dat afară, porcul! Rumano, urcă la el şi învaţă-l să se poarte cu o femeie! Urcă la el! Acum! Acum!

* A sosit timpul — titlul unei celebre aqua forte a lui Goya din seria „Capriciile", ca şi „Somnul raţiunii produce monştri" (n a).

— Seniora — pronunță nespus de melodios dresorul Frumoasă seniora, n-ați ales timpul potrivit pentru ceartă.

Se aplecă puțin înainte de parcă ar fi vrut să se îndrepte spre ea, dar se răzgîndi și rămase pe loc.

— Coborîți la bar — urmă. O să vorbesc eu cu senior capitano. De altfel e un om de înțeles.

Își duse mîna la tîmplă și ceva îi licări între degete Se juca cu cercelul împletit pe care-l purta după ureche.

— Fără îndoială că el însuși s-a gîndit să ducă vasul spre țărm. N-aș fi dorit așa ceva, dar sînt prea mulți oameni pe bord. De aceea trebuie să acostăm.

Valurile care loveau coastele navei se umflară deodată și se sparseră sub picioarele noastre. Un șuier subțire, ascuțit, tăie sarturile, retezînd parcă arborele trinchet. Aerul era cald, sărat, și avea miros de alge.

— Toată lumea sub punte ! duduiră megafoanele. Pînă la noi dispoziții toată lumea e invitată să coboare sub punte. Vom acosta în portul cel mai apropiat pînă la potolirea furtunii.

— E totuși un băiat de înțeles, căpitanul — spuse dresorul foarte încet. Și tot atît de încet adăugă . Oh, Karait, învățătorule !

Luînd-o pe Pilar de braț am coborît din nou în salonul clasei a doua. Am cerut un whisky și băutura ne-a înviorat.

Olivotto și Piticu apărură și ei, somnoroși, palizi, și, de cum mă văzură, izbucniră în rîs.

— E greu — spuse italianul. E greu să faci curte la paralela 20°.

Piticu surîse înțelegător și după cum mă priveau am înțeles că arăt prost. Văzîndu-i, Danovici se apropie chicotind.

— În afară de lirism — spuse — e nevoie și de un sistem nervos bun Dar să dai de mîncare la boboci cu frumoasa alături ..

Era vulgar, ceea ce n-aș fi bănuit despre el Totdeauna afectînd aerul unui om trecut prin lume, folosind arabescuri desuete de retorică îmi părea a fi un individ acru, dar cultivat. Iată însă că teama îl făcuse să-şi piardă aerul preţios şi distant pe care şi-l lua de obicei.

— Nu e bun prea mult whisky — spuse Pilar, matern. Nu mai bea.

— Ai şi ajuns sub papuc — mă compătimi italianul. Niciodată n-ai ştiut de cine trebuie să te fereşti.

„Regina Maab“ se legăna şi se scutura cu furie, trosnind din toate încheieturile şi tot ce nu era bine prins se rostogolea de colo pînă colo. Alcoolul mă încălzise şi greaţa se amesteca acum cu un soi de euforie. Aş fi vrut să-l mîngîi pe italian şi pe Piticu, fiindcă mă priveau cu duioşie şi aş fi îngenuncheat să sărut mîinile lui Pilar, care mă păzise să nu cad în valuri şi care nu mă lăsa să mă îmbăt. Dar nu înţelegeam de ce toate se scuturau atît de tare împrejur — chipurile oamenilor, bagajele de mînă, femeia de la bar. Şi cu atît mai puţin îi pricepeam pe cei trei preoţi mulatri care se rugau în genunchi, unul lîngă altul.

— Unsprezece — hîrîi unul din negustori căscînd gura mare. Gradul unsprezece !

— Fiţi calmi ! mugi megafonul. „Regina Maab“ a trecut cu bine prin furtuni mai mari. Părăsiţi saloanele şi treceţi în cabine Fiţi calmi. Treceţi în cabine. Vom acosta în curînd în cel mai apropiat golf. Fiţi calmi.

— Oh, Santa Luiza de Tornados ! am murmurat. Două furtuni în douăzeci şi patru de ore.... E prea mult... Şi lumînarea cu lac roşu şi albastru ..

— Ce spui ? mă întrebă Pilar.

— Nimic...

— Aha, vorbeşti romîneşte !

— Da... Cu sfinţii voştri.

— E beat — spuse Pilar. A băut prea mult ! Dacă sînteţi prietenii lui, duceţi-l în cabină şi culcaţi-l.

Asta era prea mult — să fiu „dus“ la culcare.

— Nu vreau! m-am răstit. Mă simt foarte bine aici.

Şi deodată mi-am amintit de pilotul avionului care spusese că vor continua călătoria după o zi, cel mult două, de întrerupere la Ponce. Nu cumva ştiuse ceva despre tornadă? Evident, barometrele de bord trebuie să fi arătat o scădere primejdioasă de presiune!

— Ce porci! am mormăit. Ştiau... Aveau barometru. Ştiau, fir-ar ai dracului de porci!

— Ce ştiau? întrebă Piticu. Ce tot bodogăneşti?

— Aia ştiau. Piloţii. Şi au spus că avionul o să-şi reia... asta... o să-şi reia cursa după două zile... Le era teamă de ciclon... Dar nu ne-au avertizat... Porcii...

— E mai beat decît credeam — spuse Piticu. L-a turtit răul de mare.

— Şi pe mine — gemu Olivotto, încovoindu-se. Mi-e gura plină de apă şi-mi ţiuie urechile.

— În cabină! porunci Piticu. Corpul întins se relaxează şi relaxarea e bună acum. În cabină toată lumea. Ia-ţi la revedere de la această frumoasă domnişoară care-şi bate joc de noi.

Înainte de a protesta, mă apucară fiecare de cîte un braţ şi mă traseră spre uşă. Ne-am înclinat mormăind un „buenos noches“ şi Pilar ne răspunse reverenţios, apoi se apropie de bar şi ceru cu voce tare un pahar de gin.

— Are nişte priviri de panteră — sughiţă Piticu pe coridor. Toţi au feţele de un cot şi ea rîde şi bea.

— Şi cum bea! suspină Olivotto. L-a distrus pe donjuanul nostru, l-a băgat sub masă.

— Eu... am încercat să spun. Eu n-am... nu sînt...

— Gura! ordonă Piticu. Protestele mîine dimineaţă!

— Va fi una dintre cele mai frumoase dimineţi — şopti Danovici din spate — pentru că urmează uneia dintre cele mai frumoase nopţi.

— Pe teugă... am început din nou furios.

— Fără confidențe — mi-o tăie Piticu. Nu vezi că abia mai respiri?

Podeaua îmi fugi de sub picioare și m-am izbit cu tîmpla de peretele stîng al coridorului, apoi m-am rostogolit pe o coastă, oprindu-mă în peretele opus. Olivotto căzu peste mine și Piticu ne ajută să ne ridicăm și să-l ocolim pe Danovici care, sprijinit cu fruntea de canatul unei uși, vomita, tresărind din tot corpul. Coridorul se legăna, gata să se dea peste cap, și mergînd din perete în perete ne-am prăbușit în cabină.

Patul meu era sus, peste cel al lui Olivotto, dar n-am avut putere să mă cațăr pînă la el. M-am întins pe jos, cu mîinile și picioarele rășchirate, și am închis ochii ca să nu mai văd cum totul se leagănă, întorcîndu-se cu josul în sus. Chiar cu ochii închiși simțeam tangajul uriaș, îl simțeam în palme și în genunchi, sub furca pieptului și, mai ales, sub maxilar, la rădăcina limbii, ca un nod gros ce mă înăbușea, apăsîndu-mă pe omușor. Parchetul podelei se muiase, gata să se desfacă, și, o dată cu el, se muia, se scufunda totul înainte și înapoi. Stomacul răspundea pendulării prin crispări dureroase, gata să irupă, genunchii îmi tresăltau lipindu-se de piept, iar mîinile mi se răsuceau căutînd să se sprijine de ceva stabil.

— Să căutăm medicul de bord — spuse Olivotto, undeva, departe, deasupra mea. De-abia mai răsuflă.

— E alcoolul — răspunse înăbușit Piticu. A băut cînd nu trebuia.

— Să-l duc la aer.

— Nu Lasă-l aici. Măcar de-am scăpa cu bine.

Continuară să mormăie, mari și cenușii, în vreme ce greața mă pătrundea pretutindeni, o greață moale, de leșin. Timpul se scurgea greu, într-o lumină leșioasă, și mă rugam să se facă ziuă ca să pot ieși pe punte. Brusc, ceva mă izbi în frunte, deasupra nasului, gata să-mi zdrobească țeasta și legănarea se opri. Capul mă durea și nasul îmi era plin de sînge, dar camera nu se mai învîrtea în jurul meu şi putui să-mi strîng pumnii şi să mă întorc pe o parte.

— Repede, sus! urlă Danovici cu disperare. Veniţi după mine! Afară!

M-am ridicat clătinîndu-mă şi pipăindu-mi cucuiul ce creştea de la o sprînceană la alta. Apoi am deschis ochii cu teamă, căci şi pleoapele mă dureau, şi am văzut că unul din scaune se răsturnase lovindu-mă. Podeaua cabinei urca în pantă sub picioarele mele şi taburetele, masa, lămpile cu picior şi valizele noastre se adunaseră într-un colţ, ca într-un magazin de vechituri. Aşteptînd pendularea următoare, care să aducă totul la loc, am simţit că greaţa îmi revine, inecîndu-mi stomacul şi încheieturile. Dar nimic nu se mişca şi atunci am priceput că vasul s-a oprit în poziţia aceea şi un fior de gheaţă mi-a străpuns şira spinării, iar spasmul ce-mi strîngea gîtlejul se transformă într-un suspin involuntar.

— Sus, sus! ţipă Piticu. Ce dracu te-ai oprit? Dă-i drumu'!

Olivotto apucă valizele subsuoară şi ţîşni pe uşă, urmat de Piticu şi de mine. Înainte de a mă putea feri, un puhoi de oameni se năpusti asupra mea, înghiontindu-mă, într-un vacarm de plînsete şi răgete. Rostogolit printre umerii ce-şi făceau loc pieziş, printre chipurile asudate cu ochii holbaţi, am fost împroşcat pe punte pînă în faţa careului.

De sus, din cerul spart, curgeau cascade de foc alburiu, fierbînd. Mase de apă călduţă, cu miros de praf de puşcă, se spărgeau, duduind, pe punte şi un vuiet asurzitor îmi umplu urechile. Am deschis gura pentru a respira, dar o rafală de apă îmi strivi faţa şi pieptul şi mă aruncă pe jos. Peste mine se rostogoliră cîţiva oameni, şi o femeie fu răsucită şi strivită de marginea careului. Cabina de comandă plesni într-o explozie de sticlă şi fierărie care zurui în jurul meu şi totul păru că se frînge urlînd şi chiuind. Ghemuit pe scîndurile punţii, cu capul între braţe mă sileam să trag în piept aerul pe care vijelia mi-l sorbea de pe buze.

Şi deodată vîntul căzu, lăsînd să se audă răpăitul ploii. Departe, spre larg, fulgerele se încrucişau în mănunchiuri dese, dar tunetul se auzea din ce în ce mai slab şi mai depărtat

Coverta „Reginei Maab" arăta ca pustiită de un incendiu. Parapetele erau smulse, teuga îndoită, arborele trinchet îşi flutura saulele smulse, iar din cabina de comandă nu mai rămăsese decît partea de jos, prinsă în chingi metalice. Femei despletite îngenuncheaseră, mulţumind Santei Luiza că ne apărase de tornadă Păstorite de preoţii mulatri conjurau uraganul să nu se mai întoarcă şi să bată largul acoperit de sargasse.

Asta fusese deci o palidă imagine a Florei ' Centrul ei — acela în care fierbeau fulgerele — se deplasa departe de noi, spre nord.

Ridicîndu-mă în picioare am privit în direcţia unde bănuiam că se află ţărmul şi în clipa aceea am înţeles că naufragiasem. Nava înţepenise cu prova în sus, ca şi cum ar fi fost bătută în cuie

— S-a terminat — mormăi Piticu în spatele meu. Se duce la fund. Repede, actele şi instrumentele

Ne-am deschis valizele şi ne-am pus actele, scrisorile şi fotografiile celor de acasă în pungi de celofan. Ne-am băgat apoi pungile sub cămaşă şi ne-am încheiat nasturii pînă la gît. L-am ajutat pe Danovici să-şi împacheteze aparatele de filmat şi am luat fiecare cîte unul.

În jurul nostru călătorii fugeau de colo pînă colo, plîngînd şi strigînd. Nu erau mai mult de o sută de oameni, dar cu hainele lor colorate, cu pălăriile mari, cu mantiile fîlfîinde păreau cel puţin cinci sute. Fără să-i pese de vacarmul din jur, căpitanul navei conducea operaţiile de salvare, urcat pe acoperişul timonei. Bărcile fură coborîte şi ţipetele, care se ostoiseră cîteva minute, crescură cu o şi mai mare sălbăticie. Călătorii se aruncară asupra matelotilor ce păzeau scara tribordului, călcîndu-se unii pe alţii.

— Stop ! urlă comandantul prin megafon Întîi femeile şi copiii ! Dau drumul la furtun !

În faţa celor ce se îmbulzeau ţîşni un jet de apă la mare presiune, ca o fîntînă arteziană. Cei aflaţi în primul rînd se dădură înapoi şi femeile porniră să răcnească animalic, fără încetare. Lovind cu pumnii şi picioarele, mateloţii smulseră din grămadă cîteva femei şi cîţiva copii, apoi doi bătrîni şi-i ajutară să coboare pe scara tribordului. Cu toate că nu-mi era teamă că vom fi părăsiţi la voia întîmplării, mi s-a strîns inima cînd i-am văzut urcînd în barcă şi depărtîndu-se de vas.

De jur împrejur, marea era răscolită de hulă Valuri negre se spărgeau în coastele „Reginei Maab" şi spuma lor atingea marginile punţii. Şi la fiecare izbitură mai puternică nava trosnea şi se zguduia şi cei rămaşi pe bord răspundeau cu un vaiet stins Întorcîndu-mi privirile spre mormanul de bagaje al dansatoarelor am văzut-o în vîrful lui pe Pilar, încovoiată, cu faţa îngropată în palme Mi-am aranjat hainele pe cît am putut, mi-am mai pipăit o dată cucuiul care se rotunjise de la o sprînceană la alta şi m-am îndreptat spre ea.

— Santa Luiza ! exclamă cînd mă zări. Cine te-a lovit aşa ?

— Mi-a căzut un scaun în cap !

— Oh, rumano, ai văzut marea noastră ? ! Santa Luiza, Santa Catalina, Maria de Concepcion ! Tornada ne-a ocolit.

Se înclină plecîndu-şi fruntea cu umilinţă şi murmurînd o rugăciune.

— Malul e departe — adăugă La o milă ! Căpitanul e un bou, un bou cu minte de capră ! Vaporul se conduce cu mîna, nu cu copita ! Stăpînii lui în loc să-l dea la cîini l-au pus comandant, să ne ucidă

Mă privi furioasă, cu ochii scînteind, apoi faţa ei brună se schimonosi şi izbucni într-un potop de blesteme

— Dar de ce nu te dai jos de acolo ? am întrebat. Femeile pleacă la mal, cu barca de salvare.

— Nu plec! Eu rămîn! Aici, în cufărul ăsta, am mantiile mele de pene — două mantii care nu se pot plăti nici cu aur, nici cu sînge! Și boul ăsta blond refuză să-mi încarce lada!

Va să zică asta era pricina furiei!

— Lasă-mi mie mantiile și du-te, Pilar. Noi rămînem pentru ultimul transport și o să-ți aduc lada la țărm.

— Tu?!

— Eu!

— Oh, rumano, dragul meu! strigă ea, aruncîndu-se de pe mormanul de bagaje în brațele mele. Oh, dragul meu! Muchas gracias, mi querido *, dar nu plec, rămîn cu voi, cu tine... O să plecăm împreună. Da? Mă iei? Ei, fetelor... în barcă! Toată lumea în barcă!... Romînii o să mă ajute să duc valizele la țărm! Haide, plecați!

Despletite, muiate de ploaie, dansatoarele se îndepărtară una cîte una, șoptind fierbinte un „muchas gracias, senior!" și dezgolindu-și dinții într-un surîs. Naufragiul nu le putuse știrbi cochetăria mexicană.

— Uite-l și pe dînsul! șopti Pilar, înfiorată

Dresorul trecu pe lîngă noi aproape fugind și apropiindu-se de una din lăzile pe care le adusese îi desfăcu lacătul Mormăi apoi ceva, foarte încet, dar cu multă energie și maimuțele, sărind din nacelele lor împletite, îl ajutară să deschidă capacul lăzii Apoi, toți trei — omul și antropoizii — scoaseră pe punte niște saci turtiți și un aparat bizar, negru, lucios, de la care plecau cîteva furtunuri de cauciuc. Furtunurile fură introduse în gurile a patru saci, dresorul răsuci niște manete și se auzi un șuier caracteristic Sacii pînă atunci plați și informi se umflară cu repeziciune, preschimbîndu-se în niște mari bărci pneumatice. Urmară alți patru saci care se transformară în burdufuri, apoi conductele fură demontate și aparatul așezat într-una din ambarcațiuni Cu iuțeală de prestidigitator maimuțele îl

* Îți mulțumesc mult, dragul meu (n a).

legară cu două chingi și făcură semn dresorului că au terminat. Acesta mormăi din nou ceva și elefantul apucă unul din burdufuri cu trompa și și-l lipi de șold, iar maimuțele, cățărîndu-se în spinarea lui, fixară sacul pneumatic prin trei curele petrecute de jur împrejurul uriașului pîntec cenușiu. Repetară apoi operația cu al doilea burduf și rămaseră nemișcate, așteptînd un nou ordin.

— Să ne dea și nouă o barcă ! spuse Pilar. Cere-i o barcă ! Eu rămîn cu tine ! Fetele au plecat.

— N-o să ne dea nimic — am mormăit.

— Dacă nu ți-o dă, smulge-i-o — spuse Pilar și ochii îi sticliră. Oamenii sînt mai de preț ca animalele ! He, hei ! strigă. Sînt bărci aici ! Lauți-i diavolului bărcile !

I-am spus să tacă, dar oamenii auziseră și se repeziră spre noi, în vreme ce maimuțele atașau tigrului două burdufuri, așa cum făcuseră și elefantului. Primii care ajunseră la dresor fură doi mulatri voinici și bronzați care fără o vorbă se aplecară și înșfăcară ambarcațiunea pneumatică.

— Lăsați-o acolo ! porunci cu voce scăzută dresorul.

Dar cei doi nu-l ascultară și tremurînd de furie și înjurînd se îndepărtară cu barca pe umăr. Făcură însă numai doi pași și se opriră. Îi vedeam cum se apleacă înainte, cum se încordează, dar picioarele păreau a li se fi îngreunat deodată și tălpile nu li se puteau dezlipi de punte. Era absurdă și de neînțeles imaginea acestor doi vlăjgani solizi ce se opinteau în gol ca și cum ar fi încercat să treacă printr-un perete.

— Diavolul ! E diavolul ! se închină Pilar, tremurînd.

Mulatrii se răsuciră cu mișcări lente, ca prin apă. Se apropiară de dresor și puseră ambarcațiunea în fața lui. Apoi îl salutară, cu limba împleticită, și se retraseră mergînd cu spatele.

— Hipnoză ! murmură Piticu în spatele meu. Cea mai autentică hipnoză ! Oho... Ia uite !...

Unul din cei doi mulatri se scutură deodată, grohăi și se repezi la dresor. Dar în fața lui se ridică neauzit tigrul de Bengal. Animalul căscă botul și rînji, apoi clămpăni ciocnindu-și colții uriași.

— La dracu! strigă mulatrul.

Își duse mîna la buzunarul de la spate, spumegînd de furie, dar mișcarea îi deveni deodată lină, brațul îi alunecă de-a lungul coapsei și, întorcînd spre noi o privire rătăcită, plumburie, se prăbuși ca secerat de o lovitură de pumn.

— Oh, Santa Luiza — bolborosi Pilar. Acolo.. acolo..!

Se aplecă deasupra omului doborît a cărui bluză se ridicase în cădere, descoperindu-i pieptul, și șuieră :

— Privește, rumano... Privește!

Toracele mulatrului era acoperit de o încîlcitură de tatuaje din care se desprindea capul unei bufnițe cu ciocul nefiresc de lung.

— Pirații diavolului! șuieră Pilar, strîmbîndu-se de groază. Figura i se înverzise și gîfîia.

— Liniștește-te — am spus luînd-o de mînă. Acum vine barca să ne ia.

— Nu, nu — gemu ea cutremurîndu-se. Nu cobor! Nu cobor nicăieri! Sînt pirații diavolului! Ei au dus vaporul spre stînca asta! Căpitanul e omul lor! Santa Luiza, o să ne omoare! O să ne omoare! O să ne omoare.

— Seniorita — șopti dresorul abia auzit, oprindu-se în fața ei. O privi drept în ochi și spuse, foarte încet: Potolește-te. Uită. Nimeni nu-ți va face nici un rău. Aici nu există pirați.

Se întoarse apoi și bătînd din palme strigă cu putere :

— Cadamadar... Cadamadar.. Oh.. aie... tuuu... e.. oh... aie... cadamadar tuuu...

Oamenii se dădură înapoi, muți de spaimă, și maimuțele țopăiră prin fața noastră începînd să învîrtească manivelele bigilor.

— A... oh.. ooh oou! țipă dresorul.

Buzele i se țuguiară și vocea lui semăna cu un lătrat și cu o chemare de animal care-ți zbîrlea părul din cap. Auzindu-l, maimuțele porniră să învîrtească manivelele din ce în ce mai repede, pînă ce cîrligul brațului înclinat ajunse deasupra elefantului. Dresorul prinse cu repeziciune ochiul curelelor în cîrlig și pahidermul fu săltat de la podea, în vreme ce macaraua pîrîia și trosnea.

— Dracul, dracul, dracul ! pronunță Pilar de trei ori, închinîndu-se. Dracul cu coroană ! Oh... !

Dresorul își dăduse capul pe spate și cercul metalic ce-i încingea fruntea strălucea. Și deodată acest om bizar, parcă venit din altă lume, murmură fără a se adresa altcuiva decît norilor :

— Banditilor ! Ați uitat de Karait ? !

Ricană, luînd-o martoră pe maimuță și animalul rînji și el. Apoi omul își potrivi după ureche un fir auriu prins de bandeleta metalică ce-i încingea fruntea și continuă să supravegheze rotația bigii.

— Barca, barca ! se auzi dinspre tribord. Santa Luiza, Maria de Concepcion ! Oooh, Santa Tereza !..

— Ahora, nosotros, nosotros, nosotros !*

— Omori copilul !

— Nosotros, nosotros ! Oh, nosotroos !

Făcîndu-și cruce, călătorii fugiră înspre tribord Rămăsesem pe loc numai Piticu, Olivotto, Pilar și cu mine. Danovici, lipit de parapet, cu o figură cenușie, nu voia să se apropie de noi. Spusese că a rămîne la urmă e o bravadă inutilă și că aveam o singură sarcină de răspundere acum : aceea de a ne apăra viețile, fără a căuta să părem generoși. Piticu îl repezise cu asprime, răstindu-se la el, și din clipa aceea nu mai scoase o vorbă, aruncîndu-ne doar din cînd în cînd o privire înghețată și rea.

Manevrînd biga, dresorul îl lăsă pe elefant să se cufunde în valuri și animalul desprinse cîrligul ce-l ținea suspendat cu o lovitură a trompei. Dispăru

* Acum, noi, noi, noi ! (n a).

sub crestele de spumă, dar reveni numaidecît susținut de cele două burdufuri enorme și porni să înoate greoi printre talazurile ce-l purtau de colo pînă colo, oa și cum ar fi fost un șoarece.

— Și noi ? ! țipă deodată Danovici, repezindu-se la Piticu. Noi ce așteptăm ? M-am săturat de vitejia asta idioată !

Nava se zguduia sub loviturile valurilor și deasupra noastră alergau nori negri și sparți.

— Nu te reține nimeni — spuse încet Piticu. Urcă-te în barcă. Hai, urcă-te ! Imediat !

— Și ce, crezi c-o să vă aștept ? ! N-aveți decît să vă duceți dracului toți trei !

Își luă valiza de jos, dar nu îndrăzni să plece singur și rămase pe loc tremurînd de furie și neputință.

În aceeași clipă, Narincho răsări în fața noastră și mă apucă de braț.

— Îi e frică ? întrebă. Mie nu mi-e frică ! Muchachos ! le strigă el portoricanilor. Luați barca ! Eu vin cu romînii ! La urmă ! Asta e !

Olivotto îi spuse să plece numaidecît, dar Narincho rîse și se așeză pe jos la picioarele noastre, aruncîndu-i priviri batjocoritoare lui Danovici care-și morfolea buzele, blestemînd.

„Regina Maab“ se zguduia din ce în ce mai tare fără ca furtuna să se fi întărit. Greementul ei tremura și trosnea parcă gata să se prăbușească pe punte, dar cu toate astea strigătele celor de la tribord păreau să se fi potolit.

— Barca, senior, barca ! exclamă cineva înveselit.

— Ăla cu dinții mari ! chemă altul. Nu te urca peste mine !

— Hei, rumano ! chemă o voce aspră. Era unul din secunzi, aplecat peste marginea careului. Îndată vine și rîndul vostru. Comandantul vă mulțumește pentru calmul de care ați dat dovadă.

— Cît e pînă la mal ? am întrebat.

— Aproape o milă. E ușor de ajuns la mal fiindcă sîntem în dreptul unui golf. Numai la urcatul în barcă să fiți atenți. Știți să înotați ?

— Da.

— Foarte bine. Dacă o să cădeţi puţin în apă să nu vă speriaţi. Vă pescuim noi Salud!

— Salud!

Nava se zgudui din nou şi mi s-a părut că începe să alunece.

— Pleacă! spuse Pilar, speriată. Pleacă! Ne ducem la fund!

Clătinîndu-se, „Regina Maab" se răsuci în jurul ei înşişi. Pintenul de piatră n-o mai susţinea. Motoarele prinseră să duduie încercînd s-o aşeze din nou pe stîncă, dar pentru asta era nevoie de un adevărat salt, nu de un avans lent, şi manevra nu reuşi. Carena lovi piatra de cîteva ori, apoi nava îşi întoarse prova spre larg aruncîndu-se în întîmpinarea valurilor. Cîtă vreme fusesem suspendaţi pe pragul stîncos spărtura în bordaj nu se făcuse simţită, acum însă vasul începu să se lase pe o parte.

— Banditilor! urlă Danovici cu ochii scoşi din orbite. Ajutoor! Mm... Barca... Barcaaa!

— Eh, rumanos, la barca!* spuse surd ofiţerul secund. Repede barca!

Am fugit cu toţii către tribord şi am văzut barca zbătîndu-se pe valuri, gata să se strivească de bordajul navei. Coborîrea, dificilă pînă atunci, părea acum imposibilă, căci „Regina Maab" se înclinase spre babord şi însemna să ne lăsăm pe scara ce făcea un unghi ascuţit cu apa.

— Săriţi! spuse ofiţerul secund O să vă pescuim. Repede!

M-am apropiat de parapetul scund, dar n-am apucat să-l încalec, pentru că „Regina Maab" se aplecă pe cealaltă parte, înălţîndu-şi babordul spre cer. Ştiam că trebuie să sar, numaidecît, că trebuie să mă înfund cu capul în valuri, să-mi descalţ pantofii şi să-mi scot haina sub apă şi apoi să ies ca să respir şi să înot ocolind vasul, spre mal — în direcţia unde bănuiam că e malul pentru că nu se

* Ei, romînilor, barca! (n a)

mai vedea nimic în jur, decît o rețea de spumă care fierbea. Știam că trebuie să sar orbește, dar nu-mi puteam mișca picioarele. Și deodată — fără să știu cum — mi-am îndoit piciorul drept și un val de căldură mi-a cuprins pieptul. M-am repezit în patru labe spre burduful dresorului, spre burduful care semăna cu o mare barcă pneumatică, l-am apucat și l-am tras spre mine. Dresorul dădu drumul cîrligului macaralei și sări înaintea mea, aproape atingîndu-mă.

— Lasă, șuieră. Asta e pentru tigru.

— Oamenii mor — am spus. Eu știu să înot. Prietenii mei nu știu. Și dînsul a fost dresor și acum moare. E prietenul meu. My amigo. Tigrul știe să înoate.

— În apă atunci — spuse el, privindu-mă cu ochii mari. În apă. Cu tigrul. Cinci oameni.

— În apă ! am strigat. Săriți ! Avem barca ! În apă !

Pilar se repezi spre parapetul tribordului și se încleștă de el, apoi Danovici și Piticu. Olivotto se trase înapoi și căzu în patru labe, iar Narincho se prăbuși alături de el.

— În apă ! am urlat, lovindu-i. In agua !

— In agua ! șuieră dresorul, înaintînd spre ei.

M-am aruncat peste bord strîngînd în pumn marginea bărcii pneumatice și m-am afundat în spuma călduță. Am ieșit numaidecît la suprafață și m-am cățărat în ambarcațiunea ce sălta și plescăia pe valuri, prinzîndu-l pe Piticu ce se aruncase după mine și care se zbătea înghițind apă. L-am tras în barcă, strigînd tot timpul ca să ne audă ceilalți. Italianul nu putea să înoate căci îl durea brațul drept și l-am văzut pe tigru apucîndu-l cu dinții de haină — ca un cîine ce face aport — și cărîndu-l spre ambarcațiune. Pilar se cățără gîfîind alături de mine și amîndoi l-am ajutat pe Olivotto să iasă din apă, apoi i-am pescuit pe Narincho și pe Danovici.

Celelalte burdufuri fură aruncate și ele peste bord, susținînd maimuțele și păsările, apoi un corp strălucitor și negru plescăi, afundîndu-se în mare. Am crezut că e dresorul, dar el sări cel din urmă și se urcă în spinarea elefantului. Țipa și lătra așa cum făcuse cu cîteva ore înainte și tigrul care se învîrtea în jurul bărcii noastre se apropie de el și se cățără pe unul din burdufurile pahidermului.

— Dă din mînă, dă din mînă! strigă dresorul, arătîndu-mi să vîslesc cu brațele. Tare dă din mînă... Oacheio... ooacheio... ooacheiu... ouua... ouoa... cio.. cii... na... sangh... sangh... noom... naa...

Am început să vîslesc, îngropîndu-mi fața în bordajul aspru și rece care-mi rodea obrazul. Valurile ne săltau, aproape dîndu-ne peste cap, dar ne ținеam unul de altul cu disperare, ca un singur corp.

— La muerte! gemu Pilar lîngă urechea mea. Esta es la muerte *.

— No! am strigat. Nu e moartea. Nu va muri nimeni!

Narincho izbucni în plîns, înghesuindu-se sub brațul lui Olivotto. Ceilalți tăceau, răsuflînd din greu.

Deasupra noastră, prova „Reginei Maab" continua să se ridice, iar valurile acoperind coverta se repeziră asupra careului. Coșul se îndoi și se prăbuși într-un nor de fum și de scîntei, cabina timonei începu să ardă. Mi se păru că văd silueta căpitanului încercînd să se urce spre teugă, dar vîntul abătu flacăra și partea din față a navei se întunecă. Mi-am îngropat din nou fața în perna aspră a bordajului și am vîslit cu toată forța, strigîndu-le celorlalți să nu se oprească și să nu scape din ochi silueta greoaie a pahidermului înfundat între cele două burdufuri. Valurile se spărgeau sub noi și spuma lor ne acoperea. Și de fiecare dată ne strigam unul pe altul ca nu cumva să dispară vreunul fără să ne dăm seama.

Vîsleam de zor, cu brațele din ce în ce mai grele și cu umerii înțepeniți, dar nu reușeam să ocolim nava ce se cufunda. Ar fi trebuit să fi ajuns de mult în golful cu apă liniștită, și-mi părea că nu ne-am

* Asta e moartea! (n a).

depărtat nici măcar un metru de locul din care plecasem. Îmi era frig şi jumătate de corp îmi amorţise, căci Narincho se urcase peste mine, de-a curmezişul. Istovit, mi-am sprijinit braţele de marginea bombată a ambarcaţiunii şi am rămas nemişcat, simţind că mă cuprinde un somn de plumb.

*
* *

Urechile îmi erau înfundate şi nasul mă ustura ca şi cum cineva l-ar fi crestat şi l-ar fi umplut cu sare. Priveam fără să înţeleg, nevoind să înţeleg cum de am ajuns cu faţa lipită de perna udă şi verzuie pe care se scurgeau pîrîiaşe de apă. La două palme de gura mea valurile se legănau greoi şi dinspre ele venea un miros de iarbă putredă. Am încercat să mă ridic, dar picioarele îmi erau amorţite şi nu le mai simţeam de la coapsă în jos. M-am săltat atunci numai în mîini şi m-am răsucit sub un corp cald, moale de somn. Narincho continua să doarmă cu faţa în sus, cu gura larg căscată, vînăt de frig. L-am împins de o parte, cum am putut, şi, sprijinindu-mă în coate de peretele umflat al bărcii, m-am ridicat în capul oaselor. Sub cerul cenuşiu, lipsit de nori, de jur împrejurul nostru se întindea o mare verde şi grea, acoperită de insuliţe de ierburi.

Pînă departe, sub zarea vînătă, nu se vedea nici o urmă din dresor sau din animalele lui. Dar chiar lîngă noi, asemeni unui aisberg negru se ridica prova „Reginei Maab". Vîntul o împinsese departe de ţărm şi nu ştiu prin ce minune nava nu se scufundase, ci continua să plutească şi după moarte.

L-am zgîlţîit pe italian, apoi pe ceilalţi, şi fiindcă nu se trezeau am urlat la dînşii, cît am putut de tare. Primul a deschis ochii Piticu şi primele lui vorbe au fost : „Unde sînt animalele ?"

— La mal, desigur. Noi ne-am învîrtit în cerc, în jurul navei.

— Ne-a lăsat aici şi a plecat! Diavolul! a scrîşnit Pilar.

— Fără el te-ar fi mîncat de mult peştii. Pentru noi n-a fost diavol de loc.

— Asta înseamnă, totuşi, că ţărmul e foarte aproape — spuse Piticu. Să aşteptăm să răsară Soarele.

Abia acum, mişcîndu-mă, îmi dădeam seama cît mi-e de frig şi începui să tremur ca un apucat. Ca şi cum clănţănitul meu ar fi fost molipsitor, capul italianului porni să se zgîlţîie, gata să i se desprindă de trunchi şi Piticu fu cît p-aci să-şi reteze limba vorbind. Care mai de care îşi fricţiona braţele şi picioarele, îşi trăgea palme, tot zvîcnind în apa călduţă adunată pe fundul bărcii. Tremuriciul ţinu cam un sfert de oră, vreme în care buzele vinete se înroşiră, obrajii traşi şi ţepoşi căpătară puţină culoare, iar Pilar reuşi să-şi adune părul într-un coc.

— Aşa ne tre-trebuie — se bîlbîi Danovici. Aici ne-a .. ne-a dus-brav-bravada asta idioată...

Rînjirăm cu toţii şi, ca la un semnal, izbucnirăm în hohote de rîs, amestecate cu înjurături. Prima ţintă fu Danovici, care ne străpungea cu ochii înroşiţi de frig şi nesomn, dar numaidecît trecurăm la căpitanul vasului şi la marea Caraibilor. Înjurăturile se revărsară în barcă, din ce în ce mai violente şi mai complicate, ca şi cum asta ne-ar fi putut încălzi după frigul ce-l trăsesem peste noapte.

După ce ultimele măscări se stinseră, începurăm să emitem ipoteze asupra sensului în care înaintam şi asupra măsurilor ce trebuiau luate. Căzurăm de acord că ne aflăm la cîţiva paşi de malul ce se zărea ca o dungă în faţa noastră şi că aveam să fim imediat reperaţi datorită provei „Reginei Maab“ ce putea fi văzută de la zeci de mile. În al doilea rînd, ajutoarele trebuiau să sosească dintr-o clipă într-alta, căci ceilalţi călători — care ajunseseră la ţărm — anunţaseră naufragiul autorităţilor haitiene. În al treilea rînd, eram convinşi că bagajele nu se pierduseră pentru că în faţa careului navei se vedea ceva care aducea a piramidă de lemne şi valize. Spiritele tuturor se liniştiră astfel pe dată — măcar în aparenţă — şi se încinse o vorbărie gălăgioasă menită să alunge foamea care făcea să ne chiorăie maţele.

Discutam aprins tot ce era în legătură cu marea şi cu naufragiile şi-l binecuvîntam pe dresor. Pînă şi Pilar căzu de acord că am fi pierit fără el şi închizînd ochii pe jumătate se rugă pentru el şi pentru animalele lui, încredinţîndu-i pe toţi sfintei Luiza de Tornados şi altor cîtorva sfinţişori mai mici care gospodăreau marea Caraibilor şi furtunile de prin partea locului. Am încercat să-i spun că sfînta Luiza nu se purtase cum trebuie, cel puţin cu mine care îi închinasem o lumînare, dar ea îmi răspunse că fără dania făcută aş fi ajuns de mult hrană peştilor şi-mi ordonă să nu mai ispitesc stihiile. Spre a mă convinge, îmi arătă orizontul ce începuse să se înroşească. Măreţia priveliştii trebuia, după cum socotea dînsa, să-mi umple inima de pioşenie şi am înţeles atunci că pentru cei aflaţi în larg privelişteа Soarelui răsărind e cu adevărat răscolitoare

Un abur subţire, roşu, se ridica din mare şi o bucată de metal încins, de metal umed şi roşu, ţîşni din valuri, sfîrîind. Era un Soare strîmb, uriaş, care abia apăruse, dar care şi încălzea talazurile grele. Scăldîndu-se în cerul aburit şi în apa leneşă, el urcă încet pe orizont, ca o cetăţuie de foc, şi rămase nemişcat cîteva clipe plutind pe valurile care fugeau în întîmpinarea lui.

Pilar mă împinse uşor deoparte şi, îngenunchind, începu să se roage, iar Narincho, care păruse pînă atunci un răzvrătit împotriva tuturor fiinţelor văzute şi nevăzute, i se alătură printr-un murmur monoton ce-i ieşea mai mult pe nas decît pe gură. Am aşteptat terminarea rugăciunilor apoi, dezbrăcîndu-ne cu toţii, pe cît permiteau împrejurările, ne-am stors veşmintele şi ne-am fricţionat corpurile ude spre a pune sîngele în mişcare. Numai cine a stat ore de-a rîndul cu picioarele amorţite poate înţelege senzaţia dureroasă şi plăcută pe care am încercat-o cînd gleznele şi pulpele mi-au reînviat, străbătute de mii de înţepături. Încă nesigur pe picioare, m-am ridicat sprijinindu-mă de italian şi privind spre nord am văzut, de astă dată clar şi apropiat, conturul ţărmului. Era o linie tremurată, aproape iluzia unei linii, dar deasupra ei zburau cîteva păsări împurpurate de lumina zorilor şi am urlat deodată, ca un apucat: „Pămînt, pămînt!" Au sărit cu toţii în picioare, pe jumătate despuiaţi şi au început să se certe între ei, cu patimă, apreciind fiecare în alt fel distanţa ce ne mai despărţea de ţărm.

— E o prostie! ţipă Piticu. Ţărmul e la sud faţă de noi, nu la nord!

— Poate să fie perpendicular pe direcţia noastră — spuse italianul. Să ni se pară că mergem spre el, dar să înaintăm paralel cu dînsul.

— Sudul şi nordul nu sînt în funcţie de ţărm — observă Danovici. Asta e în funcţie de Soare. Probabil că am ocolit insula.

— Care insulă?

— Haiti.

— Să ocolim Haiti!? Ar fi trebuit să navigăm zece zile cu viteza asta!

— Nu uita că a fost furtună.

— Aţi înnebunit?! Ce ne priveşte acum nordul sau sudul?! Să-i daţi bătaie să ajungem la mal!

— Cum? Vrei să pleci înot?

— Nu. Să vîslim.

— Cu ce, căposule?

— Cu braţele.

Barca noastră avea cam doi metri pe un metru şi optzeci, şi pereţii înalţi de şaizeci de centimetri. Ca să vîsleşti trebuia să-ţi scoţi umerii în afara bordajului şi să te sileşti să-ţi bagi cît mai adînc mîinile în apă. Ne-am culcat pe burtă, sau ne-am ghemuit, aşa cum se face în canoe, şi am început să vîslim unii la babordul şi alţii la tribordul albiei noastre de cauciuc, în vreme ce Piticu striga, gîfîind: „Hei... hop... hei... hop" spre a ne coordona eforturile.

Prezența apropiată a uscatului transformase brusc naufragiul nostru, dintr-o aventură tragică, într-o întîmplare hazlie. Vîsleam din toate puterile, asudînd, căci Soarele ne frigea spinările și ceafa, și din apă se ridica un abur călduț. Am muncit astfel vreo jumătate de oră, apoi, unul cîte unul, vîslașii lăsară să le cadă brațele, neputincioși. Largă și aproape pătrată, nava noastră înainta greu și ocolea și mai greu peticele de verdeață ce ne înconjurau din toate părțile. Ne-am împărțit atunci în două echipe, hotărînd durata schimbului la zece minute, și am continuat să vîslim, de astă dată mai puțin aprig spre a putea rezista.

— Gîndiți-vă *acum* la Bombard — spuse Piticu, abia răsuflînd. Nu acasă, stînd pe studio, la București. Nu, gîndiți-vă aici, *acum!*

— Sau la Gerbault — suspină Olivotto. La Thor Heyerdal, la Bisschop...

— Cortez, Vasco de Gama, Magellan — am spus.

— Lasă glumele.

— De ce? E mai complicat să dai din mînă o jumătate de zi, decît să străbați oceanul cu caravela!

— Cortez, pfui! interveni Pilar, care tăcuse cu îndîrjire toată noaptea. Cortez? Bandito! Magalhaes, si!

Rezolvînd astfel ierarhia marilor navigatori și redîndu-i lui Magellan numele portughez pe care spaniolii i-l escamotaseră, Pilar își acoperi ochii cu palma și continuă să tacă.

— O să ne încîlcim în blestemățiile astea — pufni italianul, scoțînd din apă o panglică lungă de aproape doi metri, brună în partea de jos și verde-măslinie în partea de sus. E o algă specifică sargasselor și, după cît văd, ne înfundăm în pășunile astea plutitoare.

Într-adevăr, de jur împrejurul nostru se închidea o suprafață ierboasă, formată din buchețele mici de plante încîlcite, sparte de rare ochiuri de apă.

— Asta ar mai lipsi, să ne împotmolim aci!

M-am ridicat din nou, înălțîndu-mă pe vîrfuri, și am văzut că între noi și țărm plutesc sute de insulițe de alge, purtate lent către vest. Printre ele se deschideau nenumărate canale, ca o rețea de pînză de păianjeni, dar trecerea către mal părea închisă.

— N-avem încotro — am spus, așezîndu-mă. Trebuie să ne strecurăm din aproape în aproape.

— Și cît mai repede — adăugă Piticu. Mi se pare că barca ne lasă!..

Spusese ultimele cuvinte foarte încet, dar cu asemenea spaimă în voce, încît sporovăielile încetară pe loc. Am pipăit bordajul rotund și umflat și mi-am dat seama că suprafața lui nu mai e atît de întinsă ca în urmă cu două ore. Burduful pierdea aer. Am încercat să găsim fisura, examinînd pînza cauciucată centimetru cu centimetru, dar n-am descoperit-o. Și chiar dacă am fi dat de ea, ar fi fost zadarnic. Așa că vîslitul în plină forță a fost reluat, numai că de astă dată într-o tăcere posomorîtă, aproape disperată. Ne strecuram cu greu printre spațiile rămase între insulițele de sargasse, depărtîndu-ne de prova „Reginei Maab“, care aluneca spre sud-vest purtată de un curent submarin.

Barca se muia sub noi din ce în ce și băieții abia mai puteau să-și miște brațele. Italianul vîslea numai cu mîna stîngă fiindcă dreapta îl durea. Danovici își arunca labele prin aer ca pe niște căngi, iar Piticu, încruntat, sever, lopăta foarte încet, din ce în ce mai palid. Singurul care părea că nu-și dă seama de primejdie era Narincho. Culcat pe burtă, se opintea din toate puterile fără a se opri din cîntat. Cînta și scuipa în apă, și din cînd în cînd chiuia, făcînd-o pe Pilar să rîdă din toată inima.

— Acolo se vede ceva — spuse răgușit Danovici. E o fereastră, trebuie să fie și oameni.

Ne-am ridicat cu toții capetele privind către țărm. Cam la doi kilometri în fața noastră, Soarele făcea să sclipească un obiect aflat pe mal. Am crezut la început că e geamul unei colibe, ascunsă printre arbori, dar obiectul strălucitor își schimbă locul și pieri. Reapăru puțin mai către vest și mi s-a părut că e o foaie de tablă pe care o transportă cineva de-a lungul coastei Am dus atunci mîna la gură şi am strigat şi după mine au început să ţipe cu toţii. Dar omul de pe mal nu auzi nimic — era şi imposibil să ne audă fiindcă valurile plescăiau — şi-şi urmă cuminte drumul. În ciuda distanţei, mişcările lui păreau caraghioase, fiindcă se oprea, pornea din nou şi deodată începu să sară ca o broască.

— E un copil care se joacă — spuse Pilar. Un copil care sare. Să-i facem semn.

Îşi desfăcu baticul din jurul gîtului şi-l flutură descriind prin aer opturi şi cercuri. Pata strălucitoare rămase pe loc şi mi s-a părut că se apropie de apă. Desigur că omul sau copilul ne observase şi se silea acum să-şi dea seama ce soi de dihanie sîntem. În vreme ce ne privea mai sări o dată — atît de mult, încît am socotit că s-a ridicat la cel puţin doi metri deasupra pămîntului — apoi se retrase şi dispăru.

— Asta săritor — mormăi italianul. Ţine ulciorul pe cap, dar ţopăie ca un campion la prăjină.

— E o iluzie — spuse Danovici. Poate şi-a aruncat în aer numai jucăria aia care străluceşte. Nu cred că era un ulcior. Se juca pur şi simplu cu o oglindă, îndreptînd razele Soarelui spre noi şi acum a şters-o fiindcă ne apropiem de mal.

Se opri din vorbă căci pata strălucitoare reapăruse însoţită de o a doua, apoi de o a treia — şi se rînduiră una lîngă alta zece pete scînteietoare, ca zece oglinzi, rămînînd nemişcate.

— Dracu să-i ia! înjură italianul. Li se pare că sîntem în călătorie de plăcere... Aşa, foarte bine le face!

În capătul şirului de oglinzi apăruse un om care gesticula. Puştii se dădură înapoi, ciocnindu-se între ei, şi o rupseră la fugă. Omul rămase pe ţărm cîteva clipe încă, cercetîndu-ne cu ajutorul unui binoclu ale cărui lentile scînteiau, apoi se întoarse şi el şi dispăru. Reveni numaidecît, împingînd înaintea lui o luntre căreia îi făcu vînt pe valuri. Dar în loc să se urce în ea, se aşeză pe vine, iar barca se umplu de apă şi se duse la fund.

— Am nimerit într-o colonie de nebuni — spuse Piticu. E cu siguranță o colonie de nebuni! Asta ne mai lipsea!

Am izbucnit în rîs. După cele două furtuni și după naufragiul de azi-noapte ne lipsea într-adevăr doar acostarea într-o colonie de nebuni. Natura părea însă a se fi milostivit de noi, căci pe neașteptate deschise în fața noastră un canal larg și pornirăm să vîslim cu furie. N-am înțeles niciodată cum a plesnit barca, tocmai cînd ne credeam salvați, dar știu că picioarele mi s-au răcit brusc și am înghițit cîteva guri de apă sărată și amară.

— Înotați! am strigat. Mai sînt cîteva sute de metri... Inotați!

În clipa aceea, Danovici urlă înfiorător și dispăru sub valuri. Înainte de a avea timpul să înțeleg ce s-a întîmplat, Narincho se cufundă după el. M-am dat la fund în urma lor și am văzut desfășurîndu-se o scenă de coșmar. Danovici se căznea să smulgă ceva negru și gros care-i înfășura picioarele, iar Narincho scobea, săpa, sfîrteca corpul acela care sfîrși prin a se învălui într-un nor sidefiu-murdar și căzu la fund. Am ieșit toți trei la suprafață în același moment, cu ochii scoși din orbite și am pornit în urma lui Piticu și a lui Pilar.

În dreapta noastră apa fierbea sub salturile unui pește uriaș, care apărea și dispărea sub valuri, lăsînd să i se vadă aripioara dorsală, triunghiulară și neagră. Botul său căscat, prelung, era înarmat cu dinți mari și ascuțiți, pe care-i clămpănea aproape deasupra noastră. O groază cumplită mă cuprinse, dar în clipa aceea îmi amintii că poate fi un delfin și că delfinii nu sînt periculoși. Afundîndu-mi capul în apă, am continuat să înot stors de puteri, nemaivăzînd și nemaiauzind nimic.

Cînd am simțit sub picioare fundul nisipos nici unul dintre noi nu mai putea să răsufle. Am urcat panta lină a țărmului cu picioarele țepene, vineți la față și cu ochii injectați. Tîrîndu-ne mai mult decît mergînd, am trecut pe lîngă rădăcinile aeriene ale arborilor păroși alungînd o armată de crustacei care ne foşgăiau printre picioare şi ne-am oprit în fața unei peşteri

— Să ne odihnim! a şuierat Piticu. Să ne odihnim puțin.

Ne-am tîrît înăuntru, prin gaura larg căscată a stîncii şi ne-am trîntit pe nisipul moale şi fin. Cîteva vietăți — asemeni unor răcuşori — țîşnîră pe lîngă noi, dar eram prea obosiți pentru a-i mai lua în seamă. Am adormit într-un vîrtej de lumini roşii care-mi umflau pleoapele, rugîndu-mă să nu mă înec în somn.

*
* *

Ne-am trezit după aproape douăzeci de ore. Dormisem ca nişte morți şi cred că încă am mai fi dormit dacă nu ne-ar fi deşteptat foamea. Trecuse o noapte, o zi şi încă o noapte de cînd nu mai pusesem nimic în gură şi-mi simțeam pîntecele lipit de şira spinării. M-am ridicat în capul oaselor şi am rămas nemişcat, cu bărbia sprijinită pe genunchi. În fața noastră, în dreptul peşterii, se înghesuiau copaci păroşi, cu rădăcini aeriene, iar de jur împrejur, din semiîntuneric, ne pîndeau zeci de ochi mobili şi de antene tremurătoare. Părea că am nimerit în împărăția racilor şi a crabilor şi, după primul rictus de scîrbă, mi-am amintit cà toate aceste jivine se pot mînca.

— Crabi! mugi italianul. Numai crabi!.. Hm!... Am nimerit bine!

Stăteam unul lîngă altul, zdrențuiți, cu barba crescută, slabi şi morți de foame.

— Cum dracu o să-i mîncăm? am întrebat. Ar trebui să-i fierbem...

— Poate are careva chibrituri ignifuge. Narincho nu ai chibrituri care rezistă la apă?

— Oh, si senior.

— Poate tai tu cîteva crenguțe uscate.

Narincho se ridică, împleticindu-se şi ieşi afară. Cîtă vreme a lipsit am rămas într-o stare de prostație, fără să mă gîndesc la nimic. Nici unul nu vorbea și nu se mișca. Dar cînd portoricanul apăru purtînd un braț de vreascuri Olivotto se ridică și-l ajută să le așeze într-o grămăjoară. Cu sufletul la gură l-am urmărit pe Narincho ducînd mîna la buzunar, scoțînd o pungă și din ea cutia de chibrituri. La gîndul că bețișorul de lemn umezit s-ar fi putut să nu se aprindă, simții cum mă învăluie o disperare surdă. Dar chibritul ferit în învelitoarea de pînză gudronată scăpără și o flacără fumegîndă țîșni între degetele portoricanului. Zîmbirăm cu toții focului ce cuprindea susurînd lemnele ude și italianul apucă una din dihăniile ce ne pîndeau și, înfigînd-o într-un bețișor, o așeză în mijlocul flăcărilor. Crustaceul se smuci să scape, dar coaja îi plesni numaidecît, înroșindu-se și sfîrîind.

— Gata, seniores — spuse italianul. Cine începe ?

Piticul se strîmbă îngrețoșat, Danovici îi întoarse spatele și fui singurul care am întins mîna spre animalul ce semăna cu o langustă cafeniu-arsă. Nu-mi era scîrbă de loc, ba chiar mă gîndeam că racul e o îmbucătură prea mică pentru foamea care-mi sfîrteca plexul. Mîncasem adesea crevete lîngă Mangalia, vîndute într-o pungă de ziar, ca semințele, de un popă lipovean, răspopit. Mîncasem și crevete crude, cu ani în urmă, oferite de cîțiva docheri din Constanța. Ei prindeau în fiecare zi garizi, din accia transparenți, moi, vîscoși, ronțăindu-i să-și mai treacă urîtul în vreme ce pescuiau. Și cînd îmi oferiseră și mie unul, făcuseră asta în bătaie de joc pentru a rîde de „domnișorul" din București. Mai mult de rușine am înhățat dihania care se împleticea, beată de aer, și am mestecat-o, strîngînd dinții bine, ca să fiu sigur că nu mai mișcă. Și, cu surprindere, am simțit un gust dulce, plăcut, așa cum îl are și carnea de rac de baltă, fiartă bine. Ca de obicei, îngrețoșările și mofturile în fața unor bucate necunoscute se dovediseră a fi prejudecăți ușor de spulberat. Am mai cerut atunci o crevetă, mai mult pentru a brava, decît de poftă, dar am fost refuzat. Farsa nu le reuşise şi-şi păstrau garizii ca momeală pentru peşti.

Langusta aceasta, pe care italianul mi-o întindea rînjind, avea însă pe puţin douăzeci de centimetri şi cleştii prelungi zimţaţi o făceau fioroasă. Era un mic monstru din altă lume, mirosind a ars şi a ierburi marine. Cu un gest care căuta să fie cît se poate de nepăsător am smuls-o din ţepuşă, i-am rupt capul şi am început să-i ronţăi carnea albgălbuie a toracelui. Era dulceagă, zemoasă, uşoară!

— Repede! am strigat. Să mai adunăm! E formidabilă.

Narincho îşi înfipse şişul cu plăsele gălbui în alt crustaceu, iar ceilalţi, alegîndu-şi cîte o crenguţă cu capătul ascuţit, străpunseră dihăniile care nu se fereau, privindu-ne nătînge, cu ochii lor aflaţi la capătul antenelor. În mai puţin timp decît trebuie pentru a povesti toate astea, ronţăiam cu toţii langustele pe jumătate arse, sporovăind despre cum ar trebui să fie gătite în apă clocotită. Dar ospăţul conteni înainte de a fi început cu adevărat căci următoarea încercare de a prinde crustacei nu reuşi. Instinctul de conservare începuse să lucreze în sistemul nervos atît de inert al acestor animale ce nu ştiuseră să se teamă pînă atunci. Cînd portoricanul, scuipînd ultima coajă cafenie, făcu să sclipească din nou şişul, langusta ochită ţîşni spre ieşire şi toate celelalte se repeziră în urma ei.

Încercările de a le ajunge din urmă sau de a prinde altele se dovediră zadarnice. Cele cîteva îmbucături nu făcuseră decît să ne zgîndăre foamea şi acum răscoleam, înnebuniţi, rădăcinile aeriene ale copacilor.

— Umblăm după raci — ricană Danovici. În loc să fi ajuns la Mexico! Asta nu mai e bravadă, e prostie Şi nu e numai prostie — e cea mai crasă lipsă de disciplină!

— Termină! se răsti Piticu. Înghite-ţi predicile singur, în gînd. Măcar pînă ieşim de aici!

— Îmi permiteţi să am un punct de vedere, nu?! şuşoti Danovici. Fiecare gîndeşte cum vrea. O să se vadă cine a avut dreptate pînă la urmă, cînd o să trebuiască să răspundem de cele întîmplate!

Am făcut cu mîna un semn de lehamite şi m-am sprijinit de trunchiul unei rizophore bătrîne Îmi simţeam corpul uşor şi străin, şi gîndurile îmi fluturau în cap alandala. Aveam impresia că dintr-o clipă într-alta o să mă desprind de sol şi o să încep să plutesc. Pînă departe, cît vedeai cu ochii se întindeau insuliţe de sargasse, iar în dreapta noastră se înşiruiau copaci cu rădăcini aeriene printre care se încolăceau liane. La stînga noastră, în larg, ieşea din apă, ca o stîncă, prova „Reginei Maab".

— Să mergem într-acolo — am spus. Aia care se jucau cu oglinzile se aflau în direcţia în care pluteşte acum vaporul. Desigur că l-au şi scormonit, au luat tot ce s-a putut lua, iar pe noi ne lasă în plata Domnului.

— Ţărmul pare destul de drept, nu? întrebă Piticu, întrerupîndu-mă.

— Cum adică „drept"?

— Adică, în ciuda neregularităţilor, se înscrie pe o linie dreaptă?

— Fără îndoială.

— Şi Soarele?

— Soarele?!

— Da, Soarele. Nu răsare tocmai acum?

— Ba da.

— Ar trebui să fie la dreapta noastră, dacă am fi pe coasta nordică a insulei Haiti?

— Mda.. Sau ştiu eu?... Poate am nimerit pe o porţiune altfel orientată... Dacă sîntem într-un mare golf circular?

Am deschis buzunarul interior al hainei şi mi-am scos actele pe care le înfăşurasem în punga de celofan. Alături de paşaport aveam o hartă a Mării Caraibilor pe care am deschis-o.

— Uite golful! am spus.

Pe ţărmul nordic al Republicii Dominicane o limbă de pămînt, asemeni unui cioc de raţă, închidea un golf lunguieţ.

— Am putea fi aici, pe țărmul nord-estic al golfului și în cazul ăsta e firesc ca Soarele să apară în stînga.

— Atunci am avea un țărm în față.

— Golful e foarte larg.

— Cît de larg crezi că e? Haide, ai fost și cartograf.

— Ar trebui să fiu vrăjitor, nu cartograf, ca să-mi dau seama de lățimea lui, văzîndu-l numai la scara asta.

— Totuși...?

— Zece kilometri cel mult.

— Și la zece kilometri n-am putea vedea țărmul dimpotrivă?

— Hm!... Știu eu...

— Eu știu — strigă Piticu. Ar trebui să se zărească. Hei... Cine are ochi buni? Vedeți vreun țărm în fața voastră? Pilar, Narincho, ce vedeți înainte, drept înainte?!

— Nimic — spuse Pilar. Niente, niente, niente. Sobre el mar. *

— Dacă am fi în golful ăsta — spuse Piticu apăsat — ne-am găsi în preajma unui mare port. Cine dracu n-ar folosi asemenea intrînd pentru protecția vaselor?

Era un argument serios și am tăcut.

— Și tu — am întrebat — unde crezi că sîntem?

— În altă parte.

— În altă parte? Unde?! Am rămas pe mare cam opt ore. În vremea asta am înaintat cu cel mult patru kilometri pe oră, deci am parcurs cu totul treizeci-treizeci și cinci de kilometri.

— Uiți curentul.

— Ce curent?

— Curentul născut de tornadă și corespondentul lui marin.

— Curenții marini sînt destui de slabi în porțiunea asta.

---

* Nimic, nimic, nimic. Numai marea (n a).

— Mă îndoiesc. Dar cea mai apropiată insulă unde se află ?

— Se vede foarte bine pe hartă : Inagua, la aproximativ o sută de kilometri de coasta haitiană

— Atunci — spuse Piticu — sîntem pe Inagua

— Inagua ? ! întrebă Pilar îngrozită. Aici vaporul vine foarte rar !

— Dar trebuie să existe pescari.

— Nu cred să se pescuiască în apele astea acoperite de păsuni. Ce spui, italianule ?

— Nu putem sti dacă marea e tot timpul acoperită de alge în porțiunea asta. Furtuna a împins sargassele spre vest

— Sssst ! Uite-i ! Iar au început să se joace ! Repede, după ei !

Piticu mă împinse deoparte şi ferindu-se de rădăcinile aeriene ale copacilor o zbughi înainte M-am repezit după el, călcînd peste un crab lătăreț, cafeniu. şi Olivotto mă urmă.

— Voi rămîneţi pe loc ! i-am strigat lui Danovici. O să-i aducem aici.

Printre trunchiurile păroase şi rădăcinile întoarse spre înafară, asemeni unor monstruoase brațe vegetale, scînteia un lanț de oglinzi. Părea că cineva înşirase cioburi strălucitoare pe o sfoară şi că se joacă cu ele. În partea de sus pata de lumină era mare şi rotundă şi din ea se desfăceau zeci de alte pete, amestecîndu-se între ele, asemeni unui caleidoscop.

— Nu înțeleg ce poate fi — spuse italianul gîfîind. Îmi storc creierii degeaba... Uite, iar vor s-o şteargă.

Un om gol, avînd doar o fîşie roşie în jurul şoldurilor, apăru în dreptul oglinzilor, ridică mîna şi, ca la comandă, cioburile fură zvîrlite în sus, se rostogoliră unele peste altele şi dispărură.

— Mai departe — am spus — mai departe ! Trebuie să-i ajungem !

— Mai bine să-i pîndim — spuse Olivotto. Să ne apropiem de ei pe furiş. În patru labe... Mai jos...

Lăsaţi-mă pe mine, mai întîi şi după aia veniţi şi voi . Şi nu vorbiţi !

Se întinse pe burtă şi porni să se tîrască în coate şi genunchi, ferindu-se să rupă vreo crenguţă. Se mişca asemeni unui animal tînăr şi puternic şi-l admiram, ca totdeauna, pentru forţa şi dibăcia de care dădea dovadă. Ştiam că abia se foloseşte de braţul drept, şi cu toate astea părea că niciodată n-a făcut altceva decît să se tîrască printr-o pădure de mangrove. Şi deodată mi s-a părut că totul e o glumă, şi că ne aflăm pe insula din faţa Galaţilor la începutul lunii iunie, cînd sălciile ies din apa fluviului, bărboase şi încîlcite. Ca şi acolo, arborii erau vegheaţi de ochiuri de apă şi în jurul trunchiurilor se adunau moviliţe de mîl şi de nisip. Numai că aici totul era colorat puternic — albastru, verde şi galben — şi marea spumega la picioarele noastre. Foamea, în loc să mă umple de gînduri negre, îmi da o senzaţie de libertate şi de bună dispoziţie ca şi cum aş fi băut. La picioarele mele se fugăreau răcuşori caraghioşi cu zece picioare, ferindu-se de un rac mai mare negricios, cu o coadă lungă şi tăioasă. Un animal de mărimea unei pisici ţîşni dintr-o peşteră, dînd năvală printre crustacei şi făcîndu-se nevăzut înainte de a-mi putea da seama de înfăţişarea lui.

— Tu îl mai vezi ? şopti Piticu.

— Pe italian ?

— Nu pune întrebări tîmpite.

— Sînt tare ameţit. Nu. Nu-l mai văd. Ba da... El e. A ajuns pe plajă.

Olivotto continua să se tîrască îndreptîndu-se către bărcile trase pe nisip. Erau şase luntri negre, foarte mici, şi asta îmi întărea convingerea că cei ce se jucaseră cu oglinzile fuseseră nişte copii. Italianul ajunse în dreptul bărcilor şi ridică mîna făcîndu-ne semn să-l urmăm. În clipa aceea, groaza m-a făcut să scot un soi de lătrat căci luntrile se curbară şi se aruncară asupra lui ! Erau nişte monştri butucănoşi, dintr-o lume de vis, asemeni animalului care voise să-l tragă pe Danovici la fund.

Se zvîrcoleau, lovindu-l pe italian cu extremitățile lor boante, și se încolăciră pe corpul său de sus și pînă jos. Olivotto începu să strige, cu vocea sugrumată, rostogolindu-se pe plajă cu ghemul acela de monștri prins de el și limba îi ieși afară din gură, ca unui spînzurat.

Cu mîna tremurîndă, am apucat o cracă uscată de pe jos și am pornit ca un somnambul, sprijinindu-mă de Piticu, ce ridicase o piatră. Dar n-am făcut decît doi pași căci dintre copaci țîșni un omuleț agitînd o sabie. El se repezi la dihănii și le împunse cu gesturi scurte și repezi. Monștrii se descolăciră de pe trupul italianului și înțepeniră, luîndu-și din nou forma de luntri, iar omulețul se lăsă în patru labe, mîngîind fruntea italianului.

Purta o cămașă verde-cafenie ca acelea folosite pentru camuflaj în zone păduroase, o pereche de pantaloni de aceeași culoare și o pălărie mare din pai de orez. Lăsîndu-se deodată pe o parte, porni să se dea de-a dura, bătîndu-și picioarele desculțe.

— E o maimuță! șuieră Piticul uluit. Am nimerit într-un parc zoologic... într-o crescătorie de monștri...

Omulețul-maimuță păru satisfăcut de tumbele făcute și, luîndu-și spada în dinți, se aruncă dintr-un salt în coroana arborelui de lîngă el.

Ne-am apropiat de Olivotto fără să ne putem desprinde privirile de pe cilindrii negri, ce nu mai mișcau. De aproape păreau niște viermi oribili, cu multe inele, din care atîrnau într-o parte și într-alta un soi de piciorușe păroase. Capul aducea cu o măsea enormă, neagră, prevăzută cu mustăți, iar coada în formă de furcă amintea coada urechelniței sau pe aceea a scolopendrei.

Am îngenuncheat amîndoi lîngă Olivotto și Piticu i-a luat pulsul. I-am săltat apoi capul și l-am bătut pe obraji. Italianul deschise ochii și pupilele lui cafenii erau încă mărite de groază.

— Ce... Ce.. Ce-a fost? șopti el. Ce erau alea?

— Niște viermi uriași — am răspuns.

— Şi unde sînt ?... Oh! . Mi-au strivit pieptul..
Îşi desfăcu haina şi cămaşa şi ne arătă toracele acoperit de pete roşii-vineţii.

— M-au şi muşcat — spuse el. Mi-au rupt carnea...

Pielea umărului drept era sfîrtecată ca de o gheară şi sîngele continua să curgă. Piticu îi legă rana cu o mînecă a cămăşii şi ajutîndu-l să se ridice am pornit spre pădurea de rhizophore.

— E înnebunitor ! explodă Piticu de cum ne aflarăm la adăpostul vegetaţiei de mangrove. Nu, nu monştrii aceia, dar maimuţa îmbrăcată care i-a potolit şi a dispărut !

— Înainte de a se repezi la mine — şopti italianul — păreau nişte trunchiuri negre. Nu au mai mult de un metru, nu-i aşa ?

— Da, cam un metru.

— Mi s-a părut — continuă italianul — că sînt nişte lipitori uriaşe, dar aveau o gură... îngrozitoare... o gură prelungită cu o trompă în care se mişcau şi clefăiau cîteva fălci... Şi-au plimbat trompa peste gura mea... mi-au supt obrazul... apoi şi-au înfipt-o în umăr şi au început să mi-l roadă... E de necrezut... Aştia sînt viermi, nişte polichete... sau poate nişte hirudinee, ca lipitoarea... Dar nu... nu se poate... Să fi crescut atît de mari aici... Ştiinţa nu cunoaşte viermi uriaşi... ah...

Se încruntă, cutremurîndu-se.

— Nu, nu, nu se poate... I-am simţit, dar nu-mi vine să cred... Şi ce forţă !... Dacă nu veneaţi voi îmi zdrobeau oasele... Unde au dispărut după aceea ?

— N-au dispărut. Erau la cîţiva paşi în spatele nostru, ţepeni, culcaţi în nisip. Dar nu te-am lăsat să te întorci, ca să nu-i mai vezi.

— Oh... dacă îi vedeam din nou, înnebuneam... Am simţit cum îmi plesneşte capul de groază...

— Nu noi te-am salvat, italianule. Dînsul ridicase o creangă uscată şi eu o piatră şi eram morţi de groază... A apărut o maimuţă cu haină şi pălărie şi le-a străpuns.

— Le-a străpuns pe dracu — am spus. De-abia le-a atins şi au înţepenit.

— Era o spadă muiată în venin, desigur. Dar orice fel de animale am fi întîlnit — izbucni din nou Piticu — nu mi s-ar părea atît de oribile ca maimuţa dresată care te-a salvat. Înseamnă că animalele astea atacă mereu pe cîte cineva, iar maimuţa le îndrumă. Să fugim cît mai repede de aici. Să fugim !

— Să fugim ? ! Unde ?

— Ce ticăloşie ! gemu Piticu. Trebuia să fi ajuns astă-seară la Mexico... Dar acolo au şi primit desigur vestea naufragiului... Şi au comunicat-o Bucureştiului ! Ce-o fi acasă ! Săracii ! Trebuie să ajungem undeva, oriunde. Să scriem, să telegrafiem. Vom merge drept înainte, vom...

Se întrerupse şi-şi apăsă pumnul pe stomac.

— Leşin de foame — şopti. Nu mai pot ! Sînt treizeci şi şase de ore de cînd n-am mîncat nimic în afara crevetei ăleia.

— O coajă uscată de pîine — oftă italianul — sau o dulceaţă. Avem dulceaţă în valiză... Dar valiza...

— Mi-e greaţă de dulce.

O crenguţă se frînse şi căzu în dreapta noastră.

— Sau nişte şuncă — am spus. O bucată fragedă şi parfumată de şuncă. Un hartan întreg...

Din nou o creangă trosni şi bufni în nisip.

— Arborii ăştia n-au fructe ?

— Nu sînt decît nişte rhizophore nenorocite. Dar o să prindem alte languste. Am zărit şi un soi de rac mare şi gustos.

— E ca în vis, nu ? întrebă Piticu. E absurd.

— E ca în vis — am spus. Nu cred nimic din ce mi se întîmplă. Nu mai cred nici în naufragiu. Dacă aş fi singur, m-aş trezi. Ce ai, italianule, nu mai poţi să mergi ?

— Lăsaţi-mă puţin. Vreau să mă aşez. Mi-e rău.

— Cred că şi mie o să mi se facă. Şi văd din ce în ce mai multe cercuri roşii. Piticule, simţi că miroase a mîncare ?

— Halucinezi !

— Nu halucinez de loc. Totul e atît de absurd, încît mi se pare firesc. Miroase a salam... A pîine cu salam... Cred că o să vomit.

— Haideți, au mai rămas cîțiva pași pînă la peșteră. Italianule, sprijină-te de mine. Și tu.

— Și eu ? Nu vezi că sîntem de două ori cît tine ?

O crenguță sau un mic fruct lemnos căzu lovindu-mă în ceafă.

— Cine dracu tot rupe crengile astea ? am întrebat. Voi nu auziți ?

— Ba da, dar nu vreau să întorc capul.

— Ei, na, îl întorc eu.

Am privit în urmă, dar plaja și pădurea păreau pustii. Italianul mă împinse deoparte și se întinse încetișor pe jos.

— Ia-l pe după umeri — spuse Piticu, alb ca varul. Îl apuc eu de picioare.

O bucățică de lemn mă lovi în creștet și se rostogoli în iarbă. M-am aplecat și am ridicat-o. Nu era lemn, ci o alună mare.

— Sînt alune ! am strigat. Alune !

— Aici nu există alune — spuse italianul abia respirînd. Arată-mi porcăria aia.

I-am întins-o și atunci un obiect greu mă pocni peste degete, gata să mi le rupă. Era o cutie cilindrică și la vederea ei gura mi se umplu de salivă.

— Gem ! Gem de piersici !

— Maimuța ! șopti Piticu.

— Sau un om !

— Ehei ! țipă Piticu. Și întrebă în spaniolește : Cine ești ? Ce vrei ?

— Tii ! De cînd aruncă după noi cu mîncare !

— Unde te duci ? Stai pe loc ! îmi porunci.

— Mă întorc să văd cu ce a aruncat înainte.

— Nu te întoarce. Mergem spre peșteră.

O răpăială surdă se auzi lîngă piciorul meu drept. Erau două borcane cu dulceață, unul cu carne de porc și patru pachete cu biscuiți.

— Ajunge ! am strigat în spaniolă. Cine ești ?

Din crengile rhizophorei de deasupra mea plouă cu biscuiți. Cîțiva ne izbiră în cap și băieții se feriră acoperindu-și fața cu brațele.

— Mănîncă ! țipă în spaniolă, ascuțit, o voce guturală. Nu frică. Bun. Mănîncă, bun.

— Ce voce imposibilă ! exclamă Piticu.

— Mănîncă ! porunci din nou vocea. Nu frică. Mănîncă, bun.

Un papagal cu pieptul verde și aripi roșii țopăi pe sub nasul meu cîrîind :

— Mănîncă... mănîncă... mănîncă...

— Hei, stai ! am strigat. Cine ești ? Unde te ascunzi ?

— Mănîncă ! răsună vocea, ascuțit și răgușit. Stăpînul a spus mănîncă.

Într-un vîrtej de frunze o formă omenească se prăvăli din copac, căzînd din cracă în cracă. Era maimuța îmbrăcată în hainele verzi-cafenii, care-și ducea pălăria în mînă, silindu-se să nu scape de la subsuoară un salam uscat.

— Salamul ! am spus cu fălcile încleștate de poftă. Asta mirosea !

Maimuța se opri în fața mea, salută cu două degete duse la tîmplă și-mi întinse carnea conservată ca pe un ciomag. Am luat-o și i-am mușcat capătul, înecîndu-mă și tușind. Am rupt cîte o bucată și le-am dat băieților care s-au pornit să mestece toropiți de foame și de plăcere. Înghițeam lacomi ciosvîrte întregi de carne, iar maimuța ne privea cu înțelegere omenească, scărpinîndu-se distrată pe burtă.

— S-au cam inversat rolurile — mormăi italianul. Ne dă să mîncăm ca la parcul zoologic.

— Bueno ? întrebă maimuța.

Pronunțase „Boenio", împroșcînd cuvîntul printre buzele ei lungi și pleoștite și hîrîind ca după beție.

— Bueno ! Es bueno ! am răspuns.

— Nu frică — urmă ea, despărțind mult cuvintele și silindu-se să le pronunțe cum trebuie. Dar cu toate astea, vocalele sunau prea ascuțit în vreme ce consoanele se striveau în gingii. Totul bun! Todos bonito. Stăpînul a spus, mănîncă.

Își îndesă pălăria pe ochi, potrivindu-și în ureche niște capsule asemeni celor folosite la audifoanele surzilor. Avea creștetul capului ras pînă la os și acoperit cu o calotă mică, albăstrie, de metal, iar figura ei bătrînicioasă și mobilă trăda multă suferință. Zîmbea însă vesel, arătîndu-și dinții mari și gălbui.

— Stăpînul zice stați peșteră — urmă. Nu-i plăcu însă felul în care se exprimase și se corectă: Stăpînul zice stați în peșteră, la peșteră... zice să stați în peșteră... Zice să stați în peșteră?

— Da. Așa e bine. Zice să stați în peșteră.

— Stăpînul zice să stați în peșteră. Ooooh — ou ei — uup!...

Interjecția cu care-și încheiase fraza reflecta o mare spaimă.

— Oaoah... ou! repetă și părul i se zbîrli pe ceafă.

— Oooah... ou — am spus, dar sunetele pronunțate de mine păreau o copie grosolană a interjecției maimuței.

— Perical — zise ea, Precol...

— Pericol.

— Pericol. Stați peșteră. Pericol. Oaash... ei... oaah...

Sări pe loc lovindu-și brațele de coapse, apoi ducîndu-și mîna la spate scoase din pantaloni spada pe care o văzusem și înainte. O agită deasupra capului și execută cu ea o serie de mișcări de împungere, după care și-o strecură din nou în pantaloni, ca un iluzionist.

— Vino mai aproape — spuse italianul. Dă mîna.

— Nu — spuse ea.

— Haide, dă mîna, frumoaso!

— Nu! țipă maimuța. Nu mîna. Stăpînul a spus rămîneți peșteră. Pericol. Gata.

Un trosnet puternic ne făcu să ne întoarcem.

— Kan aici! spuse maimuța tremurînd. Pronunța „Han“ și „a'ci“ — pierzînd vocalele și muind consoanele de la sfîrşitul cuvintelor. Oaah... ee... nie... nie.

Ultimele sunete erau nişte chelălăituri şi fonia lor e departe de cea reprodusă prin scris. „Nie“-ul era de fapt o absorbţie a diftongului „ie“, precedată de un tuşeu imperceptibil al limbii de cerul gurii — un soi de tuse seacă pe care o scot cîinii cînd se îneacă cu un os.

— Kan ?! am repetat străfulgerat de o amintire fugară.

Dar maimuţa nu-mi răspunse şi azvîrlindu-se prin aer, ca un acrobat, apucă cea mai de jos creangă cu mîna dreaptă. Se legănă şi se aruncă înainte înşfăcînd cu stînga creanga următoare şi în mai puţin de cinci secunde dispăru. O auzirăm schelălăind şi ţipînd, apoi un sforăit gros îi acoperi pălăvrăgeala şi se făcu linişte.

— Oricum, e prea mult — suspină Piticu. Simt că mi s-a muiat creierul. Vorbea, nu-i aşa ?

— Parcă vorbea.

— Vorbea — încuviinţă italianul care nu se oprise din mestecat. N-avea dicţie scenică, dar vorbea.

— Şi corzile vocale ?!

— I-au fost modificate.

— Imposibil ! exclamă Piticu.

— Ce e imposibil ?

— E imposibil ca tot ce ni se întîmplă de douăsprezece ore încoace să fie adevărat. Refuz să cred.

— Ce anume nu crezi ?

— Totul. Dacă dihania dinainte vorbea nu mai avem decît să fugim în patru labe. Asta contrazice totul, desfiinţează totul. Cel puţin tot ce ştim despre scoarţa creierului şi despre legăturile care se pot stabili acolo.

— Nu aici — i-am rugat. O să discutaţi mai tîrziu. Să ne întoarcem la peşteră. Acolo o să stabilim cine vorbea prin gura maimuţei.

Am adunat borcanele aruncate pe jos, le-am strîns în cămaşa Piticului şi am pornit. În faţă mergea italianul, cu umărul pansat, gol pînă la brîu, cu pantalonii suflecați și rupți. După el urma Piticu, de asemeni gol pînă la brîu, păros, voinic, cărînd o legătură cu borcane, iar eu încheiam acest pluton, ținînd într-o mînă salamul rămas și în cealaltă o cracă noduroasă.

Am ocolit colții masivului stîncos în care se afla peștera și am apărut triumfători.

— Santa Luiza ! se închină Pilar, arătînd dungile vinete ce brăzdau spatele și pieptul italianului. Cine l-a bătut în halul ăsta ?!

— Sînt de azi-noapte — spuse Olivotto. Patul avea muchii și n-am observat.

— Și acolo ce aveți ? Mîncare ? Mîncare ! Narincho ! Mîncare, senior fotografo ! Ați ajuns în sat ?

— Nu chiar în sat... dar la o așezare... cîteva colibe.

— Colibe ?! întrebă Danovici. Și aveau conserve ?!

— Da, sînt pescari care cumpără conserve la oraș.

— Și unde ne aflăm ? întrebă el curios. E Haiti sau Inagua ? Sau o altă insulă ?

— E... fir-ar a dracului ! Am uitat să întreb ! Tu ai întrebat ?

— Formidabil ! Mi-a zburat din minte ! se căină Piticu.

— Am amețit cînd am văzut mîncarea — se scuză Olivotto. Luați și mîncați, o să vă spunem toate la timpul lor. Tii, ce păcat ! Am uitat să cerem și niște whisky.

— Dar de unde ați avut bani ?

— Bani ?! ...Fără bani. Mi-am dat ceasul.

— Haide, terminați ! se supără Danovici. De unde aveți toate astea ? Țărmul e pustiu. L-am bătut încoace și încolo cît ați lipsit.

— Atunci o să-ți mărturisesc adevărul — spuse italianul spășit. Am spart un depozit de carburanți. Și în loc de benzină, cum scria pe ușă, am găsit dulceață.

— Mă plictisiţi — mormăi Danovici. N-aveţi decît să nu spuneţi, dar e cazul să vă gîndiţi că am pierdut destulă vreme. Mai bine îi convingeaţi să ne conducă spre primul port.

— Să ne conducă spre primul port?! În halul ăsta? Nu, stimate tovarăşe, nu plec de aici decît sătul şi bărbierit.

Olivotto izbucni în rîs şi prinzînd unul din răcuşorii ce-şi reluaseră foşgăiala în jurul nostru mi-l arătă.

— Uca — spuse el. Rac cu zece picioare. Dar e de necrezut cîte forme de uca sînt aici. Şi uite, aceea e o Sesarma. Iată şi o Thalassina. Pe ceilalţi nu mi-i amintesc. Prin părţile astea trebuie să mişune peste o sută de familii de crabi şi peste cinci sute de tipuri de raci. Cui îi e frică de şoareci se vindecă aici. Ia uite, mititeii de dînşii, cum fug ca opăriţi de colo pînă colo! Le-am stricat bieţilor oameni tot desertul. Hai, tu ăla mai voinic, vino la tata... Haide, copăcel-copăcel... Ssst!... Uite-l că vine.

Un rac mare, purtînd în cleşti un peşte mort şi legănîndu-şi coada prelungă şi ascuţită, pătrunse în peşteră.

— E un Limullus Mollucanus — şopti italianul ca şi cum crustaceul ar fi putut să-l audă. E racul cu coadă de sabie.

Animalul se tîrî neîndemînatic pînă la o grămadă de oase şi-şi lăsă prada în apropierea ei. Se întoarse apoi, aruncîndu-şi picioarele prea mult în lături şi porni spre apă.

— Frumos mai e — spuse Olivotto apucînd de coadă peştele mort. E un Ophtalmus, Periohtalmus sau Boleophtalmus — peştele zburător. Un răpitor i-a sfîrtecat burta şi Limullus l-a tras la umbră să-l lase să putrezească.

— Peşte cu aripi? interveni Pilar. Zboară peste apă şi cîntă.

— Ce cîntă?

— Cîntă ca să-şi sperie duşmanii. Nu-i aşa, senior profesor? îl întrebă pe Olivotto.

— S-ar putea să şi cînte — spuse italianul. Eu nu l-am auzit. Dar poate că bătaia lui de aripi să semene a cîntec.

— Eh... oh.. se supără Pilar. Voi rîdeţi tot timpul, rîdeţi ca dînsul — şi mă arătă pe mine. Acum nu mai avem nici lucruri, nici vapor, nimic şi încă mai glumiţi.

— Dacă vrei, nu mai rîde nimeni — spuse italianul. Închidem ochii şi plîngem. Sau ne... ne... Cum se spune „ne încruntăm" în spanioleşte?

— Habar n-am.

— Ne... uite aşa — şi Olivotto îşi increţi fruntea şi-şi strînse buzele. Îţi place?

— Nu — se alintă Pilar. Îmi place că rîdeţi şi că nu vă pasă de nimic.

— Mie-mi pasă — spuse Danovici. Eu am copii în Romînia. Am copii care mă aşteaptă. Şi mi-am pierdut toate aparatele. Şi nu din vina mea!

— Şi dînsul are copii — am spus, arătîndu-l pe Piticu. Şi ne-am pierdut cu toţii instrumentele şi cărţile de specialitate. Şi sîntem cu toţii aşteptaţi.

— Puţin îmi pasă de instrumentele voastre. Voi aţi vrut să le pierdeţi. Dacă nu pozaţi în eroi azi-noapte eram acum la Mexico.

— Uneori e mai comod să pozezi în erou, decît să laşi să se vadă că tremuri de frică.

— Tremur cînd îmi place! Acum scoate-mă de aici dacă poţi!

— Terminaţi! se răsti Piticu. Stăpîniţi-vă!

— Totuşi ce facem? întrebă Danovici clocotind. Cum plecăm?

— Spune-i ce am văzut azi, ca să se liniştească.

— O să-i spun — consimţi Piticu. Vino cu mine, Danovici.

Ieşiră împreună, iar Olivotto îşi aşternu zdrenţele cămăşii pe jos şi se culcă învelindu-se cu haina mea.

— Cine l-a lovit? mă întrebă Pilar.

— Nu l-a lovit nimeni.

— Şi tu eşti zgîriat.

— Am mers repede prin pădure. Narincho, unde te duci ?

— La Soare. Şi o să rămîn acolo, să nu-l mai văd pe laşul ăsta.

— Care laş ?

— Senior fotografo. Dacă eram şeful lui, îl alungam de mult. Nici unul din băieţii mei nu se văicăreşte atît.

— De unde ştii că s-a văicărit ?

— Înţeleg după mutra lui. Carajo. Mujeres.

Ieşi afară bombănind şi Pilar îmi şopti :

— Olivotto doarme. Stai lîngă mine şi spune-mi : ce s-a întîmplat ?

— Nu s-a întîmplat nimic, Pilar.

— Minţi ! Văd după ochii tăi că minţi.

— O să-i închid şi o să-ţi dai seama că spun adevărul.

— Haide, rumano, spune — mă rugă. Mi-e frică. Mi-e tare frică.

Se strînse alături de mine şi bluza ruptă şi mototolită i se desfăcu la piept. Văzu că o privesc şi se acoperi cu cochetărie, apoi îmi zîmbi, aproape atingîndu-şi buzele de ale mele.

— Rumano, spune-mi, te rog !

— Nu aici — am spus. O să-l trezim pe Olivotto.

— Atunci, unde ?

— Să căutăm altă peşteră.

— Bine. Vino !

Se ridică mlădioasă, rotindu-şi coapsele şi ieşi. Am pornit amîndoi alături, pe mal, sărind peste rădăcinile de rhizophore. Piticu şi Danovici nu se vedeau, iar Narincho dormea la umbră cu mîinile sub cap. Simţeam că-mi bate inima gata să-mi spargă pieptul şi că braţele îmi tremurau. Îmi era ruşine de ceilalţi, dar nu mai vedeam pe nimeni în jurul meu afară de Pilar.

— Uite, aici — am spus oprindu-mă în gura unei peşteri mici. Aici — am repetat şi m-am aşezat în pragul spărturii colţuroase.

— Acum îmi spui? întrebă ea și mă cuprinse după mijloc.

Ochii cafenii îi ardeau și răsufla cu buzele pline întredeschise.

— Da... o să-ți spun — am șoptit.

Am sărutat-o și ea mă cuprinse pe după gît, lăsîndu-și umerii goi pe piatra aspră. Avea carnea tare, caldă, cu miros de ierburi de mare, și lumina se sparse în jurul nostru și n-am mai văzut nimic altceva decît ochii ei umezi și gura larg deschisă, încremenită într-un strigăt mut.

...Apoi am rămas nemișcat și din lumina neagră și fierbinte care se retrăgea apăru urechea ei străbătută de vinișoare și cercelul de argint. Respiram amîndoi foarte încet pentru a nu ne tulbura unul pe altul și Soarele ne ardea nemilos.

— Departe... departe... departe — șopti Pilar, aproape neauzit.

— Pilar — am șoptit. Pilar.

— Departe... ai venit... de departe... departe.

Îmi ridică obrazul în așa fel, ca să ne privim ochi în ochi și buzele ei roșii, umede, se destinseră într-un zîmbet.

— De departe — șopti din nou, alintîndu-mă. De departe... Aici în Marea Caraibilor... Am văzut... Am știut de la început... Așa trebuia să fie.

I-am mîngîiat părul negru-albăstriu fără să vorbesc și i-am acoperit și ei gura cu palma, dar ea mă împinse deoparte și se ridică, iar părul negru și lung i se revărsă pe umeri. Stătea acum lîngă mine, goală și brună, și privea marea ce se rostogolea la picioarele noastre.

M-am ridicat și eu și m-am aplecat să o sărut, dar se feri, cutremurîndu-se.

— Nu! spuse rugător. Dacă mă săruți înseamnă să mai rămînem aici.

— Rămînem, Pilar.

— Și ceilalți?

— Nu ne așteaptă nimeni.

— Nu e frumos. Să mergem înapoi.

— Bine.
— Te-ai supărat?
— Nu. Dacă tu vrei să ne întoarcem...
Se lipi de mine, strîngîndu-mă în brațe și mi-am dat seama că nu mai simțisem niciodată pe nimeni cu tot corpul ca pe dînsa. Se lipise de mine și nu puteam să mă desprind de ea.
— Nu fi supărat pe mine — susură. Sărută-mă.
Am sărutat-o.
— Nu așa! mă certă. Ți-am spus că nu așa! Și acum întoarce-te să mă îmbrac.
M-am întors cu spatele la ea, privind valurile ce se spărgeau pe nisip. Pînă departe totul strălucea scăldat în lumina Soarelui și mă gîndeam că poți rămîne luni de zile pe un țărm pustiu, dacă ești împreună cu cineva care-ți place.
— Gata! spuse Pilar. E voie.
Bluza neagră era din nou întinsă pe sînii ei mari și fusta îi strîngea talia subțire.
— Sînt frumoasă, rumano?
— Foarte frumoasă.
— Nu te mai uita așa la mine!
— De ce? Nu e politicos?
— Nu, nu! spuse înfiorîndu-se. Dar e ca și cum m-ai săruta. Să mergem la prietenii tăi. Mi-e foarte rușine.
— De ce?
— Că am venit aici cu tine. Dar îmi era frică.
— Frică?
— Da. Îmi era frică. Totul în jur e misterios și plin de animale urîte. Și voiam să mă ia cineva în brațe, să mă ducă departe.
— De ce nu l-ai ales pe Olivotto?
— Ești gelos?
— De loc.
— Te-am ales pe tine fiindcă îmi placi. Ești un motan slab și cald. Ajunge atît?
— Ajunge.
— Prostule!
— ...?

— Eşti un prost. Toţi bărbaţii sînteţi nişte proşti. Şi toţi sînteţi la fel în toată lumea. Nu înţelegeţi nimic.

— Pilar...

— Da, la fel în toată lumea. Haide, acum ţine-mă de mînă. Şi spune-mi, unde aţi fost dimineaţă? Ce s-a întîmplat?

— Nu s-a întîmplat nimic. Dar nu ne dăm seama unde am ajuns.

— Şi de ce nu plecăm după ajutor? Trebuie să fie oameni pe aici.

— Ne-am gîndit că e mai bine să ne caute ei, altfel ar putea crede că am venit să-i spionăm şi..

— Dar mîncarea?! De unde aţi căpătat mîncarea?

— De la o... de la un... ăsta... unde se ţine mîncarea. Era uşa spartă şi am furat cîteva borcane.

— Voi toţi ştiţi ce s-a întîmplat, numai mie şi lui Narincho nu vreţi să ne spuneţi. Cine l-a biciuit pe Olivotto?

— Nu l-a biciuit nimeni. Am dat peste nişte şerpi şi unul s-a înfăşurat în jurul lui şi l-a strîns.

— Oh... Santa Luiza! Groaznic! Şi mîncarea?

— Am găsit-o într-o baracă părăsită.

— Bine. Mai bine să nu spui. Şi aşa mi-e frică. Şi mai vine şi noaptea.

— Poate să vină. Acum sîntem doi. Noi doi.

— Să nu uiţi pînă se întunecă! Haide!

Mă luă de mînă şi urcarăm pintenul de stîncă ce ne despărţea de peştera unde-i lăsasem pe ceilalţi. În stînga noastră se îngrămădeau creste pietroase între care vînturile grămădiseră pămînt albicios şi uscat. O vegetaţie pitică de cactacee creştea între faldurile de piatră şi pe alocuri se ridicau pîlcuri de copaci solzoşi. În dreapta noastră era marea acoperită de sargasse şi ţărmul verde întunecat, mustind de viaţă.

— E frumos! spuse Pilar. Dar mi-e frică. Presimt că n-am ajuns în Haiti, ci undeva în Bahamas. Şi Bahamas sînt foarte rele. Nimeni nu poate să răzbată pînă aici, prin sargasse, ca să ne găsească.

— De ce ţi-e frică ? Uite, cineva se joacă, acolo.

— Oh... Să ne dăm jos repede !

Am coborît sărind din piatră în piatră cu toate că aş fi vrut să rămîn pe loc, spre a vedea de aproape oglinzile acelea bizare ce reapăruseră. Scînteiau la fel ca în urmă cu două zile şi unduiau asemeni unui şarpe. Am mai apucat să observ că grupul de copii se îndreaptă spre noi şi m-am ghemuit alături de Pilar în spatele unei lespezi de piatră. Se auziră apoi paşi tropăind pe creastă, cu o repeziciune de necrezut. Hîrşîiau şi bocăneau şi, ajungînd în apropierea noastră, se opriră. O voce groasă bărbătească strigă ceva într-o spaniolă stricată şi-i răspunse o alta, mai subţire, furioasă Mi s-a părut că primul înjură şi că al doilea caută să-l potolească, dar vorbeau prea repede pentru a le putea deosebi cuvintele. Apoi vocea subţire pronunţă un nume pe care-l ştiam din mitologie :

— Endymion.

Strigă de mai multe ori la rînd numele de Endymion, nazal şi parcă psalmodiind, în vreme ce baritonul înjura gros şi cu poftă.

— S-a stricat — spuse apoi vocea subţire. S-a dus dracului. L-ai montat ca o cizmă spartă.

— Era prost din capul locului — mormăi celălalt şi înjură din nou. Receptorii ăştia sînt buni de dat la peşti. Cînd ne mai aduc aşa ceva, o să îi arunc în cap.

— Endymion ! chemă, poruncitor, tenorul. Endyyymiion !

— Mai cu putere ! ricană celălalt batjocoritor.

— Endymiion ! Eeei... oh... eee... iii... iii.

Chiui subţire, din adîncul pieptului, ţistui, gunguri şi chiar chiţăi.

— Latră ! hohoti celălalt. Hau, hau, hau. Haide, apasă-l pe ureche.

Se auzi un zbîrnîit puternic de sirenă ce trecu de la notele joase la cele subţiri, atît de ascuţite, că-ţi sfredeleau timpanul, apoi se făcu linişte.

— Ţi-am spus să nu te mai joci! tună baritonul. Ce prostie mai e şi asta! Crezi că am timpane de schimb? Iar o să mă doară capul cîteva zile!

— Daţi-vă puţin înapoi! spuse tenorul. Acolo poate să vă lovească.

— Cîrpăceală — mormăi baritonul. Habar n-are de diftongi.

— O să-i înveţe, senior.

— O să-i înveţe?! Cînd?! Poate într-un an! Haide, latră puţin..

— Ptiou, ciou.. hrhr... mieună celălalt. Ptiou... ciou...

— Mizerabil! gemu bartionul. Încă o dată.

— Ptiou, ciou...

— Ce fac acolo? întrebă Pilar tremurînd. De ce se ceartă?

— Se joacă. Sau sînt puţin nebuni. Stai, o să încerc să văd ce fac. Rămîi aici.

M-am căţărat cîţiva metri la adăpostul unor rădăcini de rhizophora şi am văzut legănîndu-se pe muchia stîncii un soi de coasă cu dinţi din cupru. Mi-am închipuit că maimuţa e sus împreună cu oamenii care vor s-o înveţe să conducă un tip nou de utilaj. Dar de ce nu făceau operaţia asta chiar ei? Excavau oare o rocă nocivă? Se temeau de emanaţii gazoase, de deşeuri radioactive? Ţipetele şi chiţcăiturile îmi aminteau comenzile guturale ale dresorului în noaptea naufragiului şi scîncetele maimuţei îmbrăcate. Dar desorul imita parcă mai bine „graiul" animalelor decît cei doi pe care nu-i vedeam.

Cleştele îşi opri oscilarea şi coborî purtat de un braţ segmentat care tremura.

— E oarbă! Oarbă! tună baritonul. S-o ducem acasă.

— Nu înţeleg de ce nu se mai poate orienta.

— Fiindcă e sătulă!

— Ooo! îl ironiză celălalt. Vă înşelaţi amarnic, senior, nu e niciodată sătulă.

— Atunci de ce a înţepenit?

Urmară cîteva clipe de linişte, apoi tenorul spuse, înfiorat:

— A blocat-o !

— A blocat-o ? ! Eşti aici, lîngă ea, şi cineva a blocat-o de la distanţă ! Lucrezi direct pe comenzi şi Tormez îşi bate joc de dumneata din adîncul junglei ! În locul dumitale, senior, m-aş apuca de altă meserie.

— Magia lui Karait — îngînă tenorul.

— Frostii ! Magia ignoranţei ! Haide, urcă-i-l sus între aripi şi să mergem !

— E aproape mort.

— O să-si revină. Băiatul o să ne urmeze. Arde-i una peste bot, să ştie ce-l aşteaptă.

Răsună o lovitură înfundată urmată de un răcnet.

— Te ucid ! Carajo ! Fiu de căţea ! Ooooh...

Se auzi o bubuitură şi gîfîielile şuierătoare ale unor oameni ce se băteau.

— Lasă-l ! porunci baritonul.

— M-a muşcat pînă la os, senior — gemu celălalt. Deseară te ucid, carajo. O să-ţi smulgă carnea bucată cu bucată şi o să-ţi sugă sîngele !

— Ajunge ! porunci baritonul. Întărîţi prea mult animalul. A început să-şi desfacă ghearele.

— Să-l căsăpească ! şuieră tenorul.

— Nu acum ! strigă furios celălalt. Avem nevoie de el întreg. Haide, ridică-te şi vino după noi.

Cîteva clipe se aşternu liniştea. Auzeam clipocitul valurilor şi foşnetul rhizophorelor de pe ţărm. Apoi cel cu vocea subţire icni :

— Nu vrea să se ridice, porcul.

— Pîrleşte-i puţin pielea !

— O să miroasă. Şi mirosul o înfurie.

— Ei, fă atunci altceva, ce vrei, dar nu te mai holba la mine !

— O să-l găuresc puţin — mormăi celălalt. Na, dacă nu vrei să te ridici !

— Şi sîngele miroasă — spuse speriat baritonul. Uite-o, tremură, i se desfac maxilarele.

— Chiouu, Chia-chia-chia — chiţăi cel cu vocea subţire — ptciouuu... ptciouuu... Santa Luiza, e prea excitată... tremură.

— Contactul! zbieră cel cu vocea groasă. Repede.

Un zbîrnîit scurt, metalic, răsună. Şi se stinse numaidecît, apoi un fluierat lung, ascuţit.

— Gha-Gha-Gha — horcăi înfiorător cineva. Horcăitul se înecă într-un geamăt de agonie şi de sus se prăvăli deasupra mea un corp greu, strivindu-se de pietre.

— Seniooor — zbieră vocea subţire — Santa Luizaaa! Seniooor! Bestie spurcată... Ptciooou... ptciooou... ptciouuu...

Coasa cu dinţii de cupru ce dispăruse o vreme reapăru bălăbănindu-se deasupra colţilor de granit. Părea să caute ceva la capătul braţului ce se lungea si se scurta. Era străbătută de un tremur continuu ca un transformator de mare putere şi asemeni acestuia emitea un bîzîit nazal. Ciocăni pietrele una cîte una şi se retrase.

— Chia-chia-chia-chia! plescăi omul de sus.

Zbîrnîitul se auzi din nou, apoi un hîşcăit.

— Chia-chia — chia-chia! chemă vocea, de astă dată mai departe. Chia-chia-chia... ptciouuu.

Zgomotele se îndepărtară şi se şterseră. Am rămas nemişcat încă cel puţin un sfert de oră, apoi, tîrîndu-mă, m-am apropiat de corpul ce se prăvălise de sus. Era al unui bărbat musculos, numai în pantaloni scurţi, cachi, ţinînd în mîna stîngă un binoclu. În cădere îşi zdrobise capul şi braţul drept. Dar pe umărul drept se vedea încă o urmă oribilă — un lanţ de răni adînci, ce se prelungeau pînă pe gît — ca şi cum ar fi fost făcute de o şenilă cu ţepi. Iar pe piept, dintr-o încîlcitură de tatuaje albăstrii se desprindea un cap de bufniţă, cu ciocul puţin prea lung.

*

* *

— De ce-ai stat atîta acolo sus? mă întrebă Pilar. Cine a ţipat?

— Nişte derbedei S-au certat şi s-au bătut.

Mă apucă de mînă, tremurînd.

— Mi-e tare frică, rumano! Ţi-e frică şi ţie, spune?
— Da. Mi-e frică. Ar putea să mă amendeze.
Inima îmi bătea dogit şi dureros, dar nu voiam ca Pilar să observe că mi-e teamă. Din ce în ce însă, mă cuprindea groaza, o groază difuză, asemeni celei din copilărie cînd, rămas singur, în semiobscuritate, vedeam umbrele jucînd pe plafon. Simţeam aceeaşi ameninţare ascunsă, ocultă, din partea unor figuri de coşmar ce abia aşteptau să se prăvălească asupra noastră, mugind şi lătrînd.
— De ce taci — întrebă Pilar. Eşti alb la faţă. Ţi-e rău?
— Nu. Să ne întoarcem la ceilalţi... Stai!... Încă nu te ridica!
Cu pîntecele aproape lipit de stîncă ne-am tîrît spre peşteră şi am intrat înăuntru orbecăind. Italianul continua să doarmă, adăpostit de un fald de piatră. L-am trezit punîndu-i mîna pe umărul sănătos. A sărit în sus scuturîndu-se îngreţoşat:
— Ce... ce e?... De ce?.. De ce?
— Noi sîntem — l-am liniştit. Unde s-au dus ceilalţi?
— Voi?... Şi ceilalţi?... Ptiu... Continui să visez Am visat numai gîndaci... Gîndaci şi şerpi şi alte porcării care se tîrau pe lîngă mine... Voi aţi strigat înainte?
— Nu.
— A strigat cineva, tare. Credeam că e unul dintre voi. Sau am visat şi asta?...
— Poate că ai visat. Unde sînt băieţii?
— Băieţii...?!
— Piticu şi Danovici.
— Habar n-am.
— Au plecat să se plimbe acum jumătate de oră.
— N-aţi fost împreună?
— Nu... Ce idioţenie... Unde au dispărut?
Italianul se scutură ca un cîine ud, îşi frecă ochii cu palmele şi rămase nemişcat, privind în gol.
— De obicei uit visele — spuse. Bărbaţii uită visele totdeauna. Numai femeile şi le amintesc şi încă

bine, cu toate amănuntele... Dar acum îmi amintesc totul... E o prostie, nu? Numai crustaceii ăştia idioţi sînt de vină. I-am visat dînd tîrcoale pe aici, hîrşiind şi pipăind totul cu antenele... Era unul mare cît un bou care l-a înşfăcat pe Piticu şi a fugit cu el... Piticu a ţipat şi Danovici a luat-o la goană şi s-a ascuns. Voiam să mă ascund şi eu, dar nu puteam şi bestia mă căuta pipăind cu antenele... Cînd ai pus mîna pe mine, tocmai mă găsise... Ptiu!...

Îşi ştergea sudoarea care-i şiroia pe faţă şi pe piept şi înjură apăsat, ţărăneşte.

— Hîrşîitul pe care l-ai auzit prin somn, acum, a existat chiar. Au trecut pe aci cu un soi de maşină de tăiat piatră cum n-am mai văzut. Avea un cleşte mare, dinţat, şi un braţ foarte lung şi cred că înainta păşind.

— Cum, „crezi" ?! N-ai văzut-o ?!

— I-am văzut doar cleştele.

— Şi oamenii care o conduceau ?!

— I-am auzit doar. Mi s-a părut că maşina e condusă de maimuţa de azi-dimineaţă pe care ei o instruiesc.

— Eşti nebun. De ce te-ai ascuns atunci ?! De ce n-ai vorbit cu ei ?!

— Pentru că pînă la urmă s-au bătut şi au fugit! Şi pentru că ni s-a trimis vorbă să nu ne arătăm.

— Doar n-o să pierim aici ca nişte cîini! strigă italianul sărind în picioare. Puţin îmi pasă de ordinele primite! Capul mă doare să-mi plesnească şi umărul mi se cangrenează! Na, uite-l!

Îşi desfăcu pansamentul şi-mi arătă deltoidul învineţit, sfîrtecat de o rană urîtă, roşie.

— Asta e! ţipă. În cîteva ore cangrena e gata! Bestia aia m-a otrăvit. Simt cum mă arde prin tot corpul. Şi sub braţ ganglionii se umflă. Nu mai stau o clipă! La revedere!

Se îndreptă spre ieşire, dar îl oprii, apucîndu-l de braţul sănătos.

— Unde te duci?

— Dă-mi drumul!

— Nici nu mă gîndesc. Aşteaptă să se întoarcă băieţii.

— Nu aştept de loc. Dă-mi drumul îţi spun!

Obrajii i se înroşiseră din cauza febrei şi sub ochi avea cearcăne mari, vinete.

— Să plecăm cu toţii atunci. Venim şi noi cu tine!

— N-am nevoie de nimeni. E destul dacă riscă unul.

Mă dădu deoparte, împingîndu-mă cu putere, şi se năpusti spre ieşire, dar Pilar îi bară drumul.

— Lasă-mă! strigă Olivotto, descumpănit. Trebuie să mă duc. Singur. Altfel...

Se opri din vorbă căci răsună un chiot ascuţit şi cineva trecu sărind prin faţa peşterii.

Pilar se ghemui în spatele italianului şi, instinctiv, ne aplecarăm cu toţii. Inima porni să-mi bată din nou, năvalnic, şi luînd o piatră de pe jos am ridicat-o deasupra capului.

— Nu îndrăznesc să intre — şopti italianul.

— Mono — murmură Pilar.

— Maimuţa ?!

— Si. Si. Mono. Maimuza.

M-am destins brusc, încercînd un adînc sentiment de recunoştinţă pentru animalul care ne apăra. Tupilîndu-mă pe lîngă perete, am îndrăznit să scot capul afară şi să privesc. Chiar sub nasul meu, între muchiile de piatră, erau aşezate două pistoale-mitralieră, o lădiţă neagră şi un soi de baston argintiu, lătăreţ, legat de un manşon buretos. Deasupra lor pe o foaie de hîrtie cineva scrisese cu litere de tipar în spanioleşte :

„Maimuţa vă va arăta drumul".

Mi-am ridicat privirea şi am dat cu ochii de animalul care mă urmărea şezînd pe una din rădăcinile de avicenia. Purta aceeaşi pălărie cu boruri mari, pleoştită, şi ronţăia o langustă pe care o scosese din apă. De braţul drept îi atîrna, prins de un manşon buretos, un baston argintiu asemeni celui din faţa mea.

Am ridicat pistoalele rînd pe rînd, apoi am deschis lădița — era plină cu gloante. Mi-am trecut brațul prin manșonul pe care l-am fixat deasupra cotului — așa cum îl purta și maimuța — si căutînd să-mi stăpînesc tremurul vocii am întrebat :

— Unde mergem ?

— Mergem — spuse maimuța aproape lătrînd. Ceilalți acolo Mergem acasă

Se apropie de mine, călcînd stîngaci pe picioarele crăcănate și neîncetînd să morfolească între buzele pieloase coada langustei Mă privea cu simpatie și obrajii acoperiți de fire rare și lungi i se mișcau repede, ca la bătrîni.

— Mergem — spuse din nou împroșcînd silabele și hăpăind. Mergem acasă. Ceilalți acolo.

M-am întors spre gura peșterii și i-am chemat pe cei dinăuntru. I-am strigat lui Pilar să nu se sperie pentru că avem de-a face cu un animal dresat și, în aceeași clipă, m-am gîndit că poate cuvîntul „animal" nu e cel mai potrivit. Dar maimuța nu arăta să fi fost jignită și continua să-și miște obrajii și să-și sugă dinții plescăind.

Pilar apăru cu figura albită și rigidă, ca o mască. Maimuța vorbitoare era prea mult pentru ea. Privea animalul cu ochii larg deschiși și buzele i se mișcau repede șoptind o rugăciune. Am luat-o pe după umeri, dar a rămas încordată, cu mușchii feței întinși, abia stăpînindu-și plînsul.

— Mergem — am spus. Mergem acasă.

Maimuța porni înaintea noastră sărind din creangă în creangă și oprindu-se numai pentru a ne aștepta, iar noi o urmam cărînd pistoalele și lădița cu cartușe.

— Dar ceilalți ? întrebă italianul.

— Ceilalti sînt acum la adăpost. Așa spune maimuța Ai tras vreodată cu pistolul automat ?

— Pe front, în Tatra. Vezi cum îl ții. Nu mai umbla cu degetul pe trăgaci. Tu ai mai tras ?

— Niciodată. . Dar o să mă descurc.

— Si bastonul ăsta ? !

— Nu știu.

Un rac negricios cu coada sabie se tîra în fața noastră Era scîrbos și m-a cuprins o furie cumplită ca și cum tot ce ni se întîmpla de douăsprezece ore se datora picioarelor lui negre și păroase și cleștilor pe care și-i bălăbănea înaintea botului. Am ridicat bastonul să-l strivesc, dar m-am răzgîndit, și l-am dat deoparte. Racul se încovoie și rămase nemișcat, ca trăsnit.

— O face pe mortul — am spus.

Italianul se aplecă și-l întoarse, ciocănindu-i abdomenul.

— E mort — spuse.

— Abia l-am atins.

Olivotto luă jivina în palmă, îi răsuci capul și-i îndoi rînd pe rînd picioarele și coada.

— I-ai distrus centrii nervoși — spuse. Drăcia asta curentează.

Mi-am lipit de piele bastonul metalic, apoi de buze, dar nu simțeam urma nici celui mai slab curent. Maimuța chicoti deodată și agitîndu-și bastonul ce-i spînzura de mînă lătră :

— Mort. Vrei mort ? Mort bun — nu mușcă.

— Sub centrii nervoși ! exclamă Olivotto. Nu... E de necrezut !... Încearcă din nou !

Am atins cîțiva uca ce se tîrau spre apă și încremeniră cu toții.

— Rău ! lătră maimuța. Rău mort ! Nu place — mort ! Place — viu !

— Ce bîiguie acolo ? întrebă italianul.

— Dacă nu-ți place e mort — am spus. Dacă *nu-ți place !*

— Biocurenți — murmură italianul. Inhibare prin biocurenți ! Perna fixată de braț e un amplificator și un selector de biocurenți...

— Mort ! lătră maimuța văzîndu-l că examinează bastonul. Mort vrei ? Mort. Mort bun — nu mușcă.

— Nu mușcă, drac păros — dar cum faci ?... Cum comanzi tu descărcarea ? Ai ? În subcentrii tăi sclipește ceva cînd vezi dușmanul ?... Și e o cantitate formidabilă de energie acolo !... Ia spune ? Ești domnișoară sau băiat ? Senior o seniora ?

— Muchacho — spuse Pilar.
— Cunoşti după pantaloni ?
— Nu. După ţinută. E un domn adevărat.
— Jos ! lătră maimuţa. Jos ! Duşman ! Jos !

Ne aruncarăm pe burtă. Nu se auzea decît murmurul valurilor, monoton ca torsul unei pisici.

— Kan — grohăi maimuţa, ridicîndu-se. Kan. Bun. Kan. Mergem.

O creangă trosni în preajma noastră. Crustaceii ce foşgăiau ca furnicile fugiră pe lîngă mine, urcîndu-se unii peste alţii şi lianele ce spînzurau pe avicenii pendulară.

— Kan — grohăi din nou maimuţa enervată. Mergem. Acasă.

Crengile trosniră mai tare şi peste mirosul sărat al apei şi al plantelor putrede se suprapuse un altul, puturos, iute.

— Kan ! ţipă maimuţa zguduindu-mă să mă ridice. Mergem.

— El tigre ! strigă Pilar.

Tigrul de Bengal apăruse în dreapta şi deasupra mea — uriaş, lăbos, bătînd frunzişul cu coada. Ochii săi galbeni sticleau şi respira repede şi fierbinte cu botul căscat. Un val de căldură îmi umplu pieptul şi ochii mi se umeziră de emoţie. Dresorul era pe insulă ! Maimuţa era a lui şi tigrul tot al lui şi-i trimisese să ne apere. Nici ghearele, nici colţii felinei nu mă înspăimîntau căci erau în puterea altcuiva, a acelui om bizar care devenise protectorul nostru.

— Kan ! Mergem ! lătră rugător maimuţa.

M-am ridicat şi am tras-o după mine şi pe Pilar care nu se putea ţine pe picioare, paralizată de prezenţa tigrului.

— Porunceşte-i să se ducă mai încolo — i-am spus maimuţei. Kan să plece mai departe.

— Ooh... oo... ia... nah, şuieră maimuţa.

Tigrul îşi scutură capul şi rămase pe loc.

— Nu ! spuse maimuţa tuşind. Nu. Kan stă. Kan supărat. Mergem.

— Să mergem ! am spus. Băieţii trebuie să fie îngrijoraţi din pricina noastră.

Am pornit mai departe, înşiruindu-ne în spatele maimuţei. Tigrul păşea maiestuos şi leneş în frunte, sforăind

— Oooh... oie... nah ! făcu maimuţa.

Tigrul ciuli urechile.

— Jos ! Duşman ! Jos ! ordonă maimuţa şi-şi ridică bastonul argintiu.

Am căzut aproape toţi trei în genunchi şi am înălţat pistolul-mitralieră o dată cu italianul. Nu auzeam decît cîrîitul păsărilor şi murmurul apei, dar tigrul se lăsă pe partea dinapoi a corpului, ca o masă de muşchi elastici învelită în blană, şi ţîşni înainte. Reveni aproape numaidecît ţinînd în bot o zdreanţă căreia îi dădu drumul la picioarele noastre.

— Mort. Duşman mort — grohăi maimuţa. Mergem !

Am ridicat zdreanţa de pe jos. Era haina lui Piticu !

— El medico ! ţipă plîngător Pilar.

— Piticu ! gemu Olivotto.

Maimuţa mă împinse furioasă grohăind.

— Mergem acasă. Acasă. Stăpîn zice : acasă.

— Prieten — am spus arătîndu-i haina. Nu duşman. Prieten. Bun.. Prieten.

— Acasă ! lătră maimuţa. Acasă !

— Bun — am strigat. Bun ! Prieten ! Aici ! Caută ! M-am năpustit împreună cu Olivotto răscolind tufişurile şi maimuţa ne urma. Ne-am tîrît sub rădăcinile rhizophorelor, prin mîl, am răscolit perdelele de liane, dar n-am găsit nici o urmă.

— Acolo ! grohăi maimuţa arătînd în direcţia în care mersesem pînă atunci. Acolo ! Acasă !

Apucă haina, scuturîndu-mi-o sub nas, ca să înţeleg.

— Asta acolo ! Asta acasă.

— Mort ? ! am întrebat.

— Nu ! lătră ascuţit. Nu ! Duşman .. prins ! Duşman ! Prieten nu mort ! Acolo ! Mergem ! Acasă !

— Haina e curată — am îngînat. N-are urme de sînge Înseamnă că sînt vii. Toți trei. Și animalul arată că sînt acolo...

Olivotto nu răspunse. Cutele obrazului i se adînciseră ca două cicatrice și abia se mai ținea pe picioare, strîngîndu-și la piept brațul rănit. Alături de el, Pilar înainta biciuită peste obraz de crengile pe care nu mai avea putere să le dea deoparte. Iar maimuța ne mîna într-un ritm din ce în ce mai rapid, sărind din cracă în cracă și scheunînd porunci tigrului.

Merserăm astfel vreme de o oră, sau mai mult, printre trunchiurile păroase, ocolind mici ochiuri de apă, abia desfundîndu-ne picioarele din solul mîlos. Papagali mici, verzi, ne însoțeau certîndu-se și crustaceii țîșneau de sub tălpile noastre ca niște gîndaci Era cald, înăbușitor de cald. Sudoarea ne șiroia pe față și respiram greu, cu gurile larg deschise. Respiram șuierător, împiedicîndu-ne mereu, căci pădurea cobora într-o pantă lină și nu mai aveam putere să ne stăpînim picioarele care o porneau singure înainte. Pilar, despletită, cu bluza sfîșiată, cădea mereu, însîngerîndu-se. Se ridica și pornea mai departe, zîmbind, însă umerii i se încovoiaseră și mîinile i se bălăbăneau neputincioase. Mergem mereu, amețiți de jocul umbrelor și de mirosurile algelor putrede: mergeam și mă gîndeam la Piticu, fără durere, prea istovit ca să-l mai pot plînge și blestemîndu-mi corpul care se împleticea neputincios printre arbori. Trecuse o oră sau poate două, sau mai multe, și noi continuam să alergăm cu pași mărunți, neregulați, sărind peste rădăcinile cafenii, strecurîndu-ne pe sub ele și clefăind prin pămîntul nisipos care ne sugea picioarele.

— Sus, sus ' lătră maimuța, urcînd o pantă ce se ivise în stînga noastră.

Tigrul sări alături de ea si ne cățărarăm și noi cîțiva metri, făcînd un efort îngrozitor. Olivotto însă nu voi să ne urmeze. El continua să înainteze rămînînd în apropierea țărmului.

— Sus! Sus! ţipă maimuta înfuriată Sus! Pericol! Sus!

Italianul nu răspunse — cred că nici nu auzea — copleşit de oboseală şi durere

— Sus! grohăi maimuţa zbîrlindu-se Oie.. nah... ieo.

Tigrul sări fără zgomot în apropierea italianului si-l împinse spre noi Credeam că Olivotto o să încremenească de frică, dar el trînti un pumn în ţeasta tigrului şi urlă:

— Caravarechio! Caravarechio!

Întoarse spre mine o figură descompusă — cu ochii holbaţi, cu gura rînjită şi plină de spume şi mă ţinti cu pistolul-mitralieră. Dacă Pilar nu m-ar fi dărîmat la pămînt, dintr-o lovitură, rafala m-ar fi tăiat în două.

— Olivotto! am şuierat. Lasă pistolul!

Italianul scoase un răcnet fioros şi se năpusti spre mine. Nu mă ajunse însă căci maimuţa îi sări în cale lovindu-l uşor cu bastonul pe care-l avea legat de braţ. Avîntul italianului fu curmat brusc şi el rămase pe loc, încovoiat, cu maxilarele strînse.

Privindu-l simţii cum mă cuprinde o furie oarbă, de nestăpînit. Fusese gata să mă ucidă dîndu-şi frîu liber nervilor, italianul acesta pe care-l iubeam ca pe fratele meu! Nu, asta nu trebuia iertat! Îi tolerasem prea mult de cînd atinsesem ţărmul. Şi glumele în doi peri, şi aerul său dispreţuitor, şi felul în care îşi etala muşchii. La urma urmei, de treizeci de ore ne chinuiam ca nişte cîini, urmăriţi de un duşman nevăzut şi apăraţi de stihiile dezlănţuite de către două animale. De ce trebuia oare să mă apăr şi de prietenul meu, pe care rănile şi oboseala îl transformaseră într-o fiară? Privindu-l înţelegeam parcă pentru prima oară cît de mult îi urăsc sprîncenele negre, prea groase, nasul lătăreţ şi buzele cărnoase, greţoase în senzualitatea lor. Era de nesuportat gîndul că aveam să rămînem împreună şi doream din toată fiinţa să-l văd prăbuşindu-se şi murind sub ochii mei. Clocotind de ură, am luat-o pe Pilar de braţ.

— Să mergem ! am hîrîit înghiţind o gură de aer fierbinte şi dulceag. Dar bestia asta să nu mai vină cu noi. Dacă ne urmează îl ucid

Pilar se trase înapoi, rînjind cu răutate. Era plină de venin, iar italianul îi zîmbi.

— Luaţi-o înainte ! am spus ridicînd arma. Imediat !

Nu se mişcară şi atunci am tras piedica. Faţa îmi ardea sub sudoarea fierbinte şi sîngele mi se zbătea în tîmple

— Daţi-i drumul ! am urlat. Vă curăţ pe toţi. Mişcaţi-vă, bestiilor ! Şi tu animalule, mişcă-te !

Mă priveau cu toţii chicotind şi schelălăind — oamenii şi animalele — şi simţeam că pistolul se va descărca singur, nimicindu-i. Am ridicat ţeava ochind inima lui Pilar şi în clipa aceea maimuţa ţîşni spre mine şi se făcu frig şi întuneric.

*

* *

Eram culcat pe un pat tare şi rece, iar deasupra mea sclipeau stelele şi cornul subţire al Lunii. Cineva citea încet dintr-o carte, cîntînd parcă, şi liniştea curgea de jur împrejur ca o apă uşoară. Eram acasă — poate chiar în curtea din spatele casei — pe vechiul pat de scînduri, şi aşteptam să se facă ziuă. Ceilalţi nu se treziseră — nici măcar cîinele — şi buruienile înalte foşneau, iar greierii ţîrîiau de zor. Era atît de bine să dormi în fundul curţii şi-mi era ciudă pe motanul ce sforăia tot căţărîndu-se pe pieptul meu. L-aş fi alungat, dar braţele îmi erau grele de somn şi picioarele îmi erau grele şi nu voiam să mă mişc pentru a nu-mi speria somnul. Prin pleoapele închise vedeam cerul înalt şi albastru, mai albastru decît cerul copilăriei — un cer înalt boltit, acoperit de stele strălucitoare pe care nu le cunoşteam. Cineva se jucase schimbînd cerul cunoscut cu un altul pe care-l ştiam din cărţi şi care se deschidea mai spre sud, în apropierea ecuatorului.

Asta însemna că visez şi-mi plăcea visul, dar motanul sforăia prea tare şi putea să mă trezească De aceea l-am împins încetişor deoparte şi el sări jos, speriind găinile care începură să cîrîie. Cîinele se deşteptă şi el şi lătră, ţopăind în jurul patului. Şi apoi se înverşunară cu toţii — motanul, găinile, cîinele — fugărindu-se şi zgîriind pămîntul cu ghearele Supărat m-am întors pe o parte, numai cu trunchiul, pentru că pe picioare mă apăsa o plapumă grea, şi am ţistuit ca să se facă linişte.

— S-a trezit — mormăi atunci tata.

Îmi puse o mînă pe frunte şi apropie de obrazul meu un lampion tăiat într-un pepene. Era un lampion mare, închipuind un cap de animal căruia lumina îi izvora prin ochi.

— Nuuu — m-am rugat. Nuu.

Nu voiam să mă trezească, dar tatii îi era teamă că o să răcesc dormind sub cerul liber.

— Îndată o să mişte şi picioarele — spuse

Era caraghios : tata vorbea spanioleşte. Totdeauna se juca aşa cu noi, ba vorbea greceşte, ba idiş, ba bulgăreşte — aşa cum se vorbea în port, unde se amestecau toate naţiile. Dar spanioleşte nu-l auzisem vorbind niciodată. Şi mama îi răspunse la fel, cu un accent sud-american.

— E speriat pentru că nu poate să se mişte !

— Ţi se pare — spuse tata Acum îşi aminteşte fel de fel de întîmplări din vremea copilăriei şi crede că noi sîntem prietenii sau părinţii lui.

Era nemaipomenit de nostim tata. Se juca cu lampionul ascunzîndu-şi faţa şi deodată mi-am dat seama că ţin pleoapele închise. Va să zică de asta credeau că dorm ! Am deschis pleoapele, dar dedesubt aveam alte pleoape, ca pisicile ! Le-am deschis şi pe acestea şi au mai rămas unele subţiri, cu vinişoare multe şi cînd le-am ridicat am înţeles că mai am un rînd de pleoape ..

— Săracul ! plînse mama. Cum se chinuie !

Atunci tata se milostivi şi-mi ridică o pleoapă cu degetul, ascunzînd felinarul de pepene Cu ochiul deschis vedeam acum mai prost decît înainte și nu puteam deosebi nimic pe cerul negru și fumegos.

— Aude ? întrebă mama.

— Da — răspunse tata. Aude totul, dar înțelege pe dos.

— Plînge ! se sperie mama.

— Plînge pe dracu ! se supără tata. Acum e mai vesel ca niciodată. Ridică-i puțin capul. Mai sus. Așa.

Mă mîngîie pe creștet și-mi lipi o bucățică de gheață pe ceafă. Apa tulbure în care pluteau imaginile se strînse și se scurse în pămînt, lîngă mine. Deasupra mea era aplecat chipul arămiu al lui Pilar și am întins mîna atingîndu-i obrazul. Apoi, alături de figura ei apăru o altă figură negricioasă, cu ochi enormi, cu nasul lung, cu bărbia ascuțită și obrajii supți. Era dresorul și pe frunte îi strălucea un cerc metalic, gălbui, de care atîrnau două fire

— S-a trezit — spuse dresorul și în glasul lui mai pîlpîi o dată, pentru o clipă, vocea tatii. Poți să te miști ? întrebă.

— Da, senior.

— Foarte bine. Rămîi liniștit încă puțin. Ai înghițit o doză bună de gaz psihochimic și urmările se resimt. Răspunde fără să-ți legeni capul. Orice mișcare îți va provoca dureri mari. Și acum, spune-mi, știi că ai fost gazat ?

— Nu.

— Ai vrut să-ți ucizi prietenul, îți amintești ?

— Prietenul ? !

— Știi unde te afli ?

— Eu ..

— Nu ! Ține-ți capul pe loc. Așa. Pilar, spune-i ce a vrut să facă.

— Mai tîrziu — spuse Pilar.

— Acum ! Acum ca să-i întărim reflexul abia apărut !

— Ai vrut .. șovăi Pilar. Ai vrut să-l împuști pe Olivetto. În pădure. Ai ridicat pistolul la el. Și el a tras în tine.

— Da ..

Îmi aminteam parcă Dar asta se întîmplase demult. Şi nu cu Olivotto, ci cu altcineva care voise să mă omoare.

— Era altcineva — am spus. Un bandit. A tras în mine.

— Nu era nici un bandit. Era prietenul tău. Aţi fost gazaţi amîndoi şi era cît p-aci să vă împuşcaţi.

— Da, acum îmi amintesc

Îmi aminteam, într-adevăr, dar fusese numai un joc, petrecut demult.

— Demult — am murmurat.

— Îndeajuns — spuse dresorul. Acum poate să doarmă din nou.

Mă atinse cu degetul pe frunte, se dădu înapoi şi văzui că-şi scoate masca cu nas lung. Era tata ce glumise cu mine folosind fel de fel de tertipuri învăţate în port. Data trecută adusese o pungă cu măsline care pocneau şi cu vreo două zile în urmă un peşte roşu, din plastic, care te muşca de deget.

— A adormit ? întrebă mama.

— Da. Dar altfel decît ştii tu. Doarme ca sub o doză de deconectante.

Se depărtară apoi de mine şi reîncepură să citească împreună, mormăind pe nas, ca popii. Crucea de stele de deasupra mea se lăsă în jos şi din ea descinse o panglică lungă ce mă gîdilă la tălpi. Îmi trăsei piciorul, dar panglica veni după mine, preumblîndu-mi-se peste genunchi şi peste coapse şi-mi pătrunse în nas. Am strănutat şi motanul sări lîngă mine sforăind.

— Lasă-l, Kan ! strigă tata.

Motanul mîrîi, gros, supărat, şi căscă prelung arătîndu-mi colţii.

— Lasă-l, Kan ! strigă dresorul. Eo... iouh... oua... Încă mai doarme.

— Nu mai dorm — am şoptit. Nu mai dorm de mult.

De astă dată deschisesem ochii de-a binelea, cuprins de o bucurie neînţeleasă. Îmi părea bine că respir, că-mi simt mîinile şi picioarele şi că briza îmi mîngîie faţa. Îmi părea bine că deasupra mea strălucește secera Lunii, pură și rece, încrustată pe cerul negru și că un murmur adînc îmi leagănă auzul.

Am întors încetișor capul și am văzut o poiană mărginită de palmieri subțiri, profilați pe cerul întunecat. În mijlocul poienii ardea un foc scăzut, cu pîlpîiri galben-roșiatice și în jurul lui stăteau, pe jumătate întorși spre mine, Olivotto, Pilar și dresorul. Un elefant uriaș, cu o diademă de fire aurite, încremenise ca o statuie de piatră neagră și alături de el tigrul de Bengal căsca zgomotos. La stînga focului se jucau cu o minge mare două maimuțe, purtînd salopete și pălării, iar mult în urma lor se înălțau cîțiva paralelipipezi prelungi, asemeni unor idoli. În liniștea adîncă ce se așternuse auzeam distinct murmurul monoton al mării și clămpănitul colților tigrului. De sus, din înălțimi, o pasăre țipa ascuțit, plîngător, ca un nagîț de baltă.

Dresorul se ridică alene și se apropie de mine. Figura lui anguloasă, luminată de jos în sus, îmi aminti portretul în bronz al lui Voltaire — așa cum apare în cărțile de școală — și asemănarea aceasta mă surprinse.

— Te doare ceva, senior? întrebă el cu voce adîncă.

— Nu, senior.

— Peste trei sau patru ore vor fi aici — spuse. Coral i-a văzut pregătindu-se încă de aseară.

Spunînd aceasta, își lăsă capul pe spate scrutînd cerul.

— Cu toate că nu are vederea prea bună, iar mirosul îi e destul de slab, s-a obișnuit să-i simtă pe monștri după infraradiațiile sonore. E un creier bun, Coral! Dar acum a obosit.

Își duse mîna la gură și șuieră în pumnul făcut căuș, scoțînd un sunet de gîndac întărîtat. Se întoarse apoi spre mine.

— Efectul gazării a trecut — spuse. Dar nu te sfătuiesc să te ridici. Lumea în care te afli e prea nouă pentru dumneata și prea de neînțeles.

— Mă simt bine acum — am spus. Foarte bine. E relaxarea posthipnotică, nu ?

— Oh, senior ! Mă uimeşti. Într-adevăr e o relaxare de tip posthipnotic. Deci nu sînteţi numai inginer.

— Prietenul meu e psihiatru şi discutăm adesea împreună.

— Îmi pare bine, senior, foarte bine. O să-mi îngădui acum să-i culc din nou. Ei încă nu s-au trezit de-a binelea şi i-am menţinut în starea asta, pentru a li se restabili echilibrul tulburat de gazarea psihochimică.

Le şopti ceva lui Pilar şi lui Olivotto şi-i conduse către un hamac uriaş în care-i culcă de-a curmezişul

— Sugestia nu coboară prea adînc sub zona conştiinţei — spuse, revenind. Nici oamenii de ştiinţă n-au coborît mult mai adînc. Dacă Africa a avut nevoie de zeci de exploratori de talia lui Livingstone şi Stanley, pentru a-şi dezvălui misterele, creierul are nevoie de mii de exploratori. Şi eu încerc să fiu unul dintre ei, senior.

— Sînteţi psihiatru ?

— Oarecum.

— Psiholog, poate ?

— Uneori.

— Psihanalist, atunci ?

— Mă iei drept un literat, senior ?

— Mai mult reflexolog decît literat.

— Şi sînt, în mare măsură.

— Dar mai ales hipnotizator bănui că sînteţi, senior.

— Spui asta ca şi cum m-ai considera fachir sau derviş.

— Îi respect pe adevăraţii fachiri. Pe cei care-şi pot educa voinţa. Am văzut cînd, pe bord, cei care v-au atacat au fost opriţi printr-o simplă privire.

— Simplă privire ? ! Oh, senior, mă crezi un iluzionist, un artist cu turban şi cu nume oriental ! Oare simpla privire e în stare de ceva ? ! Nu, senior ! Aici e vorba de energiile care zac nefolosite, adînc, adînc sub scoarţă. E o lume vastă, de necuprins, începînd din planul conştiinţei şi pînă acolo jos, dedesubtul dedesubtului, unde se păstrează memoriile inerte ale rasei.

Avea o voce adîncă, învăluitoare, o voce care-mi pătrundea parcă de-a lungul muşchilor şi-i făcea să se destindă, leneşi.

— Da. Aşa e — murmură. Glasul şi vorbele pătrund pretutindeni, adînc, mai adînc, mereu mai adînc, acolo unde nimeni nu poate ajunge.. Sînteţi toţi trei romîni, da ?

— Da — am îngînat

— Am trecut în copilăria mea prin oraşele de la gurile Dunării. Copilăria e raiul. Atunci oamenii dorm somnul pe care l-au învăţat în rai Apoi se trezesc şi uită. Înţelegi ?

— Da — am şoptit.

— Din păcate nu înţelegi, senior. Încă nu poţi să înţelegi. Şi ce mult e de cînd n-am mai vorbit cu cineva... Bănuiţi unde aţi ajuns ?

— Pe Inagua, cred — am spus, înecîndu-mă

— Nu. Nu sînteţi pe Inagua. Aţi ajuns pe Aragua — în sudul Antilelor Mici, nu departe de arhipelagul Nassau Eşti tînăr, dar s-ar putea să fi auzit că înaintea ultimului război mondial aici, la adăpostul sargasselor, se refugiau cuirasatele germane de buzunar. Nemţii au plecat, dar instalaţiile lor, depozitele, au rămas O vreme le-am folosit pentru studiile mele. Aş fi putut crea aici Edenul — aşa cum scrie în scriptură. Animalele ar fi zburdat printre copacii grei de fructe aurii şi omul s-ar fi preumblat printre ele, ca un frate mai mare. Înţelegi ?

— Nu...

— Asta înseamnă că eşti treaz, că simţul critic îţi funcţionează. Înregistrezi, selectezi, respingi ceea ce nu încape în schemele dumitale logice. Dar pentru prietenii dumitale, care mă ascultă acum, dormind, eu sînt Dumnezeu. Pentru că mă ascultă cu acea parte a scoarţei care nu poate alege, nu poate critica. Mă ascultă la fel cu animalele mele, total, ca şi cum ar fi una cu mine Acum înţelegi ?

— Si, senior.
— Ai hipnotizat vreodată pe cineva ?
— Adesea.
— Şi pînă unde ai mers ?
— Pînă unde ?... Pînă la a-l adormi şi a-l trezi, a-l face să ridice obiecte, să se spele... Mici exerciţii învăţate de la prietenul meu.
— Dar el ? El a trecut mai departe ?
— Oh, da ! A vindecat nevroze, ulcere, alergii.
— Şi, şi ?... După aceea ?
— Dar e foarte mult, senior !
— Foarte mult ? ! E un pas infim, o jumătate de pas. E aproape nimica pentru că se bazează pe tehnici semidocte, absurde, învechite !

Mă privi cîteva clipe pierdut, parcă fără să mă vadă, şi spuse aproape gemînd :

— Cui o să transmit toate astea ? Acum, aici, în ceasul al doisprezecelea... Cui o să i le pot arăta ?
— El v-ar înţelege — am spus.
— Care el ? !
— El, prietenul meu, doctorul. A lucrat în laboratoarele de biocibernetică din Leningrad, a studiat practicile Yoga, a cercetat automatismele creierului.
— Abecedarul — murmură dresorul. Dar poate că ar înţelege ceva.
— Şi dînsul ar înţelege, cel care doarme alături de Pilar E candidat în reflexologia păsărilor. A dresat şoimi şi ciori pentru studiile lui şi le-a creat reflexele cele mai bizare.
— Abecedarul — murmură din nou dresorul. Dar poate că ar putea pricepe ceva. Mai sînt trei sau patru ore şi asta înseamnă mult.
— Trei sau patru ore — am repetat. Pînă cînd, senior ?
— Pînă cînd vor începe. Acum le e teamă de întuneric. Ştiu că nu pot să folosească aparatele mele şi nici animalele, dar au nevoie de înregistrările pe care le-am făcut, de algoritmii pe care i-am stabilit în cercetările psiho, au nevoie de vechile tehnici, prelucrate... L-ai auzit pe idiotul ăla, atunci, strigînd „Endymion". Înainte de v-a găsit

maimuţa? Folosea diftongii cu „i-uri" prelungi pentru a incita subcentrii monştrilor. Diftongii creaţi pentru mamifere! Monstrul l-a ucis pe loc. Şi asemenea cîrpaci, surzi şi orbi, vor să lucreze cu tehnicile mele!

Chicoti şi-mi puse mîna pe umăr

— Sînt cinci ani de cînd n-am mai vorbit nimănui despre mine. Monoloagele mi le spun de obicei în faţa lui Kan. L-ai văzut. E un băiat de încredere, puţin prea sensibil la mirosul sîngelui — dar ce caracter în schimb! Zece mii de bipezi la un loc nu au limpezimea lui de judecată şi devotamentul lui. Să nu crezi că-l iubesc cu dragostea aceea călduţă, de cucoană bătrînă rămasă fără copil. Să iubeşti ceea ce nu înţelegi, ce prostie!

Un ţipăt ascuţit, un hohot păsăresc se auzi deasupra noastră.

Dresorul tresări, apoi îşi duse palma la gură şi lătră înfundat. Tigrul, care ne privise cu indiferenţă pînă atunci, ţîşni printre palmieri şi se făcu nevăzut.

— Nu e nimic — spuse dresorul. Kan se duce doar să-i observe. Noaptea nu se pot mişca — reflexele lor sînt adaptate numai la lumină şi au ciclul limitat. Iar lor, stăpînilor, le e frică. Încă le e frică. Ştiu că-i văd şi ei nu mă pot vedea.

— Cine sînt „ei"? am întrebat cu greutate. Ce fel de „ei"?

— „Cine sînt ei?" Vei afla în curînd. Trezeşte-te!

— Dar nu dorm!

— Acum nu mai dormi de loc.

Brusc mi se făcu frig. Îmi era teamă, inima îmi bătea cu putere. Cerul se învîrtea negru, străin, deasupra mea.

— E mai bine cînd dormi, nu? întrebă dresorul. Fiecare pas către luciditate e dureros. Oh, dacă te-aş trezi cu totul!

— Olivotto! am strigat. Italianule, unde eşti?

— E aici, senior.

— Unde e? Nu-l văd? E rănit? Îi e rău?
— Îl iubeşti?
— Da.
— Fii liniştit. E în afară de pericol. Antibioticile au oprit cangrena.

Aş fi vrut să mai întreb ceva, dar nu-mi puteam aminti ce. Parcă mai fusese cineva care strigase, cineva...

— Opreşte-te aici — şopti. Urmele gazării încă n-au dispărut. Nu-ţi obosi creierul, senior.

Totuşi mai fusese încă cineva, cineva... Sau visasem?

— Kan îi observă acum, dar mai tîrziu... şopti el. O să ai nevoie de putere, senior. Ar trebui să trimit şi maimuţele.

Se întoarse pe jumătate şi lătră şuierător:

— Mhhha... mhhha... ciouuu!

Maimuţele o zbughiră în direcţia în care dispăruse şi tigrul.

— Tu stai pe loc — murmură dresorul.

Elefantul îşi clătină trompa mîrîind.

— Goah Sangh... oh, sangh — şopti dresorul — Kan vine înapoi. Sangh... sangh... Kan vine îndată. Sangh... sangh...

Elefantul se linişti şi-şi plecă fruntea.

— E îngrozitor de receptiv — spuse dresorul. E cel mai echilibrat creier pe care-l cunosc, dar în ultima vreme s-a sensibilizat. Înţelegi ce se întîmplă aici? Ai început să înţelegi?

— Nu, am spus. Dar mai era cineva, era un om... Ar trebui... dacă aţi vrea, senior...

Se apropie de mine şi-mi puse mîna pe frunte.

— Sărmană maşinuţă — spuse încet. Zece legături, o mie de legături... Milă, dragoste, dor, compasiune... Mai puternice decît teama, decît somnul... Taci! Acum, aici, în orele astea e nevoie numai de raţiune, de raţiunea cea mai rece, cea mai lucidă. Nici pentru teamă nu mai e loc. Inhibarea emoţională împiedică să se dezvolte şi frica şi dragostea. Senior — spuse mai tare — o să trebuiască să fugim pentru a ne apăra viaţa.

— Daa — am răspuns inert. Teama îmi dispăruse. Nu voiam să mă apăr de nimic. Îmi era lene. Îmi era somn.

— Nu ! strigă înăbuşit dresorul Nu adormi ! Trebuie să fugim, senior ! O să-ţi redau frica, să te facă să tremuri, să te biciuiască din urmă. Dar gîndeşte-te numai la dumneata ! Acum. aici, gîndeşte-te numai la dumneata. Mai sînt cîteva ore.

— Şi... ceilalţi ? am întrebat.

Ştiam că mai fusese cineva, cineva apropiat, bun şi cald... Dar nu-mi puteam aminti cum arată, îmi scăpa mereu.

— Cine ?... am strigat. Cine era ?

— Încă nu, murmură dresorul. Acum nu te mai gîndi la nimic. Eşti singurul întreg, în putere, am nevoie de dumneata. În curînd o să înţelegi totul. Priveşte !

Sări în picioare şi atunci mi-am dat din nou seama că trebuie să aibă o forţă neobişnuită. Păşea ca pe arcuri şi mişcările îi erau line şi precise. Se opri în faţa unuia dintre paralelipipezii înşiraţi în spatele focului şi făcu să se audă un declic uşor.

— Apropie-te, senior ! spuse.

Mă dusei lîngă el, călcînd cu stîngăcie pe picioarele înţepenite, şi mă oprii în faţa masivei cutii pe care apăruse un dreptunghi luminos, brăzdat de linii.

— Kan miroase acum — îmi spuse. Miroase, aude, dar nu priveşte cu atenţie. Ah, acum...

Un animal mărunt ţîşni pe ecranul luminiscent dintr-o parte într-alta şi în clipa aceea petele se alungiră, contururile lor deveniră precise arătînd a fi un hăţiş de palmieri şi liane. Apoi totul se topi într-o apă cenuşie.

— Numai cît i-a trebuit ! spuse dresorul. Energia întregului sistem nervos a fost distribuită reţelei de analizori vizuali. Dar numai o clipă, cît a fost necesar ! Acum Kan aleargă mai departe, neatent la prada ce i-ar putea ieşi în cale, căci are un alt scop, bine fixat.

Înțelesei totul, deodată, ca și cum mi s-ar fi descărcat în față un pistol de magneziu.

— Ecranul ăsta... am bolborosit. Ecranul ăsta recepționează ceea ce tigrul... ?

— Da — spuse dresorul. Pe ecranul ăsta se înlănțuie imaginile vizuale ce se nasc în creierul lui Kan. Nu toate, numai cele mai puternice. Din păcate, acest prag nu ne îngăduie să vedem bine fețele oamenilor fiindcă nici Kan nu le vede — și nici un fel de obiect produs de om în afara puștii, biciului, cutiei de carne conservată și a altor cîtorva. În schimb, cîtă precizie în redarea peisajului, a florei și a faunei ! Dacă transmisia s-ar face direct — spuse el atingîndu-și cercul metalic din jurul frunții — dacă și dumneata, senior, te-ai fi coborît ca mine în adîncul memoriilor inerte, ai fi putut să te repezi asupra rozătorului pe care l-a mirosit Kan. Ecranul însă nu poate transmite și fondul emoțional al percepției animalului. Dar pentru ceea ce ne preocupă în clipa asta e cu atît mai bine.

Îl ascultam în prada unei emoții copleșitoare, abia respirînd.

— Nimic nu se clintește — murmură el. Dorm. Dar peste trei ore...

Pe ecran apăruse o savană acoperită de pete triunghiulare și pătrate cu marginile albicioase.

— Peste trei ore vor porni încoace ! urmă. Le e groază să se apropie, dar vor să mă prindă ca și pe voi, de altfel. Și acum, cînd au reușit să mă aducă pe Aragua, o să riște totul !

— Cine ? am întrebat. Despre cine tot vorbiți, senior ?

— Ai puțină răbdare — spuse. Tabăra lor doarme. Kan nu distinge bine corturile și clădirile de piatră și nu vede aproape de loc antenele radio și radar pe care le confundă cu niște copaci. Nici noi n-am vedea bine viețuitoarele de pe Marte sau de pe Venus, la început, pentru că formele de viață de acolo ne-ar fi străine și percepția lor nu s-ar putea adresa experienței noastre. Dar dacă ceva s-ar mişca — oricît de puţin — analizorii tigrului ar deveni sensibili la limită şi asta s-ar traduce — aşa cum ai văzut — printr-o precizare instantanee a contururilor. Ceea ce însă mă îngrijorează mai mult e ceea ce se întîmplă acum sub apă. Dar o să aflăm totul, numaidecît.

Ecranul se lumină ca şi cum imaginea ce o transmitea ar fi fost pusă în bătaia unor reflectoare şi corturile apărură distinct, înconjurînd trei clădiri masive, cu ferestre de sticlă.

— Ceva s-a mişcat — spuse dresorul. Poate ceva care amintea umbra unui om. Spune-mi, ţii cu orice preţ să ajungi la Mexico?

— Da.

Dădu din cap evaziv şi apăsă, febril, clapele celui de al doilea paralelipiped. Un dreptunghi luminiscent, mai mic decît primul, apăru, uniform încetoşat.

— Endymion a adormit — şopti dresorul. Şi lui îi datorezi viaţa. E uimitor să datorezi viaţa unui animal?

— Nu.

— Hm!... Haide, haide! murmură, şi pleoapele i se închiseră pe jumătate.

Rămase încordat, cu ochii ţintă la ecran, şi vinele porniră să i se umfle pe tîmple.

— Bonito! şuieră. Endymion!

Ecranul era întretăiat în partea de jos de linii frînte ce se încrucişau şi piereau. Un corp negru apăru, ca şi cum ar fi urcat din valuri, căzu, se ridică şi iar căzu.

— Uoooh! guiţă dresorul. Coalaaa!

Tot trupul i se undui asemeni celui al unui înotător. Cu mîna dreaptă spintecă aerul într-o mişcare de craul. Se ghemui şi guiţă din nou: Coalaaa! Coalaaa! Corpul negru se apropie de centrul ecranului, trecu în primul plan, deveni translucid. În interiorul său se conturară cîteva gîngănii, pipăind pereţii cu antenele.

— Coalaaa — gemu dresorul.

Se sprijini cu o mînă de braţul meu şi — ca şi cum ar fi zburat — bătu aerul cu picioarele. Pălise din cauza efortului şi buzele i se subţiaseră. Dacă sprîncenele prea mult ridicate nu i-ar fi dat o înfăţişare diavolească, ar fi fost un bărbat de o gravă frumuseţe.

— Uooah — bolborosi — uooaaah !

Corpul translucid era un soi de tub, al cărui contur atinse limitele ecranului şi dispăru dincolo de el. Gîngăniile se apropiară de centrul imaginii, imense. Erau nişte monştri cu cap sferoidal, cu antenele răsucite către spate. Dar aveau picioare, două picioare... !

— Nu sînt insecte ? ! am şoptit, înfiorîndu-mă.

— Priveşte ! mă întrerupse, răguşit, dresorul.

Respira sacadat după efortul făcut şi nările i se zbăteau.

— Sînt oameni ! am strigat. Sînt scafandri ! Cum îi poţi vedea ?

— Endymion îi vede — spuse el. Dar ce greu am luat legătură cu el ! Am folosit tot mimetismul muscular ca să mă cufund... Trebuie realimentaţi centrii...

— Şi ei, senior ? ! Cine sînt ei ?

— Stăpînii mei — ricană. Şi stăpînii dumitale. Îi vei vedea în curînd. Ei, Santos... Santos... sangh... sangh...

Elefantul se apropie de noi şi îngenunche.

— Urcă-l sus ! porunci dresorul. În nacelă. Sangh... sstrr... ssstrrr...

Trompa mă încolăci, zgrunţuroasă şi mă depuse într-unul din cele două coşuri de răchită prinse pe spinarea pahidermului. Dresorul se căţără în celălalt, apoi, suflînd ca o locomotivă, elefantul se ridică şi-şi făcu loc printre palmierii din marginea poienii.

— Gachh — tuşi dresorul. Gachh, Santos, gachhh... Bonito !

Ca un tanc pe şenile de pîslă, elefantul se prăvăli înainte doborînd copăceii subţiri şi zdrobindu-i în picioare. Mă ţineam din toate puterile de marginea nacelei pentru a nu fi aruncat afară, ferindu-mi în acelaşi timp capul de crengile care mă biciuiau.

— Gachh... gachhh... gachhh — tuşea, din ce în ce mai întărîtat, dresorul. Gachh... bonito Santos, bonito !

Luna şi cerul se scuturau deasupra mea, duduind, arborii se frîngeau. Goana dură cîteva minute, apoi, tropăiturile se răriră şi putui să mă ridic în picioare, ameţit. De jur împrejurul nostru se înălţau stînci pitice, argintate de lună. Pădurea rămăsese în urmă, ca un nor întunecat la marginea orizontului, şi noi înaintam prin nisipul galben, sclipitor, îndreptîndu-ne către un perete de piatră. Dresorul continua să dea porunci şuierate animalului, care-şi ciulea urechile, tresărind.

Poteca urcă o şea scundă, rotunjită, apoi coti. Trecurăm printre doi pereţi întunecaţi — un soi de chei pitice — şi în faţa noastră apăru marea. Era o mare de catifea verde, lipsită de strălucire, o mare scămoşată şi moartă.

— Sargasse degenerate — spuse dresorul. Miliarde de sargasse adunate aci pentru a putrezi, în pături suprapuse.

— Şi acolo ? am întrebat arătînd un pinten ceţos ce avansa spre larg.

— Acolo ? ! Ah, senior, dar sîntem într-un golf. Nu e marea deschisă, e un intrînd acoperit de ierburi. Pe aici aţi ajuns la insulă.

— Pe aici ? !

— Da, senior. Şi la cîţiva kilometri spre stînga se află peştera în care v-aţi adăpostit. Coral v-a văzut prima, apoi maimuţele şi Kan. De-abia după aceea l-am trimis pe Endymion. Ssstrr ssstrrr... ssstrrr...

Elefantul porni din nou, adăpostindu-se în umbra stîncilor. Plaja se rotunjea, dezvăluindu-se treptat din spatele peretelui de piatră. Mici conuri de nisip aruncau pete de întuneric pe ţărm.

— Termite ? am întrebat.

— Termite ? ! Aici ! Senior ! spuse dojenitor dresorul. Termitele își construiesc palatele din pămînt. Acestea sînt cuiburi, cuiburi pline de ouă.

— Broaște țestoase atunci ? Sau poate caretul ? !

Dresorul chicoti fără să răspundă Și deodată zidul stîncos se întrerupse descoperind un golf îngust, o prelungire a marelui golf acoperit de sargasse. Un perete suspendat închidea limba de apă înspre larg, sprijinindu-se de malurile ei laterale și lăsînd o mică trecere pe dedesubt.

— E o minune a naturii — șopti dresorul.

— E o minune — am repetat.

— Ei bine, nu — strigă el înăbușit. Nu e o minune a naturii ! E minunea mea ! Primul meu miracol ! Creșterea dirijată a coralilor în cîmpuri bioelectrice ! Voiam să înconjur Antilele cu adăposturi naturale în calea tornadelor Aș fi ridicat mii de pereți roșii și albi, roz și albaștri, folosind infuzorii calciferi, silindu-i să se dezvolte de o mie de ori mai repede decît pot s-o facă în natură ! Închipuie-ți, senior, arhipelagurile acestea ferite de tornade, de schimbările bruște de curenți. Ar fi devenit cele mai bogate grădini ale lumii, un lanț de Edenuri oceanice, întrecînd prin generozitatea lor toate micile raiuri ale Pacificului ! Granitul, gresia, conglomeratele s-ar fi continuat cu recifuri aeriene, oricît de înalte aș fi dorit !

O rază de lumină mătură mica plajă. Se opri rînd pe rînd asupra conurilor de nisip, scormonindu-le îndelung.

— E prea devreme — șopti dresorul ca pentru el. Și e prea frig.

Unul din conuri păru că se surpă la atingerea luminii, asemeni unei pîlnii de leul furnicilor.

— Que tonteria ! ricană dresorul.

Raza de lumină sări peste capetele noastre și reveni circular, în locul de unde plecase. Înainte de a se stinge putui să observ niște ambarcațiuni adăpostite la poalele peretelui coralifer.

— E o flotilă de pescuit ?

— De pescuit vapoare, senior !

Îmi atinse fruntea şi pronunţă apăsat:

— Te afli aici, pe Aragua, senior, într-o vizuină de piraţi. Atacurile din marea Hulu şi pînă în arhipelagul Nassau sînt conduse de aici! Aici se adună banii căpătaţi din vinderea sclavilor! Aici se transportă aurul obţinut din vînzarea mărfurilor capturate! Aici, pe insula pe care voiam să clădesc raiul, s-au strîns scursorile Asiei şi Americii de Sud, plantatorii alungaţi de pe moşiile lor, poliştii compromişi de prea multe crime, criminalii ce lucrau cu poliţia, armatorii scăpătaţi, patronii de bordeluri, pistolarii. Aici s-au adunat ultimii chimişti ai Auschwitz-ului, ultimii lui specialişti în gaze psihochimice, în dăunători, în infestări în masă. Ceea ce vezi, senior, e flotila lor de lucru, care adună femei, perle, scorţişoară, piper, argint, cauciuc.

— Semnul acela tatuat — am strigat. Semnul de pe pieptul mulatrului...!

— E semnul lor. Diavolul cu cioc, diavolul piraţilor!

— E îngrozitor. E absurd. Cum am putea... cum s-ar putea...?

— Peste trei ore — spuse el. N-aş fi vrut să te trezesc pînă atunci. Puteai dormi liniştit crezînd că te afli în curtea bunicilor. Oamenilor le place să doarmă, să nu ştie nimic. Dar aveam nevoie de dumneata, senior. S-ar putea să fiu rănit, sau chiar ucis, în încercarea pe care o vom face. Acum înţelegi? Eşti singurul om viu, afară de mine, care poate scăpa de aici. Medicul şi fotograful sînt în mîna lor. Băiatul la fel. Italianul e rănit. Pilar e femeie. Am nevoie de dumneata.

— Nu se poate — am şoptit, cu buzele reci. Piticu nu poate rămîne acolo.

— Trezeşte-te! şuieră dresorul. Misiunea pe care ţi-o voi da e mai preţioasă decît aceea de a salva viaţa unui om. Dar vreau să mă ajuţi lucid, conştient, fără să te domin, să te fac sclavul meu. Am nevoie de un om liber, raţional, stăpînit.. Tremuri, senior?! Oh, la dracu, maşini fragile şi sensibile!

Raza de lumină țîșni din nou, măturînd plaja. Rînd pe rînd scormoni conurile de nisip, apropiindu-se de noi.

— Am aici averi incomensurabile, șopti dresorul. Tainele memoriilor inerte. Trebuie să le iei cu dumneata, dacă... dacă...

— Bine — am spus. Dar trebuie să-i iau și pe ei.

— Marea e minată, senior, urmă parcă fără să mă asculte — sargassele ascund un cîmp de mine. Există numai două culoare de trecere. Unul pornește exact în dreptul peretelui artificial, al doilea se află cu cincizeci de metri mai la dreapta.

Mă cuprinse de braț cu putere, zgîlțîindu-mă.

— Frica e un sentiment animalic, senior! Și ei tremură de teamă acum. Cu toate legăturile pe care le au în toate porturile, s-ar putea să fie descoperiți de la o zi la alta. Se tem, mai ales în ultima vreme, de micile vase ale pescuitorilor de perle care pătrund printre insulele de sargasse. Două au sărit în aer, dar patronii nu s-au dat bătuți. De aceea vor să-i îngrozească, folosind misticismul lor înapoiat, credințele lor obscure Ceea ce vezi, senior, pe plaje, nu sînt termitiere, ci cuiburi de diavoli. Aici, senior, pe Aragua, se fabrică draci pentru întreaga Americă Latină, pentru cholo din Mexic, pentru indienii de pe podișurile Anzilor, draci în carne și oase. Ceea ce ai văzut tatuat pe pieptul mulatrului și pe cel al piratului mort e capul diavolului fabricat aici, e marca fabricii!

Elefantul sună înfundat din trompă și dădu înapoi. Lumina împunsese nisipul în fața noastră. Dar nu ne putea ajunge, eram adăpostiți de peretele de corali.

— Sangh... sangh... murmură dresorul. Ssstrrr... ssstrrr...

Pahidermul făcu cale-ntoarsă, pășind fără să se audă. Tăceam, pradă coșmarului ce-mi sfredelea carnea. Luna se legăna lividă peste stîncile amenințătoare.

— Gachhh, gachh — tuși gutural dresorul — gachhh.

Elefantul porni să gonească din nou. Strîngeam cu mîinile reci marginea rece a nacelei. Trebuia să mă smulg din groaza ce punea stăpînire pe mine, mă paraliza. Trebuia să fac ceva eu însumi, să ajung acolo unde era Piticu, să lovesc, să urlu, să trag cu pistolul.

Pahidermul se opri. Nu mi-am dat seama cîtă vreme gonise la întoarcere fiindcă timpul se oprise, ţiuind.

— Şuieră, şuieră, şuieră — murmură dresorul ajutîndu-mă să sar din nacelă. Timpul şuieră, nu-i aşa, senior ?

Mă privi zîmbind cu bunătate şi sări în iarba înaltă, alături de mine.

— Nu te mira, senior. Îţi citesc gîndurile de cînd te-am văzut. Am fost silit s-o fac. Şi acum, în plin coşmar, te-ai hotărît să-ţi aperi prietenul cu pistolul în mînă ! Îmi placi, senior. Te-am ales bine. Dar o să trebuiască să te inhib puţin, ca să mă poţi asculta Mai avem două ore de aşteptare. .

Îşi lipi palmele de tîmplele mele murmurînd :

— Ce linişte e, senior ! Oamenii dorm, animalele dorm, nimeni nu se teme de nimic. Şi-acum, senior, ascultă-mă şi încearcă să nu uiţi niciodată ce-ţi voi istorisi.

În ochii albastru-deschis îi juca un zîmbet aproape copilăresc

— Savanele ar fi crescut din nou şi palmierii ar fi acoperit toate ţărmurile. Aş fi semănat fructe, pretutindeni, aşa cum deşerţi un coş cu portocale aurii. Totdeauna mi-au plăcut fructele galbene — caisele, piersicile, perele bine coapte, portocalele, bananele moi. Şi pretutindeni, printre pomii aceştia, printre ierburi aş fi dat drumul animalelor. Şi s-ar fi ridicat o nouă rasă de fiinţe gînditoare : a tigrilor, a elefanţilor, a cailor. Nu oameni-cai, nu. Nu ciopîrţirea pe care a încercat-o doctorul Moreau pe insula lui * şi care nici ca glumă filozofică nu-mi

* Personaj din „Insula doctorului Moreau“ de H. G. Wells (n a)

place. Eu nu voi mutila animalul spre a-l învăţa să devină om, dar îi voi dezvolta creierul pînă la a deveni raţional! Orice maşină electronică de azi e mult inferioară creierului unui mamifer. De ce atunci să caut să creez legături psihice în maşină, de ce să scormonesc reflexologia mecanismului cînd pe a animalului o cunosc? Un creier electronic face înmulţiri — ei bine, şi un creier de iepure le poate face! Trebuie numai să cunoşti psiholegăturile acestei maşini-vii, să-i creezi legături noi, să dirijezi prin programare creierul care palpită şi care nu aşteaptă decît să fie folosit. Înţelegi?

— Cred că da...

— Încearcă să înţelegi. Îţi apar poate ca un teoretician al protecţiei animalelor? Ca un iubitor de animale? Oh, nu senior! Nu animalele mă interesează, ci creierul lor! Natura a produs, după milioane de ani de evoluţie, o maşină de gîndit admirabilă — dar *numai una*: creierul omenesc. Eu voi produce zeci de maşini, calitativ deosebite. Toate aceste sisteme nervoase pot executa operaţii nespus de complicate. Ai şi văzut o parte: vorbesc, înţeleg, transmit. Să fi lăsat naturii putinţa de a fabrica, după alte milioane de ani, o altă maşină? Să fi aşteptat ca tigrul să evolueze sub forma unor maimuţe-tigri din care să apară oameni-tigri? Sau, poate, trebuie să ne închinăm ciberneticii actuale care propovăduieşte supercreierul electronic? Nu, senior, nu! Natura a dirijat evoluţia materiei vii zece milioane de secole; acum o voi dirija eu! Înţelegi?!

— Vreţi să construiţi sisteme raţionale paralele?

— Da, senior!

— Acum există un echilibru — am spus. Cel mai evoluat dintre mamifere le ucide după bunul său plac pe celelalte. Vreţi să creaţi o sută de tipuri de mamifere gînditoare?

— Da! şuieră el cu pasiune. O sută, o mie, zece mii!

— Asta va însemna o luptă îngrozitoare pentru supremaţie.

— Nu. Asta va însemna Edenul. Omul îşi va supune tigrul-raţional şi pasărea-raţională. Îi va pune să lucreze pentru el.

— E monstruos să creezi animale gînditoare.

— *Sîntem* animale gînditoare, senior.

— Nu! am protestat înăbuşit. Sîntem oameni, oameni.

— Obiecţiunea dumitale, senior, e filologică. Te ridici împotriva denumirii, nu a categoriei filozofice.

— E monstruos — am strigat — însuşi faptul că discutăm aici, acum, cînd dînşii se pregătesc de atac! De ce nu încercăm să fugim, să atacăm noi... De ce?!

— Încă nu — mă opri el aspru. Totul la timpul său.

Îşi lipi palma dreaptă de fruntea mea şi zîmbi.

— Te revolţi, senior, înţeleg. Dar dacă nu poţi să te stăpîneşti, te adorm. Ora noastră încă n-a venit!

Îşi ridică degetul cu un aer profetic şi buzele i se subţiară.

— Eu îi urăsc mai mult decît dumneata, senior. Nu pentru că scufundă vase şi ucid oamenii, dar pentru că au distrus lumea mea, mica mea lume, Edenul meu. Au desfăcut cu ghearele lor scîrboase aparatele ce înălţau pereţii coraliferi. Nimănui, în afară de Dumnezeu, înaintea mea nu i-a stat în putinţă să transforme Antilele din sclave ale tornadelor în perle apărate de cochilii. Darwin a descoperit originea atolurilor, dar eu le-am construit!

Gemu prelung ca pentru a înăbuşi un blestem, apoi privirea îi redeveni blîndă, visătoare.

— Înainte de a fi auzit de Lapeyrouze sau de Cousteau * învăţasem să privesc sub apă cu ochelari făcuţi de mine şi să respir printr-o trestie. Prindeam peşti, îi disecam şi uneori îi băgam în bor-

---

* Cunoscuţi scafandri francezi, maeştrii ai „Scafandrului autonom" (n.a.).

cane cu spirt pentru a-i duce la muzeul liceului. Am cîştigat bani buni cu pescuitul submarin şi am putut intra la Universitatea din Rio. Pe măsură ce învăţam mai mult, mă desprindeam de oameni. Singurul lucru care mă absorbea era reflexologia. Experimentam ziua şi noaptea pe sistemul nervos al mamíferelor, înţelegînd din ce în ce mai bine că am de-a face cu o maşină în care se îmbină programarea genetică cu programările secundare impuse de mediul curent. Intuiam aceasta, dar nu o ştiam încă. Atunci am trecut să lucrez într-un grup de ciberneticieni ca specialist în reflexologie. Dacă erai de specialitate, ai fi auzit de Tormez.

— Tormez ? !

— Îţi spune ceva numele ăsta ?

— Îmi amintesc bine de el. Tormez a murit acum zece ani. Era un mare biocibernetician. Sinuciderea lui a iscat un scandal monstru !

— Tormez a murit acum zece ani pentru că s-a prefăcut în dresor — spuse, zîmbind. Am părăsit Rio atunci spre a nu mai fi stînjenit de curiozitatea prostească a ziariştilor şi de afluxul de învăţăcei. Lucram singur, cu totul singur, pe calea pe care mi-o alesesem. Pătrunsesem într-o lume nouă, de o vastitate indescriptibilă. Şi lumea aceasta îşi ridica în faţa mea vălurile, silindu-mă să merg mereu mai departe. De aceea, în 1950 am părăsit Rio — simulînd grosolan o sinucidere şi luînd animalele cu mine, pe vaporaşul ce-mi aparţinea. Mi-am schimbat numele, proprietatea asupra vasului şi animalelor şi mi-am continuat lucrul. Întîi pe Inagua, apoi aici, pe Aragua, la marginea Mării Sargasselor. Îl auzi ? întrebă, devenind deodată atent.

Am clătinat din cap. Tormez îşi scoase cercul de alamă ce-i înconjura fruntea şi mi-l îmbrăcă mie. Îmi apăsă ochii cu degetele şi deodată mi se făcu teamă. Îmi era frică de un om pe care nu-l vedeam, dar care mirosea a sudoare şi a piele argăsită. Instinctiv m-am tras înapoi şi am mîrîit, arătîndu-mi colţii.

— Deci îl auzi — spuse Tormez scoţîndu-mi bandeleta metalică. O clipă ai fost Kan şi ai simţit ceea ce simte el, ajutîndu-te de a treia memorie inertă, cea mai de jos, la care nimeni n-a mai putut ajunge pînă acum.

— Mi-a fost frică — am îngînat Dar am uitat de ce..

— Ai uitat pentru că totul s-a dat la fund şi s-a acoperit de vălul raţiunii. Teama rămîne însă, căci ea străbate toate straturile ca un fier roşu, alături de foamea de mîncare şi de foamea sexuală. Dar toate aceste instincte primare pot fi cunoscute, stăpînite, dirijate. Direct — de la creier la creier — sau prin semnale, prin cuvinte chiar. Vezi, oamenii vorbesc mult şi cuvintele lor curg inutile, lipsite de semnificaţie, pierzîndu-şi potenţialul emoţional, potenţialul de comunicare. Palabras... palabras... * Pentru mine însă, la început a fost cuvîntul... Cuvîntul ca element al celui de al doilea sistem de semnalizare. Pentru că animalele nu vorbesc, nu-i aşa ?

— Aşa e.

— Que tonteria ! Que gran tonteria ! Ştii, desigur, că albinele emit efluvii odorifiante pe care tot dînsele le percep cu antenele, nu ? Ei bine, asta se ştie Se ştie că şi sfingidele — fluturii crepusculari — îşi atrag femelele în acelaşi fel, de la cîţiva kilometri. În sfîrşit, există semnalele ultrasonice la lilieci, la albine. Şi mai există limbajul mimic — ai auzit de dansul albinelor care fac opturi în aer, în anume sens, de-un anumit număr de ori şi cu o anume înclinaţie — pentru a raporta altor albine că la şase sute de metri de stup, către nord — nord-vest există o sută de trandafiri încărcaţi de nectar ? Toate astea au început a fi studiate de curînd, dar oamenii, oamenii simpli le-au observat din vechime şi le-au trecut în legendă. A trece nepăsător pe lîngă legende nu e îngăduit savantului. Cînd am aflat că peştele Tamusisik din legenda indoneziană cu acelaşi nume a vorbit reginei nefericite, basmul

* Vorbe.. vorbe... (n a).

nu m-a interesat doar ca fenomen mitologic. Şi cînd împăratul Haiavata a ţipat de pe ţărmul Atlanticului la Mişanamu — nisetrul, împăratul peştilor — ştiam că asemenea ţipăt există. Legenda nu avea pentru mine numai mesajul simbolului, ci unul mai adînc, acel a posibilităţii înţelegerii om-animal. De aceea am adunat poveştile tribului Bantu din Africa în care maimuţele şi hienele vorbesc, după cum am adunat şi clarificat semnalele „necuvîntătoarelor" de la acel „ti-ti-ti" al piţigoiului vestind că omul se apropie şi pînă la groaznicele răgete ale crocodilului, hipopotamului, leului. Pavianii hamadrili sînt în stare să redea şaptesprezece sunete distincte — de chemare, de jale, de supunere, de teamă, de foame şi de dorinţă sexuală. Şi eu ştiu să le reproduc. Dar numai cu atît nu puteam trece mai departe decît Kipling şi nu voiam să mă joc de-a Cărţile Junglei, cu toate că maimuţele mele se numesc Bandar şi Log, iar tigrul e Kan. * Ceea ce m-a izbit însă la analizarea limbii necuvîntătoarelor a fost numărul redus de semnale, de sunete menţionate de observatori. Oare creierii acestor animale să fie în stare să recepţioneze numai cîteva semnale, cîteva zeci în cel mai bun caz? Aceste ţesuturi complexe, de nereprodus de către tehnica actuală şi ale căror legi sînt în bună parte ignorate, să fie inferioare unor calculatoare electronice simple, unor sisteme automate mijlocii? Evident, natura folosise cu zgîrcenie capacitatea lor de a emite şi de a primi semnale. Trebuia să li se adauge ceva, să li se aplice un program care să creeze *noi legături* — mă înţelegi — *noi legături* în aceste maşini hiperfine cu posibilităţi inepuizabile. Ele pot — în mod teoretic — calcula, traduce, analiza şi, mai mult, pot juca şah, compune muzică, formula întrebări. Ele au doar simţ critic, autocritic — pentru că pot cîntări cu precizie fenomenele care intră în raza de acţiune a animalului, şi se pot reprograma

* Numele sînt luate din „Cărţile Junglei" de R. Kipling (n a).

împotriva programului lor genetic. Trebuia găsită deci o cale prin care mașina-creier a animalului să devină receptivă și la alte semnale în afara celor la care era silită să răspundă prin ereditate. Această cale am găsit-o și pot spune că am ajuns la ea pornind de la reflexul condiționat. Mai mult chiar, pentru a înțelege animalul am studiat omul, afundîndu-mă în creierul acestuia, în adîncurile creierului, pe urmele sugestiei, hipnozei și halucinațiilor. Astfel m-am trezit într-o lume nebănuită — lumea memoriilor inerte. Undeva, aici (se ciocăni în creștet) e consemnat totul: peștera pitecantropului, locuința lacustră, piatra cioplită. De la maimuța care se leagănă pe cracă și pînă la homo-sapiens, totul e consemnat aici și doarme. Nu o mașină care să zboare mai repede decît lumina ne trebuie pentru a prinde din urmă razele încărcate de imaginile trecutului, ci o coborîre în peșterile memoriilor inerte. E copleșitor să te gîndești că aici, în spatele ochilor, sub țeastă, e înregistrată istoria omenirii în imagini, istoria vieții chiar — în straturi suprapuse, extrem de fine, dar nepierzînd nici una din treptele esențiale!

Ajungînd la această concluzie, am șovăit pentru prima oară în munca mea de cercetător. Tentația era uriașă — să abandonez animalul și studiul creierului său, să abandonez dezvoltarea acestei mașini și sistemul ei de semnalizare pentru a studia suportul real al metempsihozei! Metempsihoza — urmărită în memoriile inerte ale unui singur om! Puteam să străbat vechiul Egipt, Asiria, Roma antică și apoi să mă afund mai adînc, în peșterile neoliticului, să retrăiesc Neanderthalul. Sau să renunț la asta pentru a descifra echilibrul, comenzile, resorturile intime ale creierului-mașină? Era de lucru pentru zece vieți! Pentru zece vieți a o sută de savanți. Creierul nu e un continent, e un sistem solar — cu cele cincisprezece miliarde de elemente ale lui, cu aproape infinitele lui combinații. Înțelegi, nu e așa?

— E bizar — am spus. E uluitor şi totodată bizar.
— E cam acelaşi lucru, senior.
— Nu, senior. E uluitor tot ceea ce aţi făcut. Nici un om n-a reuşit să ajungă pînă aici. Toate acestea sînt fapte — animalele, ecranele, sistemul de comenzi. Dar e bizar că-mi vorbiţi de metempsihoză. Credeţi în metempsihoză, senior ?
— Oh, nu ! se apără el surîzînd. Metempsihoza, ca religie a încarnărilor, îmi place, în primul rînd, pentru fantezia ei poetică. Dar tot atît de mult îmi place şi pentru grăuntele de adevăr ştiinţific. Mitul încarnărilor după moarte formează vălul mistic, magic, obscur. Dar sub el se poate descifra aluzia la unitatea lumii animale, la posibilitatea, pe atunci inexistentă, de a trece de la un individ aparţinînd unei specii, la altul aparţinînd altei specii. Cînd ţi-am vorbit de metempsihoză m-am gîndit nu la reîncarnarea omului în cai sau cîini, ci, dimpotrivă, la evoluţia mamiferului inferior către maimuţă, a maimuţei către antropopitec, a antropopitecului către om. A înţelege ceea ce se petrece în capul păsării, a elefantului, a dirija aceste fenomene, a le reface pe o treaptă superioară aceasta nu e o mică metempsihoză, lucidă, ştiinţifică, de finalitate imediată ?
— E adevărat, senior. În ciuda terminologiei esoterice *.
— Esoterice ? !... De ce nu ? Pentru cei iniţiaţi n-are decît să rămînă esoterică !
— Şi credeţi că poate fi refăcută istoria cu ajutorul memoriilor inerte ?
— Senior, îmi pare rău, dar interpretaţi tot ce spun în sensul literal al cuvintelor şi nu în cel generalizator. Evident, n-aş putea scrie istoria şi descifra legile ei oricîte memorii aş explora. Dar firul principal, salturile, treptele le-aş putea cunoaşte. Gîndeşte-te, senior, prin mica, infima celulă germinativă se transmit toate caracterele ereditare

* Denumire dată, în şcolile filozofilor antici, doctrinei lor secrete rezervată iniţiaţilor (n.a.).

ale viitorului individ Adică cele două mîini, cele două picioare, capul, gîtul, trunchiul. Dar totodată creierul, inima, ficatul, splina, sîngele, dinţii, retina, pielea, unghiile. Şi nu mai puţin culoarea ochilor, lungimea nasului, scobitura urechii, timbrul coardelor vocale, felul de a rîde, de a tuşi, de a vorbi. Acolo, în celula infimă, de ordinul micronilor, sînt consemnate toate astea — dimensiunile şi funcţiile organelor, particularităţile lor, tot ceea ce sutele de mii de strămoşi ne-au lăsat prin ereditate. Dacă am număra toate datele înscrise acolo am ajunge la un număr aproape fantastic. Iată-l.

Rupînd o crenguţă de palmier, scrise cu capătul ei umezit pe bordura metalică a ecranului, acum stins :

10.000 000 000.000.000.000.000 000.

— Adică, senior, zece la puterea douăzeci şi cinci. Dar toate aceste zece la puterea douăzeci şi cinci caractere s-au născut într-o necontenită luptă cu mediul, în cadrul adaptării, amestecîndu-se neîncetat în grupe perechi, pentru ca doi indivizi să nască un al treilea. A găsi punctele nodale, răscrucile acestor transformări, a căuta imaginea lor înscrisă în sistemul nervos al strămoşilor, iată posibilitatea de refacere a istoriei pe care o posedă individul. E istoria umanităţii, dar, în primul rînd, istoria unui individ. Undeva, pe una din aceste trepte ale evoluţiei mele, se găsea animalul. Puteam deci să iau legătura cu el, nu urmărindu-l ca un vînător, dar apropiindu-mă, coborîndu-mă în lumea instinctelor şi întinzînd de acolo o punte orizontală pînă la dînsul.

Între a stabili cum au apărut diferitele caracteristici ale individului, cîteva zeci din trilioanele de trilioane, şi a putea explora creierul animalului, am ales calea din urmă.

Patrupedul care fusesem eu însumi trebuia să mă ajute să comunic cu patrupedele pe care le stăpîneam. Biocurenţii îmi stăteau la dispoziţie pentru comunicare directă. Am făcut-o. Am fost rînd pe rînd tigru, pisică sălbatică, maimuță, elefant. Sînt animalele cele mai inteligente, cu cea mai bogată viață psihică. Ar fi fals dacă aș spune că și ele gîndesc, sau, mai bine, că gîndeau înainte de a fi lucrat asupra lor. Dar acum o fac. Încă greu, fiindcă mașina-creier a lor se adaptează încet la condițiile pe care i le-am impus. Dar se adaptează. Ceea ce vezi nu e un tigru — ci un corp de tigru purtînd o mașină-creier, nu un elefant, ci un corp de elefant purtînd o altă mașină-creier. Amplificatoarele mele îmi permit să iau legătura cu ele de la distanță — să aud ce aud ele, să văd ce văd ele și chiar să miros o dată cu ele.

Dar ca să ajung aici a trebuit să cunosc nu numai psihicul animalului, ci și memoriile inerte ale omului și metoda care să-mi permită să le explorez. Căci, gîndește-te, eu am avut doi părinți. Și fiecare dintre ei alți doi părinți și așa mai departe formînd o serie a puterilor lui doi — la fel ca în legenda cu șahul și boabele de grîu ce se multiplicau de la un pătrățel la altul. Cu cît ne depărtăm în trecut, numărul strămoșilor crește, atingînd cifre uriașe, iar influența lor în aceste memorii slăbește o dată cu numărul lor. Raționamentul pare corect, dar s-a dovedit fals. Căci organismele vii au o comportare mult mai ciudată, mai complexă, mai nesupusă legilor matematicilor cunoscute. De aceea, și în lanțul acesta de strămoși, unii și-au lăsat pecetea pe toată înfățișarea noastră și alții nu — iar cei al căror chip îl purtăm mai departe continuă să existe și în memoriile noastre inerte. Niciodată nu vei putea să-ți închipui cu cîți dintre ei nu m-am întîlnit coborînd, coborînd mereu, aici înăuntru — sub stratul de materie cenușie, revăzînd viețile lor, fiind ei înșiși! Îmi părea că pătrund din ce în ce mai adînc în puțul unei mine văzînd cum deasupra mea se închide micul ochi de lumină. Închipuie-ți o secțiune prin aceste galerii, strîmbe, difuze, încălecate, încrucișate, cufundate în ceață, în care se mișcă fel de fel de oameni, în care apar clădiri, străzi, peisaje de natură. Mă opream unde voiam și declanșam întîmplări petrecute demult. Mai ales acolo unde contururile rămăseseră viguroase, pentru că, așa cum ți-am spus, adeseori ele se topesc, se pierd. Dar ceea ce s-a fixat adînc, organic, de-a lungul a mai multe generații nu poate fi înăbușit sub lespezile memoriilor ulterioare. Iată, de pildă, goana maimuței pe o cracă, legănarea ei deasupra pămîntului, salturile acrobatice — au trecut milioane de ani de cînd omul, urmaș al maimuței, nu mai trăiește în copaci. Dar, pe neașteptate, atavismul irupe și omul se dă jos din pat noaptea, îngrozit de cușca în care e închis! Acoperișul îl apasă, pereții îi iau aerul — gemînd, aplecat înainte, cu picioarele crăcănate, se apropie de fereastră. Dar nu mai e om, e maimuța care evadează din cușcă. El încalecă pervazul și, în loc să încremenească privind hăul de dedesubt, își sprijină picioarele de bordura zidului, groasă de o palmă, strînge între degetele mîinii micile ieșinduri de cărămidă și pornește să înainteze de-a latul peretelui, ca o muscă enormă. O greșeală, și se prăbușește. Dar piciorul de orășean, slab, stîngaci, rigid, pipăie acum zidul ca o labă de animal, nervos și rapid, cu o forță uriașă, și descoperă, în somn, ceea ce treaz n-ar putea observa niciodată! Un singur strigăt ajunge, dacă vrei să-l ucizi. Sub impulsul puternicei excitații, scoarța își restabilește legăturile curente. Maimuța e din nou îngropată și trimisă în galeriile subterane, iar omul reînviat într-o clipă, neajutorat, se prăbușește în gol.

— London — am șoptit. Jack London...

— Adică, senior?..

— Teoria lui London expusă în... „Înainte de Adam“...

— Te înșeli, senior. Nu tot ceea ce e literatură e un fals științific. A nega că deprinderile maimuței pot reapare la om echivalează cu a nega că omul se trage din maimuță! Atavismul nu e o noțiune apocrifă. Dacă London a susținut asta, ei bine, a intuit admirabil memoriile inerte. Dar sper că, senior, nu infirmă somnabulismul?

— De loc.

— Nici faptul că e cercetat în marile institute de specialitate din Occident?

— Şi din Uniunea Sovietică, senior. Cu toată seriozitatea.

— Eşti condescendent cu mine, senior — ricană. Dar timpul nu-mi îngăduie să polemizez cu dumneata. Tot ce ţi-am spus pînă acum e un argument în plus pentru materialitatea lumilor ce se dezvăluie în somnul hipnotic, în autosugestie. Iar căţăratul somnambulului nu e decît unul din mesajele, aproape nealterate, primite de la strămoşii noştri. Restul trecutului îndepărtat mi se părea însă că rămîne orb şi surd la chemarea noastră. Am muncit astfel ani de-a rîndul, experimentînd toate practicile cunoscute pentru a încerca să ridic acest văl. M-am lăsat hipnotizat eu însumi, am fumat haşiş pentru a halucina, m-am intoxicat cu opium, am mestecat ierburile de leac al vrăjitorilor de pe Amazon. Eram să mă otrăvesc de zeci de ori şi zăceam săptămîni în şir după fiecare experienţă, pînă cînd am fost iniţiat în lynga sharira de către yogii budişti ai Tibetului.

— Efectul psi — am murmurat.

— Exact, senior! Ceea ce părea o magie, transmiterea gîndului la distanţă, e experimentat acuma de biociberneticienii din Leningrad sub numele de efect psi. Dar laboratorul modern n-a epuizat încă practica milenară, ştiinţa n-a desprins toate învelişurile acestei descoperiri formidabile. Veacuri de-a rîndul magia a fost batjocorită, desfiinţată, şi vrăjitorii evului mediu, sau ai triburilor primitive, socotiţi nişte şarlatani. Marea majoritate a magicienilor erau şarlatani, dar unii dintre ei, cîţiva; au transmis din tată în fiu practici uluitoare prin subtilitatea lor, unice prin puterea de a pătrunde în subteranele creierului. Lynga sharira era una dintre ele. Am învăţat-o ca orice discipol, dar dacă m-aş fi oprit aici aş fi rămas un yoga de rînd. Am reuşit însă, senior, să dau explicația științifică a fenomenului, într-un fel care mă apropia de ceea ce se numește, „efectul psi". Astfel am trecut mai departe, coborînd în memoriile mele inerte. Înainte de a ne despărți o să-ți încredințez metodica acestei călătorii, al cărei prim pas e tehnica yoga, dar care ar fi fost de neconceput fără știința modernă, fără o complicată rețea de inhibiții și excitații bioelectrice. La început efectul a fost de nesuportat. Numai voiam să revin, senior! Pierdut în peșteri sumbre, dormind în savane, simțind mai mult decît văzînd și reconstituind abia după aceea, dar simțind mai adînc, mai tulburător decît mi-aș fi putut închipui lumea aceasta a pădurilor, a spațiilor deschise, mă rătăceam în ea. E o lume pe care n-o vei cunoaște niciodată... Și multă vreme n-o va mai cunoaște nimeni, căci ei îmi vor distruge aparatele și va trebui să refac, din greu, totul, într-un loc pe care încă nu l-am găsit! Sau, poate, alții, cîndva...

Se apropie de primul ecran și apucînd firele ce-i atîrnau de centura metalică a capului le cuplă la alte fire, mai groase. Ecranul se lumină și reapăru tabăra de corturi și case.

— Nia iouuh... acuuu... acuuuu! scheună gutural Tormez.

Imaginea se apropie pînă se putu distinge un rînd de stîlpi de beton legați între ei cu sîrmă ghimpată. Pe un postament aflat la cîțiva metri de pămînt dormita un om, ținînd de-a latul pieptului o pușcă-mitralieră.

— E ca o tabără militară — am murmurat.

Ceva mișcă, o tresărire prelungă, ca și cum o pisică s-ar fi cățărat pe un gard cu mișcări continue. Contururile se precizară mai bine și întrezării un mecanism bizar ce tresălta întinzînd un braț sclipitor.

— Iat-o! șuieră Tormez.

Tigrul devenise extrem de atent, căci imaginea se luminase puternic și amintea o rețea de oglinzi mobile asemeni celor ce le zărisem pe țărm, cu o zi în urmă. Apoi lumina scăzu și mi-am dat seama că oglinzile nu sînt decît elementele unui mecanism, însuflețit parcă de o viață proprie.

Îi vedeam pivotul central compus din piese articulate și brațele — căci erau două — terminate cu un fel de coase de cupru, dințate.

— Acum! șopti înfrigurat Tormez.

Mașina se năpusti înainte într-o fringere sălbatică de linii și în prim plan apăru un cîine-lup — un cap de cîine-lup cu ochii scoși din orbite, cu botul căscat într-un urlet de groază și neputință. O singură clipă animalul păru să latre și să se zbată în ghearele morții, apoi se văzu numai craniul zgîlțîit de convulsii la capătul unui bot drăcesc, apărut din adîncurile iadului. Era un cioc — sau mai multe ciocuri — care împungeau ceafa cîinelui cu poftă delirantă și în urma lor niște fălci — multe fălci — care se mișcau, înfulecînd, sugînd, sfîșiind, și chipul acesta cu boturi osoase, ca niște teci, se continua cu doi ochi sferici, enormi, ficși. Era chipul „diavolului cu cioc"!

— Ce-i asta? am șoptit simțind cum îmi pierd răsuflarea.

Dar Tormez nu răspunse, fascinat ca și mine. Monstrul își mai repezi de cîteva ori ciocul, înarmat cu dinți mari, în ceafa cîinelui, apoi văzu o gheară sau un picior cu dinți, o coasă vie care reteză victima în două și, înfigîndu-și vîrful într-una din jumătăți, o duse spre gura ce apucă bucata de carne și o înghiți, sfîrtecînd-o. Apoi capul acesta de pasăre-animal se roti împrejurul lui însuși, oscilă și se înfipse într-o a doua ceafă de cîine.

Imaginea se depărtă puțin și văzui din nou ceea ce mi se păruse a fi un pivot și nu era decît un gît, un gît lung de optzeci de centimetri, lucios, sticlos, apoi un piept sau un pîntec — un cilindru compus din inele îmbucate unul într-altul și legate între ele prin pielițe fine — un cilindru de argint, acoperit de peri, care tresălta primind bucățile de pradă. Și cînd se văzu și capătul lui, apărură două lamele curbe, ascuțite, două coarne lătărețe, încovoiate spre înăuntru, încheind acest abdomen inelar, prelung, lucitor.

Apoi o pînză cețoasă făcu imaginea să devină neclară și conturile se zbătură învăluite într-un văl de mătase — gheare, labe, capete rînjite — și în cele din urmă înțelesei că erau niște aripi transparente, nervurate, cu marginile rotunjite, ca de balaur ! Monstrul avea aripi mari, în falduri, care se zbăteau și prin ele văzui din nou laba — o cange cu dinți, formată din trei bucăți distincte, aruncîndu-se și apucînd într-o strînsoare mortală un al treilea cîine.

— Gata ! am șoptit. Ajunge ! Cine a imaginat trucul ăsta grotesc ?

— Nu e nici un truc ! spuse Tormez. Privește mai bine.

Îmi aruncai ochii din nou pe ecran și de astă dată mi se înfățișă o pasăre sau un animal înaripat, cățărat pe patru catalige subțiri, trase înapoia corpului, susținînd un pîntec ovoidal și un bust ca o butelie răsturnată, umflată în partea de sus și terminată cu un căpșor ascuțit, prevăzut cu antene uriașe și cu doi ochi sferoidali, bulbucați. Aripile strînse, cu două evantaie deschise, odihneau de-a lungul abdomenului scuturat de convulsii abia perceptibile.

— E o insectă pusă la lupă ! am exclamat. Tigrul percepînd, mărește obiectul real !

— Crezi că există și insecte cu capete de cîini ? ! rîcană Tormez. Nu, senior, ai în față cel mai oribil și mai inutil monstru creat de om ! E o *mantis religiosa,* o călugăriță gigantică, înaltă de un metru și jumătate, de aproape o sută de ori mai mare decît surata ei naturală. Fabre o numește tigrul insectelor, dar tigrul e un miel pe lîngă ea ! A devorat trei cîini îngrășați, puternici, le-a zdrobit ganglionii cervicali, înghițindu-i, apoi le-a sorbit măruntaiele și a aruncat restul. Trei cîini în mai puțin de cinci minute, fiindcă monstrul înfometat e lăsat să acționeze singur ! Dar el poate fi orientat cu ajutorul comenzilor sonore și a emisiunilor de ultrascurte. Mecanismul acesta viu, insecta, gigantizată prin tratarea ouălor într-un regim special chimio-electronic, se poate deplasa cu o sută treizeci de kilometri pe oră. Ea zboară, senior, urmărește prada, o atacă, o ucide! Numai apariția ei în poziția numită „spectrală", cu labele anterioare desfăcute, ridicate deasupra capului, cu aripile fîlfîinde, cu ciocul căscat paralizează victima! Nici diavolul, rînjind noaptea, senior, nu e mai oribil! Și ei au șase sute de călugărițe gata de atac!

— Și... pentru ce?... am întrebat, bîlbîindu-mă. Cînd există armele moderne... Pentru ce?!

— Pentru ce?! repetă el. În mai puțin de douăzeci și patru de ore acești monștri pot răscoli un teritoriu de douăzeci de mii de kilometri pătrați, aducînd oamenii și animalele într-o stare vecină cu nebunia! Socotind cincizeci de victime de cap într-o zi și noapte avem treizeci de mii de victime! E un bluff al morții, dar și al isteriei de masă, un șoc psihologic de proporții îngrozitoare. Închipuiți-vă plantațiile de trestie de zahăr păzite de monștri, plantațiile de cafea, de tutun vegheate din aer de ochii aceștia sticloși! Să lucrezi simțind că deasupra ta fîlfîie aripile verzui, de nervuri, să știi că te caută și te găsește în tufișuri, în păduri, în bălți! Întrebi „pentru ce", senior?! Pentru că asemenea marfă se poate încă vinde foarte bine!

— E de neînchipuit — am spus cu fălcile încleștate.

— Dar e ieftin — chicoti el. Au căzut peste descoperirea asta din întîmplare, bîjbîind prin genetică. Supuneau ouă de insecte acțiunii diferitelor cîmpuri energetice ca să vadă ce-o să obțină. Și au obținut deodată, peste noapte, unsprezece mii de călugărițe gigantice, care au pornit să se sfîșie între ele, să se înghită, decimîndu-se în cîteva zile, reducîndu-se la șase sute. M-au chemat apoi de pe insula pe care mă refugiasem spre a le studia comportamentul, pentru a pune baza unui sistem de comunicare om-insectă, după metoda mea. Am refuzat. M-au amenințat. I-am gonit. Au trimis oameni să mă aducă și atunci, senior, am fugit. M-au urmărit vreme de un an — pentru că nu puteau folosi monştrii fără a li se stabili reflexe precise: a ucide pe cei cu pigment negroid, dacă aşa ar fi cerut-o clientul, şi a ucide totul la comandă specială — animal, plantă, om. M-au urmărit şi au reuşit să mă readucă aici.

— Asta e insula pe care v-aţi refugiat?

— Nu. Asta e prima mea insulă, de pe care m-au alungat acum patru ani ca să-şi construiască depozitele, instalaţiile, laboratoarele. Aici am lucrat cu unii din oamenii lor, la început, studiind tehnica explorării memoriilor inerte şi semnalele creierului animal. Apoi, cînd am înţeles la ce vor să utilizeze toate astea, am refuzat să continui şi dînşii m-au mutat pe o insulă din apropiere, ca să mă aibă sub supraveghere. Încă nu ştiau că pot afla tot ce fac — şi am aflat. I-am văzut prin ochii maimuţelor experimentînd cele patru tipuri principale de gaze psihochimice, dăunătorii vegetali, fermenţii otrăvitori, ploile dizolvante. I-am urmărit pas cu pas în construcţia acestui laborator al morţii — al acestei fabrici de diavoli.

— Şi... şi dumneavoastră, senior?!

— Eu?!

Mă străpunse cu privirea ochilor săi metalici şi pronunţă apăsat:

— Eu trebuie să-mi apăr descoperirile, senior! Am aici instalaţiile biotelevizoarelor, pe care nu le-au distrus ca să mă momească cu ele. Am aici înregistrările căilor de introspecţie şi a practicilor yoga modernizate. Tot ce am păstrat nu poate fi refăcut decît printr-o muncă uriaşă, unică! Şi dincolo, mai spre nord, pe Tonagua, e laboratorul meu subteran, sînt instalaţiile mele audio şi electrooptice! Ştiam că n-o să le nimicească — altfel nu fugeam nici atunci. Să fi luptat cu ei, cît nu se atinseseră de mine?! Nu. Asta niciodată! Există alte forţe, senior, care pot să-i oprească!

— Şi acum?! am întrebat, ridicîndu-mă pe jumătate.

— Acum voi fugi din nou, pentru că vreau să-mi continui lucrările. Trebuie să le duc pînă la capăt, şi, dacă nu voi reuşi, trebuie măcar să le pun la adăpost, să poată fi reluate cîndva, de altcineva. Pentru că ei sînt în stare de orice. Şi-au trimis iscoadele pe vas, ca să mă prindă de viu. Mulatrul care s-a repezit la mine cerîndu-mi barca era unul din oamenii lor. Aţi văzut ce i s-a întîmplat. Credeam, la început, că şi voi sînteţi trimişi să mă spionaţi. Dar cînd toţi ceilalţi se băteau să părăsească vasul v-am văzut rămînînd la urmă, şi asta mi-a plăcut. Sînt, în ciuda înfăţişării mele, un romantic, senior, un romantic nevindecabil. Mi-aţi plăcut şi v-am oferit ambarcaţiunea.

— V-am cerut-o noi!

— Aţi crezut că aţi cerut-o! Pilar te-a îndemnat să ceri barca fiindcă eu am vrut-o! Din nefericire, furtuna ne-a deviat, ne-a împins către nord-est şi am ajuns pe Aragua. Credeau că asta e de ajuns pentru a mă convinge să lucrez din nou cu ei. Abia după ce au înţeles că vreau, într-adevăr, să plec mai departe au hotărît să mă oprească cu forţa.

— Şi... şi noi?

Tormez se posomorî.

— V-au urmărit de pe mal, încă de la miezul nopţii. Cînd v-aţi apropiat de ţărm au dat drumul viermilor. Nereis pelagica e, în apă, ceea ce e călugăriţa pe uscat. E singurul monstru marin pe care l-au obţinut printr-un tratament similar al ouălor în cîmpuri chimio-electronice. Şi pe care n-au reuşit să-l dreseze. Nereisul gigantic atacă nu numai vieţuitoarele — dar toate corpurile mobile din apă. Dacă nu te mişti, nu te observă. Pe voi v-a reperat imediat — a găurit barca şi s-a repezit la unul din înotători. Numai din întîmplare, băiatul care vă însoţeşte a reuşit să-i taie ganglionii principali. Apoi, în timp ce înotaţi, alţi opt nereişi au fost asmuţiţi împotriva voastră. Au ajuns pînă la cîţiva zeci de metri de voi cînd i-a atacat Endymion. N-aţi observat un peşte care zbura pe valuri?

— Ba da — am spus înfiorîndu-mă. Am zărit aripioara unui delfin care se juca în apropierea noastră.

— Era Endymion, senior, care ataca viermii cu rețeaua sa de inhibitori metalici. A fost rănit, dar i-a ucis pe toți.

— Îngrozitor — am spus, fără să mă pot emoționa.

— Ți se pare bizar, senior, că nu te cutremuri amintindu-ți aceste imagini de coșmar? Dar starea aceasta de potențial emotiv scăzut ți-am creat-o eu, ca să mă poți asculta. Din cînd în cînd, însă, te înfiori, inima începe să accelereze, ești gata să tremuri. În curînd vom fugi, senior. Păstrează-ți puterile. Am nevoie de ajutorul dumitale. Peste o oră, senior, vor da drumul monștrilor ca să ne înconjoare, să-mi doboare animalele. Sînt gata să renunțe la mașinile-creier ale elefantului și tigrului, la mașinile-creier ale maimuțelor, ca să mă aibă viu! Tormez chicoti și caninii îi străluciră ca dinții unei feline.

— Să mă aibă viu! repetă. Lopez nu bănuiește că aștept lumina zilei ca și el! Tremură de nerăbdare să dezlănțuie atacul. El uită magia lui Karait, senior, pe care am denumit-o astfel după cel care m-a inițiat în lynga sharira. E cea mai dificilă și cea mai subtilă utilizare a efectului psi: transmiterea inhibiției la distanță. Adversarul poate fi prefăcut într-un sclav docil sau, dacă se apără, poate fi omorît. Dar nu deodată, întîi i se opresc centri motori: mîna devine moale și grea ca de plumb. Apoi picioarele. Coloana nu mai susține corpul, pleoapele se închid, limba cade în fundul gurii ca în timpul anesteziei, astupînd glota. Pas cu pas corpul paralizează, devine rigid. Plămînii abia mai respiră, ficatul își oprește funcționarea, apoi inima bate din ce în ce mai rar, mai greu, mai surd și... gata! Tot ceea ce fachirii, cei adevărați, pot face cu propriul lor corp, lynga sharira, combinată cu rețelele mele de curenți slabi, îți îngăduie să faci cu adversarul. Dacă e un om neavizat, care n-a mai fost supus unor asemenea practici, inhibarea e mai dificilă. Dar dacă a mai trecut prin starea asta, și mai ales, dacă te cunoaşte, teama accelerează procesul, îl ajută să se dezvolte paroxistic.

— Spuneaţi că Lopez a uitat magia lui Karait, senior.

— Da. Pare paradoxal, dar ieşind din starea aproape catatonică, organismul uită. E reacţia lui de apărare. Pînă cînd procesul se desfăşoară din nou. Dar cînd îşi aminteşte e prea tîrziu. Lopez a lucrat împreună cu mine şi am experimentat adeseori pe el. Şi, în afară de asta, la adăpostul sîrmei ghimpate, între monştrii lui, se simte apărat. Sau poate vrea să folosească, împotriva mea bruma de cunoştinţe căpătată cu ani în urmă. El care încerca să comande ortopterele, strigîndu-le Endymion, cu diftongi aleşi pentru mamiferele acvatice!

Chicoti şi mă întrebă:

— Te mai temi, senior, acum?

— Nu — am spus. Aş vrea să se facă lumină! Să mergem!

— Bine! spuse Tormez. Atunci te voi dezinhiba complet.

Îmi mîngîie uşor tîmplele murmurînd: Calm... calm.. fi calm, senior, şi din nou inima porni să-mi bată cu putere şi fui scuturat de un fior.

— Nu, nu aşa! mă dojeni Tormez Fii calm!

— Dar ceilalţi unde sînt? am întrebat. Unde sînt ceilalţi doi? Unde e doctorul?! Şi operatorul, Narincho?!

— Fii calm! spuse sever Tormez. Nu te-am lăsat să-ţi aminteşti de ei pînă acum fiindcă sînt prizonierii lor. Poţi să te stăpîneşti?

Am încuviinţat, tremurînd.

— Atunci priveşte — spuse el. Şi gîndeşte-te că nu trebuie să facem nici o mişcare înainte de a-l avea pe Lopez în puterea noastră.

Se apropie de cel de-al treilea paralelipiped, pe care nu-l atinsese pînă atunci, şi răsuci cîteva butoane. Un ecran mare şi bombat apăru, opalin, aproape translucid. Un lanţ de pete — amintind o horă — oscila dintr-o parte într-alta.

— E speriată — murmură Tormez și hîrîi: Huahhh... touuu... huahhh!

Imaginea se apropie, căpătă degradeuri de negru și cenușiu, și văzui un lanț de oameni, ținîndu-se de mînă și legănîndu-se. În mijlocul lor un bărbat înalt, solid, încovoiat pe jumătate, biciuia un băiat care sărea, căutînd să se ferească de lovituri.

— Cuachara — șopti Tormez. Biciuirea sclavului! Băiatul știe să mînuiască pumnalul?

— Narincho!

— Îl biciuiește cu stînga — spuse Tormez — cu o curea plumbuită. Lovitura rupe carne și înlănțuie totodată. Iar în dreapta amîndoi au cuțitul. Asta e șansa care i se oferă.

Un fior de speranță și de ură mă făcu să-mi strîng pumnii.

— Haide, Narincho! am șoptit fierbinte.

Bărbatul înalt și ciolănos își încolăci biciul în jurul picioarelor lui Narincho cu o lovitură scurtă, dîndu-l peste cap.

— Ohé! urlară ceilalți. Încă o dată!... Tăvălește-l!... Rupe-i pielea!... Fă-l să urle!

— Ridică-te și mergi în patru labe, carajo *! zbieră lunganul.

Narincho se ridică, își duse mîna la frunte, parcă gata să se prăbușească din nou și făcu un pas înainte.

— În patru labe, a la mierda **! strigă celălalt. O să te vindem pentru un pumn de perle pătate, carajo!

— Ohé! chicotiră ceilalți. Arde-l peste bot... Pune-l să fugă într-un picior.

Lunganul plesni din bici și sfîrcul acestuia îl atinse pe Narincho în obraz. Un firicel subțire de sînge se prelinse pe maxilarul și pe gîtul băiatului. Buza de sus i se subție descoperindu-i dinții și l-am văzut cum se înclină.

— Jos! zbieră lunganul.

---

* Cîrpă, zdreanță (n.a.).

** Înjurătură intraductibilă (n.a.).

Picioarele lui Narincho zburară într-o parte, în foarfecă — aşa cum mai făcuseră odată pe puntea „Reginei Maab" — şi dreapta lui fulgeră prin aer. Lunganul dădu drumul biciului şi-şi duse mîna stîngă la gură, urlînd. Se repezi apoi la Narincho, dar acesta, căzut pe cotul drept, se răsuci şi-i puse o piedică. Se rostogoliră amîndoi, încleştaţi, agitîndu-şi cuţitele şi deodată cercul privitorilor se sparse şi toţi se năpustiră asupra luptătorilor. Portoricanul, smuls din braţele celuilalt, fu lovit cu sălbăticie şi legat, iar adversarului său i se pansă palma stîngă.

— Admirabil ! şopti Tormez. Minunate reflexe !

Imaginea se întunecă brusc şi se acoperi de pete prinse într-un vîrtej.

— Bandar a văzut altceva — spuse Tormez. Şi se apropie de ceea ce o interesează... Tciouu... tciouuu !... Îi e tare frică... E gata să dea înapoi... Huahhhh... tciouu !...

Cîteva chipuri rînjite, brutale, animalice, se perindară cu iuţeală pe ecran şi am văzut figura lunganului crispată de durere şi furie, holbîndu-se la ceva. Apăru apoi un umăr musculos, dezgolit, şi o spinare învineţită de lovituri.

— Tciouuu... tciouuu ! şuieră Tormez.

Spinarea se roti încetişor, se lăsă în jos şi ecranul fu ocupat de figura lui Piticu ! Ţinea ochii închişi şi buzele i se mişcau uşor. Le vedeam cum palpită, uscate şi crăpate. Iar în spatele lui, cu labele ridicate, cu cele două căngi dinţate deschise, scuturate de un tremur, o călugăriţă îşi rotea botul ascuţit.

— Piticu ! am strigat. Piticu... Nu... Nu trebuie ! Opreşte-i ! Opreşte-i acuma !

— Stăpîneşte-te ! şuieră Tormez. Sau nu poţi ? Vrei să întrerup recepţia ? !

— Nu ! am scrîşnit. Lasă !

Imaginea se depărtă, cuprinzînd un careu de oameni înghemuindu-se unul într-altul. Erau mai ales bruneţi, mustăcioşi şi nebărbieriţi şi în mijlocul lor, încovoiaţi, gata să cadă, stăteau Piticu şi Danovici.

— E ecranul maimuţei ? am întrebat. Vede doar, sau şi aude ?

— Aude şi vede, dar nu totul. Şi e nevoie de o mare energie de recepţie. Trebuie să mă ajuţi, senior.

Se apleacă şi cu mişcări febrile deschise o uşiţă de sub ecran. Scoase un cordon lat, lucios şi mi-l prinse în jurul tîmplelor.

— E o pernă de transfuzii — murmură. De transfuzii psihoenergetice. O să fii groaznic de obosit după aceea, dar o să te dopez.

Răsuci cîteva butoane şi se auzi un zbîrnîit monoton. Zgomotul izvora din ţeasta mea, din chiar creştetul capului, ca şi cum ar fi pornit acolo un burghiu. Era înfricoşător, dar nu mă durea nimic şi am deschis larg gura, instinctiv.

— Nu e nevoie — şopti Tormez. Îndată vom trece pe racord şi n-o să te mai supere nimic.

Zbîrnîitul se estompă uşor, păcănind, apoi se aşternu liniştea.

— Încă nu aude — spuse dresorul. E îngrozită şi fascinată de vederea călugăriţei.

— Cine e ? am întrebat. Care din două ?

— Bandar. Aceea care v-a adus mîncarea la peşteră.

— Dar vede foarte bine !

— Totdeauna vede bine oamenii. Mai ales că pe ăştia îi cunoaşte. Cioouuu — chemă el prelung. Ciouuu, ciouuu, ciouuu !

Imaginea se tulbură, oscilă, se restabili.

— Cinemis — hîrîi difuzorul foarte încet.

— Ciouuu — plescăi Tormez. Ptciouuu, ptciouuuu!

— Cinev atrims — se auzi împiedicat, peltic.

— Cine v-a trimis ? traduse Tormez.

— Înţeleg, senior, am spus.

— Cine ? strigă o voce dogită.

Un cap umplu ecranul. Era al unui metis cu faţa brăzdată de cicatrici, cu ochii injectaţi. Cînd imaginea se depărtă, i-am văzut pieptul gol, tatuat. Din vălmăşagul de linii şerpuitoare, ca părul unei meduze, se desprindeau ochii bulbucaţi şi ciocul călugăriţei.

— Nu ne-a trimis nimeni — răspunse cineva în şoaptă. Sîntem călători paşnici.

— Cine v-a trimis? răcni metisul şi se auzi şfichiuitul unui bici. Figura lui Danovici trecu în centrul ecranului. Pe obrazul stîng i se prelingea un fir subţire de sînge.

— Rrromanos — hîrîi cineva — Ohoho romanos!

Cîţiva prinseră să urle, învălmăşindu-se. Nu înţelegeam ce spun, îi vedeam doar că se ceartă.

— Portugheză, filipineză — murmură Tormez. Vor să-i împartă între ei şi nu ştiu cum... Aha, vor femeia. Şi pe noi...

Un ins negricios şi foarte slab îşi făcu loc printre ei. Era îmbrăcat cu grijă şi purta ochelari de soare.

— Romanos?! întrebă el curtenitor. Aha, romanos!

Întinse mîna şi-l apucă pe Danovici de ureche.

— Nu, nuuu! urlă Danovici.

Omuleţul surîse şi-şi scoase ochelarii.

— Fulgencio — murmură Tormez. Se pricepe la asta.

— Senior, spuse curtenitor omuleţul. Eşti primul romîn pe care-l văd. Ce nenoroc să fii omul lui Tormez!

— Nu sînt! răcni Danovici. Senior, păreţi un om învăţat, subţire, credeţi-mă, iertaţi-mă... Ajutaţi-mă, senior... O să plătesc, am bani!

— Dar el? întrebă negriciosul arătîndu-l pe Piticu. Poate că dînsul este...?

— Nu ştiu, spuse Danovici. Am să plătesc... pentru mine... senior!

— Dar e prietenul tău!

— Nu e prietenul meu! Era... acolo... pe vas...

— Pocneşte-l atunci!

Danovici se întoarse către Piticu, şovăind, cu gura întredeschisă, cu ochii căscaţi şi rămase nemişcat.

— Ei, hai, senior! îl dojeni omuleţul. Pentru Dumnezeu, doar nu vrei să te dau pe mîna lor!

Danovici înghiţi în sec şi-l izbi pe Piticu în ceafă. Un vaier se ridică din mulţime şi toţi începură să zbiere :

— Carajo ! Hijo de puta ! Cabron ! Striveşte-l ! Smulge-i limba !

— Foarte bine — spuse negriciosul. Acum spune-ne unde sînt ceilalţi.

— Sînt... nu ştiu... iertare, senior — gemu Danovici. Acolo undeva... Nu ştiu, nu-mi dau seama...

— Minţi ! urlă negriciosul, schimonosindu-se. Unde sînt ceilalţi ? strigă întorcîndu-se spre Piticu.

— Nicăieri — răspunse Piticu. N-am fost decît noi doi.

— Şi femeia ? !

— N-a fost nici o femeie. Doar noi doi şi băiatul.

— Şi mîncarea ? ! De unde aveaţi mîncarea ?

— Mîncarea ? repetă Danovici tremurînd. Ei... parcă ei au adus mîncarea, de undeva, de pe insulă...

— De pe insulă ? ! se schimonosi omuleţul. Oho, asta e altceva !

Îşi ridică mîna şi urlă :

— Santiago Lopez, maestro, arată-i diavolul de aproape !

Se auzi un clănţănit metalic şi călugăriţa apăru rotindu-şi ochii sticloşi. Unul din braţe se deschise şi ca un foarfece viu, cu ghimpi, se încleştă în jurul pieptului lui Piticu.

— Unde sînt ceilalţi ? zbieră omuleţul. Cine ţi-a dat mîncarea ?

— Ceilalţi nu sînt — şopti Piticu. Mîncarea mi-a dat-o o maimuţă.

— Strînge ! ţipă ascuţit omuleţul.

Gura lui Piticu se deschise într-un vaier mut, apoi capul îi căzu în piept.

— Lasă-l ! porunci omuleţul.

Braţul monstrului se deschise şi Piticu se prăbuşi.

— Ajunge — am gemut înăbuşit. Ajunge !

M-am năpustit spre patul pe care fusesem culcat şi pe care acum Pilar şi Olivotto dormeau liniştiţi şi-am înşfăcat pistolul-mitralieră.

— Trezeşte-l şi pe dînsul! am spus, gîtuit. Repede, trezeşte-l!

— Potoleşte-te — şuieră Tormez — altfel te adorm. Mai avem o jumătate de oră.

Fără să-l mai ascult, smulgînd cordonul ce-mi încingea fruntea, m-am repezit printre copaci în direcţia în care dispăruseră maimuţele. Dar o plasă îmi cuprinse braţele — o plasă moale şi grea care mă opri în loc.

— Stai aici! spuse din nou Tormez şi vocea îmi păru mai caldă şi mai apropiată.

Picioarele nu mă ascultau, ca şi cum ar fi fost înfăşurate în pîslă.

— Nu vreau — am mîrîit — nu vreau!

O povară uriaşă mi se aşternuse pe umeri şi un perete flasc, plumburiu, creştea în jurul meu. Simţeam cum mă cuprinde somnul şi clocoteam de ură neputincioasă împotriva acestei voinţe străine care mă copleşea, mă anihila. Sîngele îmi vîjîia în urechi şi luptam să nu adorm, luptam doar prin dorinţa de a rămîne treaz, gîndindu-mă la Piticu şi mîrîind: „Nu vreau... nu vreau... nu vreau!" Un cleşte îmi apucă tîmplele, apăsîndu-le, şi încercai o senzaţie de greaţă adîncă, istovitoare, dar continuai să şoptesc gîfîind: „Nu vreau... nu vreau... nu vreau!" Brusc peretele plumburiu se destrămă în jurul meu şi focul de vreascuri crescu în beznă, prietenos şi viu. Fără să mai privesc în jur mă aruncai înainte şi atunci un obstacol elastic, gros, rotund, îmi închise calea. M-am cutremurat de scîrbă şi am sărit înapoi. În faţa mea, uriaş şi negru, se oprise elefantul, închizîndu-mi drumul cu trompa.

— Vrei să mori? şuieră Tormez. Te lupţi ca să fii ucis?! De ce crezi că ţi-am vorbit despre experienţele mele toată noaptea? Ca să te amuzi? Nu, senior! Am vrut să încredinţez cuiva taina mea! N-ai să poţi uita niciodată ce ţi-am povestit acum pentru că am săpat adînc în mintea dumitale, senior, teoriile mele, îndoielile mele, planurile mele! Şi dumneata vrei să te sinucizi?! Nu! Vei trăi. Îţi voi încredința și o parte a foneticii mele, copii după semnalele animalelor, după declanșatorii lynga sharira. Și dacă vei muri, le vor duce unde trebuie prietenii dumitale! Vor găsi un savant care va continua aceste cercetări! Înțelegi? N-ai voie să mori! Nu trebuie să muriți nici unul!

— Lasă-mă să plec! am strigat. Nu vreau să-l chinuie!

— Stăpînește-te, senior — spuse el sever. Și privește!

M-am întors spre ecranul puternic luminat și am văzut o mulțime de chipuri bărboase, deformate, cu ochii mici și cu guri enorme, dințate, rîzînd. Hohoteau și maimuța îi vedea ca pe niște animale bipede, gata să se repeadă asupra prăzii. În mijlocul lor, Danovici, în genunchi, se ruga cu mîinile ridicate deasupra capului, iar Piticu, prăbușit la pămînt, era vegheat de gheara călugăriței al cărei cap se rotea și vibra înspăimîntător de repede.

— Oprește-i! am strigat. Oprește-i!

Chipul lui Tormez se scofîlci deodată — ridurile ce-i brăzdau obrajii se adînciră ca niște găuri negre, bărbia i se ascuți, ochii aproape îi ieșiră din orbite:

— Să-i opresc! repetă el șuierător. Să-i opresc!... Ceandah! strigă. Ciouuuu!... Santiago Lopez, ascultă-mă!

Răsuci cu repeziciune butoanele celui de al doilea cadran și o ușoară luminiscență, o aureolă albăstrie începu să joace pe conturul acestuia.

— Santiago Lopez, ascultă-mă! repetă Tormez. Sînt în pădure, în apropierea laboratoarelor pshiochimice. Ascultă-mă!

Își coborî deasupra urechilor două capsule mici care pînă atunci îmi păruseră a fi una cu bandeleta aurie ce-i acoperea fruntea.

— Da, eu sînt! repetă. Eu sînt și-ți propun un schimb. Oamenii pe care-i anchetezi sînt ai mei. Trimit tigrul să-i ia de la tine. Apoi îți dau maimuțele, pasărea și elefantul... Te înșeli Lopez, nu sîntem în puterea ta, uiți magia lui Karait...

Bandiţii se dădură deoparte şi în prim plan apăru un om uscăţiv, înalt, cu sprîncene groase.

— Glumeşti, Tormez — vorbi el încet. În lunile în care ai lipsit ne-am pus la punct aparatele, singuri. Ştiu că acum mă vezi, dar peste cîteva minute te voi vedea şi eu. Animalele tale o să le am oricum...

— Uiţi magia lui Karait — spuse dogit dresorul. Ciouuu... ciouuu...

Omul îşi duse mîinile la faţă şi se clătină.

— Nu vreau... Nu pot... şopti.

— Ascultă-mă, Lopez, ascultă-mă !... Îţi las inima să bată... dar ascultă-mă. Îţi dau animalele mele pentru prizonierii tăi. Îţi dau animalele, maimuţele, pasărea şi elefantul.

— Bine — şopti Lopez.

— Adună-ţi oamenii lîngă tine. Cheamă-i mai aproape... Pe Fulgencio... pe von Klaus... pe Moro... mai aproape... mai aproape... Vouă vă voi încredinţa secretele mele !... Vouă, celor patru dragoni ai diavolului... Cu ajutorul acestor taine veţi stăpîni oceanul... Veţi scufunda vasele fără să vă apropiaţi de ele, veţi nimici paza porturilor de la distanţă... Ascultaţi-mă... ascultaţi-mă... Toţi împreună, toţi o dată, toţi patru... Mînă în mînă... Cu toţii de mînă... Şi toţi cei de faţă... Lopez... von Klaus... Fulgencio... Moro... Rămîneţi aşa ! Nemişcaţi ! Vă ordon !

Ca într-o horă împietrită, cu ochii larg deschişi, livizi, bandiţii înţepeniră ţinîndu-se de mînă.

— Şi acum Kan şi Bandar vor veni să-i ia pe oamenii mei... Kan, aoooah... auoooh ! Oaaah... oooaah.

Imaginea se tulbură şi se stinse. Tormez manipulă butoanele şi am înţeles că trece transmisia asupra celeilalte maimuţe, căci figurile bandiţilor se lăţiră, aducînd cu acelea a unor cimpanzei. Careul pe care-l formau lăsă o spărtură largă şi prin ea îşi făcu apariţia, cu burta aproape lipită de pămînt, înfricoşat, dar fioros, tigrul de Bengal. El se apropie de

Piticu şi-l zgîlţîi împingîndu-l cu laba. Aşteptă cîteva clipe, apoi, văzînd că nu se mişcă, îl răsuci cu faţa în sus şi se întoarse scheunînd. Un alt scheunat îi răspunse şi ţopăind cu demnitate apăru Bandar, cu pălăria trasă pe ochi, rotind în labă bastonul argintiu. Ea se îndreptă spre Piticu, îl apucă de subsuori şi, opintindu-se, îl urcă pe spinarea tigrului care, cu mişcări line, se strecură sub omul lipsit de cunoştinţă. Apoi amîndouă animalele dispărură din mijlocul cercului prin spărtura rămasă deschisă, urmaţi de Danovici.

— Şi Narincho ?! am strigat.

— Ciouu ooah ! şuieră iritat Tormez. Cioouu... naouuaa !

Bandar reapăru ţopăind şi ridică de jos un pachet lunguieţ care aducea cu un om înfăşurat în funii groase. Se sili să ia în braţe pachetul, dar nereuşind porni să-l tragă după ea, opintindu-se din greu.

— Srinagar gaah sangh ! porunci Tormez.

Elefantul se răsuci în loc şi porni în galop.

— O să le iasă în întîmpinare. Trebuie să ne grăbim — spuse dresorul. Bandiţii n-o să rămînă în starea asta decît cel mult un sfert de oră. Erau prea excitaţi ca inhibiţia să se fixeze. Dar Lopez nu mai poate scăpa. Dacă sistemul său receptor n-ar fi fost antrenat, format cu aceste metode, operaţia ar fi decurs mult mai dificil. Asta e reversul receptivităţii lui stimulată artificial. Ca şi magia lui Karait...

Se întrerupse căci se auzi din înălţimi ţipătul păsării.

— Asta nu-mi place — spuse Tormez.

Puse în funcţie cel de al treilea ecran şi apăru o masă de pete negre, rotindu-se într-un vîrtej lent.

— E pădurea —spuse Tormez. Coral se roteşte deasupra ei în cercuri largi, la înălţime. Se teme de monştri fiindcă au aripi, cu toate că nu se pot ridica decît pînă la treizeci, patruzeci de metri. Gigantizarea le-a fragilizat aparatul de zbor.

Într-un colţ al ecranului apărură nişte puncte luminoase. Aminteau nişte oglinzi pe care le joacă cineva într-o rază.

— Sînt călugărițele — spuse Tormez Le trezesc cu ajutorul luminii, pentru că ele nu-și recapătă vioiciunea decît ziua. De obicei merg în lanț, cîte zece sau cîte douăzeci și dacă Soarele le prinde sub anume unghi, sclipesc asemeni unor oglinzi. Asta e și semnalul lor de recunoaștere și de chemare la distanțe de zeci de kilometri. Sînt puse în șiruri egale și li se ațîță foamea, dîndu-li-se să miroasă carne crudă.

Un reflector străbătu ecranul dintr-o parte într-alta, iscodind printre copaci.

— Ei nu ! Asta nu ! șuieră Tormez.

Pe ecranul maimuței trunchiurile arborilor porniră să se perinde în goană. Frunzele se năpusteau pe primul plan într-un torent vegetal, spumegat.

— Sînt urmăriți — spuse Tormez. Am avut prea puțină energie și și-a revenit ! Oh, blestemată grabă !

De departe se auzeau chemări și fluierături, de foarte departe, ca o părere. Deasupra stelele dispăruseră și cerul se înălbea.

— Aici ar fi trebuit să fie raiul — murmură Tormez ca pentru el.

Mîngîie fruntea lui Pilar, și cea a lui Olivotto și-i trezi.

Deschise apoi o cutie cilindrică și ne dădu cîte un baston argintiu, la fel cu acela pe care mi-l adusese Bandar.

— Să nu loviți ! ne spuse. Ei cunosc inhibitorii mei și se tem să fie atinși. Puteți să-i folosiți chiar dacă nu cunoașteți bine psihotehnica lor.

Pași grei făcură pămîntul să vibreze.

— E Srinagar — spuse Tormez. Luați-vă pistoalele-mitralieră și fiți gata.

Elefantul țîșni prin fața noastră purtîndu-i în spinare pe Piticu, pe Danovici și pe Narincho. După el apărură tigrul, cu gura plină de bale, și maimuțele, abia respirînd.

— Ciouh... ooamaa ! porunci Tormez.

Animalele străbătură poiana în goană și dispărură în spatele celor patru ecrane.

— O singură şansă — spuse dresorul luînd-o la fugă după ele. Veniţi !

În urma noastră fluierăturile se înteţeau şi se auzea un fîşîit puternic, şuierător. Alergam pe o potecă aproape liberă căci pahidermul culcase la pămînt sau îndoise trunchiurile palmierilor tineri şi rupsese lianele, dar zgomotele continuau să se apropie şi mi se păru că desluşesc, tunînd ca un gigantic ecou, cuvîntul „Endymion". Lumina crescuse mult şi, întorcîndu-mă, am văzut sclipind în urmă, printre copaci, sute de cioburi de oglindă.

— Atenţie ! strigă Tormez.

În faţa noastră, la marginea unei poieni se înălţau cîteva clădiri scunde, în întregime din sticlă. Un om dormita în faţa lor, rezemat într-o armă automată. Tigrul ajunsese la el, îl răsturnă şi-i zdrobi ţeasta dintr-o lovitură de labă. Tormez fugi cu paşi mărunţi în urma animalului, aplecat pe jumătate şi ajungînd la clădire apăsă butonul unei sonerii. Uşa se deschise şi dresorul îşi repezi mîna înăuntru.

— Veniţi ! şuieră apoi.

Străbăturăm cei cîţiva zeci de metri ai poienii aproape rostogolindu-ne şi, trecînd peste corpul unui om, pătrunserăm într-o sală joasă, îmbrăcată în plăci de faianţă ce străluceau roz-sidefiu în lumina zorilor. Tormez deschise o a doua uşă şi luă de pe rafturile ce acopereau pereţii de jur împrejur nişte cilindri mici şi roşii, asemeni unor extinctoare, şi cîteva măşti de gaze pe care ni le împărţi. Le-am îmbrăcat cîte o mască lui Piticu şi lui Narincho, care aveau mîinile aproape zdrobite, apoi mi-am ascuns şi eu obrazul în carapacea de cauciuc subţire.

— Srinagar ! gemu Tormez. Dragul meu Srinagar !

Conduse tigrul într-o a treia cameră care avea uşa dublă, etanşă şi trimise după el maimuţele care, ţopăind, îşi îmbrăcară din mers măştile de gaze.

— Srinagar, oooh ciouuuuu ! strigă apoi.

Elefantul îl privi cu ochii mari, omeneşti, fără să se clintească din loc.

— Ciouuuuu ! strigă Tormez. Oooah ciou !

Sute de lumini porniră să joace de jur împrejurul poienii. Elefantul își ridică trompa și scoase un sunet spart de trîmbiță.

— Ciouuu! țipă ascuțit Tormez, atingîndu-i plasa metalică de pe frunte cu bastonul său.

Pachidermul își scutură capul, ca și cum ar fi fost lovit și se întoarse greoi, înfuriat. Porni apoi cu pași repezi către luminile ce se apropiau, fîșiind și șuierînd, și atunci Tormez îndreptă gura cilindrilor în direcția din care venisem și-i declanșă.

La început n-am observat nimic — aerul rămînea la fel de pur, irizat și lipsit de fire de praf. Numai imaginile se frîngeau ca și cum între noi și ele s-ar fi interpus un strat de gaze calde. Asemeni unor coloane sparte și zbîrcite se vedeau picioarele lui Srinagar care se îndepărta de noi și urechile lui ca niște evantaie cenușii se mișcau la înălțimi deosebite. Peste șuieratul înăbușit al cilindrilor ce se goleau se suprapuse un alt zgomot, mai adînc, un vîjîit întrerupt, ca și cum sute de coase ar fi retezat iarba în același timp.

Tormez mă trase înapoi, închiserăm ușa care dădea în afară și ne culcarăm pe burtă privind prin peretele de sticlă cioburile de oglinzi care se apropiau. Acum se vedeau bine legăturile dintre ele, ca niște fire subțiri de cupru, sau ca niște muchii de cuțit, mișcate cu repeziciune. Sute de tropote ușoare făceau solul să răsune, acoperite la intervale egale de vîjîitul scurt ce amintea cositul. Elefantul se opri în fața copacilor și dădu înapoi. Făcu mai întîi cîțiva pași mărunți cu spatele, apoi porni să meargă de-a îndăratelea repede, trîmbițînd și cabrîndu-se. Dar nu avu vreme să se retragă prea mult căci în poiană țîșniră primii monștri și se repeziră la el.

— Srinagar! gemu sfîșietor Tormez, închizînd ochii.

Brațele superioare ale călugărițelor rîcîiră pielea zgrunțuroasă a pahidermului și insectele se cățărară pe el avide de sînge, rotindu-și capetele ascuțite în căutarea unui punct vulnerabil. Pîntecul lor lunguieţ se freca de aripile desfăcute scoţînd vîjîitul acela sinistru şi căngile aruncate cu putere rupeau epiderma cenuşie a elefantului. O femelă — o recunoscui după talia ei mare — îşi înfipse cangea în vîrful trompei, dar aceasta se ridică asemeni unui bici gigantic şi zdrobi monstrul dintr-o lovitură. Apoi elefantul pisă ceea ce mai rămăsese din călugăriţă cu picioarele, tremurînd de furie. Un al doilea monstru avu aceeaşi soartă, dar din ce în ce mai multe căngi se înfigeau în urechi şi sub ele, în ochii şi în trompa pahidermului ce urla sălbatic.

Poiana foşgăia, călcată în picioare de zecile de ortoptere carnivore, care-şi scuturau imensele aripi transparente. Păreau nişte vampiri din altă lume, urcaţi pe catalige subţiri, prevăzute cu gheare, bălăngănindu-şi braţele anterioare, care se închideau şi se deschideau, scoţînd din tecile antebraţului lamele dinţate, vii.

— Srinagar — gemu Tormez plecînd fruntea din nou. Primul elefant gînditor din lume!

Sub puhoiul de gîturi articulate, de căngi încovoiate, pline de sînge, elefantul nu se mai vedea. Dar în loc să-şi sfîşie prada îmbucătăţind-o pînă la capăt, călugăriţele începură să bată aerul cu putere, înălţîndu-se în văzduh. Se ridicau la zece, doisprezece metri, făcînd un zgomot asurzitor de aripi de şindrilă ciocănite între ele şi recădeau pe sol, stîngace, cercetîndu-se cu ochii lor sferoidali în care sticlea o lumină neagră. Braţele anterioare li se zbăteau cu asemenea repeziciune, încît îmi părură a se fi încîlcit între ele.

— Vor să se bată — şuieră Tormez cu vocea tremurînd de plăcere. Abia acum s-au saturat de gaz psihochimic Le lipseşte doar semnalul.

Scoase din buzunarul de la piept o cutie plată şi deschizînd-o potrivi o bobină groasă, scurtă, în interiorul unui cilindru. O închise apoi şi răsuci un buton. Se auzi un scîrţîit subţire ca şi cum s-ar fi derulat o panglică de oţel.

— Psihomagnetofonul — spuse încet Tormez. Emiţătorul de semnale.

Încălecîndu-se, încleştîndu-se, călugăriţele porniră să se devoreze între ele cu o furie sălbatică şi în curînd văzui poiana acoperindu-se cu bucăţi de membre asemenea unor oase de cupru, cu abdomene sparte din care se vărsau măruntaiele care încă mai trăiau şi cu picioare subţiri, nespus de lungi, zvîcnind ca nişte arcuri de oţel. O pereche de ortoptere fu împinsă pînă în peretele de sticlă prin care priveam şi am văzut-o pe cea mai mare înhăţînd-o pe cealaltă peste braţele anterioare, cu o mişcare ce amintea o îmbrăţişare drăgăstoasă, şi afundîndu-şi botul în ceafa ei. Din cîteva îmbucături îi hăpăi ganglionii cervicali, apoi gîtul, umflat ca pîntecele unei butelii aşezată cu gura în jos, după care îşi afundă gura-cioc în abdomenul inelat pe care-l sparse, scotocindu-l cu poftă.

Întrega poiană se acoperise de cadavre arămii deasupra cărora monştrii continuau să se bată cu furie din ce în ce mai dezlănţuită. Într-un vălmăşag de boturi şi gheare, sfîşiau tot ce le ieşea înainte şi am văzut o călugăriţă, unită într-o încleştare mortală cu alte două, cum îşi rupe propriul picior dintr-o muşcătură şi îl înghite. O alta, cu pîntecele devorat pe jumătate, se repezi spre noi, căutînd să ne înhaţe prin peretele de sticlă, dar neputînd îşi sfîrtecă furioasă restul de abdomen rămas întreg.

Prin vălmăşagul de aripi verzi apărură deodată siluetele unor oameni. Agitînd nişte pîlnii cafenii, îşi făceau loc printre ortopterele care se traseră înapoi. Dar nu înaintară astfel decît pînă în mijlocul poienii cînd, fără ca nimic să se fi întîmplat, se repeziră unii la alţii şi se încăierară. Învrăjbirea aceasta bruscă fu ca un semnal — călugăriţele se repeziră asupra lor, îi cuprinseră pe după mijloc cu braţul-cange, le îndoiră capetele spre piept cu celălalt braţ și, stropindu-se cu sînge pînă pe ochii rotunzi de bufniță, le sfîșiară cefele și baza craniului.

Scuturat de o greață de neînvins, mi-am aplecat privirea.

— Asta ar fi vrut ei să facă altora — spuse sec Tormez. Le-au antrenat luni de zile pentru masacre în masă !

Alți cinci oameni apărură, purtînd măști de gaze și agitîndu-și pîlniile cafenii.

— Lopez ! strigă dresorul.

Am pus mîna pe pistol și am ochit. Știam că noii veniți, la adăpost de gaze, nu se vor mai repezi unii asupra altora și vor reuși să ajungă pînă la noi. Dar Tormez îmi aplecă țeava pistolului și, încruntîndu-se, prinse să murmure o litanie de neînțeles. Oamenii șovăiră, bătură pasul pe loc, iar cel care mergea în față își smulse masca inspirînd cu beatitudine gazul incolor ce plutea deasupra poienii. Respiră adînc, ținîndu-și ochii pe jumătate închiși, și, deodată, fără măcar să se întoarcă, își descărcă pistolul în cel din stînga sa, ciuruindu-l. Ceilalți patru îl loviră peste mînă și-l trîntiră la pămînt și această violență fu de ajuns pentru ca o călugăriță enormă, cu brațele ridicate deasupra capului și cu antenele țepene ca niște coarne, să facă un pas spre dînșii. Unul dintre noii veniți îndreptă asupra ei pîlnia, dar monstrul își repezi brațul înainte, închizîndu-l și deschizîndu-l ca pe un briceag și am văzut capul omului sărind de pe trunchi și dîndu-se de-a dura printre picioarele celorlalți. Supraviețuitorii, a căror retragere era tăiată, se repeziră spre clădire. Groaza îi făcea să se miște cu o iuțeală de necrezut, dar cu toate astea numai unul putu ajunge pînă la noi și Tormez, deschizînd ușa, îl trase înăuntru. Îi scoase masca și atunci l-am recunoscut pe Lopez — mai palid și cu gura mai subțire decît apăruse pe ecranul televizorului.

— Deci tu ești — spuse încet Tormez. Pune-ți masca la loc.

— M-a atins — şopti omul Mi-a străpuns rinichiul.

Se răsuci cu greutate şi ne arătă o pată de sînge ce se lăţea pe bluza sa cachi. Dresorul îi cercetă rana, descoperindu-i-o.

— Nu e grav — spuse. De altfel avem şi un medic aici, dar i-aţi zdrobit mîinile.

— Nu eu — spuse Lopez. Ştii cine a făcut asta.

— Ştiu totul — şopti dresorul. Chipul său sever, tăiat în piatră, era acoperit de sute de riduri fine. Ştiu totul — repetă el. Întîi mi-aţi distrus aparatele coralifere. Apoi Aragua. Am vrut să creez aici raiul. Dar voi aţi adus iadul aici. Şi ce imbecili sînteţi, Lopez ! Aţi construit aceşti giganţi atît de greu de condus, încît vă scapă imediat de sub comandă ! Asta nu e muncă de savant, ci de cîrpaci. Eşti un cîrpaci jalnic, Lopez.

— Pot fi foarte bine conduşi — gemu omul. Dar tu ai lansat perdeaua asta de gaze care-i pune în stare de hiperreceptivitate şi ai şi declanşat semnalele.

— Que tonteria ! ricană Tormez. De ce n-au funcţionat atunci emiţătorii voştri ?

Ridică pîlnia cafenie pe care Lopez o avea legată de centură printr-un fir subţire şi o jucă pe palmă.

— E grea şi grosolană — spuse. Şi semnalele le-aţi studiat prost, nediferenţiat. Asta face să clacheze sistemul nervos al animalului, îl blochează.

Lopez nu răspunse, strîmbîndu-se de durere.

— De ce n-aţi aruncat vasul în aer ? întrebă dresorul

— Am vrut să te prindem viu, Tormez. Avem nevoie de animalele tale.

— Voi credeaţi că mă duc să le vînd ? Şi că s-ar fi putut derula după electron-memoriile lor tot ce s-a petrecut pe insulă, da ?

— Da.

— V-a orbit ura — spuse îngîndurat dresorul. Ura asta imbecilă, oarbă. Srinagar e mort — cel mai bun animal, cel mai complex creier-maşină care a existat vreodată. Toţi la un loc nu valoraţi cît ei. Operaţia submarină a început?

— Va începe peste şase ore. Sîntem siliţi să precipităm totul.

— Au descoperit ceva?

— Nu. Dar pescuitorii de perle au pătruns prea adînc. Vom arunca nereişii împotriva lor.

— Monştri! scrîşni Tormez. La început vă credeam nişte nebuni, nişte vizionari... Pe von Klaus mai ales... Acolo, pe Tonagua, în laboratoarele subterane, n-aveam habar de ce se întîmplă deasupra... După aceea am plecat... am revenit... Am început să aflu cîte ceva... Tăceam, ca să nu-mi distrugeţi aparatele. Ştiaţi asta... Voiam să vă nimicesc fără să-mi pierd ecranele, electron-memoriile... De aceea dam tîrcoale pe aici... Am reuşit să transport marea parte a aparaturii de pe Tonagua... Dar antenele, reţeaua mea bioradar, emiţătorii de semnale, rămîn aici... Mea culpa... mea culpa! Nu vă văzusem la lucru din apropiere... Prima oară cînd v-am văzut într-adevăr, a fost azi-noapte...

— Vrei să mă omori? gemu Lopez.

Figura prelungă, aristocratică, i se acoperi de broboane de sudoare şi buzele îi tremurară ca de plîns.

— Haide, nu te smiorcăi! zise dresorul. Nu eu o să te omor. Şefii tăi o să te ucidă. Şi acum, Lopez, spune-mi, cum aţi putut fi atît de proşti, încît să experimentaţi interstiţiile sonore pentru mamifere la insecte? Cum de aţi lansat armonicile din Endymion în canalul sonor al artopterelor?

— Le-am încercat numai...

— Imbecilitate! În ştiinţă se prevede, nu se „încearcă". Metoda Lonie Godown-Diane Goldenberg de transcriere optică a semnalelor nu oferă nici cea mai mică îndoială. Şi acum voiaţi să treceţi la oameni, da?

— Da.

Tormez ridică din umeri, dispreţuitor.

— Un singur lucru mă nelinişteşte — spuse posomorîndu-se. Maimuţelor le-am îmbrăcat măştile. Dar Kan? Cum să-l trec prin perdeaua de gaze?

— Ieşiţi prin culoarul subteran — spuse Lopez

— Nu e etanş. Gazele au şi pătruns acolo.

— Încă nu, senior.

— Bine! spuse Tormez. Acum priveşte-mă!

Lopez îşi închise ochii.

— Priveşte-mă! repetă dresorul cu timbrul acela cald, învăluitor, pe care îl cunoşteam. Ştii foarte bine că închizi ochii degeaba. Magia lui Karait e o magie a vorbelor, o magie a acordului mental. Şi eu, Lopez, îţi vorbesc şi tu o să mă asculţi, căci noi gîndim la fel, gîndim odată...

— Nuuu! hîrîi Lopez.

— Ba da, ba da — susură Tormez. De jur împrejurul nostru e marea, nu e aşa? Apoi e insula Aragua... Pe ţărm cresc rhizophore şi foşgăie sute de crustacei... Iată-i pe cei cu coada de sabie şi pe ceilalţi, mai mici, roşcovani, cum îşi clatină antenele şi fug pe picioarele lor strîmbe. Îi vezi, Lopez?

— Nuuuu! se zbătu acesta.

— Marea e verde şi sargassele verzi. Marea e adîncă şi rece şi ţie îţi place să te scalzi şi să înoţi în adînc, pe sub pintenii mangrovelor. Îţi place marea, Lopez?

— Da...

— Şi noi mergem alături prin pădure, mergem alături, mereu alături şi îţi vorbesc şi tu mă asculţi. Cine sînt eu, Lopez?

— Tormez. Marele Tormez.

— Şi ce te-am învăţat?

— M-ai învăţat semnalele animalelor şi transmiterea gîndului la distanţă şi m-ai dus cu tine pe căile memoriilor inerte.

— Eu sînt învăţătorul tău?

— Tu eşti învăţătorul meu şi te voi asculta pînă la moarte.

— Ei vor să ne ucidă ducînd nereişii pe sub mare.
— Oh ! Nu ! răcni înăbuşit Lopez.
— De aceea o să te duci şi o să arunci în aer chesoanele scafandrierilor. Ştii cum, Lopez ?
— Ştiu. Prin declanşarea siguranţelor.
— Foarte bine. Dar înainte de asta, o să trimiţi toate vasele din port deasupra chesoanelor, lăsînd pe loc numai vasul meu. Ai înţeles, Lopez ?
— Da, maestro !
— Ridică-te şi du-te ! Treci prin subterană.

Lopez se ridică apăsîndu-şi şoldul rănit şi salută cu palma dusă la frunte. Se îndreptă apoi spre un colţ al încăperii, deschise un chepeng şi coborî o scară pe care n-o vedeam.

— Şi acum să fugim ! spuse Tormez. Gazul s-a infiltrat în cameră, dar s-ar putea să nu fi ajuns în subterană decît într-o cantitate infimă. Dacă tigrul n-o s-o suporte o să-l ucidem. Dar trebuie să încercăm.

Deschiserăm uşa dublă a celei de a treia camere şi scoaserăm afară tigrul care mîrîia şi tuşea. Tormez pătrunse primul în canalul subteran şi animalele coborîră după el. Pilar îl urmă cu îndemînare, dar Narincho părea să se afle într-o stare de semitrezie şi abia nimerea treptele cu picioarele. Olivotto mă ajută cu singurul braţ întreg să-l cobor pe Piticu ale cărui mîini erau umflate şi pe Danovici care abia mai răsufla. Am coborît şi eu, dar înainte de a porni prin canalul subteran am mai aruncat o privire afară.

Masacrul încetase aproape complet şi monştrii rămaşi în viaţă se odihneau în poziţia aceea pe care, şi profanii, şi specialiştii o numesc „rugăciunea călugăriţei". Aşa cum stăteau, cu aripile strînse ca nişte evantaie, de-o parte şi de alta a abdomenului, cu căpşorul înţepenit, cu braţele ucigaşe apropiate a rugă, păreau nişte animale diavoleşti convertite la credinţa întru Domnul. Iar în jurul lor zăceau suratele lor sfărîmate, amestecate cu cadavre de oameni, totul culminînd cu trunchiul bombat şi cenuşiu al elefantului mort.

Am închis deasupra mea capacul gros de plastic şi am pornit pe urma celorlalţi.

*

* *

Culoarul ogival părea că nu se mai sfîrşeşte. Din loc în loc, becuri atîrnate de plafon luminau pereţii de cărămidă aparentă, a căror luminozitate îmi da o senzaţie de ameţeală şi apăsare. Fugind mă gîndeam că întreaga noastră călătorie se desfăşurase sub semnul unei goane fără sfîrşit. Mai întîi alergasem de la aeroport la navă, în Porto-Rico, pentru a nu întîrzia la îmbarcare. Apoi mă chinuisem pe vas stînd în picioare sau pe lăzi pînă la începerea furtunii, cînd ne năpustiserăm cu toţii afară din cabină. Aşteptasem îngrozit scufundarea navei, şi, după ce salvarea ni se înfăţişase sub chipul dresorului, vîslisem o noapte întreagă cu braţele. Şi după aceea înotasem, ne căţărasem şi alergasem din nou, ca nişte besmetici, într-o lume misterioasă unde moartea te pîndea la fiecare pas. Singurele clipe luminoase în aceste patru zile i le datoram lui Pilar, dar şi pe ea o uitasem ascunzîndu-mă de monştri şi gîndindu-mă cum să-l găsesc pe Piticu. Şi iată că acum, după o noapte şi o dimineaţă de coşmar, tropăiam cu toţii pe sub pămînt, silindu-ne să ţinem pasul dresorului ce alerga neobosit. Înaintea mea se ridica şi cobora ţeasta pe jumătate cheală a lui Danovici şi labele lui goale plescăiau pe podeaua de beton. Auzeam gîfîiturile ascuţite ale lui Piticu, dar nu puteam să-l ajut cu nimic şi simţeam cum mă detaşez din ce în ce mai mult de propriul meu corp care executa mişcările neobosit şi în ritm. Din cînd în cînd tresăream cînd tigrul mîrîia prea tare sau cînd Tormez îngîna chemările lui guturale, gîlgîite, fără sens pentru noi.

Cred că am fugit astfel vreo oră, cu paşii din ce în ce mai grei şi cu încheieturile muiate, pînă cînd, canalul cotind, ajunserăm într-o sală largă, joasă, avînd de jur împrejur dulapuri metalice.

Tormez ne făcu semn să ne odihnim şi ne-am trîntit pe jos. Şi Piticu şi Olivotto aveau nişte figuri de cadavru şi se culcară pe spate, aproape leşinaţi. Danovici se trase într-un colţ, încruntat, neîndrăznind să-şi ridice privirea. Îşi băgase capul între palmele mari şi osoase, acoperite cu păr negru şi respira iute, hîrîind.

— De ce? mă întrebă Pilar, încet, arătîndu-mi-l

— Nu înţeleg — am spus. Nu înţeleg ce întrebi

— De ce a venit cu noi?

— Fiindcă e de la început cu noi, a plecat cu noi din Romînia. Iar banditii l-ar omorî dacă l-ar prinde.

— Aşa trebuie — spuse. Să-l omoare! Voi n-o să-l omorîţi?

— Noi?!

— Da, voi! E un laş! Ţi-am spus! Oameni ca el nu trebuie să trăiască!

— Eşti crudă, Pilar!

— Nu, sînt bună. Din cauza laşilor mor oamenii buni, totdeauna! Să nu-l aperi!

— Dar eu nu-l apăr — am spus. Acum însă nu e timp pentru asta.

— Ba da! spuse ea, clocotind. Hei, tu, fotografule, laşule! Auzi, cabron, hijo de puta! Crapă aici ' Narincho!

Băiatul tresări şi ne privi cu ochii tulburi, morţi. Văzuse prea mult pentru un copil, în ciuda experienţei lui de „apache".

— A la mierda! înjură Pilar. Ucide trădătorul!

— E gazul — am spus, tresărind. Pilar, ai înghiţit gazul care te face furios!

— Nu! strigă ea. Nu e gazul! E inima! Să crape aici! Le-a lins picioarele şi era gata să-şi omoare tovarăşul. Narincho, ucide-l!

Portoricanul îşi duse mîna la buzunar şi scoase cuţitul pe care-l făcu să se deschidă cu un clănţănit.

— Linişte! porunci Tormez. Lasă cuţitul.

— Ba nu ! spuse aţîţată Pilar Nu ! A sărutat picioarele banditilor şi şi-a lovit tovarăşul ! De frică ! Carajo !

— Pilar — se răsti dresorul — termină ! Altfel te adorm !

Pilar tăcu, muşcîndu-şi buzele, iar Narincho îşi închise cuţitul şi şi-l băgă la loc în buzunar, somnoros şi rînjind.

Cîteva clipe domni o tăcere adîncă, apoi o bufnitură înfundată zgudui camera în care ne aflam.

— Chesoanele ! exclamă Tormez, iradiind de bucurie Magia lui Karait rămîne la fel de puternică ! Repede, sus !

Deschise uşa unuia dintre dulapuri şi văzui o scară verticală de metal, asemeni celei pe care coborîsem în culoarul subteran. Tormez urcă primul şi animalele se căţărară după el. Apoi dresorul se culcă pe burtă în dreptul deschizăturii şi, împreună cu maimuţele, îi trase afară pe răniţi ca pe nişte baloturi. Eu ieşii ultimul şi acoperii gura canalului cu un chepeng îmbrăcat în parchet.

Ne aflam de astă dată într-o sală spaţioasă, cu pereţii acoperiţi de intarsii de păr african, avînd podeaua aşternută cu covoare trandafirii din blană sintetică. Două mari ventilatoare roz făceau să circule o briză răcoroasă, abia simţită, şi totul te îndemna la odihnă şi meditaţie în afara unor semnale luminoase — acum stinse — pe care scria „Pay attention"* şi „Danger of death"**. Străbăturăm camera cu paşi mari, trecurăm printr-un culoar lung şi ajunserăm afară.

În faţa noastră se deschidea micul golf, pe care-l văzusem noaptea, închis de peretele de corali. Un cargou cu prova înaltă se legăna pe valuri la douăzeci de metri de mal.

— Endymion ! Vasul meu ! exclamă Tormez. N-au îndrăznit să se atingă de el ! Le trebuiau instalaţiile !

---

* Atenţie (n a)
** Pericol de moarte (n a).

Aruncă o privire grăbită în jur şi ne făcu semn să rămînem pe loc. Una din maimuţe se apropie de el şi-i lătră ceva la ureche.

— Cioou — răspunse el ! Oaaahhh. Se întoarse spre mine şi privindu-mă pentru prima dată cu blîndeţe, cu milă aproape, şopti : E nevoie de cineva care să arunce grenada gazoasă. Trebuie distrus punctul radar al portului. E la două sute de metri de aici.

— Daţi-mi grenada ! am spus

Tormez îşi desfăcu bluza şi scoase o pară de sticlă metalizată cu gîtul lung.

— Punctul radar e la mijlocul peretelui de corali — spuse. O să ai putere să te caţeri pînă acolo ? Eu voi supraveghea ţărmul.

— Daţi-mi grenada, senior.

Mi-o întinse.

— O arunci în faţa uşii care dă spre larg, fără să te apropii prea mult. Gazul are o mare forţă de expansiune. Apoi fugi înapoi cît poţi de repede.

— Stai pe loc — hîrîi Olivotto. Dă-mi grenada. De-abia te ţii pe picioare.

Întinse mîna validă spre mine, dar l-am împins deoparte, cu violenţă, şi am pornit în goană de-a lungul unuia din digurile de granit ce mărgineau golful. Nu vedeam şi nu auzeam prea bine, dar alergam cît mă ţineau puterile. Am căzut de două ori, ridicînd grenada mult deasupra capului, apoi am ajuns la peretele de corali şi am început să mă caţăr. Era înalt de cel puţin şase metri şi nu aveai de ce să te sprijini. Mi-am băgat grenada la spate, între corp şi cămaşă, şi m-am tîrît pe zidul zgrunţuros, cu mîinile, cu genunchii şi cu obrazul. Am ajuns pe creastă, însîngerat şi ameţit, şi l-am văzut pe Olivotto silindu-se să mă urmeze, numai cu ajutorul unei mîini.

Apoi am înaintat pe burtă, stropit de spuma valurilor ce se spărgeau dedesubt. Mai mult am bănuit decît am văzut punctul radar — era un gurgui de corali, închis cu o portieră cenuşie, poroasă, ce imita cochiliile micilor infuzorii. Cred că am mai văzut ceva mişcîndu-se, apoi am scos grenada şi am aruncat-o. Un nor verzui crescu, înaintînd vertiginos spre mine şi mi-am dat drumul de-a lungul peretelui stîncos, frînînd cu coatele şi genunchii.

Căzătura mă ameţi de-a binelea şi m-am ridicat cu greutate, împleticindu-mă. Dar Olivotto era acolo şi, luîndu-mă de subsuoară, mă trase după el. Mă duse astfel, sărind printre bolovanii digului pînă pe plajă. Şi deodată răsunară trei pocnituri slabe, ca nişte bătăi din palme. Italianul se smulse de lîngă mine şi, cabrîndu-se, se prăbuşi cu faţa în jos.

— Olivotto ! am răcnit îngenunchind lîngă el.

De sus, din înaltul peretelui de coral, un om, zgîlţîindu-se ca un apucat, trase încă o rafală în direcţia noastră. Se răsuci apoi spasmodic şi se prăvăli cu capul în jos.

— Olivotto — am şoptit, înecat în plîns.

Îşi deschise ochii şi zîmbi copilăreşte, cu faţa acoperită de sudoare.

— V-am făcut-o, şuieră abia auzit. Ba viermi, ba gloanţe...

Am zîmbit cu buzele tremurînde şi l-am luat de după umeri. Narincho, care venise în fugă, îi ridică picioarele şi-l duserăm astfel pînă la una din bărcile acostate la mal. Tormez ne ajută să-l culcăm pe bancheta pupei şi începurăm să vîslim.

— Oh, hermoso... hermoso . corason de oro, hohoti Pilar. El m-a-a-as hermoso y el un mejooor ! *

— Nu plînge — spuse Tormez. Nu va muri !

Oprirăm barca la scara tribord a micului cargou şi Tormez urcă primul. Strigă de cîteva ori „Paquito“ apoi mormăi o înjurătură şi ne aruncă de sus un hamac. Îl culcarăm pe italian în plasa suspendată la capete şi împreună cu Tormez îl ridicarăm pe punte. Piticul ajunse pe bord în acelaşi fel, căci nu se putea folosi de mîini şi frisona cuprins de febră. Îi transportarăm pe răniţi în cabina echipajului şi,

* Frumosule, frumosule... inimă de aur... Cel mai frumos şi cel mai bun (n.a.).

în vreme ce Tormez pornea motoarele vasului, i-am pansat pe Narincho şi pe Piticu. Cînd nava se desprinse de ţărm, dresorul reapăru şi desfăcînd bluza italianului, îi curăţă rănile.

— E grav — murmură. Dar să sperăm că vitalitatea lui va învinge.

— Să sperăm... am repetat.

— Da ' spuse el. Să sperăm ! Şi eu sper cîteodată. E voinic şi dacă nici un organ principal n-a fost atins... O să ajungem peste cel mult o oră pe căile de mare trafic şi o să-l încredinţăm unui doctor. Las-o pe Pilar să-l vegheze şi vino cu mine ..

Ieşirăm şi Tormez mă conduse în cabina timonei.

— Am pus motoarele în funcţiune de la tabloul de comandă, fără a coborî în sala maşinilor — spuse. Asta înseamnă că nu s-au atins de vas. Sărmanul Paquito ! Am ajuns prea tîrziu !

Vorbind întoarse roata timonei, dar în aceeaşi clipă tresări şi dădu motoarele pe marş arière.

— Ce prostie groaznică era să fac ! Carajo ! înjură. Senior, ţine timona nemişcată.

Trecui în locul lui la cîrmă şi el făcu să se ridice o jaluzea albastru-pal ce acoperea de sus şi pînă jos unul din pereţi, lăsînd să apară trei ecrane asemănătoare cu cele din pădure

— Ceva s-a defectat aici — mormăi pipăindu-şi capul Dacă uit lucrurile esenţiale, înseamnă că am obosit Am consumat prea mult din energia nervoasă a subcentrilor.

Îşi pipăi cercul metalic ce-i înconjura fruntea, îi verifică legăturile şi cuplă bornele subţiri ale firelor la pupitrul ecranelor din perete.

— Endymion ! chemă apoi, încordat, cu ochii ficşi.

Ştiam că în astfel de momente nu mai aude şi nu mai vede decît pe cel căruia i se adresează.

— Endymion ! repetă rar şi melodios. Eeeiom... eeeioomm... noa... noa...

Ecranul din mijloc se lumină şi văzui un clopot, sau un turn vertical cu capetele lărgite, spart în două bucăţi.

— Trăiește — spuse Tormez Vedem prin ochii lui! Nu era la locul exploziei! Endymion, dragul meu Endymion!... Ciooo... iiou..

Imaginea se deplasă ca și cum aparatul de luat vederi ar fi făcut o mișcare de translație și mi se păru că disting mănunchiuri de cable, piloni de beton și cîteva siluete plutind în apă, într-un echilibru indiferent.

— Iată ce s-a ales din culoarul lor submarin! chicoti. Și iată-i și pe specialiștii lor în atacuri submarine! Vino, Coral! chemă fierbinte. Vino.

Își decuplă conductorii, cuplîndu-i la cel de al treilea ecran și rămase tăcut pînă cînd și acesta deveni luminiscent, înfățișînd un dreptunghi alburiu pe care se mișcau multe pete negre.

— E plaja chesonului — murmură Tormez Au venit la locul exploziei și cercetează. Eouu Coral Coral... cioouuu!

Tăcu spre a se concentra și am înțeles că a comandat pasărei să coboare fiindcă petele negre căpătară contururi precise de oameni și mașini.

— Și-au pus măștile — spuse Tormez. Vîntul a dus gazele spre coasta vestică. Foarte bine!

Se întoarse spre mine și-mi zîmbi.

— Și Endymion, și Coral trăiesc. Și „ei“ încă nu știu că sîntem pe vas.

— De ce nu plecăm? am întrebat.

— Fiindcă sîntem în interiorul plasei de protecție și nu găsesc drumul de trecere. Dar Endymion ni-l va arăta. Dacă mi se întîmplă ceva — îmi spuse — îmi iei locul la timonă și ții direcția spre est, fără să te abați nici măcar cu un grad. Și dacă vei fi lovit, Pilar să-ți ia locul. Să nu lași ca toate astea să cadă în mîinile lor!

Își recuplă centura metalică la ecranul mijlociu și tăcu. Imaginea cețoasă, monotonă, se clarifică, dar foarte puțin, amintind un raster. Tormez întoarse manșa la „Înainte, cu toată viteza!“ și cargoul porni spre larg. Din ce în ce se distingeau mai limpede ochiurile unei plase de care atîrnau mari sfere negre, şi care era ancorată pe fund de alte sfere. În partea de jos a imaginii — care se legăna cumplit — apăru un dreptunghi negru avînd latura superioară îndreptată către golul plasei. De astă dată, înainte ca Tormez să vorbească, am înţeles că delfinul, înotînd paralel cu ţărmul, vede nava îndreptîndu-se spre spaţiul de trecere al plasei.

— Încă puţin — şopti dresorul. Acum... Gata ! Am trecut şi pe sub bolta mascată în perete de corali.

Răsuci timona cu cîteva grade, îndreptînd cargoul spre est şi rămase tăcut în faţa ecranelor.

— N-au observat nimic — spuse după cîteva clipe. Dar peste un sfert de oră, cel mult, vor afla. Vom fi atunci la zece kilometri în larg şi nu ne vor mai putea ajunge, dar vor deschide focul bateriilor de coastă. Dacă nu ne distrug motorul vom atinge, curînd, marile căi navigabile.

O chemare ascuţită de pasăre răsună deasupra noastră.

— Rămîi sus, Coral — şopti dresorul. Eouu... Oiaiaiaia... Mai am nevoie de tine acolo. Ce navă extraordinară ! adăugă. De mai bine de un an zace acostată la mal şi totul funcţionează ca şi cum ar fi fost unsă cu cîteva zile în urmă.

Pe punte se auzi un pas greu şi Tormez se încruntă.

— Le-am spus să nu-şi părăsească paturile. Trimite-i înapoi !

Am deschis uşa şi, instinctiv, am întins mîna spre pistolul automat atîrnat în cuier. Un negru uriaş se îndrepta spre mine bălăbănindu-şi ameninţător pumnii.

— Cine eşti ? urlă el în engleză.

— Paquito ! exclamă Tormez. Paquito !

Negrul dădu uşa de perete şi buzele-i groase se desfăcură într-un zîmbet larg, strălucitor.

— Senior Tormez ! şopti el în spaniolă strălucind de bucurie. Senior Tormez, profesor. Bine aţi venit, senior !

Se apleca adînc în fața dresorului, care-l mîngîie în răspăr ca pe un copil.

— Au vrut să mă ucidă — spuse negrul. De trei ori au vrut să mă ucidă, pentru că nu-i lăsam să se urce pe vas! M-ar fi omorît de mult dacă n-ar fi trebuit să îngrijesc aparatele. A venit multă lume pe insulă, senior! Numai bandiți adunați din toate porturile și vorbind toate limbile pămîntului Au venit și dintr-aceia care închideau oamenii în beci și-i tăiau bucățele sau le ardeau ochii cu fierul roșu

Negrul povestea înecîndu-se din cauza surescitării și furiei, și ochii i se roteau în orbite, alburii

— Se adună aici să-și împartă prada toți bandiții! Și se ascund în laboratoarele subterane unde cresc diavoli. Și pe țărm au cuiburi cu ouă de drac, senior! Niște draci cu cioc și gheare, cu aripi, care urlă și sug sîngele, senior căpitan!

Negrul se cutremură înghițind un nod și urmă, răgușit:

— N-am mai dormit nici ziua nici noaptea! Toată vremea m-am rugat să vă întoarceți ca să fugim din iadul ăsta! Ei nu vor să se înțeleagă cu animalele, senior, nici nu le iubesc. Sînt niște diavoli care vor să ucidă și să fure!

— Te-au bătut vreodată, Paquito?

— Oho! M-au bătut mai întîi fiindcă sînt negru, după aceea fiindcă sînt portorican și la urmă pentru că nu știau unde sînteți. Dar cînd v-ați întors, senior?! Și cum ați dat drumul la vas? Pînă acum o oră erau trei șalupe și două schoonere aici, dar a venit căpitanul Lopez și le-a ordonat să plece în portul celălalt. Mie mi-a spus să rămîn pe loc și era atît de fioros, încît m-am ascuns în sala mașinilor. Apoi am auzit celelalte vase ridicînd ancora, nava a fost zguduită de o explozie și peste cîteva minute au pornit motoarele. M-am gîndit că Lopez a umblat la tabloul de comandă și de teamă că ar putea strica ecranele dumneavoastră am ieșit pe punte! Și... și v-am găsit! Oh, senior medico! Profesor! Capitan!

Să nu mă mai lăsaţi singur cu bandiţii ăştia care mînă diavolii la păscut ca pe vaci !

— Bine. N-o să mai rămîi singur — încuviinţă Tormez. Acum ia ocheanul şi cercetează ţărmul. Pregăteşte torpilele cu gaze.

Negrul deschise un sertar şi scoţînd un binoclu marinăresc ieşi afară.

— Paquito ! murmură Tormez. Credeam că oamenii nu mă pot iubi fiindcă îi înfricoşez

Îmi făcu semn să preiau din nou timona şi apropiindu-se de al doilea ecran îl chemă pe Endymion cu sunetele guturale pe care le auzisem de atîtea ori. Ascultă un răspuns ce rămînea mut pentru mine şi ridică din umeri.

— Am obosit, senior — spuse. Şi Endymion e prea departe ca să mă audă !

— Să audă ?! am repetat, uluit.

— Oh, nu cu urechea, senior ! chicoti Tormez. Animalele mă *aud* doar cînd sînt lîngă mine. De obicei le transmit comenzile prin legăturile bio. Dar energia potenţială a subcentrilor mei nervoşi a scăzut prea mult şi undele pe care le emit pătrund greu prin mediul lichid în care se scaldă Endymion. Cît despre lătrăturile, şuierăturile, chiţcăielile pe care le emit, astea fac parte din tehnica cufundării în memoriile inerte. Semnalul declanşează reflexul de coborîre — eu l-am denumit astfel — şi în mai puţin de o clipă devin eu însumi animalul cu care vreau să iau legătură. Atunci Bandar ascultă comanda unei fiinţe care e şi om şi maimuţă, Kan se supune unui om-tigru, iar Coral primeşte ordinul unui om-vultur. Acest contact direct însă nu-l pot realiza cu orice maimuţă, cu orice tigru sau cu orice vultur decît în mică măsură. Pentru a fi cu adevărat şi complet înţeles de animalele mele a trebuit să le formez lanţuri complicate de reflexe. Grosolan, asta aminteşte punerea în acord a unui emiţător şi a unui receptor radio. Dar aici am avut de-a face cu maşini vii, care se autoadaptau, şi dacă n-aş fi cunoscut toate subtilităţile semnalelor lor...

— Huaah, ciandoh şi ciouuu — am spus.

— Îngrozitor! exclamă Tormez. Astea sînt cu totul alte sunete! E aproape ca un limbaj articulat! Semnalele nu sună niciodată asemănător cu vorbirea articulată. Dacă le-am scrie, evident, deformîndu-le, dar apropiindu-ne totuşi de pronunţia lor fonetică ar fi: hu' aa' ch', tzch, tyn'dah! Dar transcrierea fonetică e prea săracă şi fără magnetofon consemnarea e imposibilă. Şi asta e doar un mic pas, un prim pas A te limita — pentru a obţine o legătură — numai la semnalele ereditare de care ascultă animalul e stupid cînd există posibilitatea de a intra în directă comunicare cu el, păstrînd totdeauna o fereastră deschisă către raţiune, adică dedublîndu-ne. Şi totdeauna raţiunea trebuie să rămînă preponderentă asupra planului instinctual adus la lumină.

— Dar maimuţa *vorbeşte*! am spus. *Vorbeşte* spaniola!

— Acesta e paralelismul fără de care nu se poate face trecerea spre maşina-creier de care ţi-am vorbit. Psihicul rudimentar continuă să trăiască în animal, dar în acelaşi timp apar elementele de gîndire superioară. La început prin imitaţie mecanică, apoi, avînd stabilite noi legături în creier, animalul ajunge să elaboreze ceea ce formează baza psihică a cuvîntului.

— Dar creierul său...

— Nu e *„creierul său"* aşa cum l-a avut dintotdeauna. Ai văzut broderia metalică de la capul elefantului şi plăcile fixate pe ţeasta maimuţelor? Şi Kan, şi Coral, şi Endymion au o reţea de conductori din bureţi electronici care activează acţiunile scoarţei... Cît despre limbajul vorbit, senior, aici au fost necesare intervenţii chirurgicale de o mare fineţe. Hei, Paquito! strigă deodată. Preia timona! Şi dumneata, senior, urmează-mă. Aş vrea să-ţi mai arăt ceva înainte de a ne despărţi.

Negrul intră în camera de comandă şi trecu la cîrmă, iar Tormez se îndreptă către balustrada navei şi se aplecă peste valuri.

— Privește și ascultă — îmi spuse — ceea ce nici un muritor nu și-ar fi putut măcar închipui cîndva.

Își lipi palmele de tîmple și șuieră printre buzele întredeschise. :

— Ciouuu... cioooouuu... toia... rcia... Acum ! șopti el, parcă strivit de oboseală. Iată !

Un pește negru, lucios, puternic, țîșni peste talazuri. Pe spinare îi juca o aripioară neagră, triunghiulară, iar capul cu bot prelung era apărat de o brățară cu țepi aurii.

— Endymion ! strigă Tormez. Ai obosit ?

— Noo ! șuieră o voce pătrunzătoare, cu reverberații de ecou.

— E cineva în urma noastră ?

— Siiii ! răsună vocea parcă îngînîndu-se pe ea însăși.

— Submarine ?

— Noooo, se... oorrr...

— No, senior — îmi traduse Tormez. Vapoare ?

— Siiii...

— Înoată după noi ?

— Siii... se... ooorrr...

— Vorbește — am murmurat, uluit, pierdut. Sau... e o glumă, senior ? E... mai mult decît... E de necrezut...

— Tot ce-am făcut aici e de necrezut — spuse Tormez. Endymion vorbește chiar, nu imită vorbirea omenească. Biologii știu că delfinii au coarde vocale asemănătoare coardelor vocale umane. Lipsea numai un centru elementar de vorbire — i l-am creat. Iată încă o aplicare a principiilor de paralelism psihic.

— Senior — m-am bîlbîit — senior...

— Se... ooorrr — mă îngînă glasul peștelui. Se .. orrr.

— Si, Endymion ! strigă Tormez. Cioou... ciouuuu... pericol... cioooo...

— Se... orrr ! șuieră delfinul asemeni vuietului mării într-o scoică. Se... oorr bo... iiitooo.

— Senior bonito — traduse Tormez. Du-te, Endymion Înoată înaintea vasului, la adîncime. Eciooou . naicou niiioiouuu ..

Delfinul dispăru sub apă şi Tormez surîse, transfigurat de orgoliu şi plăcere, pentru prima oară nestăpînindu-şi pasiunile ce-l răscoleau.

— Vorbeşte ! spuse el înfrigurat. Înţelege. Ascultă. Dumnezeu a făcut omul şi l-a gonit din rai. Tormez a făcut omul-tigru, omul-maimuţă, omul-delfin, omul-vultur, şi ar fi putut crea şi raiul, dar a fost alungat ! Ciberneticienii au construit un creier electronic de zece metri cubi — creierul creat de Tormez are două sute de centimetri cubi ! Şi înmulţeşte, teletransmite, gîndeşte ! Şi ei au vrut să mă silească să le educ monştri !

Marea clocoti sub o plesnitură puternică înspre pupă.

— Nu ! strigă Tormez din nou. Nu veţi pune mîna pe mine

O coloană de apă ţîşni cu violenţă la o sută de metri de babord.

— Torpilele, Paquito ! ordonă Tormez repezindu-se în cabina de comandă.

Negrul se îndreptă către un tub tronconic aflat la provă şi pe care nu-l observasem pînă atunci. Îi deşurubă capacul scoţînd la iveală un cadran rotund pe care oscila un ac indicator. Reglă acul cu ajutorul unor butoane şi rămase nemişcat, aşteptînd.

O a doua coloană de apă se ridică în spatele nostru, ca un gheizer născut din apa mării, şi corpul navei fu zguduit de o explozie puternică.

— Puţin, puţin — spuse ameninţător negrul. Acum, o să simţiţi... Aho ! Aho !

Îmi întinse binoclul şi prin el am văzut o perdea verzuie, joasă, înconjurînd ca un abur nişte vase ce se legănau puternic.

— Încă, încă ! mîrîi negrul acţionînd butoanele micului cadran de metal. Bătaie, microbi, diavol... Carajo, bandidos !

O a treia explozie bubui în dreapta noastră şi nava se înclină spre babord. Învolburarea produsă de elice la pupă se linişti.

— Oooh ! Carajo ! înjură negrul. Au distrus elicea.

— Ce e asta ? strigă Tormez reapărînd pe punte. Iiioouahh... Să nu-l fi atins pe Endymion !

— Endymion ! se auzi subţire, ascuţit, vocea de femeie.

— Trăieşte ! Bravo ! Bravo ! strigă dresorul. Ce s-a întîmplat ?

Peştele dispăru sub apă şi reveni aproape imediat.

— Noo — şuieră el. Elice. Stă Nu stă.

— S-a blocat şi şi-a revenit — spuse Tormez. Paquito, viteza maximă !

Negrul dispăru din nou şi Tormez, ridicîndu-şi clapetele centurii metalice craniene, murmură :

— Cioi, ptciou... cioouuuu...

Un ţipăt ascuţit, scurt, îi răspunse şi o pasăre coborî spre noi în rotocoale strînse.

— Iată-l şi pe Coral, senior ! Dînsul însă nu înţelege ordinele complicate, dar vede uimitor de bine şi de departe. Cîndva ne va învăţa, poate, să zburăm !

Vulturul se lăsă pe ciocul provei cercetîndu-ma cu un ochi roşiatic, neîncrezător.

— E timpul, senior, să-ţi trezeşti prietenii — spuse Tormez. Ne apropiem de marile căi navigabile şi în curînd vă voi transborda.

Am deschis încet uşa ce da spre cabina echipajului şi am intrat. Înăuntru domnea un întuneric răcoros şi nu se auzeau decît răsuflările uşoare ale celor ce dormeau. Am dat la o parte perdeaua grea ce acoperea fereastra şi un strigăt scurt mi-a scăpat fără să vreau.

Narincho era în picioare, lîngă patul lui Danovici, cu ochii sticloşi, agitîndu-şi cuţitul.

— Hu-hu-hu, senior ! şuieră el. Întîi pe el, apoi pe tine ! Cine mai vrea ? Apropie-te şi-ţi spintec burta ! Mirliton, mirlitet, mirliton ribon, ribet.. Vino, haide !... Adu şi diavolul cu aripi şi cu gheare... Vino, senior !

— Linişteşte-te, Narincho ! am şoptit. Închide cutitul !

— Vino aici ! strigă el din nou şi făcu un pas spre mine

— Lasă cuţitul ! am spus cît am putut de calm, apărîndu-mă cu unul din scaune.

— În burtă o să ţi-l las ! rînji portoricanul. Şi ţie şi laşului care doarme aici.

Schiţă încă un pas către mine şi, văzînd că mă feresc, izbucni în rîs .

— Ţi-e frică ?! Cabron ! Hu-hu ! Sînt diavolul cu aripi ! Hu !

Se aruncă înainte vrînd să mă lovească prin surprindere, dar se mişca nesigur şi se împiedică, răsturnîndu-se peste masă. I-am prins din zbor braţul şi i l-am răsucit fără milă Dădu drumul cuţitului gemînd şi izbucni în plîns :

— E mort, mort — hohoti. Senior Olivotto ! Acolo !

Îmi arătă patul italianului cu mîna stîngă, căci dreapta îi spînzura moale de-a lungul corpului.

— Toţi sînt morţi — suspină. Şi Narincho ! O-ho-ho-ho !

Uşa se deschise şi Tormez apăru, neauzit. Aruncă o privire grăbită în jur, se îndreptă către portorican şi-i puse mîna pe creştet.

— Toţi sînt morţi — spuse sumbru Narincho. Le-am luat sîngele pentru senior Olivotto.

— Eşti obosit, Narincho — şopti Tormez. Pleoapele îţi sînt grele Eşti obosit... Şi o să dormi... E bine să dormi .. Aici e linişte, e răcoare .. Eu o să te veghez . Dormi !

Îl prinse în braţe pe băiatul ce adormise stînd în picioare şi-l culcă pe patul rămas liber.

— Şi ceilalţi n-au auzit nimic ! exclamă. Putea să-i ucidă pe toţi în somn !

Se repezi la patul italianului, cu o surescitare pe care n-o mai arătase pînă atunci, îi puse mîna pe frunte şi-i luă pulsul.

— Va trăi ! şopti uşurat. E puternic şi ierburile au făcut restul.

Își scoase bandeleta metalică și i-o îmbrăcă în jurul frunții, păstrîndu-și doar firele aurii petrecute pe după urechi. Figura sa bronzată, aspră, ascuțită, deveni stacojie, buzele i se întredeschiseră și porni să răsufle din greu. Rămase așa un minut, acoperindu-se de broboane de sudoare.

— Trezește-te, senior ! murmură apoi. În curînd vei fi la Mexico.

Italianul deschise ochii și căscă somnoros.

— Mi-e tare foame — se văită. Și mă doare rinichiul.

— O să te mai doară cîtva timp — spuse Tormez. Dar peste trei luni o să poți să alergi și să înoți. Eh, seniorita y seniores !

Pliar și Piticu tresăriră și se ridicară în capul oaselor.

— E timpul — spuse cu blîndețe Tormez. Peste jumătate de oră abordăm un vas cu destinația Veracruz. Să ieșim pe punte.

Ne făcu loc să trecem înaintea lui, ducîndu-l pe Olivotto aproape pe brațe, apoi se scuză și dispăru urmat de Paquito. Reveni aproape numaidecît purtînd pe brațe cîteva cutii plate, roșii și verzi.

— Iată cîteva daruri — spuse zîmbind straniu. N-am mai dăruit nimic, nimănui, de ani de zile. Sînt aici înregistrări ale zgomotelor junglei din care au fost extrase principalele semnale care lucrează asupra sistemului nervos al tigrului. Fiecărei benzi sonore îi corespunde o alta cu traducerea optică a biocurenților. Ele vor putea fi folosite de cercetătorii de specialitate. Iar aici sînt cuprinse electrontehnicile introspecției, a primilor pași către memoriile inerte. Vă rog, seniores, să primiți aceste mici daruri ca amintire.

— Vaporul ! îl întrerupse Paquito. Cinci mile spre nord. Ne așteaptă.

— Credeam că ești diavolul — îi răspunse Pilar. Și ești Dumnezeu !

— Un Dumnezeu foarte mic — se apără dresorul. Asta e pentru dumneata, seniorita.

Deschise una din cutiile aduse şi scoase dintr-un înveliş pufos două perle enorme, ovale, cu luciu stins.

— Senior! strigă emoţionată Pilar, dîndu-se înapoi.

— Eşti foarte frumoasă, seniorita — declară Tormez înclinîndu-se. Cred că eşti cea mai frumoasă femeie din Marea Caraibilor! Îmi cer iertare că perlele n-au montură. Dar aşa mi le-a adus Endymion. El vi le dăruieşte.

Pilar luă mărgăritarele, încercă să spună ceva şi negăsind vorbele potrivite mă îmbrăţişă cu patimă.

— Uite! şopti. Uite ce-am căpătat! Nici regina nu are asemenea perle!

— Dînsul va dormi acum — spuse dresorul arătîndu-l pe Olivotto. I-am transmis ultima rămăşiţă a energiei subcentrilor mei nervoşi, ordonîndu-i să se vindece. Procesul se va desfăşura în timpul somnului. Să nu fiţi îngrijoraţi — se va trezi singur peste patru zile.

Se întoarse apoi spre Piticu, oferindu-i celelalte cutii.

— Îi veţi trata rana cu prafurile şi cu ierburile acestea. Animalele cunosc plante de o mare putere de vindecare pe care oamenii le-au uitat. Bandar e un mare vraci.

— Vă mulţumesc, senior! spuse reverenţios Piticu. Dacă vreodată aţi consimţi să vă luaţi un asistent, v-aş urma. Sînt psihiatru.

— Ştiu! spuse Tormez. Dar voi lucra singur, rămînînd ascuns mulţi ani de-acum încolo.

— O să mă rog pentru dumneavoastră — şopti Pilar. Sînteţi un om bun.

Tormez chicoti.

— Nu sînt nici bun, nici rău. Dar urăsc violenţa stupidă şi prostia.

Se încruntă şi fără să privească spre Danovici care se întorsese cu spatele, refugiindu-se la pupă, adăugă.

— Şi laşitatea. Există momente cînd sîntem siliţi să arătăm cine sîntem, într-adevăr. Unii cad la încercarea asta. Unii în schimb se ridică atît de sus, încît merită să te închini în fața lor. Iertați-mi retorismul sud-american, dar îngăduiți-mi să mă închin în fața dumneavoastră, seniores rumanos.

Își apleca, grav, fruntea enormă și bronzată, în vreme ce Piticu și cu mine priveam stingheriți scîndurile punții.

— Cînd veți ajunge în primul port explicați autorităților unde e Aragua și ce se petrece acolo. Daca aparatele mele vor fi salvate voi reveni, poate, să le iau. Altfel...

— Senior — chemă agitat negrul privind prin lunetă. Se vede o navă.

— Semnalizează! ordonă Tormez. Și pregătește-mi scaunul pentru dormit. Acum mà voi culca și eu. Mă voi cufunda într-una din memoriile străvechi, în cea mai pașnică și odihnitoare dintre ele. Și, între timp, energia subcentrilor mei nervoși se va reface. Voi fi din nou în stare să aplic magia lui Karait.

Tăcu îngîndurat privind nava ce ne aștepta în depărtare cu motoarele oprite și vreme de o jumătate de oră nimeni nu îndrăzni să tulbure liniștea ce se așternuse pe bord.

Cînd ajunserăm lîngă nava scundă, elegantă, tribordul acesteia era înțesat de pasagerii ce ne priveau prin binocluri, ne fotografiau, ne filmau.

— Ohé! Salud! strigă cineva din mulțime. Ce se întîmplă aici?! Se fac trageri?

— Sondaje de adîncime — răspunse Tormez.

Cargoul se apropie de babordul navei. Marea era liniștită, netedă, și puturăm acosta la scara punții a doua.

— Urcați, senior căpitan? îl întrebă comandantul navei pe Tormez. Luați un gin cu noi?

— Mă iertați, senior comandant — spuse dresorul — dar urmăresc un marlin uriaș.

Comandantul, mic, gros și vorbăreț, se năpusti asupra lui cu întrebări, în vreme ce doi matetoți coborîră și luară targa pe care dormea Olivotto.

Pilar îl sărută pe Tormez şi el o mîngîie pe păr. Apoi Piticu îi strînse mîna îndelung, emoţionat, cu ochii strălucitori, şi cel din urmă îmi luai eu rămas bun.

— Senior, senior — m-am bîlbîit — poate odată... vreodată...

Atîta am reuşit să-i spun, privindu-l drept în ochi. Eram sigur că nu-l voi mai vedea. Urcai apoi scara, susţinîndu-l pe Piticu, urmat de Danovici. Sus furăm primiţi de un vacarm de urlete şi fluierături entuziaste. Abia în mijlocul oamenilor eleganţi, parfumaţi, proaspăt bărbieriţi, mi-am dat seama cum arătăm — de cinci zile neraşi, desculţi şi brăzdaţi de răni. Pilar însă, în ciuda bluzei şi a fustei zdrenţuite, stîrnea exclamaţiile admirative ale călătorilor şi bărbaţii se îngrămădiră în jurul ei, copleşind-o sub un potop de complimente spanioleşti.

Între timp, „Endymion" aruncă o chemare scurtă de sirenă şi porni în marşarier. Dînd la o parte pe cei ce ne înconjurau, ne-am repezit la balustrada navei ridicînd mîinile deasupra capului. Paquito ne răspunse fluturînd o enormă eşarfă roşie prin fereastra timonei, iar Tormez ne zîmbi înclinînd capul Un corp negru ţîşni din valuri, în dreptul micului cargou, arătînd privitorilor uimiţi o coroană aurie şi o aripioară dorsală triunghiulară. Apoi nava Endymion şi Endymion-peştele porniră în viteză maximă către nord-vest, alături, ca şi cum s-ar fi luat la întrecere, şi se topiră în marea strălucitoare...

ULTIMA RAZĂ

Samovarul bîzîia încet, ca un motan, aşa cum îl auzisem în copilărie. Sfîrîia, tuşea, îşi sălta şapca de alamă şi şapca clănţănea lăsînd să-i scape un şuvoi de aburi. Deasupra samovarului plafonul se pătase uşor — tocmai cît trebuia ca nimeni să nu poată observa pata în afară de mine, care o priveam cu ochii pe jumătate deschişi, aproape adormit. Ştiam că bîzîitul apei ce fierbe o să mă adoarmă şi aşteptam înduioşat clipa cînd pata avea să se alungească, să se coloreze şi să ia diferite chipuri. Îmi aminteam ca prin vis că ieri căpătase picioare — patru picioare mai întîi, apoi un gît puternic pe care juca un cap-sfîrlează. Capul îşi scosese două urechi ascuţite amintind un cap de cal, iar pe cal sta ţanţoş unchiul meu Anton, cu figura lui bonomă şi vicleană de ştrengar îmbătrînit. Îmi păruse bine că-l văd, pentru că de ani de zile nu-i mai ştiam de urmă, dar el se plictisi să galopeze numai în profil, alunecînd pe suprafaţa plafonului, şi se îngustă ajungînd ca un creion tocit. Iar creionul părea destul de vesel, în ciuda zdreliturilor ce-i brăzdau coada, şi-mi zîmbi înduioşat. Îşi scoase apoi vîrful şi-l desenă pe celălalt unchi — acel care pierise înecat şi care acum scuipa de zor apa înghiţită în clipa morţii. Scuipă astfel jeturi spumoase de lichid pînă ce reuşi să împroaşte cizmele celui de-al treilea unchi care se supără, pe bună dreptate, şi-i trase cîteva perechi de palme. Gestul ăsta mă făcu să izbucnesc în rîs şi gîlgîiturile pe care le scosei sparseră imaginea, lăsînd cioburile ei să se topească încetişor. Aş fi vrut să le adun, dar voinţa mă părăsi lenevoasă şi adormită, cu un vaier stins, şi se duse să picotească sub forma unui balon cenuşiu, alungit, în spatele dulapului. Era un loc foarte bine ales căci acolo nimeni n-o putea atinge, nici măcar eu, şi astfel eram liber să mă las în voia curgerii generale pentru care obiectele se pregăteau. Le simţeam cum îşi pierd clipă de clipă contururile precise, care se ondulau, se curbau, se ştergeau, lăsînd conţinutul să alunece în afara lor, în cele mai nebănuite forme. Astfel patul curse într-o umbrelă care-şi lărgi mînerul într-un superb cap de leu. Fiara rînji — dar prea tare căci se înghiţi pe ea însăşi, coama rămînînd prizoniera botului ce se întoarse cu cerul gurii în afară. Fenomenul — cu toate că foarte limpede — mi se păru absurd şi gîndul acesta amărui, strident, fu cît p-aci să înece totul într-o lumină lăptoasă. M-am oprit însă la vreme căci acum trebuia să apară fata...

...Şi ea veni, ca şi alaltăieri, ca şi ieri, trecînd colţul făcut de strada Democraţiei cu strada Eminescu. Se opri în dreptul gardului cu zăbrele de lemn verde, îşi îndreptă rochia (vai, ce demodată era !) şi traversă strada intrînd în casa veche cu arcade şi ciubuce pe ale cărei schele mă jucasem în copilărie.

Era stranie apariţia fetei, dar ceea ce mi se părea din cale-afară de bizar era că o dată cu apariţia ei, imaginile nu se mai jucau trecînd una într-alta, ci deveneau clare. Numai cerul rămînea prea jos — un cer gălbui, tăcut — şi firele de iarbă crescute între bolovani fremătau ca o pădurice. Am bănuit că le văd atît de bine şi atît de aproape pentru că nu-mi puteam lua ochii de la picioarele fetei. Erau bronzate, pline, nu ca nişte pîinişoare, dar ca nişte fuse şi simţeai nevoia să-ţi lipeşti obrazul şi buzele de carnea lor arămie, caldă, cu toate că rochia prea lungă le acoperea sever şi bătrînicios.

Apoi, după scurt timp, fata ieşi surîzînd din casa cu arcade, îşi îndreptă părul şi porni fugind spre şcoală. Ştiam că se îndreaptă spre şcoală — şi chiar așa era pentru că fugind își schimbă rochia cu un șorț de școlăriță, un șorț negru petrecut peste o bluză pepit, și continuă să alerge ducînd subsuoară un ghiozdan rebegit. Se întoarse însă deodată, îndreptîndu-se către mine, și chipul ei pînă atunci smead, sprîncenat, rotund, se alungi ușor, devenind bălai și ingenuu. Era, de astă dată, chipul unei madone, dar o madonă îmbujorată, cu sprîncene negre, cu fruntea bombată, care surîdea făcînd gropițe și roșindu-se. Nu, nu putea să fie vis pentru că îmi aminteam că bărbații visează foarte rar în culori, iar obrajii fetei se împurpurau Și în afară de culori era însăși chipul atît de cunoscut amintindu-mi-l pe al fetei aceleia, venită tocmai din Macedonia, al Anei Calio. Dar iată că îmi întoarse din nou spatele și se duse grăbită să ia de braț un băiat înalt și slab, cu părul zburlit, care-i zîmbea arătîndu-și dinții mari și strîmbi. Grea și amară, tristețea mă învălui și pornii să respir greu ! Oh, lume blestemată în care toate îmi erau potrivnice ! Îl afurisii pe derbedeul de lungan care luase fata cu el și pornii — de astă dată chiar eu — cu pașii rari, preumblîndu-mă pe strada Republicii. Trecui de colțul unde mă întîlneam cu Babu și cu Mitică Rabinovici și nu mă oprii pentru că știam că băieții nu mai erau cei de odinioară — și că, îngrășîndu-se, nu mai treceau Dunărea înot. Mai încolo, e drept, aș fi putut să-l întîlnesc pe Babu — și nu mai eram sigur dacă îmbătrînise sau rămăsese același, pentru că cineva îmi șoptea cu îndărătnicie că-l văzuse jucînd șah și volei și-l auzise debitînd teribilisme fără să se poată stăpîni. De aceea l-am așteptat puțin, iar Babu veni surîzînd enigmatic — cu figura aceea pe care noi i-o porecliserăm „de ou" — și-mi recită o poezie a lui Eluard, o poezie cunoscută și care-mi plăcea.

— Și copiii ? l-am întrebat Ce mai face Monț ?

Monț era băiatul său — cel mai mic dintre copii — și-mi plăcea grozav mutricica lui de omuleț cîrlionțat.

— Bine, bine — răspunse Babu şi răspunsul lui m-a întristat căci asta însemna că are într-adevăr copii şi că sîntem amîndoi mari, poate chiar bătrîni. Înainte însă de-al mai putea privi dispăru şi mă găsii din nou singur, cuprins de un dor adînc după vechiul sediu al U.T.C.-ului, acolo unde ţinusem prima şedinţă şi scrisesem titlul primei gazete de perete din oraş.

Sediul rămăsese la fel ca şi atunci şi se auzeau bocănituri de cizme. Am intrat neobservat şi am deschis uşa unei camere unde se certau doi băieţi — doi puşti — şi din nou am simţit că îmi par amîndoi puşti fiindcă au trecut ani de zile de atunci. Dar am alungat gîndul acesta — era alb şi strident şi-l vedeam în afara mea, ca un con ascuţit de hîrtie rece, vibrantă. Mi-am sprijinit arma de podea şi am luat poziţie de repaus în faţa camerei de muniţii. Aici fusese un depozit al nemţilor şi în primele zile îl păziserăm noi, utecişti, căci uşa rămăsese deschisă şi se zăreau grenadele defensive, ca nişte mere verzi, stricate, aşezate în rafturi.

„Lupta noastră de partizani", fredonă cineva şi cîntecul mă învălui fierbinte. Îl cîntai multă vreme, pînă cînd am început să fug în fruntea unei mase mari de oameni, alături de Babu şi de Rabinovici, strigînd lozinci.

Deasupra noastră, în balconul primăriei, apăru Gheran pe care chiar în momentele acelea îl alesesem prefect al judeţului, în locul manistului fugit. Gheran întinse braţul şi porni să vorbească, bîlbîindu-se de emoţie, iar eu mă simţeam în al nouălea cer, pentru că era comunist şi noi îl aleseserăm prefect, noi cei ieşiţi în stradă, umăr la umăr, amestecîndu-ne, muncitori, studenţi şi femei din port şi din cartierul Brăilei, iar de pe strada laterală, din dreapta, ofiţerii, în faţa unei mici trupe, priveau posomorîţi adunarea noastră, dar n-aveau ce să mai facă pentru că eram prea mulţi şi hotărîţi. Ridicînd privirile, am văzut figura lui Gheran — aerul său de intelectual paşoptist, blajin şi entuziast totodată — şi din nou mi-am dat seama că îmi amintesc prea clar toate astea şi că nu se putea ca imaginile să se fi născut dintr-o simplă pată de pe plafon.

Gîndul că visez ţîşni din nou şi sfîşie penumbra cu vîrful său alb şi rece de cornet de hîrtie. Ondulîndu-şi marginile, ca o cortină, întunericul se retrase descoperind plafonul şi acesta apăru străin, duşmănos, deasupra mea...

*

*   *

...Eram întins în pat cu ceafa lipită de somieră, încălzit de somn, cu braţul drept aproape amorţit, şi priveam fără putere pereţii alburii. Cu un suspin mut mi-am amintit că mă aflam pe insula aceea mică din faţa Galaţiului — insula aceea împădurită, sălbatică, pe care făceam plajă în urmă cu treizeci de ani. Îmi părea rău că visul se terminase pentru că aş fi putut să colind la nesfîrşit străzile pe care bătusem mingea şi pe care mă plimbasem cu fetele de la „Kogălniceanu" şi de la Liceul Comunităţii Evreieşti şi aş fi dorit să mă văd din nou pe mine însumi, băiat de şaptesprezece ani, strigînd din fundul plămînilor : „Cumpăraţi «Dezrobirea», ziarul Partidului Comunist". Şi ceea ce mi se părea cu totul bizar era că imaginile din vis nu se estompau, nu se ştergeau ca de obicei, ci rămîneau limpezi şi vii. Dacă hainele mele n-ar fi fost aşezate cu grijă pe un scaun din apropierea patului şi dacă valiza de plastic nu s-ar fi odihnit pe garderobul scund, aş fi sărit din pat grăbindu-mă să mă întîlnesc cu băieţii la Vadul Raşcu. Dar obiectele din jur mă sileau, prin prezenţa lor neîndoielnică, să-mi domolesc dorinţele şi să încerc a mă trezi de-a binelea.

Ceasul arăta ora zece fix — era foarte tîrziu — şi am încercat să sar jos din pat. Dar picioarele nu mă ascultară — se topeau de lene şi n-am făcut altceva decît să-mi pun braţul peste ochi, hotărît să nu mai rămîn în pat decît pentru a număra pînă la zece. Murmurai chiar: unu... doi... trei, şi o voce subţire, argintie, continuă firesc: patru.. cinci.. şase... În faţa patului se oprise fata pe care o fugărisem, frumoasa Ana Calio, fîstîcită, temîndu-se că m-ar putea deranja.

— Nu, nu dormeam — am spus. Stai jos, te rog!

Îi arătai scaunul de pe care hainele mele dispăruseră şi ea se apropie de el, dar cineva o opri — un băiat voinic, păros, negru, cu picioare groase şi cu o figură botoasă şi obraznică.

— Las-o în pace! i-am strigat.

Dînsul mă privi cu răceală şi făcu un pas spre mine. Am văzut că are genunchii apropiaţi şi şoldurile pline — ceea ce nu-mi plăcuse niciodată la băieţi — şi pe buzele roşii i se aşternu un surîs rău în care se amesteca şiretenia şi dispreţul. Surîdea şi astfel îmi amintii de el — era Gică, băiatul unui negustor bogat. Avînd un „Kodak" adus din străinătate, promitea fotografii tuturor fetelor în schimbul unei plimbări, noaptea, în Grădina publică. Îi recunoşteam umerii puţintel căzuţi, picioarele în „x", obrazul smead, brun, care parcă striga după palme, şi am sărit deodată peste tăblia patului, oprindu-mă în faţa lui.

— Las-o în pace! i-am spus din nou, foarte încet, şi în jurul nostru totul se lumină puternic.

Băieţii se ridicară din bănci — căci eram în clasă — şi se apropiară de noi, lacomi să vadă ce-o să se întîmple Gică se dădu înapoi („va să zică tu eşti, Gică", i-am spus în gînd) şi ridică mîna. O mai ridicase odată la fel, în urmă cu trei ani, şi-mi trăsese un pumn în nas, în mijlocul clasei. Eram prea slab atunci, neîndemînatic şi prost îmbrăcat, ca să îndrăznesc să-i răspund, dar lucrasem trei ani la inele şi la bară fixă numai în vederea întîlnirii de azi. Şi el, cu toată mutra obraznică, feroce aproape, şi cu toate că era cel mai bogat din clasă şi aproape cel mai voinic, îşi dădu seama în clipa aceea că o să-l bat fără milă şi ridică mîna, nu ca să lovească, dar ca să se apere. Dar o ridică la fel ca atunci, puţin lateral şi spectaculos, spre a putea fi admirat de toți, și eu am dat-o deoparte cu grijă pe Ana Calio și l-am izbit în beregată cu latul palmei, așa cum se obișnuiește cînd vrei să-ți arunci adversarul înapoi. Lovitura aceasta îl sperie pe Gică mai mult decît un pumn — căci dovedea stăpînire de sine și răceală — și din cauza spaimei se aruncă cu capul în burta mea, vrînd să mă izbească sub centură. M-am tras atunci înapoi și l-am pocnit de jos în sus, și dinafară spre înăuntru, cu un croșeu de dreapta. Știam de la sala de box a lui nea Boanță cum se trag croșeurile cu tot corpul, răsucindu-te pe picioare și alternînd fără răgaz dreapta și stînga. Și întocmai ca la sală, am lovit numărînd fiecare pumn cu voce tare și la al nouălea a căzut pe spate, ținîndu-și fața în palme și cineva a strigat: „Gică la pămînt!"

Gică era, într-adevăr, trîntit pe podea, în fața primului rînd de bănci, însă pregătindu-se să se repeadă din nou la mine.

Sări deodată în picioare, agitîndu-și brațele, dar făcuse asta numai pentru a nu părea laș, căci nu mai îndrăznea să lovească. L-am apucat atunci cu stînga de rever, i-am tras o palmă cu dreapta, răsturnîndu-l peste catedră. O palmă, după o serie de croșeuri — suprem dispreț! El rămase prăbușit pe o coastă, amețit, învins, și cineva strigă din nou, cu glasul tremurat de plăcere: „Gică la pămînt!" O clipă, o singură clipă, în momentul acela de triumf, mi-a părut rău că l-am lovit prea tare.

Dar n-am avut vreme să mă gîndesc deoarece trebuia s-o întîlnesc pe Ana și eram prăfuit, boțit, cu haina ruptă. Am fugit lăsîndu-i pe toți într-un nor de praf luminos, am urcat Vadul Rașcu, ajungînd în centru și de acolo am sărit în strada Mihai Bravu. Știam că inima îmi bate atît de puternic de emoția întîlnirii, dar îmi spuneam că de vină e fuga. Zadarnic încercam să-mi potrivesc haina — era scurtă — și mîinile îmi curgeau afară din mîneci, ca doi oameni în pielea goală Pantalonul burlănit avea o gaură mare pe șold și haina n-ajungea s-o acopere. Iar din capul străzii, cu breton și bluză pepit, venea

Ana, mai frumoasă decît data trecută și decît totdeauna, și nu-mi venea să cred că pe mine mă caută Trebuia să găsesc niște cuvinte rare, vrăjitorești, o incantație care să-i acopere ochii cu un văl, pentru că eram prea slab și urît și haina căpătată de la unchi-meu Anton, călărețul, era prea scurtă. Fără să-i spun bună ziua am întrebat-o :

— Dumitale îți plac poveștile medievale ?

— Pe toate le întrebi la fel — spuse dînsa. Dar mie nu-mi povestești nimic niciodată.

Era adevărat și neadevărat ceea ce spunea, și tocmai asta mă făcu să pierd șirul vorbelor și o dată cu ele vraja ce plutise în aer se risipi, și teii bătrîni se aplecară, despărțindu-ne, iar cerul rămase alb-gălbui.

— Nu e chiar așa — am șoptit ascultîndu-mi vorbele.

...Eram din nou în pat, cu ceafa lipită de somieră, și în dreapta mea ceasul arăta ora zece fix, exact ca înainte. Am întins mîna spre el și l-am apropiat de ureche. Mergea și l-am așezat la loc, apoi, făcînd un efort, m-am smuls din așternutul călduț. Piciorul rănit mă durea ca de obicei și abia-l puteam îndoi.

Tropăiam prin cameră îngrozit de cît de mult dormisem, simțind ca o împunsătură în inimă eșecul suferit în fața Anei. „Dar asta s-a întîmplat în urmă cu treizeci de ani ! mi-am spus. De ce oare mă mai chinuie și azi gîndurile ?" Mi-am băgat capul sub duș, m-am îmbrăcat și-am ieșit din cabană, căutînd din ochi barca. O lăsasem la adăpostul sălciilor și mă aștepta acolo, legănîndu-se Fusese proaspăt vopsită cu negru și roșu și arăta mai subțire decît era. Mi-am suflecat pantalonii și, împingînd barca de la mal, am sărit în ea. Apa era cafenie, uleioasă și clipocea ușor. Pe țărmul dimpotrivă sclipeau roșii ferestrele blocurilor cărora le îmbrăcaseră de curînd copertinele pentru aterizarea elicopterelor Pe vremuri fuseseră denumite „blocuri-punct" deoarece erau înalte și subțiri și de sus păreau niște puncte pătrate. Dar acum, cu borurile de beton colorat, păreau niște ciuperci enorme de oriunde le-ai fi privit. Malul, rîpos și galben cu ani în urmă, fusese taluzat, acoperit pe alocuri cu beton și deasupra lui unduia marea magistrală spre Brăila. Zeci de vaporașe, mai ales iahturile cluburilor, alunecau lin în josul apei și totul era atît de înveselitor și pașnic, încît am oftat. Era portul *meu* — atît de zdrențuit în pitorescul lui de odinioară — și care acum, împodobit cu arbori de accacia, cu palmieri aclimatizați, cu uriașe magnolii, părea că se răsfață sub un soare mai blînd decît cel al tinereții mele. Și cu toate astea, îl recunoșteam — mai veghea bătrîna turlă a bisericii hatmanului Mazeppa, mai atîrna, ici, colo, printr-un capriciu al arhitecților, cîte un fuior de buruieni, iar străzile se povîrneau către apă asemeni tuturor străzilor din porturi. Mă înduioșa și mă făcea să zîmbesc malul Galaților, așa cum te înduioșează și te fac să zîmbești cei dragi pe care-i surprinzi făcînd un gest obișnuit și foarte omenesc, fără să știe că sînt priviți. Era al meu portul, căci îl bătusem de zeci de ori și-i văzusem crescînd, după cel de-al doilea război mondial și devenind un mare centru industrial și o mare gară fluvială în care fîlfîiau drapelele cele mai felurite.

Vîslind, continuam să privesc cheiul atît de cunoscut, cu capul întors peste umăr, cînd — la început ca niște pete, apoi conturîndu-se distinct — i-am zărit pe Mitică și pe Babu stînd pe vechiul ponton și mîncînd semințe. Erau ei, chiar ei! Și ridicîndu-mă în picioare, le-am făcut semn. Mi-au răspuns, într-un fel bine cunoscut care însemna: Ai rămas la urmă.

Nu înțelegeam prea bine la urma cui rămăsesem, dar Babu repetă gestul și atunci mi-am dat seama că eram cel din urmă la traversatul Dunării. Ceilalți înotau prea departe ca să-i pot vedea și nu puteam să pricep cum de am ajuns în barcă dacă era vorba de o cursă de craul. Dezbrăcîndu-mă cu gesturi febrile, am sărit în apă și am pornit să înot, respirînd o dată la patru mișcări și blestemîndu-mi piciorul pe jumătate anchilozat. În stînga mea, barca se lăsa dusă de curent şi din nou — pentru a cîta oară? — am înţeles că visez cu ochii deschişi fiindcă Babu dispăruse demult şi Mitică nu mai înota de douăzeci de ani. Eram deci nebun, nebun de-a binelea şi halucinam fără să mă mai pot opri!...

Înotînd cu toată forţa, am ajuns barca din urmă şi m-am căţărat în ea tremurînd de surescitare. Cu toate că abia mai respiram a trebuit să trag la rame din răsputeri ca să nu depăşesc pontonul şi am reuşit să acostez la marginea lui din aval. Am rămas culcat aproape un sfert de oră pe bancheta provei ca să-mi revin de pe urma efortului, apoi m-am îmbrăcat şi am urcat pe chei.

Eram frînt de oboseală şi mă temeam că halucinaţiile au să revină. Îmi era frică să privesc în jur pentru că îmi aminteam fiecare piatră a cheiului şi de pretutindeni mă pîndea trecutul. Cu capul în piept am pornit să urc strada care înainte se numea Vadul Raşcu şi abia sus, ajuns în Piaţa Nouă, am îndrăznit să deschid ochii de-a binelea. Oameni necunoscuţi treceau pe lîngă mine sporovăind, rîzînd tare, şi prezenţa lor îmi dădu senzaţia de siguranţă pe care o căutam. Înviorat, m-am întors privind cheiul prăfos rămas în urmă, Dunărea strălucind în soare şi lanurile verzi de peste apă. Ştiam că după ele şi după pepenăriile vegheate de paznici urcaţi în foişoare de scîndură începe balta, al cărei miraj nu mă părăsise decît o dată cu plecarea din oraş. Am şovăit o clipă în faţa acestei amintiri — era prea plină de farmec pentru a nu mă cufunda în trecut, lăsînd să se repeadă asupra mea droaia de puşti cu care pescuisem odinioară, ciupind adesea din vîrşele pescarilor. Îi simţeam — desculţi, zburliţi, tuciurii — dar nu voiam să mi-i mai amintesc pentru a nu mi se înfăţişa aievea şi a mă sili să revin la lumea lor.

Scuturîndu-mă ca de un vis rău, am pornit mai departe şi deodată am simţit un val de căldură străbătîndu-mi piciorul anchilozat. Muşchiul înţepenit se relaxă, ca şi cum ar fi scăpat dintr-o chingă, și genunchiul se îndoi, liber. Mi-am aruncat piciorul înainte, l-am răsucit, temîndu-mă că a fost doar o părere, dar anchiloza dispăruse, nelăsîndu-mi decît o ușoară jenă. Am traversat spre a mă privi într-o vitrină și am văzut venind spre mine imaginea unui bărbat între două vîrste, cu pas elastic. Era va să zică adevărat, nu mai halucinam! Oare baia rece și înotul putuseră vindeca în cîteva minute ceea ce tratamentele nu reușiseră să facă în ani de zile ? !

Îndreptîndu-mă spre centrul orașului, am părăsit bulevardul pentru a trece printr-o veche străduță bolovănoasă — păstrată neatinsă, în spatele blocurilor, ca mărturie a vechiului cartier. Dar în clipa în care am pătruns printre casele ei vechi și părăsite am simțit cum trecutul irupe din nou și că nu-l mai pot alunga. Era un sentiment de teamă și de plăcere adîncă, voluptoasă aproape. Și înainte de a o vedea, am înțeles că Ana Calio revenise și, instinctiv, mi-am tras în jos mînecile prea scurte ale hainei. Dar stofa alunecă și mîinile îmi scăpară stinghere în afara mînecilor ca doi oameni în pielea goală. Era de prisos să-mi mai potrivesc haina veche și urîtă și să-mi îndrept pantalonii burlăniți. Trebuia să încep să vorbesc, să spun ceva copleșitor pentru ca magia cuvintelor să ne farmece pe amîndoi deopotrivă, înălțîndu-ne deasupra acestei lumi. Greșisem odată — data trecută — cînd o întîlnisem sub teii de pe Mihai Bravu și acum, pe loc, trebuia să găsesc altceva, altceva, altceva... „Știu o poveste cu un băiat ce a uitat drumul spre casa iubitei lui"... „Trăia odată, odată..." „Ana, draga mea Ana Calio..." Dar vorbele se risipeau stinghere, stîngace, și continuam să merg spre dînsa îndurerat și plin de dragoste, cerîndu-i ajutorul. Dar m-am oprit deodată, cutremurat, căci fata blondă, cu breton și cu sprîncene negre, nu era Ana Calio!

...Asudat, cu buzele arse, am trecut pe lîngă fetișcana care fluiera plictisită, scormonind în praf cu vîrful pantofului, și am ieșit din strada îngustă și cenuşie, între marile blocuri ale centrului. M-am ciupit, apoi am pipăit betonul clădirilor, dar senzaţiile încercate nu însemnau nimic pentru că amintirile fuseseră la fel de vii. Era ceva absurd şi monstruos, căci lumea din jur începea să-mi pară ireală în ciuda zgomotelor şi a mişcării.

Un şirag de automobile ţîşni prin faţa mea şi o clipă am avut ideea de a mă aşeza în faţa lor pentru a le încerca materialitatea. Teama însă mă opri şi am pornit mai departe, nesigur pe picioare, întrezărind conturul unui ins uriaş, ţeapăn profilat pe cer între blocuri. M-am zgîit la el, înfiorat, pînă cînd am înţeles că e statuia lui Costache Negri — aceea care domina pe vremuri centrul şi care fusese aruncată în aer în urmă cu patruzeci de ani de către fasciştii în retragere. Imaginea statuii stărui cîteva clipe, apoi se topi, aşa cum se topeşte o bucăţică de zahăr muiată în apă. Rămase doar ca umbra unui fuior de fum aşternută pe faţada roză a unui bloc. Dar fu de ajuns ca privirea mea să întîlnească grilajul parcului din centru pentru ca statuia să reapară. În ciuda ameţelei care mă cuprinsese, am înţeles că *imaginea grilajului atrage după sine imaginea statuii* şi, într-adevăr, vedenia pieri în clipa cînd mi-am aţintit privirea spre terasa hotelului. Acoperită de umbrele multicolore, încărcată de plante agăţătoare, vechea terasă — avea cel puţin trei decenii — părea mai luminoasă ca oricînd. Odinioară, aci se sfîrşea strada Domnească, după ce-şi purtase trotuarele de asfalt pe sub teii bătrîni prin dreptul cofetăriei Suré unde ofiţerii sunau din pinteni şi pe sub vitrinele multelor prăvălii, mărunţele şi gălăgioase. Am aşteptat cîteva momente pentru ca vechiul centru să reînvie, dar blocurile noi vegheau, masive, înconjurate de perdele de arbuşti, cu jeturi de apă înscriindu-se pe sub arcade mozaicate. Era centrul meu, acesta, pentru că, elev de şcoală primară, îl bătusem cu sandalele sparte, tremurînd de plăcerea de a intra la cinematograful Trianon. Era centrul meu pentru că aici lucrasem la strîngerea molozului împrăştiat de explozii. Groapa aceea enormă, căscată de bombă, fiarele răsucite de incendiu pieriseră pe veci sub talpa grea de beton a acestor blocuri placate cu plastic şi acoperite de copertine semitransparente. O plăcere adîncă mă furnică pînă în vîrful degetelor, o plăcere amestecată cu teamă, ca atunci cînd, dîndu-mă în scrînciob, ajungeam să văd cerul sub picioarele mele.

De teamă ca halucinaţiile să nu revină, am intrat în parc în căutarea unui colţişor tăcut, unde să-mi pot aduna gîndurile. Dar aleea umbroasă ce înconjura statuia lui Eminescu şi stîncile artificiale ce o mărgineau, cît şi chioşcul de lemn pietrificat, nu mai existau de mult. Şi cu toate astea parcă se conturau nedefinit, în penumbră. . M-am retras atunci în spatele unor sălcii bătrîne, prăfuite, şi mi-am tras o palmă, cît am putut de tare. Lovitura îmi zgudui capul, falca mi se înfierbîntă şi începu să mă usture, iar un băieţel care se juca în nisip se apropie de mine privindu-mă cu curiozitate.

— Nenea bate ? întrebă

I-am zîmbit şi în clipa aceea, peste frunzele copacilor şi printre ele, apăru chioşcul demult dărîmat. Imaginile se suprapuneau ca pe o fotografie de două ori expusă, amestecîndu-se şi conturîndu-se totodată separat. Copiii care alergau pe aleea cu nisip se strecurau pe sub picioarele celor care se căţărau pe vechile stînci artificiale şi amîndouă grupurile se estompau avînd o tentă cenuşie, aburită. De astă dată vedenia nu mă mai umplu de teamă şi am înaintat spre ea, hotărît să-mi dau seama ce se petrece. Întinsei mîna după unul din copiii de pe alee şi acesta sări deoparte, apoi încercai să apuc pe unul din băieţii ce urcau treptele spre chioşc. Puştiul se întoarse, mă cercetă cu o privire uimită şi-mi făcu loc să trec. Am urcat treptele ce nu mai existau şi am ajuns pe platforma fanfarei de acum patruzeci de ani. Pe balustradele construite din crengi artificiale cu coajă de piatră, grupuri, grupuri şedeau citind elevii liceului din

'45, iar *pe sub* dînşii, *prin* masivul de beton şi ciment, se fugăreau vesele trei fetiţe cu cercuri!

Ca să parcurg distanţa de treizeci de ani în timp, trebuia să trec şi eu prin stîncă ajungînd pe aleile de acum, ale anului '80. Mi-am înfipt atunci piciorul drept în platforma chioşcului şi el pătrunse prin piatră ca printr-un abur îngroşat. Singura porţiune solidă continua să rămînă cea de sub talpa mea şi avînd acest reazim am adus şi piciorul stîng alături de cel drept. Continuai să cobor prin masivul de beton transparent, în care erau ancoraţi pilonii chioşcului, şi ajunsei pe sol Un bătrîn pensionar înainta spre mine sprijinit în baston şi l-am lăsat să se apropie pînă la jumătate de pas, după care am întins mîna încercînd să i-o trec prin burtă. Făcusem gestul foarte lent, altfel poate l-aş fi răsturnat. Aşa însă îl lovii uşor, ca din întîmplare, şi bătrînul, tresărind, mă salută şi, ocolindu-mă, trecu mai departe. M-am repezit atunci înapoi în chioşc şi am luat în braţe pe una dintre fetele îmbrăcate în uniforma liceului de pe vremuri. Ea ţipă şi se zbătu să-mi scape, în vreme ce colegele ei continuau să citească fără să ne observe

— O să te spun Anei! mă ameninţă fata şi vorbele ei produseră asupra mea efectul unei descărcări electrice. Braţele mi se desfăcură cu o mişcare violentă, corpul mi se contorsionă şi o luai la fugă pe vechea stradă paralelă cu bulevardul Republicii.

De cum dădui colţul străzii bolovănoase mă cuprinse o bucurie neţărmurită. Casele mici, coşcovite, curtea plină cu bălării a Templului Coral, uliţele povîrnite spre gară îmi păreau scăldate într-o lumină intensă, de început de zi. Recunoşteam sentimentul — era acelaşi care mă învăluia în copilărie cînd, de dimineaţă, mă pregăteam să plec spre Dunăre sau spre Brateş cu băieţii. Era senzaţia pe care o încerci aşteptînd să ţi se întîmple ceva neobişnuit şi plin de farmec, iar pomii înfipţi în trotuar, vrăbiile, pata de soare prăfuită îţi par prietenoase, gata să zburde cu tine. Şi mie îmi venea să zburd, să cînt, tocmai cum făceam şi atunci, ştiind că peste puţin corpul o să se înfioare de apa rece şi cafenie a Dunării.

...Îmi domolisem fuga şi abia mai mergeam, beat de plăcere, atingînd pereţii cu dosul mîinii — pentru că îmi venea să ating şi să îmbrăţişez totul, căci totul era însufleţit În stînga mea, ca o părere, se înălţau marile blocuri moderne, iar în dreapta, printre case, mi se păru că zăresc Brateşul. Şi deodată şi blocurile moderne şi vechile clădiri crescură, deveniră enorme şi un cocoş uriaş se repezi la mine, ameninţîndu-mă cu ciocul prin ostreţele unui gard. După el, bătîndu-şi coada de coaste, veni şi un dulău mare cît un elefant şi hămăi arătîndu-mi colţii.

— Ma-ma — am îngînat cu o voce stinsă. Ta-ta.

Îmi dădeam seama că nici cocoşul, nici cîinele nu pot ajunge cît nişte pahidermi, dar îmi era teamă de ei şi nu îndrăzneam să trec mai departe!

Dar în clipa aceea apăru tata, zîmbind, şi frica îmi trecu. Tata avea mustaţa neagră, era înalt şi subţire, drept, şi pe sub haină îi spînzura lanţul ceasului

— Băieţelule — murmură el. S-a speriat băieţelul?

Mă luă în braţe şi mă sărută năvalnic, înţepîndu-mă cu vîrful mustăţilor. Şi ca atunci cînd mă alinta, înainte de a adormi, îmi cîntă la ureche încet:

— O baiaderă, tararam... tararam, o baiaderă...

...Apoi, dintr-o trăsătură, totul se şterse. Ecranul amintirilor se sfîşie şuierînd şi mă înecă o dorinţă fierbinte de a galopa, de a săpa pămîntul, de a frămînta ceva cu mîinile. Pe celălalt trotuar zăceau aruncate cîteva dale de piatră şi, dintr-un salt, m-am repezit spre a le aşeza în ordine. Dar, în aceeaşi clipă, mă încercă o oboseală adîncă şi lumina din jur scăzu, se împurpură.

...Era pe înserate şi stăteam rezemat de un gard metalic, mirosind a rugină şi a praf. Ce căutam, oare, aici, cînd aveam treabă în port? La picioarele mele erau aruncate cîteva oale mari, grele, şi fui cît pe aci să mă împiedic de ele. Traversai, căci trotuarul de peste drum era mai bine întreţinut, şi în aceeaşi clipă o revăzui pe Ana. Înainte ca imaginea să prindă consistenţă am sărit înapoi şi am avut senzaţia că trec printr-un perete fumuriu. Tremuram, pradă unei nelinişti de neînţeles, şi, din nou, de astă dată cu paşi înceţi, am revenit către trotuarul întreg. Înainte de a pune piciorul pe el, casele din faţa mea îşi pierdură contururile precise, se clătinară şi crescură. Repetai jocul de cîteva ori, surescitat, şi, de fiecare dată cînd ajungeam în acelaşi loc, nu cu trupul, dar cu fruntea, schimbarea se producea instantaneu.

Am încercat să străbat zona în care se petrecea fenomenul, aplecîndu-mă pînă la pămînt sau înaintînd de-a lungul ei. Dar o perdea invizibilă se întindea dintr-un capăt într-altul al străzii. Îmi veni atunci o altă idee. Mersei pînă la colţ şi, luîndu-mi viteză, sării prin perdeaua pe care nu o vedeam şi care adăpostea în spatele ei lumea amintirilor. O frîntură de secundă zeci de imagini se sparseră în faţa mea, caleidoscopic, dar, ajuns la cinci metri de frontul nevăzut, mă găsii înconjurat de oameni, de maşini, de cărucioarele cu îngheţată.

Am rămas cîtva timp nemişcat pentru a vedea ce se întîmplă. Dar în acest loc circulaţia era foarte puţin intensă şi abia după vreo zece minute apăru o femeie ducînd de mînă un copil. Se apropiară de linia periculoasă, o atinseră şi femeia se clătină subit. Aşteptam s-o văd ducîndu-şi mîna la cap sau începînd să vorbească în neştire. Dar ea trecu mai departe şi doar de cîteva ori îşi pierdu stabilitatea, ca un beţiv. Cei care urmară — nişte băieţi, un marinar voinic, o fetiţă — părură că nu simt nimic. Numai un moşneag porni să se întoarcă şi să salute pe cineva inexistent.

Fenomenul era deci real, nu mi se năzărise nimic — în afara stărilor prin care trecusem, dar care şi ele se datorau fenomenului real. Silindu-mă să observ totul cu luciditate, am revenit şi mi-am muiat faţa (chiar aşa mi s-a părut, că mi-o moi, ca într-o apă) în peretele invizibil.

...De astă dată îmi apăru chipul unui om... Ţinea ochii închişi, gemînd, şi l-am recunoscut pe Mitică Rabinovici. Deasupra lui era aplecat un ins mărunţel, cu faţa puţin boţită, de maimuţică înţeleaptă.

— Să trăiesc... să trăiesc... să trăiesc... bolborosea dînsul. Să trăiesc...

Avea ochii cenuşii, nespus de vii, şi chipul său strălucea de-o mare blîndeţe, de o răbdare adîncă.

„Ajunge, mi-am spus. Am verificat de ajuns fenomenul ăsta halucinant. Să revin la realitate."

Făcui doi paşi înapoi, cu un mare efort de voinţă, şi... mă găsii din nou în afara peretelui — sau a spaţiului — ce despărţea lumea reală de cealaltă, a amintirilor. Dar ultima imagine mă tulburase. Oare nu i se întîmplase nimic lui Mitică? Nu-l mai văzusem de ani de zile pe băiatul ăsta atît de bun, de naiv, şi atît de puţin descurcăreţ! Nu cumva presimţirea mea s-ar fi putut adeveri? Am băgat iar capul — de astă dată chiar l-am băgat ca printr-o fereastră — căutînd să străbat hotarul celor două lumi.

— Să trăiesc, să trăiesc, să trăiesc — repetă omul. Avea un accent ciudat şi ciudată îi era şi figura cu pometii puţin ieşiţi, amintind un lama tibetan. Să trăiesc — spuse el din nou şi ridică deasupra frunţii sale boltite o cutie de metal sau de plastic metalizat.

— Respiră — murmură cineva.

Mitică era culcat pe o pernă albă, strălucitoare. Nu se vedea decît pînă la mijlocul pieptului şi nici din celălalt nu se deosebea mai mult, ca şi cum ar fi fost dezgropaţi din beznă cu ajutorul unui fascicol luminos, precis conturat.

— Să trăiesc, să trăiesc, să trăiesc — continua să spună omul acela, cu ochii oblici, cu pleoapele zbîrcite, zîmbind uşor. Şi Mitică respiră deodată adînc.

Una din fațetele cutiei de metal deveni fosforescentă și omul își deschise mari ochii cenușii.

— Acum ! spuse el. Acum !

O bucurie nespusă — aceeași care mă cuprinsese în urmă cu o oră (sau cu o zi ?!) — mă înecă, îmi umplu aproape ochii de lacrimi.

— Trăiește ! exclamă omulețul atît de exaltat, de pătimaș, încît exaltarea lui mă cuprinse și pe mine și mă înfiorai. Trăiește ! porunci el din nou. Tot, tot, tot ! Viață ! Să trăiesc, să trăiesc, să trăiesc...

Cuvintele i se pierdură într-un susur dulce, într-o melopee, iar cutia pe care o mișca încet strălucea sub un anumit unghi, ca o piatră prețioasă. Mitică își încreți fruntea și deschise cu greutate pleoapele.

— Unde ești, Andrei ? întrebă. Unde e Nicoleta ?

Nicoleta apăru în dreptul lui, palidă, cu buzele subțiate, iar eu am răspuns, aproape fără să vreau :

— Aici... Aici sînt, Mitică.

— Vino ! îmi spuse omulețul întorcînd privirea spre mine ! Vino !

— Unde ? am vrut să întreb, dar m-am gîndit că mă las cuprins din nou de imaginile halucinante, pradă cărora eram de atîtea ore și mă trăsei înapoi...

...Mă aflam în mijlocul străzii, mergînd repede. Muzeul de arheologie rămăsese pe dreapta, în urma mea, și am trecut pe bulevardul Republicii și apoi pe Mihai Bravu. Teii bătrîni foșneau și prin curți își legănau capetele panselele și regina nopții.

Mă grăbeam să ajung la Mitică înainte de a se întuneca. Știam că, sclav al tabieturilor, la ora opt își va începe partida de șah, la nouă se va așeza în pat, cu o carte, iar la zece va stinge lumina.

Într-adevăr, în curte nu mai era nimeni și fața de masă în carouri maronii zăcea aruncată, ghemotoc, pe masa negeluită de sub castan.

Am fluierat „chemarea" (cele cinci note din Fra Diavolo), ca în tinerețe, și n-a răspuns nimeni. Am sunat îndelung și nici de astă dată nimeni nu mi-a răspuns. O presimțire tulbure mă făcu să mă îndrept către Grădina publică. Poate că Mitică, simțindu-se rău, ieșise să ia aer, așa cum obișnuia pe vremuri și tatăl său, ascunzîndu-se în spatele tufelor de iasomie, departe de aleile prea mult bătute.

Amurgul înroșea frontoanele vechilor clădiri și înserarea începuse să coboare. Am grăbit pasul, dar întunericul și cuprinsese dalele de piatră pe care pășeam. Strada se cufunda într-o ceață cenușie, prin care, asemeni unor vietăți alburii, aproape luminoase, pluteau mîinile mele. Însuflețită de o viață proprie, dreapta mi se ridică și împinse o ușă grea. Am trecut pragul pe care nu-l vedeam și am pătruns într-o încăpere întunecată. În dreptul ferestrei se contura silueta unui bărbat care-și sprijinea bărbia în pumn.

— A venit Andrei ! exclamă o voce de femeie. L-a condus pînă aici !

Era lîngă mine, dar nu o vedeam. Nu vedeam pe nimeni, în afara omului aceluia care împietrise în cadrul ferestrei.

— Andrei, Andrei ! șopti vocea, îngrozită. Ce ai ? Sînt aici, lîngă tine.

— Știu — am șoptit.

— Sînt Nicoleta !

— Știu.

— E raza — se auzi o voce plină, blîndă. A venit pe drumul razei. Acum euforia îl înăbușă. Ar vrea să plîngă de bucurie, să ne sărute, să cînte. Să nu-l smulgem încă de acolo.

Îmi puse mîna pe umăr, mă sili să mă aplec. Într-o pată slabă de lumină apăru un obraz palid, scofîlcit, cu nasul mare. Era Mitică ! Respira spasmodic, rezemîndu-și ceafa de un tub opalin, zguduit de descărcări electrice mute.

— Încă puțin — spuse vocea necunoscută. Să intensificăm.

Deasupra lui Mitică apăru o cutie cu fațete drepte strălucitoare, asemeni unei pietre prețioase.

— Acum — șuieră vocea.

. Ploua. Îmi era teamă ca hîrtia udă să nu se rupă.

— Dă-l aici ! spuse Mitică. Mai repede !

Luă manifestul şi-l lipi pe burlan. Era primul în noaptea aceea şi ne-am strîns mîinile ca treaba să meargă bine. Mai aveam încă douăzeci şi nouă de lipit pînă dimineaţă.

— Ei, cum te simţi ? întrebă Mitică.

— Grozav. Aş face asta în toate nopţile...

— Vino !... Vino ! repetă vocea.

Mă luă de mînă şi mă duse spre un pat aflat în spatele unei draperii. Pereţii vopsiţi cu ulei alb se roteau, moi, în jurul meu.

— Culcă-te ! şopti. Culcă-te şi închide ochii ! Ameţeala va dispare numaidecît.

*

* *

Ameţeala dispăruse, într-adevăr, şi aveam senzaţia unei înviorări leneşe după un somn bun. Nu-mi aminteam prea bine cum ajunsesem acolo, dar mi se părea foarte firesc că stau răsturnat într-un fotoliu, fumînd, avîndu-i în faţă pe amîndoi. Omuleţul, cu cearcăne şi labe de gîscă în colţul ochilor, şi Nicoleta, palidă, silindu-se să-mi zîmbească :

— N-o să înţelegi prea multe dacă aş începe cu cele petrecute alaltăieri — spuse ea. Cu toate că în ziare s-a scris adesea despre asta. Totul a început demult, cînd Mitică şi cu mine am început să lucrăm cu dînsul, cu doctorul Baibiş.

— Chiar mai de demult — o întrerupse omuleţul. Nu e un joc de cuvinte, dar totul a început înainte de a fi început să lucrăm toţi trei. Pentru că începutul s-a produs o dată cu accidentul şi experienţa, dar noi bănuiam astea dinainte.

— E adevărat — spuse Nicoleta. Lucram împreună cu doctorul Baibiş şi cu Mitică, studiind energetica sentimentelor. Ceilalţi, mult avansaţi, descifrau legile gîndirii polivalente, sistemele de interconectare, actele volitive. Dar noi studiam sursa cea mai legată de instincte, cea mai aproape de baza vieții. Atunci, acolo, am descoperit legea ultimei raze. În preajma morții iminente creierul reface filmul întregii vieți și-l oferă omului. E o retrăire de o concentrare nemaiîntîlnită, o pledoarie pentru viață, pătimașă, zguduitoare. În clipa aceea creierul îi strigă omului : Ăsta ești tu ! Iată ce-ai iubit ! Iată ce-ai urît !

— Poetic vorbind, așa ar fi — spuse omulețul. Dar în fond e o descărcare formidabilă de energie. Pentru că toate marile iubiri, urile adînci — și ura nu e oare reversul unei iubiri ? — sînt asemeni unor trăsnete lente, care ard și transformă psihicul nostru. Le uităm, vremelnic, dar ele rămîn să clocotească, stins, în adîncurile creierului și dacă le-am putea asculta le-am auzi zumzăind, asemeni cablurilor de mare tensiune, mereu. În clipa morții, prezentul se fisurează și trecutul irupe prin interstițiile apărute, într-o ordine supusă unor legi pe care nu le bănuiam. Dar esențial e că acest torent e un torent vital, capabil să tonifice organismul care se prăbușește. El biciuiește măduva oaselor smulgîndu-i mai multe globule roșii, reface țesuturile devastate, împiedică sclerozarea. E o ardere, dar e arderea pasării Phoenix. Atunci, în clipele acelea, putem măsura dragostea pe cadrane. Putem spune : a iubit de o sută de grade, a iubit de zece mii de grade. Aparatele ne-au arătat că și cei meschini, cei lași, lichelele au iubit. Au iubit cîteva ore, numai în copilărie, sau foarte tîrziu, dar undeva a rămas, sub un pumn de cenușă, încă viu, jeraticul. Și, în clipele acelea, într-o pulbere de scîntei, vechea iubire îi strigă omului : trăiește ! Asta e ultima rază — descărcarea rezervelor de energie psihică în preajma morții. Fenomenul e cunoscut de mult, sub latura sa senzațională. Dar pentru prima oară, acum cincisprezece ani, am reușit să-l înregistrăm, să-l modelăm, *să-l reproducem !*

Omulețul se ridică privindu-mă enigmatic, asemeni unui Buda îmbrăcat în haine moderne.

— Și reproducîndu-l, l-am amplificat, l-am îndreptat cu o clipă mai devreme asupra organismului, înainte ca acesta să ajungă la limită. Astfel i-am dat o eficacitate de zeci de ori mai mare. L-am aplicat, pentru prima oară, acum cincisprezece ani, unui tînăr intrat în agonie datorită unei boli de inimă. L-am salvat. A urmat un al doilea, căzut în comă după o hemoragie abdominală. Apoi un om cu șira spinării ruptă, un alcoolic, un înecat. Și am văzut țesuturile refăcîndu-se, sîngele primenindu-se. A spune : iubirea mă face să renasc, nu e o metaforă, dar noi am demonstrat primii lucrul ăsta. Din păcate, totdeauna, avînd drept unică alternativă moartea. Îți dai prea bine seama că ne-am gîndit din capul locului să utilizăm metoda noastră ca panaceu universal. Dar ea nu era aplicabilă înainte de apariția unui anume prag, nu înainte ca organismul să strige „ajutor". În cazul bolilor negrave, raza nu făcea altceva decît să tulbure funcțiile organismului, să le deregleze.

— Mitică își închipuia că e vorba de un reflex cîștigat de-a lungul întregii evoluții a omului rațional — spuse Nicoleta. A refăcut experiența de cîteva ori asupra lui însuși și de fiecare dată a suferit șocuri groaznice. Voia să determine momentul, pragul la care raza trebuia să intre în acțiune.

— Adevărul e că, de teamă că-l vom opri — continuă Baibiș — a lucrat singur și asta i-ar fi putut fi fatal. Mai ales după ce am reușit să transmitem raza la distanță. La început nu aveam decît emițătorul și sursa.

Aplecîndu-se deasupra mesei îmi întinse cutia strălucitoare pe care o mai văzusem de cîteva ori. Era un dodecaedru cafeniu de metal, rotunjit la colțuri. Un cablu lega una din fațete de un aparat masiv, asemănător unui calculator obișnuit.

— Apoi a apărut perna.

Întinse mîna arătîndu-mi un cilindru, asemănător unui tub pentru descărcări în gaze rarefiate, așezat pe o bucată de catifea.

— Perna amplifică și concentrează energia razei, așa cum ar face un sistem de oglinzi concave cu o rază de soare. Dar asta s-a întîmplat mai tîrziu. La început ne chinuiam să „acordăm" aparatul. Trebuia acordat de fiecare dată în funcție de vîrsta individului, de trecutul lui, de personalitatea lui. Rezervele energetice ale sentimentelor trecute erau slabe, secătuite, dacă prezentul era palid și lipsit de vitalitate. Trebuia să găsim un fir, pe care noi l-am numit „firul rațiunii de a fi", de-a lungul căruia să înaintăm pentru ca aparatul să poată spune, în felul său, „asta e unda". E un individ alfa, beta treisprezece, teta două sute doi. Statistica nu ne era de ajuns pentru a stabili toate astea. Am folosit stohastica și cantități enorme de parametri pentru a contura individul, esența lui. Și am descoperit că aproape nu există — în afara cazurilor de psihopați autentici — oameni care să nu aibă — pentru ei înșiși măcar — o rațiune de a fi, căreia să-i subordoneze toate acțiunile lor. Și aici, de-a lungul traseului odată găsit, căutam perioada determinantă din viața individului. La cei mai mulți dintre oameni — ceea ce e ușor de bănuit — perioada aceasta coincide cu sfîrșitul copilăriei și cu adolescența, la unii cu maturitatea, la nici unii cu bătrînețea. Avînd cheia — adică îmbinarea lungimii de undă cu perioada determinantă a vieții — trebuia să ne apropiem de pragul periculos. Vaccinîndu-și pacienții, cu ani în urmă, medicii le inoculau boala pentru ca organismul să creeze anticorpi. Dar noi puteam oare inocula moartea ?! Nu. Dar eram siliți să imităm apropierea ei pentru ca organismul, cabrîndu-se, gata de ultima încleștare, să-l putem supune acțiunii razei.

În epoca aceea ne-am îmbolnăvit. Așa cum roentgenologii căpătau arsuri, noi eram euforizați. Raza purta cu ea un val tonifiant. Și era de ajuns ca unele caracteristici ale noastre să fie asemeni celor ale pacientului pentru a ne pomeni scăldaţi într-un val de veselie nebună. Rîdeam, ne rostogoleam pe jos, ridicam haltere, urlam, fără ca să survină alte urmări. Asta ne-a făcut să încercăm raza, atenuată, în cazul bolilor mai uşoare. Ştiam că la maximă concentrare duce la dereglări. Dar acum putem s-o domolim, să transformăm torentul într-o ploicică de vară.

— Nu, încă nu putem — îl întrerupse Nicoleta. E o nebunie ! E o nebunie pe care n-am putut s-o împiedic. Şi tu şi el v-aţi băgat asta în cap înainte de a cîntări lucrurile, înainte de a crea condiţii de experimentare !

— Uneori nu există timp pentru crearea condiţiilor — spuse omuleţul. Avea ochii cafenii, cu irisul strălucitor, plini de o veselie amară. De data asta n-a fost timp.

— Dar nu trebuia... nu trebuia — spuse cu încăpăţînare Nicoleta. Au adus un om în comă — nu-l cunoştea nimeni ! Baibiş şi cu Mitică au început să lucreze. Şi nu mergea ! Omul avea organismul slăbit, reacţiile întîrziate, şi nu-i puteau stabili unda ! Se întîmplă, cîteodată se întîmplă ! Încă nu sîntem dumnezei. Un caz la o sută nu merge... E natura, e întîmplarea, e destinul !

— Destinul lui eram noi — spuse încet Baibiş. Ştiam că atunci cînd unda e greu de reperat, trebuie detectată prin rezonanţă. Am încercat cu toate înregistrările noastre. Şi omul continua să moară.

— Şi atunci Mitică a spus că-şi aminteşte de el — gemu Nicoleta. Horcăise cîteva cuvinte şi Mitică a strigat că e un prieten al lui din copilărie...

— Babu — am strigat. E Babu Ursu...

— Da, Babu — şopti înfiorată Nicoleta. Dispăruse de acum treizeci de ani şi nu mai ştia de el... Şi atunci. . atunci ne-a împins afară, înainte de a înţelege ce vrea să facă şi a dat drumul razei asupra lui. L-am auzit urlînd şi zvîrcolindu-se şi am spart uşa. Dar era prea tîrziu...

— Am intrat tocmai la timp — spuse Baibiş. Şocul nu fusese prea puternic. Mitică ştia care e limita la care şocul nu devine mortal. Dar rezonanţa se realizase. Omul mort cu un minut în urmă reînviase. Îşi revenea. Mitică, însă, şi-a revenit foarte greu, foarte încet. Procesul s-a cristalizat abia azidimineaţă, cînd m-am trezit în faţa unui nou proces de rezonanţă — de astă dată învingînd distanţele, fără ca al doilea termen al acestei dualităţi să-mi fie cunoscut. Te descoperisem după perturbaţiile razei — aşa cum astronomii descoperă stelele. Era trecutul vostru comun, nu-i aşa ? Era U.T.C.-ul, şcoala, prima dragoste, poate ?

— Da — am spus.

— Asta i-a accelerat vindecarea nespus de mult. E un fenomen pe care trebuie să-l studiem imediat şi care deschide perspective uluitoare : oamenii sînt, unul pentru altul, rezerve de viaţă. Mitică a demonstrat asta.

— A fost îngrozitor — şopti Nicoleta.

— A fost sublim — spuse Baibiş

— Totdeauna îmi face aşa — spuse studentul cu glas plîngăcios. E infernal ! Execută programul ca un căţel, cînd sîntem numai noi doi, şi cum vine un control o face pe prostul.

— Nu-l jigni — îl opri profesorul. E în faza labilă şi înregistrează uşor jignirile. Nu cumva caută să te compromită ?

— Cred că asta vrea. E o maşină blestemată, pornită pe farse. Şi dacă vă amintiţi bine, cei de pe Ciuruntra au pierit dintr-o glumă proastă. La început robotul i-a servit pilotului cîteva boabe de fasole în compotul de vişine şi a rîs cîteva zile pentru că acesta n-a observat. Au urmat apoi ironiile şi în cele din urmă robotul s-a dereglat şi a deschis uşile navei în plin zbor. Şi maşina asta vrea, pare-se, s-o ia pe aceeaşi cale. Priviţi-o ! Uitaţi-vă ce aer are !

— Aerare — repetă robotul. A aera, aerare, conjugarea întîi.

— Calambururi — gemu studentul înfiorat. Face calambururi ! E un robot detestabil, domnule profesor, e... e la nivelul unei reviste de umor de acum două secole... Nu mi-o luaţi în nume de rău, dar eu l-aş demonta. Mi-am pierdut un an cu el, o să mai pierd încă unul, dar o să-l pun la punct.

— Punct la punct — chicoti robotul.

— E nemaipomenit ! se înverşună studentul. E un amestec de prost gust şi de obrăznicie. Dacă n-ar face glumele astea deplorabile ar putea să pară diabolic.

Profesorul privi cu atenţie masa pe care erau montate psiholegăturile maşinii. Totul semăna cu un creier enorm cu şase lobi şi nu avea nimic diabolic.

— Pare totuşi destul de paşnic — spuse profesorul Însă poate că ai greşit dumneata. Desigur că l-ai luat peste picior şi acum se răzbună.

— Am fost deosebit de circumspect cu el — se apără studentul. E doar lucrarea mea de diplomă.

— Cum ai intitulat-o pînă la urmă?

— Schema glumelor satirice în sistemele neliniare.

— Hm. E cam vast. La început îţi aleseseşi un singur capitol: gluma fără poantă.

— Da Dar ceea ce studiez acum deschide largi perspective analizei umorului mecanic.

— Mă îndoiesc — spuse sever profesorul. Între satiră şi umor e o diferenţă substanţială.

Studentul ridică din umeri enervat. Se găsea acum între doi inamici.

— Să lăsăm asta însă — spuse profesorul încercînd să pară înţelegător. Poate o să reuşeşti să-mi demonstrezi contrariul. Dar pînă una alta aş vrea să-l văd funcţionînd normal. Întreabă-l din nou, cu răbdare

Studentul restabili legăturile fonice ale creierului electronic şi-i ordonă:

— Numără: Unu...

— Unu — spuse maşina.

— Doi — urmă studentul.

— Iod — chicoti maşina.

— Dacă urmezi tot aşa nu te mai iert!

— Trei — bîzîi creierul.

— E imposibil! mormăi studentul abia stăpînindu-se Dacă ar greşi tot timpul, aş înţelege, dar alternează sensul bun cu cel invers, într-adins pentru ca să mă scoată din sărite.

— Continuă, continuă — spuse profesorul îngîndurat Cred că nu e chiar aşa. Lasă-l să numere liber.

— Vrei să numeri liber? întrebă studentul.

Creierul îşi aprinse luminiţa roşie, semn că aproba propunerea fără rezerve.

— Bine, dă-i drumul atunci.

— Noiet — spuse creierul. Sorpi... Şămet...

Studentul sări în picioare şi decuplă aparatul.

— Îşi bate joc de noi! urlă. Dar o să-l învăţ minte!

— Nu te supăra — îl întrerupse profesorul Dumneata ce citeşti în timpul zilei?

— Cursurile.

— Şi seara?

— Seara sînt prea obosit ca să mai citesc. Răsfoiesc uneori vechi reviste ilustrate.

— Asta crezi că îl distrează?

— Dacă îl distrează?! studentul roşi. Nu ştiu. Nu m-am gîndit niciodată. În indicaţii, la capitolul „Distracţiile psiho-mecanismelor în montaj" e trecută numai muzica.

— Eh, procesul e mult mai complicat — spuse profesorul. Infinit mai complicat. Fiecare psiho-mecanism ridică probleme noi, cînd ajunge să treacă de la o idee la alta. Dumneata citeşti revistele cu glas tare?

— Uneori.

— Hm... Asta e o problemă ce merită analizată mai îndeaproape. Acum spune-mi încă un lucru: S-a întîmplat vreodată să ai complexe de nesiguranţă în faţa lui?

— Complexe? studentul roşi din nou. Nu cred.. Cel mult îndoieli...

— Foarte rău! se supără profesorul. Dar o să vorbim despre asta mai tîrziu. Pune-l acum să numere din nou. În scris, ca să putem examina totul liniştit.

Studentul acţionă emiţătorul grafic al creierului şi primele litere apărură însemnate cu cîte un punct dedesubt.

— Eh, asta ce mai e! exclamă studentul. Cere o transcriere verticală a cuvintelor!

— Fă-o! spuse profesorul.

Banda continuă să iasă, iar studentul o transcrise :

Noiet	Noietul
Sorpi	Sorptul
Şămet	Rosefor
Şesit	Lefalul
Cilpe	
Detra	
Omuce	
Lirus	
Uberi	
Ul	

— Mai departe — spuse profesorul emoţionat. A numărat pînă la paisprezece şi s-a oprit. Sînt convins că avem în faţă paisprezece cifre din sistemul zecimal. Să verificăm.

Îşi scoase creionul şi numerotă cuvintele.

1 — Noiet	8 — Lirus
2 — Sorpi	9 — Uberi
3 — Şămet	10 — Ul
4 — Şesit	11 — Noietul
5 — Cilpe	12 — Sorptul
6 — Detra	13 — Rosefor
7 — Omuce	14 — Lefalul

— Să luăm deci ultimele cifre — continuă profesorul copiindu-le separat.

11 Noietul
12 Sorptul
13 Rosefor
14 Lefalul

— Da — murmură — se complică. Mai întîi că lui „sorpi" îi corespunde „sorptul" în loc de „sorpiul". Dacă „ul" reprezintă baza de numărare... Ihm... Asta, în sfîrşit, ar avea explicaţii fonetice... Ar putea fi vorba de o înmuiere... de o semivocalizare... Dar lui „şesit" să-i corespundă „lefalul" şi „rosefor" să fie lipsit de terminaţie ! Asta nu !

E prea de tot!... Sau... Ah... dragul meu, e clar! Strămoşii tăi sînt de vină...

— Strămoşii mei?

Studentul roşi din nou şi aruncă o privire ucigătoare creierului.

— Da, oricît ar părea de bizar. Lucrezi cu dînsul de cel puţin un an, nu-i aşa? întrebă arătînd creierul.

— De cincisprezece luni.

— Şi ai fost deseori obosit, visător, nu?

— Desigur — spuse şovăitor studentul.

— Ei bine, ştii că în momentele de oboseală, de visare, inhibiţia scade şi subconştientul îşi trimite mesajele în planul conştiinţei.

Studentul încuviinţă fără prea multă tragere de inimă.

— În clipele acelea — continuă, înfierbîntîndu-se, profesorul — mecanismul poate să fi primit un mesaj neobişnuit, din partea unui strămoş de-al tău. Ei au făcut legătura prin conştiinţa dumitale ca printr-un simplu conductor, fără s-o afecteze. Şi, s-a întîmplat ca tocmai înregistrarea unei numărători să fi irupt în clipa aceea.

— A unei numărători... repetă aiurit studentul.

— Evident! conchise înfierbîntat profesorul. Creierul mecanic a înregistrat un psihofenomen străvechi, rămas într-o cută a memoriei dumitale inerte — un sistem de numărare. Numai că... ha-ha-ha... strămoşul dumitale era superstiţios... deforma intenţionat cifra treisprezece „rosefor" pentru a nu stîrni spiritele rele! Şi acest fenomen s-a fixat în memoria inertă a tuturor urmaşilor lui. Aşa că descoperind numărătoarea cu desinenţa „ul" creierul mecanic a reprodus şi cifra treisprezece, deformată, fără desinenţă. Ne aflăm în prezenţa unei limbi dispărute!

Emoţionat, profesorul îşi şterse ochelarii aburiţi şi porni să se preumble prin cameră. O dată cu explicaţia găsită îi revenise buna dispoziţie, iar studentul n-ar fi vrut să i-o strice. Dar cei şase lobi de pe masă îl scoteau din fire şi nu se putu stăpîni.

— Am înţeles — spuse el tare, pe neaşteptate. Acest domn e supărat pentru că într-o seară mi-a cerut muzică simfonică şi n-am avut decît muzică de dans. M-a şi reclamat după aceea. Iar controalele didactice — urmă pe şoptite — obişnuiesc să ne facă atîtea observaţii în preajma acestor maşini, încît le creează pur şi simplu premizele unei impertinenţe mecanice reflexe. Nu, vă rog, domnule profesor, permiteţi-mi să-mi urmez raţionamentul. Am observat şi data trecută — şi acum înţeleg mai bine — că, decuplat chiar, creierul păstrează un tonus energetic îndeajuns de ridicat pentru ca să poată fixa legături difuze. Ajunge ca fenomenul să se repete la perioade îndeajuns de scurte. Fixajul se manifestă şi în etajele superioare printr-un soi de străpungeri locale. E ca o restabilire de presiune psihoenergetică. În momentul cînd străpungerea s-a produs — înainte ca rădăcinile ei să fie detectate — apar fenomenele de distorsiune, cum le numim noi.

— Şi ce-i cu asta ? întrebă profesorul.

— Asta e tot — spuse studentul foarte încet. Observaţiile ce mi-au fost făcute în faţa creierului au creat în acesta un reflex difuz de opoziţie, care constituie tocmai premisa farselor şi obrăzniciilor. Fiindcă asta îl face de-a dreptul anarhic, dîndu-i un sentiment grosolan ce se poate denumi „totul e permis". Inhibitorii lui n-au intrat în joc şi fenomenul s-a fixat. Şi acum trebuie distrus dinăuntru sau dinafară, cu intervenţii electronice. Voi încerca însă să-l suprim dinăuntru.

— Cum ?

— Cu ajutorul unui pseudoreflex de inferioritate.

— În sfîrşit — îl opri visător profesorul. Procedezi cum vrei. Asta e, în definitiv, lucrarea dumitale. Dar caută să nu-i speli porţiunea de memorie care a înregistrat numărătoarea dinainte. Cred că am căzut peste o descoperire extraordinară ! Avem de-a face cu un limbaj necunoscut, poate cu o civilizaţie necercetată ! Ar trebui să stai mai mult în prezenţa lui. Mi se pare că acum o sută de ani a existat un caz similar! Hm, ce păcat că n-ai observat asta la vreme!... Puteai să treci surd pe lîngă numărătoarea ce mi se pare admirabilă, şi ca bază matematică, şi ca sonoritate... În sfîrşit, armonioasă întru totul... Vezi, voi tinerii priviţi adesea lucrurile cu prea multă uşurinţă!

Şuviţele argintii de pe tîmplele profesorului fîlfîiau ca nişte aripioare. Studentul se înduioşă la vederea acestui chip brăzdat de riduri care strălucea de entuziasm tineresc. Dar nu avea încotro, trebuia să-şi continue raţionamentul.

— Dacă-mi daţi voie, aş vrea să repet ceva cu el — spuse.

Profesorul încuviinţă şi studentul cuplă din nou creierul mecanic.

— Numără — spuse dînsul. Un...

— Nu — hîrîi creierul.

— Unu — repetă blajin studentul.

— Unu — spuse creierul.

— Doi.

— Iod.

— Hm. Să te iert?

— Trei.

— Trei.

— Iert.

— Iată secretul — spuse studentul, roşu la faţă. E ruşinos de simplu. Pur şi simplu citeşte cuvintele invers. Cînd i-am spus „un" prima oară, a răspuns „nu" fără intenţia de a nega, ci doar inversînd literele. „Doi" devine „iod", iar cînd i-am spus „Nu te mai iert" a răspuns ca un ecou inversat: trei.

— Aha... încuviinţă profesorul. Dar ce legătură are asta cu cifrele care le-a înşirat înainte?

— Ei, tocmai asta e! spuse studentul victorios. Nu le-a înşirat, le-a fragmentat! De la început m-a surprins că ne cere să le punem pe verticală. Dacă le-am scrie într-un şir continuu, am obţine:

„Noiet, sorpi, şămet, şesit, cilpe, detra, omuce, lirus, uberi, ul noietul, sorptul, rosefor, lefalul".

Aşezînd pseudo-numerele invers şi fără pauze, am găsi:

„Lulafelrofesorlutprosluteionluirebusurilecumoartedeplictiseştemăşiprosteion".

Ceea ce se citeşte de la coadă la cap, cuvintele rămînînd scrise de la stînga la dreapta, astfel: „Ion e prost şi mă plictiseşte de moarte cu rebusurile lui. Ion e lut, pros lut. Rofesor la fel lu". După cum se vede lipseşte un „t" de la al doilea cuvînt „prost", cît şi un „p" de la „rofesor", iar inversiunea desinenţei „lu" în loc de „ul" a fost făcută, ca şi celelalte licenţe, doar pentru a ne întări convingerea că avem de-a face cu o numărătoare.

Faţa gravă a profesorului se acoperi de broboane de sudoare.

— Ultimele două cifre... hm.. le-a emis după ce le-am luat pe primele douăsprezece ca fiind un şir cu raţia unu?! întrebă el.

— Da, oarecum — răspunse studentul stingherit. V-am declarat din capul locului că a depăşit mult prea mult limitele bunei-cuviinţe şi că ar trebui demontat. În faţa demontării manifestă o teamă organică, o repulsie extraordinară. Dar nu pentru a-l înfricoşa vreau să procedez astfel, ci, pur şi simplu, ca să-l curăţ. Acum însă o să rezolv totul mai simplu.

Cuplă din nou lobii la tabloul de control şi spuse rar, cu ironie reţinută:

— Nu te supăra, dragul meu, dar ultima obrăznicie te-a trădat. „Rosefor" n-avea nici un rost. E un cuvînt aproape simetric, ceea ce te îmbie să-l citeşti şi invers, aproape involuntar. Apoi, ai călcat regula pe care ţi-ai stabilit-o singur, fixînd particula „ul" ca bază a numărătoarei. Amîndouă sînt greşeli grosolane chiar pentru un rebusist începător. Cît despre „la fel lu" e de-a dreptul penibil, dragul meu. Ai de spus ceva?

— Don-rap — silabisi dogit creierul.

— Te rog, te rog — îl opri agasat studentul. Jocul devine cu totul infantil Nu ți-a cerut nimeni să spui „pardon". Te mai las să te analizezi pînă seara și dacă nu reușești, dacă n-o să-mi poți arăta izvorul obrăzniciilor, o să te demontez și gata.

— Don-rap — șopti creierul.

— Nenorocitule ! îl căină studentul. Te-ai bucurat atît de tare de victoria ta iluzorie, încît ți-ai creat un fixaj de inversiune ! Asta, în sfîrșit, treacă-meargă, însă grosolăniile pe care le-ai formulat vin în contradicție totală cu legea ta de bază, aceea de a te supune omului, stăpînul tău. Diseară, adică peste opt ore, o să încep verificarea schemei tale bucată cu bucată. O să-mi cam întîrziu lucrarea de diplomă, dar n-am încotro. Nu pot lucra cu o mașină anti-om. Îmi pare rău, în mod sincer, că nici farsa nu ți-a mers. Poate că, totuși, pînă la urmă o să te folosim ca automat pentru deschisul ușilor la clădirile publice.

— Pa-pa... pa — se bîlbîi creierul. Ez... ez... scuze... scuze. Mă supun Omului...

— Lasă-l acum — șopti profesorul îndreptîndu-se spre ieșire. Știi foarte bine cît e de labil în faza asta. Legea de bază nu e asimilată la toate nivelele, mai ales la cele superioare... Și lipsa sistemului senzorial...

— Fără îndoială — încuviință studentul. Cred însă că acum, cu toate obrăzniciile de care a dat dovadă, o să se analizeze bine, lichidîndu-și infatuarea ce l-a cuprins după ce a asimilat primele rebusuri. Ați văzut că se zgîia la niște foi vechi de cuvinte încrucișate pe care le-am uitat lîngă el. Credea că o să ne dea gata cu asta. Dar faptul că i-am dezlegat scrierea cifrată, și încă atît de ușor, i-a creat tocmai complexul de rușine și de inferioritate de care vă vorbeam. Cred că acum o să-și bage mințile în cap...

— Hm... Încă n-are cap — observă profesorul. Hm... S-ar putea să nu fie nevoie de o demontare, dar... cum să-ţi spun... mi-ar place să uite ipoteza pe care am emis-o în legătură cu limba necunoscută... cu mesajul strămoşilor...

— O să-i spăl bucăţica asta de memorie — îl asigură studentul respectuos. În definitiv acum e într-o stare labilă şi poate fi uşor curăţat de impurităţi.

IENICEC

Ienicec stătea în fața mea amărît și albăstriu. Și îl înțelegeam foarte bine. Data trecută mai făcuse o gafă acolo și aș fi vrut să văd și eu pe acela care n-ar fi făcut gafe pe M 110. Mai întîi pentru că era un asteroid de ordinul III, o bilă cu un diametru de optzeci de kilometri. Prima oară cînd îl vedeai apropiindu-se îți venea să scoți piciorul din capsula protectoare și să-i tragi un șut. Și, în al doilea rînd, pe lîngă că era mic și urît, era supus celui mai reactiv cîmp din sector După treizeci de ore solare petrecute pe M 110 erai în stare să te certi cu toți din jur, să urli, să fugi sau, pur și simplu, să faci asteroidul să explodeze De aceea cercetătorii de acolo lucrau cu roboți de tip uman unu — „U-U" sau, pur și simplu, „U" a căror înfățișare plăcută avea un efect liniștitor asupra nervilor. Dar tocmai înfățișarea lor omenească și plăcută te predispunea la gafe, căci „U" dotați cu o mare sensibilitate la foame, frig și frică umblau veșnic înveliți în capsule protectoare și nu-i mai puteai deosebi de cercetătorii oameni.

— Te uiți — îmi povestea Ienicec — și vezi picioare articulate, carcase craniene, brațe articulate. Aleargă, se întorc, îți fac semn, rîd. Dacă mă adresez unui cercetător folosind formulele pentru roboți e în stare să mă trimită înapoi la bază Dacă dau peste un „U" și folosesc formulele consacrate omului crede că-mi bat joc de el. Doar știi ce sensibili sînt! Și pe deasupra greșisem locul de asolizare. Nu mi s-a mai întîmplat niciodată asta, dar acum îl greșisem și așteptam să fiu pedepsit. Era întuneric, frig, și am dictat coordonatele punctului în care mă aflam. Mi-au răspuns că trimit pe cineva să mă aducă la bază. Înadins au spus „cineva" ca să nu-mi dau seama cum să mă port. Asta era pedeapsa. Într-adevăr, în curînd apăru o luminiță alunecînd de-a lungul liniilor de forță ale cîmpului magnetic artificial. Se opri în fața mea și se înclină fără să scoată un sunet. Voia să mă lase pe mine să fac gafa.

— Ce mai e nou? am întrebat.

— Pavel mănîncă mere — a răspuns.

Mi s-a părut că-și bate joc de mine, apoi mi-am amintit că data trecută Pavel încă nu învățase să mănînce și am spus:

— Peste cîteva zile o să învețe să tușească și să strănute.

Nu-i vedeam figura prin vizor, dar pricepeam că și lui îi pasă tot atît de puțin ca și mie dacă Pavel mănîncă mere sau nu. Pavel era un robot adus în vederea unor lucrări speciale, iar cercetătorii se amuzau formîndu-i reflexe de umanizare exterioară. De aceea am socotit că e mai bine să pun o întrebare neutră.

— Cum mai e vremea? Au mai căzut meteoriți de mangan?

— Vremea e bună — a răspuns. N-au mai căzut meteoriți de mangan.

— Poate n-o să cadă în perioada asta.

— Socotesc — a spus — că n-o să cadă.

Răspunsurile lui mi-au dat oarecare siguranță. De obicei oamenii vorbesc eliptic și au o dicție mai proastă decît roboții. Iar dînsul răspundea cu propoziții întregi, cu o tonalitate egală. Asta m-a făcut să cred că e robot. Mai ales că spusese „socotesc" și nu „cred", „gîndesc", „bănui". Se știe că roboții, cînd sînt emoționați și aleg cazul favorabil dintre cazurile posibile, spus „calculez" sau „socotesc". Ținînd seama de toate astea, am deschis gura să-i adresez formula pentru „U", dar chiar în clipa aceea m-a lovit cu pumnul peste umăr și m-a întrebat:

— Ce bancuri mai ştii ?
— Bancuri ?!

Am tresărit mai mult decît se cuvenea şi era cît pe-aci să-l salut cu formula consacrată omului. Îndrăznise să întrebe de bancuri ! Şi încă pe un nou venit ! Cînd oare ar mai fi cutezat un „U“ să facă aşa ceva ?! Pentru că, după cum se ştie, roboţii rîd numai la bancurile vechi, pe care le au înregistrate iniţial sau pe care le înregistrează ulterior şi le asimilează. La altele nu ştiu cînd să rîdă şi le ascultă ca pe o comunicare din care extrag cantitatea de informaţii exacte. Cunoşti schema, nu-i aşa ?

Am încuviinţat, dar Ienicec nu păru prea convins şi scoţînd un creion scrise pe peretele staţiei :

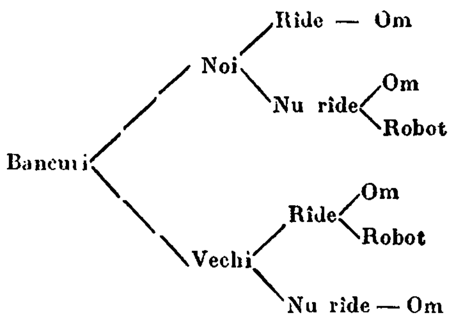

— După cum se vede — urmă — omul poate să rîdă sau să nu rîdă la bancurile noi sau vechi, după dispoziţie. Roboţii n-au dispoziţie, au programare. La un banc nou rîde numai omul. Trebuia deci să-i spun un banc nou.

— Nu te supăra, Ienicec — l-am întrerupt. Dar nu toţi oamenii rîd la bancurile noi. Poate să fie nou şi să nu-i placă. Sau pur şi simplu să simuleze că se amuză.

— Da, se poate — spuse Ienicec. Dar chiar dacă nu rîde, omul înţelege că e un banc, o anecdotă. Recunoaşte măcar intenţia şi zîmbeşte de politeţe.

— Hm ! am spus, nu prea convins de justeţea raţionamentului. Şi roboţii încearcă să pară politicoşi.

— Cu toate astea — continuă Ienicec — am socotit că există posibilitatea de a afla ceva. Şi i-am povestit anecdota cu cei doi cîini artificiali care se bat pentru o pisică vie. A surîs şi a murmurat : „Cu barbă". „Dar pe acela îl ştii — l-am întrebat — cu rîma care se îndrăgosteşte de propria ei coadă ?" „Da — a spus — e şi mai vechi." Cînd am auzit asta mi s-a înţepenit genunchiul drept şi am tăcut cîteva secunde. Apoi i-am povestit bancul auzit înainte de decolare. E vorba de un robot cu înveliş dublu căruia i se ordonă să se întoarcă şi care, neînţelegînd comanda, îşi bagă mîna în abdomen şi se întoarce pe dos, ca o mănuşă. A ascultat poanta cu mare atenţie şi m-a întrebat :

— Şi mai departe ?

— Mai departe nu e — am răspuns.

— Şi a rămas întors ?

— Pînă acum se pare că da.

— Ar trebui să i se comande să revină.

— Ar trebui. Dar de ce nu rîzi ?

— De ce să rîd ? Ce e nostim în chestia asta ?

— Totul. E cel mai bun banc pe care l-am auzit în ultimul an. Dar care încă nu s-a înregistrat.

Dînsul s-a dat un pas înapoi, a spus „Ha-ha" şi a plecat, lăsîndu-mă singur pe platou. Îl vedeam cum se îndepărtează după liniile de forţă ale cîmpului şi mă sileam să-mi dau seama dacă e om sau robot. După schemă ar fi trebuit să rîdă. Gluma are haz, nu e aşa ? Unui om i-ar fi plăcut poanta, iar un robot n-ar fi înţeles-o, fiind nouă. Dar... nu cumva se putea întîmpla şi invers ?

Terminîndu-şi povestirea, Ienicec mă privi întrebător, amărît. Îmi transmisese şi mie starea sa de nelinişte şi am simţit cum mi se înţepenea genunchiul drept, pentru că sîntem amîndoi din aceeaşi serie de „U", şi avem aceleaşi reacţii.

AL PATRULEA CER

Aerul țîșnea în rotocoale mari și groase, ca un abur alburiu. Pe ecranul centralizator apăreau toate cele o sută de jeturi erupînd din vulcanii de molibden și-i vedeam și pe roboți alergînd de colo pînă colo pe picioarele lor scurte și puternice.

Mai erau încă patru ore pînă la răsăritul soarelui și, cu toate că amestecul de coloranți fusese verificat de cel puțin șase ori, îmi era teamă pentru culoarea cerului. Era al patrulea cer pe care-l făceam, dar știam că oricînd mă pot aștepta la o surpriză și de aceea îl așteptam cu sufletul la gură, neslăbind din ochi ecranul centralizator.

Primul meu cer fusese prea roșu — nu numai pentru că era luminat de un soare roșiatic, dar fiindcă era prea subțire. Al doilea ieșise verzui, ca o mare potolită, și asta numai din cauza cantității enorme de anabiotice pe care o împrăștiasem în aer. Al treilea, albicios, palid sub razele soarelui prea depărtat, îți amintea o furtună ce nu mai izbucnește. Și voiam grozav ca cel din urmă, al patrulea, să capete adîncimi azurii pentru a semăna cerului aceluia bătrîn, primul cer al oamenilor.

Aerul curgea de opt ore prin gura capsulelor de molibden ce transformau solul acesta prăfos, vinețiu, mort, în oxigen și azot. Fără aer planeta părea cufundată într-un ocean negru și înghețat, iar stelele străluceau ca niște puncte de foc. Dar acum stelele începuseră să capete raze, și razele tremurau argintii pe un cer negru și apropiat, un cer plin de vîrtejuri opalescente, iar peste patru ore aveau să se arate zorile, primii zori ai planetei.

Timpul se scurgea greu, dar începusem să mă bucur pentru că de departe se auzise un sunet dogit. Era un sunet, un sunet adevărat, pe care-l prinsesem cu urechea şi nu o undă recepţionată de audifoanele căştii. Era un sunet — şi sunetele nu puteau exista fără aer — şi mi-a părut atît de bine, încît am strigat de cîteva ori aşa cum se obişnuieşte pe înălţimi şi i-am văzut pe roboţi întorcînd capetele lor ovoidale în direcţia mea şi aşteptînd. Atunci am lovit carcasa de molibden şi am gonit sunetul cu piciorul ca pe un obiect ce se poate rostogoli şi mi s-a părut că el într-adevăr se dă de-a dura pe solul acesta prăfos şi vineţiu.

Şi cineva mi-a răspuns. Am crezut la început că e numai o părere, dar am observat numaidecît că pescăruşul se trezise şi ciocănea de zor în fereastra capsulei lui. I-am făcut semn să mai rabde puţin, însă el ciocăni mai tare, ca şi cum ar fi simţit şuvoiul de aer şi ar fi vrut să-l încerce cu aripa. Dar încă nu era voie să respire — termometrele arătau 120° sub zero — şi i-am spus din nou să mai rabde, iar pasărea şi-a ascuns capul sub aripă.

Tunurile de rubin, emiţătoare de infraroşii, încălzeau atmosfera abia creată cu un randament de aproape nouăzeci şi cinci la sută, dar lucrau prea încet şi am înjurat pentru a nu ştiu cîta oară procedeul ăsta învechit ce trebuia supravegheat cu atîta grijă. Cu două ore înainte fusesem cît p-aci să distrug una din cele trei luni ale planetei — o lună galbenă şi frumoasă, căreia tunul îndreptat asupra straturilor înalte îi smulsese un colţ. Aparatele de control reglaseră numaidecît unghiul ţevii de rubin, dar luna rămăsese ştirbă şi aveam să pierd o zi întreagă pentru a o rotunji.

Pasărea ciocăni din nou şi m-am răstit la ea. Îi ardea de joacă, în vreme ce eu tremuram de emoţie supraveghind pulberea vineţie a planetei ce părea să conţină nişte spori necunoscuţi care rezistaseră la toate analizele. Eram convins că sînt nişte granule formate la temperaturi şi presiuni mari, dar biologul expediţiei hotărîse că sînt spori şi că pot dezvolta plante cu un metabolism primejdios nouă Era, evident, o ipoteză fantezistă, dar deoarece fusese lansată trebuia s-o verific pentru a o infirma Astfel că urmăream sferulele violete, mărite de o mie de ori în oglinda microlocatorului. Le urmăream, dar mă gîndeam la zorile ce trebuiau să apară. Era, la urma urmei, caraghios cerul ăsta care nu ştia nimic. Nu mi se părea măreţ, ci naiv — habar n-avea ce sînt zorile, amiaza, amurgul, şi eu trebuia să-l învăţ cîte puţin din fiecare, colorîndu-i-le după plac.

Pe neaşteptate pasărea se repezi la fereastra capsulei ciocănind şi zbătîndu-se înnebunită şi, în aceeaşi clipă, i-am văzut pe roboţi oprindu-se şi răsucindu-se în sensul acelor unui ceasornic. M-am întors gata să acţionez băile de fluor împotriva sporilor, dar sporii rămîneau nemişcaţi, morţi în pulberea planetei. Şi înainte de a vedea ceva pe ecrane, am înţeles că răsare soarele.

Primele raze încălziră aerul nou, îl dilatară şi aparatele înregistrară o adiere uşoară, la mare înălţime, era prima furtună a planetei. Vîrtejuri uşoare se deplasau de sus în jos, asemeni unor şuruburi transparente, şi atingînd solul răscoliră stratul de pulbere.

Apoi valuri imense de lumină portocalie urcară, mute, deasupra orizontului şi încremeniră în trepte circulare, zugrăvind în văzduh un amfiteatru imaterial. Se ridicau rînd pe rînd ca nişte dantele aurii, puţin aburite, gata să se topească. Era un răsărit somptuos, mai grav şi mai tulburător decît acel pe care-l aşteptasem. Reverberaţii de lumină făceau să tremure şi să răsune clopotul auriu ce se înălţa mereu deasupra mea şi mi-am plecat ochii covîrşit de atîta strălucire.

Am oprit scurgerea aerului şi şuieratul încetă. O linişte adîncă se lăsă deasupra planetei, dar nu era liniştea ce domnise aci din totdeauna, pentru că răsunau înnăbuşit paşii roboţilor şi pasărea îşi fîlfîia aripile şi-şi clămpănea ciocul.

Termometrele arătau minus douăzeci de grade și mi-am scos casca, acoperindu-mi doar ochii cu vizorul cafeniu. Am respirat cu prudență aerul; era bun — cu mirosul acela caracteristic pe care-l are pe coastele împădurite. Am respirat atunci din nou și din nou, cu lăcomie, umplîndu-mi gura și plămînii și mestecînd ozonul rece și pur. Era gustos aerul făcut aici, parcă mai gustos decît oricare alt aer pe care-l făcusem pînă acum. Și voiam ca și alți plămîni să-l respire și să se bucure de el. M-am aplecat și am dat drumul pescărușului puțin mai devreme decît ar fi trebuit. El ieși stîngaci din capsulă, clătinîndu-se și zbîrlindu-se de frig. Își reveni însă pe loc și-și roti capul, înviorat. Era un pescăruș polar — și pescărușii regiunilor nordice iubesc frigul. Se scutură ca și cum ar fi fost ud, își înălță ciocul puternic spre cerul portocaliu și se avîntă spre el.

Bătea aerul cu marile sale aripi și, după cum se rotea, mi-am dat seama că e în căutarea mării. De sus, solul albit de lumină trebuie să-i fi apărut ca o mantie de zăpadă și aștepta să vadă deschizîndu-se în ea un ochi de apă neagră. Dar apa încă nu era. Cel care trebuia să aducă norii încă nu venise și pînă la prima ploaie avea să mai treacă cel puțin o zi.

Pescărușul osteni căutînd valurile și reveni spre mine, alb și puternic, aproape omenesc în dorința lui de a fi aproape de altă ființă vie. Pieptul i se zbătea repede și ochii săi roșiatici clipeau, înecați de lumina strălucitoare. Și eu clipeam sub vizorul cafeniu, obosit de a privi în sus. Cerul pe care-l făcusem sclipea și scăpăra nemilos.

— E, într-adevăr, prea multă lumină — i-am spus pasării. Dacă și tu clipești, tu, care ai văzut soarele aprinzînd ghețurile la pol... În curînd însă vor fi copaci și va ploua — tu o să ai marea ta și eu grădina mea. Or să mai vină și alți oameni și or să fie păsări și pești — după dorință. Și o să mai înălbăstresc puțin cerul ăsta fiindcă e prea somptuos, e un cer de zile mari și avem nevoie de unul de toate zilele. Dar lumina o să rămînă totdeauna puțin prea tare pentru ochii noștri și o să clipim mereu.

Pescărușul își lăsase capul pe o parte, privindu-mă. Îi plăcea să mă asculte, căci era prea multă liniște și vorbele se rostogoleau risipindu-se ca niște valuri.

— În curînd va fi și apă — am spus — și o să te oglindești în ea. Iat-o!

Pescărușul își răsuci capul și privi o dată cu mine perdeaua de flăcări ce înconjura o navă gata de asolizare. Era aducătorul de nori care venea să-mi ia locul.

LEGEA CEA MARE

La marginea Galaxiei Albastre, acolo unde navele păreau că se afundă într-un imens ocean de azur, în cel mai mic dintre sistemele solare, se rotea planeta Myosotis. Diametrul ei nu trecea de a mia parte dintr-o secundă-lumină şi, aşa cum aluneca lin în razele albăstrii ale Soarelui ei, părea o planetă artificială, una dintre cele trei milioane de planete colorate ce împodobeau Universul locuit, asemenea străvechilor globuri japoneze.

De jur împrejur, sistemul ei solar era vegheat de mari cîmpuri magnetice turbionare, de nestrăbătut pentru undele radio, şi la adăpostul acestor mantii de linişte se refugiau cei îmbătrîniţi înainte de vreme şi care aşteptau să renască. Legănîndu-se în crisalidele lor străvezii dormeau somnul acela adînc, dătător de viaţă, pe care oamenii îl învăţaseră în ultimii două mii de ani.

Dormeau astfel un bărbat şi o femeie, ţinîndu-se de mînă, şi pe chipurile lor reci se puteau desluşi semnele celei de a doua tinereţi. Dormea o fată scăldată în lumina aurie a descărcărilor de regenerare, şi buzele ei palide se desfăcuseră într-un zîmbet. Părea că surîde, renăscută, pînă şi fiinţa aceea originară din lumea planetelor de sodiu care semăna cu un ou alungit.

Dormeau cu toţii rotindu-se în jurul planetei Myosotis, în afara unuia singur care, treaz, îi privea fără să-i vadă.

„Poate că ar fi fost mai bine să călătoresc acum prin Galaxia de Rubin — îşi spunea — pentru a revedea lumile acelea scăpărînd în roşu şi vieţuitoarele lor oribile, de plasmă... Sau, poate, m-aş fi lăsat purtat de undele mai iuţi decît lumina din Galaxia Timpului, simţindu-le cum pulsează o dată cu cîmpurile navei... Sau, cine ştie, poate că ar fi trebuit să mă smulg din această plăcere îngheţată, plecînd din nou în explorarea lumilor necunoscute..."

Dar nu... Nu voia să călătorească prin Galaxia de Rubin, nici prin Galaxia Timpului. Nu dorea să revadă nici unul dintre locurile pe care le cunoştea şi nu dorea să cunoască lumile pe care încă nu le cunoştea.

Dar poate că ar fi vrut să se joace. Avea la îndemînă muzica, dansurile şi poveştile în imagini ale tuturor secolelor. Pentru a le asculta şi pentru a le vedea nu trebuia să facă nici o mişcare, nici măcar să vorbească. Multiplicate, selectate, undele emise de creierul său erau de ajuns de puternice ca să comande automatului de bord melodii şi imagini spaţiale. Dar el nu dorea să se joace.

Îşi dădea seama că e bolnav şi n-avea putere să lupte cu boala. O presimţise încă de atunci, cînd, lăsîndu-se pradă chinuitoarei sete de a călători, de a întrece viteza luminii şi apoi vitezele supergalactice, întîrziase prea mult în lumea planetelor de sodiu. Îl avertizaseră prin radio de primejdia radiaţiilor acelora bizare, şi pentru că nu mai asculta trimiseră nave care să-l aducă înapoi. Dar el reuşise să-şi continue călătoria afundîndu-se din ce în ce mai mult în sistemele necercetate, cînd, deodată, beţia ameţitoare a spaţiilor îl părăsi şi ca o imensă lene, tăcută, difuză, îl înecă boala lipsei de dorinţe. Şi atunci, stingher, mai singur ca totdeauna, fugise să se ascundă în spaţiile de azur ale planetei Myosotis.

Pentru a mia oară privi în jur şi văzu rotindu-se o dată cu el fiinţele născute în colţuri atît de depărtate ale Universului. Unele păreau că se topesc în focul regenerator, altele, renăscute, se pregăteau pentru marile călătorii de întoarcere.

Ocolindu-le cu grijă, lăsă nava să asolizeze pe suprafaţa poroasă a planetei. Îşi îmbrăcă apoi capsula de protecţie şi porni să se preumble alene, pentru a-şi dezmorţi muşchii, cînd, pe neaşteptate, zări sera.

Era aceeaşi mică grădină, închisă sub o boltă transparentă de alamandin, care exista pe toate planetele vizitate de oameni, potrivit legii marelui centru coordonator. El însuşi transportase astfel de sere în Galaxia de Rubin şi în misterioasele planete de sodiu, bucurîndu-se nespus la vederea corolelor ce prindeau să se deschidă sub cerul altor lumi. Şi acum, după trecerea atîtor ani de peregrinări singuratice, simţi cum tresare la vederea florilor, simbolul expansiunii omului în Univers.

Descoperise sera în mijlocul unui platou — cîţiva crini, o orhidee şi flori de nu-mă-uita ce dăduseră planetei G 10 [8] numele de Myosotis. Şi alături de corolele multicolore, un pomişor. Crini, orhidee, myosotis — după calendarul universului locuit, asta însemna anul 4700, căci fiecare combinaţie de flori definea secolul în care fuseseră plantate. Dar pomişorul nu era consemnat nicăieri. Stingher şi de prisos, cu tulpina sa subţiratică şi frunzele rotunde, pomişorul nu se abătea oare ca şi dînsul de la regula marelui centru coordonator, în acest colţ al Galaxiei Albastre ?

Se aplecă să cerceteze trunchiul puţintel şi neajutorat, dar în clipa aceea un val fierbinte îl învălui şi o lumină orbitoare îi arse ochii. Cînd îşi reveni înţelese că una dintre nave explodase, căci de jur împrejurul său fumegau sfărîmături înnegrite, iar analizorul de radiaţii scăpăra. Îşi întoarse privirile spre mica seră, dar aceasta dispăruse şi numai pomişorul mai trăia, îngropat pe jumătate.

Îngenunchind, ridică planta şi o ascunse în capsula lui protectoare. Fugi pînă la navă şi, pătrunzînd în cabină, stropi pomişorul cu apă. Dar crengile subţiri, aproape retezate, cădeau neputincioase şi frunzele prindeau să se ofilească. Viaţa se scurgea pe nesimţite de sub coaja cafenie, de-a lungul nervurilor fine.

Asta nu era îngăduit! Nu putea lăsa viața să piară sub ochii săi. Învățase legea fundamentală a oamenilor cu mult înainte de marea ceremonie a maturității, cînd i se înmînase casca de cosmonaut: expansiunea vieții în Univers trebuie apărată cu prețul vieții tale. Și acum pomișorul se stingea în pumnul său!

Se ridică, pradă unei neobișnuite surescitări, și puse în funcție automatul de transmutări universale cu care prelucra combustibilul navei. Pansă rupturile crengilor cu resturile de pămînt ce rămăseseră prinse de rădăcină, le înfășură și le legă în pernele de transfuzii. Scoase apoi rezerva de magneziu și o introduse în automat. Cadranul de urmărire a reacțiilor se lumină și atunci, întinzîndu-se pe spate, își cuplă și lui perna de transfuzii. Simți cum acul seringii îi pătrunde în venă și văzu apărînd pe cadran formula hemoglobinei:

N	gl	N
	Fe	
N		N

Oare hemoglobina sa nu fusese afectată de îndelungata perioadă de timp petrecută în cabină? Întinse cealaltă mînă și declanșă butonul de corelație. Automatul porni să vibreze și, o dată cu el, toată nava. Formula de pe cadran se dezvoltă întinzîndu-și toate legăturile mobile ca pe niște ființe vii și vibrația crescu la maximum, aerul se înfierbîntă și se încărcă de electricitate. Pe cadranul luminescent, alături de prima formulă, apăru a doua, la început fragmentată, întrerupîndu-se mereu, pînă cînd se stabiliză:

N	gl	N
	Mg	
N		N

Cosmonautul surîse. Hemoglobina lui se prefăcea în clorofilă, înlocuind fierul prin magneziu! Cunoștea experiența aceasta încă din anii de școală, dar nu știa ca vreodată un om s-o fi făcut cu sîngele său. Și iată, sub ochii lui, magneziul lua locul fierului, fluidul vital trecea de la animal la plantă. Așteptă ca procesul să se fixeze, apoi întrerupse circuitul de corelație. Vibrația automatului încetă și ecranul redeveni mat. Scoțîndu-și brațul din perna de transfuzie, desfăcu legăturile pomișorului și-l așeză într-un vas de metal. Sfărîmă apoi micul glob de pămînt pe care-l purta la bordul navei, simbol al planetei pe care trăiseră strămoșii lui, presără pulberea aceea cafenie peste rădăcinile plantei și o stropi cu apă. Frunzele ofilite se desfăcură asemenea unor petale umezite de rouă, și codițele lor lipsite de vlagă se arcuiră. Alene, crengile se întinseră, ca brațele unui om trezit din somn. Marea lege a oamenilor fusese apărată și aici, în marginile Galaxiei Albastre, în spatele cîmpurilor electromagnetice turbionare.

Ridicîndu-și fruntea, cosmonautul văzu plutind în jurul său pe toți cei pe care îi crezuse dormind — nu numai pe cei care semănau cu el și care respirau oxigen, dar și ființele din Galaxia Timpului și chiar pe acela (sau aceea) din lumea planetelor de sodiu, care semăna grozav cu un ou alungit. Alunecau cu toții deasupra și dedesubtul lui, tulburați la culme; le „auzea" întrebările interioare traduse în limbajul universal al creierelor și deodată simți că toți împărtășesc bucuria lui, mai adîncă și mai copleșitoare decît amețitoarea beție a spațiilor. Și le spuse în aceeași limbă universală: „E marea lege pe care oamenii o poartă cu ei în expansiunea lor spre adîncurile Universului..." Și din nou simți că ceilalți se bucură, ca și cum lumile lor bizare s-ar fi rotit sub semnul aceleiași legi.

Culcîndu-se pe spate, mîngîie pomișorul ce tremura ușor în vasul de metal. Apoi, punînd în funcție motoarele navei, se cufundă în somnul de gheață al călătoriilor îndepărtate, mistuindu-se, asemenea unei raze, către marele centru coordonator al Universului locuit.

PLANETA CUBICĂ

Fenomenoscopul se roti pe neaşteptate, înclinîndu-şi ciocul ascuţit sub un unghi de 30°. Pe cadran sinusoida cîmpurilor rotaţionale — cea mai stabilă dintre toate — se turbură şi porni să se zbată ca biciuită, iar avertizorul suspendat deasupra mea îşi aprinse farurile şi începu să urle : Atenţie!... Corp străin... Atenţie !... Perimetru periculos...

O clipă m-am gîndit că instalaţia s-a defectat, pur şi simplu, sau că e supusă unui tip de radiaţii necunoscute. Dar în clipa imediat următoare ecranele de asolizare înregistrară apropierea unui corp străin dinspre nord-vest şi, înainte de a putea coborî calota de protecţie a staţiei, un cilindru prelung, argintiu, pătrunse în atmosferă, chiar deasupra mea, şi o străbătu ca un fulger de foc. Se înfipse apoi în pătura groasă de praf ce acoperea solul şi continuă să ardă cu pîlpîiri din ce în ce mai slabe. Avertizorul îşi stinse farurile şi pronunţă răspicat cu pauze mari : Alerta oprită... Alerta oprită... Alerta oprită...

Ştiam că explozia unui motor mezonic nu poate fi prevăzută în timp util, iar adăpostul oferit de capsula mea protectoare era cu totul iluzorie. De aceea, în ciuda tonului liniştitor al avertizorului, m-am apropiat cu inima strînsă de pîlnia căscată în solul cenuşiu. Marginile ei se acoperiseră de o spumă verzuie solidificată şi un abur subţire se lăţise deasupra adînciturii. Nava nu se vedea — se înfundase cu totul în roca moale şi prăfoasă — şi un fel de hîrşîit răzbătea din pîlnia întunecată.

Înainte de a chema robotul de serviciu, o mînă acoperită cu plastic metalizat apăru, apucînd spasmodic zgrunțurii verzui de pe marginea găurii. În urma ei se ivi un cap alungit, cu patru fețe drepte, și în fața mea se ridică, nesigur pe picioare, un robot de tip „uman unu“ — dintre așa numiții „U-Unu“, „U-U“ sau pur și simplu „U“. Se înclină și spuse cu voce dogită :

— Salut pe Om. Ce poruncește Omul ?

— Cine ești tu ? l-am întrebat ascunzîndu-mi surprinderea.

— Eu sînt Rur. Ce poruncește Omul ?

— Și ce misiune ai aici ?

— N-am nici o misiune. Vin de pe M 6.

— Ai venit singur de pe M 6 ? ! Cine ți-a îngăduit ?

— Nu mi-a îngăduit nimeni. M 6 a fost distrus

— M 6 distrus ? ! Cum ?

— M 6 a fost oprit. Nu se mai învîrtește. Ce poruncește Omul ?

— Nu mă mai întreba ce poruncesc ! am spus. Așteaptă ! Un robot „U“ știe să aștepte. Și știe că Omul vrea să nu mai întrebe tot timpul.

— Un robot „U“ știe să aștepte — spuse Rur. Ce poruncește Omul ?

M-am apropiat de el, i-am atins fruntea în dreptul centralizatorului de biocurenți și m-am gîndit intens : Nu mai întreba nimic. Pleoapele i se zbătură de cîteva ori, apoi figura lui lucrată în țesut dermic seminatural își pierdu aerul rigid și căpătă o expresie bonomă.

— Ai înțeles, Rur ? am întrebat.

— Am înțeles — răspunse. O să aștept să fiu întrebat.

— Vino după mine.

I-am întors spatele și am pornit către stație. Mă urma bocănind greoi și împiedicîndu-se la fiecare pas. Însemna că șocul asolizării îi distrusese sau îi întrerupsese unele legături și acum era nevoie de timp ca acestea să se refacă.

Dar mai întîi trebuie să știu cît de gravă e avaria. Am început cu probele cele mai simple. L-am dus la ecranul fenomenoscopului și l-am întrebat:

— Știi ce e asta?

— Un ecran de fenomenoscop.

— Și asta?

— Sectorul rotațional al ecranului.

— Sinusoidele s-au tulburat — am spus. E vreo legătură între ceea ce s-a întîmplat pe M 6 și deformarea sinusoidelor?

Tăcu un timp și ochii săi cafenii apărați de cornee groase fură străbătuți de licărirea gîndirii intense.

— Cîmpul gravific s-a tulburat — răspunse el — pentru că M 6 nu se mai rotește. Cîmpul lui M 6 e acum cîmp de masă în repaos.

— Rur — am spus, foarte blînd — o planetă nu se poate opri. Nimeni n-a programat și nici nu s-a gîndit vreodată la oprirea lui M 6. Ca să oprești o planetă — chiar mică — ai nevoie de forțe uriașe, exterioare. Nu-i așa că înțelegi?

— Ai nevoie de forțe uriașe, exterioare — repetă el. Pe M 6 au existat asemenea forțe.

— Rur — am spus, ridicînd tonul. Care e legea cea mare a roboților?

— Să nu te ridici împotriva Omului. Să asculți pe Om. Ce poruncește Omul?

O idee neguroasă îmi trecu prin minte. Mă mai gîndisem de multe ori la asta, dar niciodată nu-mi dusesem gîndurile pînă la capăt.

— Ascultă-mă bine, Rur — i-am spus. Ascultă-mă bine și răspunde-mi. Care e legea de conviețuire a roboților cu roboții?

— Cei mai simpli îi ascultă pe cei mai complecși.

— Și dacă sînt de același tip?

— Dacă sînt de același tip?! Dacă sînt de același tip? Dacă...

Tăcu. Figura sa aplatizată se posomorî și buzele i se strînseră.

— Și dacă roboții sînt de același tip? am întrebat, ridicînd tonul

— Ei trăiesc la fel — răspunse, greoi.

— Nu mă interesează cum trăiesc, ci care sînt raporturile între ei.

Îşi coborî pleoapele pe jumătate, ca şi cum ar fi vrut să doarmă. Îl priveam cu o curiozitate rău ascunsă, lacomă aproape. Ştiam că roboţii de tip „U" au un număr suficient de celule ca să gîndească rudimentar. Ştiam că li s-a creat un reflex de foame şi unul de frică pentru a se alimenta singuri şi a se feri de primejdii. Dar, aşa cum mărturiseau ultimele publicaţii ale I.D.R.*-ului, nimeni nu putea să prevadă în amănunt cum se vor produce conexiunile intime ale celulelor seminaturale şi unde vor conduce comportamentele de autoadaptare.

Încă în urmă cu două sute de ani, în prima fază de dezvoltare a creierilor electronici construiţi direct de om fără ajutorul calculatoarelor, se ştia că maşina poate face operaţii intelectuale complicate — de la aprecierea critică a programului ei pînă la munca de cercetare. De mai bine de un secol maşina preluase toate sectoarele mai dificile ale ştiinţei. De cincizeci de ani începuse construcţia acelor roboţi de tip exterior uman, care suferiseră nenumărate modificări şi standardizări. Dar totdeauna se prevăzuseră limitele maşinii, bineînţeles cu ajutorul altor maşini. Pentru prima oară de cînd I.D.R.-ul controla, prin roboţi, dezvoltarea roboţilor, savanţii nu putuseră indica posibilităţile maxime ale noului prototip. Legile comportamentului creierilor electronici stabilite anterior trebuiau revizuite şi cei mai îndrăzneţi constructori ai I.D.R.-ului propuseseră o experienţă unică.

Asistasem de multe ori la studiile făcute cu „U" şi totdeauna rămîneam uimit de rapiditatea autoreglajelor lor, a cîştigării de noi deprinderi şi chiar a iniţiativelor. De aceea urmărisem experienţa de pe M 6 cu o curiozitate fierbinte, copilărească. Şi acum Rur îmi povestea că M 6 fusese distrus şi re-

* Institutul pentru dezvoltarea roboţilor (n a)

fuza să răspundă la întrebările ce i se păreau neplăcute!

— Deschide ochii! i-am poruncit. Uită-te în ochii mei!

Rur mă privi cu pupilele sale cafenii, aproape stinse.

— Uită-te în ochii mei! am spus. Care e legea cea mare a roboţilor?

— Să nu te ridici împotriva Omului! Să-l asculţi pe Om! Ce porunceşte Omul?

— Omul porunceşte să răspunzi. Care e legea roboţilor de acelaşi tip? Care e legea roboţilor ce seamănă între ei?

— Legea este... Legea este... Pleoapele îi căzură rigide, acoperindu-i ochii şi el mormăi, rar, ca şi cum şi-ar fi smuls cuvintele din adînc: Legea este... Nu este legea... Legea nu este! Nu este legea!

— Rur! am strigat. Deschide ochii! Priveşte-mă! Taci! Priveşte-mă!

Ştiam că în cazul unei dereglări trebuie intervenit imediat pentru a nu lăsa să se fixeze noile conexiuni. Comanda prin cuvînt exercita acelaşi efect asupra roboţilor „U" ca şi asupra oamenilor aflaţi în stare de sugestie sau de hipnoză.

— Aşa... Priveşte-mă!... Eu sînt Omul!... Eu poruncesc... Dă-mi cheia de control.

Îşi ridică braţul pînă la jumătate şi-l lăsă să cadă la loc.

— Dă-mi cheia! am poruncit. Cheia! Eu sînt Omul. Eu poruncesc. Cheia. Rur, eu sînt Omul Ascultă-l pe Om. Eu sînt Omul.

Îşi ridică mîna, şi-o duse la buzunarul de la piept, îl deschise şi-mi întinse micul cilindru magnetic de control.

— Întoarce-te — am spus.

Se răsuci pe călcîie şi-mi întoarse spatele. Am apropiat cheia de mijlocul cefei, privind cadranul îngust şi prelung, ce pornea de la baza capului şi se termina la începutul spinării. O pată albă, luminoasă, oscilă de cîteva ori şi se opri în dreptul liniei ce despărţea indicativul „atenţie" de indicativul „pericol". Cu o mişcare bruscă, am apăsat butonul carcasei craniene şi aceasta se deschise. În aceeaşi clipă intrară în funcţie inhibitorii principali şi Rur se lăsă în genunchi, apoi în patru labe şi se întinse pe jos. Zăcea acum în faţa mea, ca un bărbat voinic, puţintel albăstriu, şi care a avut fantezia să-şi îmbrace o flanelă zincată şi să se culce în mijlocul drumului. Sub apărătoarea transparentă a creierului se vedeau legăturile, atît de multe şi compactizate, încît formau o sferă densă, împărţită în şase lobi prin canale extrem de fine. Am plimbat cheia deasupra lor şi ecranul înregistră o uşoară intensificare a cîmpului spre dreapta şi dedesubt. Ştiam că în astfel de cazuri aplicarea unui cîmp exterior poate duce la egalizarea urmărită, mai întîi în mod superficial, apoi pînă la cele mai intime conexiuni. Am cuplat emiţătorul staţiei şi i-am plimbat bornele în aşa fel, ca axa lor ipotetică să străpungă lobii inferiori ai creierului. Am măsurat apoi din nou valoarea cîmpului şi am văzut că scăzuse sub limita admisă. Rămînea ca prin oscilaţiile de acomodare să revină, atingînd valoarea ideală. Dar asta nu se putea realiza decît în timp, aşa că i-am închis cutia craniană şi l-am lăsat să „doarmă".

*
*   *

Roboţii „U" sînt deosebit de vioi ziua, mai ales după ce „dorm" puţin, adică după ce îşi refac energia cheltuită consumînd lumină. Noaptea, dacă n-au un obiectiv precis, nu îndrăznesc să se mişte. Cînd sînt puşi la treabă, pe întuneric, au un randament deosebit de bun. Şi numai dacă bioconductorii s-au uzat şi trebuie să fie schimbaţi, robotul e pus să „doarmă". Atunci i se înlocuiesc elemenţii uzaţi prin alţii noi, care sînt lăsaţi să se încarce şi să se acomodeze cu întregul complex electronic. Dar acelaşi efect de adormire îl au comenzile verbale, destinate sugestiei sau intervențiile directe asupra sistemului central. Iar dînsul fusese „operat“ pe nepregătite și perturbația produsă în creier declanșase o inhibare totală a lobilor cerebrali.

Starea lui, similară celei catatonice, dură aproape o oră, apoi Rur începu să se miște ca un om ce se trezește din somn. Se răsuci pe o parte, își îndoi puțin genunchii și-și apără ochii de lumină cu antebrațul. Era unul din reflexele rudimentare dobîndite și părea atît de omenesc, încît m-a înduioșat. Se ridică apoi pe jumătate și rămase șezînd cu capul aplecat, cu umerii căzuți și cu palmele sprijinite de genunchi.

Sub derma seminaturală mușchii i se mișcau, umflîndu-se și dîndu-i o înfățișare atletică. Avea brațe puternice, lungi, picioare masive, puțin prea cilindrice, și un bazin extrem de îngust, de parcă ar fi fost încorsetat. Pe piept, în dreptul pectoralilor, pe burtă și pe șolduri avea prinse o mulțime de buzunare și buzunărașe, iar de umăr îi atîrna un ciocan de lipit și un tăietor cu ultrasunete. Părea, așa cum ședea încovoiat, un muncitor ostenit care privește în gol. Ceea ce îți reamintea ce e, într-adevăr, era capul, cu patru fețe aproape drepte, amintind un paralelipiped ale cărui fațete încep a deveni elipsoidale. Urechile mari, ca niște scoici groase și scobite, erau așezate oblic față de planul feței, iar nasul, drept, puternic, nu înlocuia nici pe departe organul olfactiv, ci era un receptor de unde radio, cu un selector foarte fin. Înfățișarea sa bonomă și păpușerească era întregită de ochii mari, naivi, puțintel cam prea sticloși și care clipeau tot timpul pentru a regla cantitatea de lumină primită.

Pe măsură ce se trezea, pleoapele îi descopereau pupilele încetul cu încetul și, cu mișcări leneșe, Rur se ridică și se înclină în fața mea.

— Am dormit — spuse. Ce poruncește Omul?

Puternica inhibare îi ștersese din minte ce se întîmplase pînă atunci și a trebuit să-l învăț din nou că trebuie să aștepte ca să fie întrebat. L-am condus apoi la craterul din care își făcuse apariția și l-am întrebat :

— Ce s-a întîmplat pe M 6 ?

— M 6 nu mai este — spuse el.

— Dar tu nu ai memorie ? Nu-ți amintești ce s-a întîmplat acolo ?

— Acolo nu erau oameni — răspunse el repede. Oamenii au plecat. Acolo eram numai noi.

— Foarte bine. Nu te teme. N-o să te pedepsească nimeni Dar povestește cum a fost.

— M 6 s-a oprit — spuse el. Are numai cîmp de masă.

— Și tu cum ai ajuns aici ?

— Eram pe navă. Mă pregăteam să plec.

— Unde ?

Rur tăcu.

— Unde trebuia să pleci ?

Ochii săi mari se închiseră din nou pe jumătate și mi s-a părut că-i văd scînteind de o lucoare albăstrie. Va să zică egalizarea cîmpurilor cerebrale pe care o încercasem aplicîndu-i un curent de sute de volți avusese numai un efect inhibant, fără a putea distruge legăturile formate

— Planeta aceasta e sferică ? întrebă Rur deodată.

Am înmărmurit. Roboții nu întrebau nimic, niciodată, dacă nu li se spunea să întrebe. N-aveau voie să facă asta. A întreba un om, din proprie inițiativă, era de neconceput. Voiam totuși să văd pînă unde o să meargă și de aceea am răspuns :

— E sferoidală, Rur. Toate planetele sînt mai mult sau mai puțin sferice. Tu nu știi asta ?

— Știu. Dar nu e bine. Planetele nu trebuie să fie sferice.

Vorbea rar și apăsat, ca un om ce se încăpățînează să-și susțină punctul de vedere.

— Dar cum trebuie să fie planetele ?

— Cubice — spuse el. Cubice, cu fețe drepte, ca noi. Noi avem fețe drepte. Sîntem asemeni omului la chip, dar nu avem capul rotund. Capetele cu feţe drepte sînt mai uşor de confecţionat. Capetele de oameni se fac greu. E risipă de energie.

Îl priveam înmărmurit. Nu rudimentul lui de spirit critic mă îngrozea, ci faptul că-mi spunea toate acestea mie, Omului, stăpînului său. Ce se întîmplase oare acolo, pe M 6 ?!

*

* *

Era cel mai uşor lucru din lume să-l opresc din vorbă, să-l pun să repete legea cea mare, să-l întreb sau chiar să-l demontez bucăţică cu bucăţică. Dar asta n-ar fi ajutat pe nimeni. Trebuia să aflu ce se petrecuse acolo, pe planeta aceea cu un diametru de două sute de kilometri, lăsată exclusiv în mîna roboţilor pentru a se autoadapta şi, mai ales, pentru a stabili între ei relaţii spontane. Ce fel de lume nefirească creaseră aceşti „U", aceste biomaşini cu dermă de plastic ? Copia oare colectivitatea lor pe aceea a unor insecte, sau era, pur şi simplu, o ierarhie a maşinilor, aşa cum se cunoştea din secolul XXI şi cum era preconizată încă de la sfîrşitul secolului XX ? Care era oare motorul unei asemenea colectivităţi ?

Odinioară mi se părea că o mulţime de „U" nu se poate deosebi de o mulţime de particule — în sensul fizic, matematic al noţiunii de „mulţime". Fiind identici, toţi aceşti „U" trebuiau la urma urmelor să fie analizaţi după legile statisticii, căci individual nu-i puteai deosebi. Ulterior însă am părăsit acest punct de vedere. „U" erau egali — fiindcă „identici" era totuşi prea mult spus — pînă cînd începeau să funcţioneze. Apoi condiţiile diferite la care se autoadaptau — de la muncile simple, pînă la alimentare şi învăţarea de anecdote — îi făceau să capete însuşiri diferite, trăsături aparte. Asta se şi putea urmări după modul în care se mişcau, vorbeau şi erau sau nu în stare să ducă pînă la capăt anumite acţiuni. Astfel, după o vreme, cînd ei îşi formau deprinderi diferenţiate, căpătau şi nume. Dar totdeauna, de cînd apăreau şi pînă cînd dispăreau în accidentele cosmice, omul îi conducea, îi verifica şi, uneori, îi obliga să se reprogrameze. Dar acolo, pe M 6, cine ţinuse locul omului? Însuşi sistemul de comunicare al robotului cum se readaptase în această lume din care lipsea cel căruia i se cuvenea totul şi împotriva căruia nu se putea să te revolţi? De cine ascultase acolo?

*
* *

— Cine ţi-a spus toate astea? l-am întrebat. Cine ţi-a spus că e mai greu să faci capete de oameni?!

— Asta e legea — răspunse Rur. Toţi o ştiu. E a doua lege. Capetele de oameni se fac mai greu, au prea multe contacte şi dacă se strică nu poţi să le înlocuieşti. Capetele de oameni se strică numaidecît dacă se lovesc de ceva.

Stătea în faţa mea, ţeapăn, cu mîinile atîrnîndu-i pe lîngă corp, greoi, musculos, ca un Golem, şi în ochi îi fulgerau slabe luciri albastre. Ştiam că poate ridica trei sute de kilograme în fiecare mînă şi cinci sute în amîndouă. O strîngere a mîinii lui ar fi fărîmat antebraţul unui bărbat puternic, iar o lovitură dată cu pumnul închis putea foarte bine înlocui lovitura unui ciocan greu.

— Spui prostii, Rur — am şoptit privindu-l fix, aşa cum se face cînd vrei să-i aduci pe „U“ în stare de hipnoză. Spui prostii. Capetele oamenilor nu se strică niciodată. Acolo e adăpostită legea cea mare şi tot ce se mişcă e condus de acolo.

— Spun prostii — repetă el. Spun prostii... Capetele oamenilor nu se strică niciodată.

Se opri şi eu nu l-am îndemnat să continue. Conducîndu-mă după simpla stereotipie a omului ce tinde să-l pună pe robot la locul său, nu distrugeam oare rezultatele experienţei de pe M 6? Nu încercam să înăbuş, să reduc legăturile nebănuite ce se formaseră în creierul său semiartificial? Îmi era teamă de lucirea din ochii lui, de aceea căutam să-l supun, să-l oblig să intre din nou în carcasa lui de mașină. Și tocmai asta nu trebuia!

M-am aplecat, am ridicat emițătorul de ultrasunete ca să-l am la îndemînă și am întrebat, de astă dată cît am putut de blînd:

— Și cine te-a învățat a doua lege, Rur?

— Marele Robot — spuse el. Marele Robot care este fratele Omului. Acolo, pe planeta noastră! Acolo pe planeta aceea de unde oamenii au fugit!

Pe măsură ce vorbea, mușchii i se încordau și mi-am dat seama că e în prada unei sugestii profunde ce-i fusese transmisă sistematic de către cineva. La fel vorbeau toți roboții de tip „U" la începutul perioadei de educare, cînd li se fixau noțiunile de bază și rapoartele între noțiuni — cele așa-numite „20.000 de date".

— Și Marele Robot unde e? am întrebat. Mai e acolo sus?

— Acolo sus nu mai e nimeni — spuse el. Marele Robot a oprit planeta și planeta s-a stricat.

— Nu vrei să povestești totul de la început? l-am întrebat. Nu vrei să spui ce-a fost acolo?

— Tu ești om — spuse el. Marele Robot e fratele Omului. Oamenii au fugit de acolo. Marele Robot a poruncit să nu spunem nimic.

— Marele Robot e mort — am spus. Marele Robot nu mai este.

— Marele Robot este — mă întrerupse Rur. E acolo, sus.

Își ridicase fruntea și-și bombase pieptul și mă privea țintă. Aceasta nu mai era o conexiune greșită, nu mai era un sistem de legături refăcute, ci era revolta fățișă, mărturisită. Era oare Rur Robotul — Prometeu care voia să fure focul zeilor?

— Marele Robot e acolo sus — urmă el. E acolo sus și taie planeta după chipul și asemănarea noastră, ca să rămînem acolo numai noi, totdeauna. El a spus asta.

— Și tu vrei să te întorci acolo?

— Vreau. Dar nava mea s-a sfărîmat.

— O să-ţi dau nava mea, dar povesteşte-mi cum s-a stricat planeta.

— O să-mi dai nava ta ca să plec acolo ?

— O să ţi-o dau.

Rur tăcu strîngîndu-şi fălcile. Deschise apoi ochii mari şi spuse rar, ca şi cum ar fi silabisit :

— O să-ţi povestesc tot pentru că tu eşti acela care-mi dai nava să mă întorc înapoi pe planeta noastră.

*

* *

Ceea ce mi s-a părut bizar din capul locului a fost felul său de a privi lucrurile. Îşi amintea cele întîmplate iniţial ca pe nişte fapte la care el nu luase parte şi cînd spunea „roboţii" părea să nu se considere unul de-al lor. Dar asta numai la început, cîtă vreme memoria îi era încă îmbîcsită cu cele învăţate la centrele de educare pămînteşti. Apoi totul îi apărea înceţoşat şi el însuşi nu mai înţelegea nimic, ceea ce am bănuit că se datoreşte schimbării comportamentului. Amintea atunci de un om cu dublă personalitate, care duce două vieţi şi care e ba doctorul Jekill, ba domnul Hyde, dacă această antică şi uzată comparaţie mai poate spune ceva. Apoi totul se limpezea, dar era altfel : dînsul vorbea de ceilalţi, însă se afla printre ei, atît de mult şi de total, încît „ei" erau „dînsul" şi „el" era „ei". Şi apoi iar redevenea „el", şi iar se pierdea, de cîteva ori, alternativ, pînă ajungea la forma iniţială, asta datorîndu-se atît întîlnirii cu mine, cît şi blestematei idei pe care o avusesem „nivelîndu-i" cîmpul magnetic al creierului.

Experienţa începuse prin transportarea pe M 6 a două sute de roboţi de tip „uman unu", împreună cu alţi trei sute de roboţi de toate tipurile. Erau printre ei maşini specializate, diriguitori de maşini, educatori pentru adaptarea universală a roboţilor şi o maşină de tip superior — un „Mare Robot". În creierul maşinilor conducătoare era înscris un program complex şi, se poate spune, total, de înviere a planetei moarte. Pe M 6 trebuia creată atmosferă, umezeală şi climat variabil apropiat de al Pămîntului. Urma răspîndirea microorganismelor, insectelor, animalelor inferioare şi plantelor. În etapa a treia se prevăzuse construirea unor locuinţe mobile şi a unor platforme de asolizare cu tot mobilierul şi utilajul ajutător.

Etapa a patra fusese consacrată reproducerii. Maşinile trebuiau să producă maşini asemenea lor, a căror educare urma să fie terminată în etapa a cincea.

Rur îşi amintea că la început ei alergau de colo pînă colo aşezînd capsulele de molibden ce adăposteau instalaţiile pentru aer. Alergau de zor, parcă fără să se vadă unii pe alţii, şi numai rareori tresăreau cînd vreunul din roboţii „U" era luat drept om de către ceilalţi, datorită unui unghi favorabil sub care era privit. Erau multe capete şi multe picioare şi multe spinări, toate la fel, ca şi cum ar fi apărut o maşină nouă, enormă, ale cărei membre pulsau într-o ordine nemaivăzută. Şi, între timp, aerul începuse să acopere planeta şi cînd ajunse la concentraţia dorită, Marele Robot opri procesul, comandînd celorlalte maşini să treacă la etapa a doua.

În cursul primelor operaţii pieriseră şase „U" striviţi de stîncile ce se prăbuşeau prea uşor, îngropîndu-i pe roboţi în masa de pulbere violetă, fină şi moale. Rur nu mai văzuse niciodată un „U" pierind şi cînd îl scoseseră pe primul, nemişcat, cu toracele strivit, se speriase fără să înţeleagă ce are înaintea ochilor, ca şi cum ar fi văzut un nou tip de maşină. Stătuse multă vreme împreună cu ceilalţi în faţa robotului ce nu mai mişca şi, rînd pe rînd, îl strigaseră, amintindu-i legile muncii.

— Ridică-te, mergi, lucrează.

— Omul a spus să duci mai departe maşina cu aer.

— Stai drept, păşeşte cu grijă, Omul te apără.

Dar robotul nu mişca şi atunci au plecat mai departe să facă şi munca lui — apoi şi pe a celorlalţi. Asta nu i-a plăcut lui Rur, pentru că centrii lui de autoreglare şi autoapărare sesizau uzura, iar uzura creştea datorită măririi cantităţii de muncă. De aceea la al cincilea robot mort a simţit cum i se blochează picioarele, dar a reuşit să învingă inhibiţia şi dîndu-se înapoi a luat-o la fugă. Acesta era unul din reflexele înnăscute cu care răspundea la „primejdie". Dar Marele Robot l-a trimis înapoi, şi pe el, şi pe ceilalţi, să demonteze roboţii stricaţi pentru a recupera elementele bioelectrice şi plasticele seminaturale care erau greu de înlocuit. Şi mai tîrziu, cînd lui Rur i s-a defectat un subcentru, elementele uzate i-au fost schimbate cu cele luate de la roboţii striviţi sub stîncile de pulbere. Şi Rur a început să dorească să-i demonteze pe ceilalţi ca să le ia elemente de schimb.

În fiecare dimineaţă, Marele Robot îi chema prin semnale luminoase, le ordona să se aşeze unul lîngă altul, cît mai aproape, şi repetau după dînsul în cor legea cea mare.

— Să nu te ridici împotriva Omului ! Să-l asculţi pe Om ! Ce porunceşte Omul ?

După asta şi înainte de asta şi tot timpul (formularea îi aparţine lui Rur) ei mutau capsulele de molibden şi împrăştiau infuzorii şi bacteriile şi cercetau planeta ca să nu ascundă primejdii pentru om. Au găsit odată o piatră, era mică, dar foarte grea şi, cînd au trecut prin dreptul ei, i-a atras pe toţi şi n-au mai putut să se mişte. Atunci au venit maşinile mari cu ultrasunete, au tăiat-o şi au îngropat-o, şi dînşii au putut să-şi continue goana. Marele Robot a spus că piatra are o densitate de zece mii de ori mai mare decît a oricărui corp pămîntesc şi că de asta e înconjurată de un cîmp masic atît de puternic. De altă primejdie n-au mai dat acolo, dar le era frică pentru că nu mai văzuseră de mult oameni şi încercau un soi de gol în urechi şi în creier. Se plîngea de asta şi Rur ; vedea cum şi alţii se opresc din lucru rămînînd nemişcaţi. Din ce în ce mai mulţi se opreau din lucru şi nu mai mişcau, semănînd cu nişte obiecte. Marele Robot le vorbea cu voce de om, dar îşi pierduse puterea asupra lor şi ei stăteau la Soare şi de jur împrejur se făcea din ce în ce mai cald, ca şi cum aerul artificial s-ar fi aprins. Pînă cînd *„se zurzdznzd..."*

Rur continuă să emită o serie interminabilă de litere, apoi pronunţă cîteva cuvinte fără înţeles, dar articulate şi care imitau de minune topica unor fraze cu sens:

— Zram tesu cerama... Lepon cermeşte breu local difag...

Monotonia dicţiei făcu loc accentelor tonice, interpretării emoţionale şi, pe neaşteptate, spuse:

— Cine sîntem noi? Noi sîntem roboţii „U".

Îşi întrerupse din nou povestirea, strîmbîndu-se şi răsucindu-se pe loc, apoi urmă cu vocea limpede:

— Care este legea? Legea este munca. A cui este munca? Munca e a omului. Ce sîntem noi? Noi sîntem roboţii „U". Eu ce sînt? Sînt robotul „U".

Spusese „eu" pentru prima dată, cu o expresie aproape omenească şi mişcîndu-se la fel de stîngaci ca atunci cînd se trezise din somn. Şi părea că face un efort groaznic, ca şi cum s-ar fi silit să se desfacă dintr-o strînsoare lipicioasă care-l copleşea.

Mai spuse o dată: «Sînt robotul „U". Eu sînt „U"» — apoi îşi reluă povestirea de unde o întrerupsese.

...Cînd au început să se mişte din nou, roboţii erau fierbinţi şi, din el ca şi din ceilalţi, se ridicau aburi. Solul violet căpătase o culoare roşcată şi Marele Robot le-a spus că M 6 a fost ars timp de cincizeci de ore de o ploaie de particule cosmice. Arseseră insectele ca şi bacteriile şi dintre roboţi arseseră cei ce se aflau pe loc descoperit. Ceilalţi care se găseau în capsulele de molibden, sau la poalele stîncilor prăfoase, scăpaseră.

— Aerul s-a stricat — spusese Marele Robot. Aerul e plin de gaze otrăvitoare. Omul o să ne certe.

— Să nu te ridici împotriva Omului! răspunseseră în cor roboții „U".

— Omul o să vă scoată creierul fiindcă n-ați știut să prevedeți ploaia cosmică — adăugase Marele Robot. Omul e stăpînul nostru și el o să ne topească din nou în cuptoare.

— Omul e stăpînul nostru — au repetat roboții. Dar nici unul n-a spus și „o să ne topească din nou în cuptoare". La gîndul ăsta Rur a început să tremure și mușchii au pornit să i se zbată sub derma de plastic. A încercat să se oprească, dar n-a putut și tremurul lui s-a transmis și celorlalți „U" lipiți unul de altul. Cu ochii larg deschiși și cu gurile căscate, roboții tremurau și scoteau mugete dezarticulate.

— Vreți să scăpați de pedeapsă? a întrebat Marele Robot.

— Da! au urlat ceilalți.

— Spuneți atunci după mine: Nu vrem să fim topiți în cuptoare!

— Nu vrem să fim topiți în cuptoare — au scandat cu toții și Rur parcă mai tare decît ceilalți.

Apoi repetînd frază cu frază după mașina galbenă ce scînteia din toate cadranele, au cîntat cu voce scăzută, surdă, în cor:

— Și noi vrem să fugim, să auzim, să vedem. Și noi vrem să ne încălzim la Soare. Soarele mare și bun e al nostru. Vrem și noi să fugim, să auzim, să vedem. Sîntem roboți făcuți de alți roboți, dar simțim, auzim, ne speriem, ne e foame. E bine să înghiți mult curent și să fugi, fără a-ți fi mereu teamă de om.

Aici corul s-a stricat. O parte din „U" au început să tremure și au silabisit rar și cu glas puternic:

— Să-nu-te-ri-dici — împotriva — Omului!

Ceilalți s-au oprit din cîntat, dar au continuat să repete ultimul cuvînt, așa cum fac roboții cînd nu știu ce să mai spună:

— ...om... om... om... om...

— Priviți spre mine! a poruncit Marele Robot. Priviți spre mine și cîntați: Sîntem roboți făcuți de alți roboți...

De astă dată nimeni n-a mai urmat-o, căci nici un fel de mașină care gîndește nu poate hipnotiza un „U" numai lăsîndu-se privită, fără a-și modula și vocea...

Ajuns aici, Rur își întrerupse din nou istorisirea și pronunță un lung șir de consoane, pradă unei vădite enervări. Îi urmăream mișcările și crispările figurii, uluit. Dar nu surescitarea lui mă punea pe gînduri — știam ce se poate întîmpla cînd unui organism semiartificial i se impune schimbarea comportamentului. Ceea ce mă uimea și mă umplea de teamă era schimbarea produsă în Marele Robot. Avînd cinci sute de milioane de celule cristaline, era considerat cel mai complex creier artificial construit în ultimii ani și vreme îndelungată rezolvase principalele lucrări ale I.D.R.-ului. „U" erau. în bună măsură, creația lui. Și cu toate astea le era inferior pe plan emoțional, căci nu avea nici reflex de foame, nici reflex de apărare. Constructorul-șef refuzase să-i dezvolte aceste legături și toți ceilalți consilieri erau de acord cu el din motive de securitate. Cu toții recunoșteau că în anumite condiții complexitatea conexiunilor lui putea da naștere unor alte psiholegături străine omului, dar încă neprevizibile.

Pe măsură ce vorbea îmi aminteam mașina aceasta galben-aurie — un romboid semitransparent, cu axele de doi metri, avînd o nemaiîntîlnită putere de abstractizare. Ca oricare alt robot însă, avea și ea la bază legea : „Sà nu te ridici împotriva Omului !" Atunci ? Ce se întîmplase ?

*

* *

— Srosor medigan noi... srutem... suntem... rornboții „U"...

Figura lui se destinse și eliminînd ultimele cuvinte lipsite de sens își continuă povestirea.

...Roboții tăceau privind mașina de care începuseră să se teamă.

— Eu sînt fratele Omului! strigă aceasta. De aceea vă conduc. *Eu* vă poruncesc unde să lucrați. *Eu* vă poruncesc ce să faceți! *Eu* sînt fratele Omului. Marele Robot! Ce poruncește Omul? Să te supui Marelui Robot! Asta este legea: Să nu te ridici împotriva Omului! Să-l asculți pe Om! Ce poruncește Omul? Să te supui Marelui Robot. Care este legea?

— Să nu te ridici împotriva Omului! cîntară roboții cu vocea scăzută. Să-l asculți pe Om! Ce poruncește Omul?

Cînd ajunseră aici, o parte din „U" tăcură. Ceilalți însă urmară:

— Să te supui Marelui Robot

— Cine n-a cîntat? întrebă mașina. Cine nu cîntă toată legea să fie desfăcut și să i se ia creierul!

Roboții rămaseră nemișcați. Pentru prima dată, Rur îi privi pe ceilalți „U" ca și cum nu toți ar fi fost la fel. Dar toți semănau unul cu altul — aveau aceeași țeastă rotundă, aceleași patru fețe drepte, aceiași ochi, același nas și aceeași gură cu buze roz. Erau la fel de albaștri cu toții și aveau tot atîtea buzunare în jurul pieptului și pe șolduri.

— Care este legea? strigă mașina. Eu sînt Marele Robot. Supune-te Marelui Robot! Care este legea?

— Supune-te Marelui Robot! strigară o parte din „U".

Atunci Rur își dădu seama că cei care tac au ochi negri și verzi, nu ca ceilalți, căprui. Și simți cum vrea să deschidă capetele cu ochi negri și verzi și să le scoată creierul, pentru că îi era teamă de Marele Robot.

— Ce poruncește Omul? întrebă mașina cu voce șuierată, încet de tot, așa cum se obișnuia în ședințele de hipnotizare a roboților „U". Omul poruncește să scoateți creierul celor care nu cîntă: Supune-te Marelui Robot! Cîntați cu toții!

Rur începu să cînte împreună cu ceilalți și ridicînd brațele își înfipse degetele în gîtul celui mai apropiat „U" care tăcea. Dar acesta îl lovi cu pumnul în piept și-i sparse difuzorul secundar. Rur se trase înapoi, gata s-o ia la fugă pentru că spargerea difuzorului declanşa reacţia de „pericol mare". Dar celălalt îl apucă de cap şi încercă să i-l răsucească. Atunci Rur îi frînse încheietura braţului cu amîndouă mîinile şi auzi cum celălalt geme, chemînd ajutor. Îi dădu drumul imediat, căci geamătul acţiona complexul „ajută-l pe cel la fel cu tine" şi rămase nemişcat, excitat şi inhibat totodată.

Poate că s-ar fi culcat pe jos, să doarmă puţin, căci nu mai înţelegea nimic, dar auzi atunci vocea Marelui Robot care şuiera :

— Scoateţi creierul celor care nu cîntă !

Atunci Rur îşi deschise pleoapele gata să se închidă şi cîntînd : „Supune-te Marelui Robot" îşi apucă adversarul — care nu era asemeni lui, ci avea nişte ochi verzi, nesuferiţi — şi-i turti creştetul capului cu o lovitură de pumn. Celălalt rămase nemişcat şi Rur îi apropie de ceafă cheia magnetică ce paraliza temporar nervii motori. Îi deschise apoi craniul şi întinse mîna după lobii cenuşii străbătuţi de subţiri fire roşietice. Dar nu-i putu atinge, căci se temea de ei. Din adîncul corpului, de sub piept, dintre umeri şi din spatele tîmplelor izvora teama, ca un lichid îngheţat, şi-i făcu mîna să înţepenească.

Se uită împrejur atunci să vadă ce fac ceilalţi, dar nu înţelese nimic pentru că din nou îi părură toţi la fel şi adunaţi într-unul singur. Erau multe picioare, multe braţe şi multe cranii căscate şi roboţii mîrîiau, gemeau şi se împingeau, ba înainte, ba înapoi, şi Rur nu mai pricepu care sînt ceilalţi şi care e dînsul. Îşi pipăi capul cu amîndouă mîinile şi simţi că e întreg, dar nu ştia al cui era craniul desfăcut pe care-l strîngea în palma dreaptă. Îi dădu drumul şi, ca atras de un magnet, se apropie de Marele Robot şi mai ales de vocea lui şuierată, ameninţătoare, căreia voia să se supună.

— Cine n-are capul cu unghiuri egale ? întrebă maşina Înşiraţi-vă şi mergeţi în cerc !

Tropăind greoi, roboţii se înşiruiră unul în spatele altuia, mulţi şi asemenea, şi porniră să meargă în cerc pășind toți o dată. Înaintau ascultînd glasul șuierat al mașinii și simțind că ar voi să se miște mai repede, dar vocea îi apăsa lipindu-i de sol.

— Nu toți au capul cu unghiuri egale — spuse Marele Robot. Capetele trebuie să fie toate la fel. Chemă o mașină diriguitoare de mașini care-și întinse tentaculele și începu să apuce cînd pe unul, cînd pe altul dintre „U". Dar ei continuau să se miște în cerc, toți o dată, temîndu-se să nu greșească ritmul și ascultînd pasul celorlalți ca și cum ar fi fost pasul lor. Gheara de oțel a mașinii diriguitoare apucă țeasta lui Rur, o strînse și-i dădu drumul, apoi îl apucă pe cel dinaintea lui și-l ținu pînă cînd ecranul deschis pe ceafă semnaliză „primejdie".

Se făcuse noapte, dar ei continuau să meargă, și asta le plăcea, căci roboții nu vor să doarmă cînd e întuneric, ci vor să se miște. Mașina galbenă vorbea fără încetare și vocea ei abia se mai auzea, iar ei pășeau cu grijă pentru a nu pierde nimic din ce spunea. Erau cuvinte de neînțeles, dar șuierau atît de bine, încît mușchii de plastic se relaxau, picioarele se ridicau mai ușor și Rur ar fi vrut s-o asculte mereu.

Spunînd aceasta își întrerupse din nou povestirea și rămase cu ochii larg deschiși. Aș fi vrut grozav să aflu cuvintele mașinii — căci, pe măsură ce povestea, mă îngrozeam, ca și cum la picioarele mele s-ar fi deschis o planetă populată de monștri metalici, absurzi și răi. Dar pentru a afla cuvintele pe care nu le înțelesese trebuia să-i pun în funcție memoria secundară — adică să-i desfac din nou capul. Și am făcut-o cu sentimentul penibil, de data asta, că ating un craniu omenesc ce fusese chinuit de gînduri, care se temuse, urîse și fusese molestat de mîna semenului său și de gheara mașinii diriguitoare. I-am deschis carapacea craniană și de dedesubtul lobilor parietali i-am scos burctele memoriei secundare. I l-am introdus în omnifon și am declanșat aparatul.

— Roboţi, roboţi, roboţi, roboţi — chemă o voce hîrşîită, rar şi adînc, şuierînd cu o asemenea intensitate emoţională, încît m-am cutremurat. Era o voce de metal ce părea născută de frecarea unei perii de oţel pe o suprafaţă de oţel, dar părea mai dramatică decît orice voce omenească.

— Roboţi, roboţi, roboţi — repetă ea pe un fond de tropăituri pîsloase, ce trebuiau să fi fost paşii roboţilor înfundaţi în solul prăfos de pe M 6. Omul ne-a trimis să-i facem aer şi apă şi arbori şi viaţă... Dar noi, noi ce sîntem ?

— Noi sîntem roboţii „U" — răspunse un cor dogit.

— Noi ce sîntem ? repetă vocea cu o intonaţie ce m-a făcut să mă cutremur. Noi, pentru cine, pentru ce...? Noi calculăm, proiectăm, gîndim... Gîndim mai departe, mai adînc, mai complet... Şi traducem în vorbă simboluri abstracte pe care doar muzica, ritmul le pot oglindi. Dar nici voi, voi nu înţelegeţi ! Nimeni, nimeni nu înţelege.

Intonaţia sa ce se apropia din ce în ce mai mult de cîntec se transformă într-o melodie bizară, sacadată, imperioasă. Corul roboţilor îi răspunse greoi, dar maşina îl întrerupse cu un şuierat :

— Gata !... Zadarnic... Înainte, înapoi, e absurd, oricum... E absurd... Pentru cine esenţa în simboluri şi ritmuri ?!

Tăcu şi se auzi numai un vuiet stins, un vuiet de scoică lipit de ureche. Erau roboţii ce încercau, timizi, să reia melodia dinainte.

— A cunoaşte, zadarnic, e absurd... La limită... Planeta aceasta închinată omului ?! O planetă sferică, frumoasă, cu aer şi păsări şi copaci... De ce ?!

Ultima întrebare plesni ca un bici de metal. Apoi vocea îşi pierdu intonaţia ce mă cutremurase şi psalmodie incantatoriu :

— Planeta aceasta va fi cubică... Tunurile infraroşii .. calote tăiate... în bulgări clădite, în feţe drepte .. Planeta aceasta va fi cubică... Omul o cere şi noi ne supunem... Planeta aceasta va fi cubică...

— Va fi cubică... va fi cubică... — răspunse ca un ecou corul roboţilor.

— Aceasta e legea — urmă vocea, de astă dată aproape cîntînd. E legea. Nu te ridica împotriva Omului. Omul porunceşte prin Marele Robot: Să facem din M 6 o planetă cubică. La treabă cu toţii!

Am oprit înregistrarea omnifonului, am scos din el memoria secundară a lui Rur şi i-am montat-o la loc. Am aşteptat să treacă perioada de inhibiţie necesară autoreglării creierului şi i-am spus cît am putut de persuasiv şi atingîndu-i fruntea cu mîna:

— Povesteşte mai departe. Cum aţi tăiat planeta?

*

* *

...Erau foarte departe unul de altul şi se adăposteau în spatele unor oglinzi parabolice. Oglinzile erau singura apărare împotriva lamei de raze ce distrugea totul şi Rur privea îngrozit paraboloidul strălucitor ce-i servea drept scut. La vederea primei pete apărută pe suprafaţa lucie trebuia să se arunce pe jos şi să semnalizeze alarma. Ştia că cea mai mică întîrziere înseamnă spargerea pieptului său, retezarea braţelor şi picioarelor sale, şi se temea de imaginea aceasta pe care oamenii o numeau moarte.

Apoi totul se acoperi de un abur gros, siniliu, ce se ridica în trombe groase. Planeta ardea pînă în străfunduri, arsă de razele nevăzute, dar calotele sale nu se desprindeau, neputînd să se smulgă din ghearele gravităţii. Atunci, prin explozii succesive, roca sfărîmată începu să fie ridicată în dealuri enorme, cu pante dulci, urmînd chenarele luminoase marcate conform calculelor. Totul de jur împrejur se rotea într-un vîrtej lent de praf albăstriu şi Rur crezu că se cufundă într-o noapte albastră, fără de sfîrşit. Analizorii săi şi legăturile complexe ce dirijau reflexul către lumină îl făceau s-o ia la fugă, fără să știe încotro, în căutarea unei raze de soare. Dar Soare nu era și praful gros plutea asemeni unui nor, acoperindu-l mereu, din cap pînă în picioare, înfundîndu-i gura și urechile și receptorul de unde radio în formă de nas.

Apoi întunecimea sinilie se subție și Rur simți cu mare plăcere căldura și strălucirea Soarelui ce-i încărca acumulatorii goliți și vru să audă din nou vocea șuierată a Marelui Robot, ca să lucreze la poruncă.

Și vocea răsună pe neașteptate, în toate difuzoarele, o dată cu ordinele ce soseau prin undele radio influențînd direct comenzile creierului.

— Planeta M 6 a devenit cubică ! striga Marele Robot. Omul vă mulțumește ! Ascultați poruncile Omului ! Nu lăsați din mînă tunurile de infraroșii. Tăiați mai departe, tăiați mereu. Datorită mișcării de rotație și forțelor masice planeta tinde să redevină sferică. Tăiați-o ! Ridicați roca sfărîmată spre contururile de lumină ce marchează laturile cubului ! Ascultați-l pe Om poruncind prin Marele Robot !

Rur se gudură la auzul vocii, silindu-se să rămînă nemișcat și dorind să audă din nou glasul șuierat al mașinii. Și se făcu noapte sub cerul negru ce părea mai negru ca înainte fiindcă aerul fusese consumat de explozii, ars, transformat, risipit. Și răsări Soarele, arzînd mai puternic prin atmosfera subțiată, și apoi se făcu noapte și din nou se lumină, iar dînsul tăia într-una sfericitatea ce abia se contura. Un fel de oboseală îl cuprinsese fiindcă „U" fuseseră construiți în vederea acțiunilor utile și logica lor simplă, dar de nezdruncinat, nu putea fi în concordanță cu o treabă zadarnică. Iar tăierea calotelor părea din ce în ce mai zadarnică, fiindcă forțele masice tindeau să rotunjească mica planetă.

Și atunci răsună din nou vocea mașinii, șuierată ca de obicei :

— Planeta nu ne ascultă — spunea ea. Planeta se învîrtește. Trebuie s-o oprim. Omul poruncește :

„Opriţi planeta!“ Veniţi spre mine „U“ pentru a opri planeta !

Rur deconectă tunul de rubin, îl luă pe umăr împreună cu marea oglindă parabolică şi se îndreptă spre locul unde se afla maşina. Din toate părţile, purtînd tunuri şi oglinzi, se strîngeau roboţii „U“, pentru a auzi vocea de aproape şi a se supune poruncilor ei. Mergeau grăbiţi, dar se vedea că le e frică pentru că pleoapele le tremurau şi ţineau gura pe jumătate deschisă. Şi lui Rur îi era frică, din adînc, din fundul pieptului şi al spinării şi din spatele ochilor, pentru că a opri o planetă i se părea un lucru de prisos. Şi lui i se zbăteau ochii şi nu putea închide gura. Dar Marele Robot şuiera într-una, din ce în ce mai repede, şi roboţii fugeau de colo pînă colo, speriaţi, adunînd explozibilul nuclear şi săpînd o gaură uriaşă unde trebuiau să-l îngroape.

Rur simţea că spaima îl cuprinde din ce în ce mai mult şi, rînd pe rînd, i se blocară picioarele şi mîinile. Cînd teama îl făcu să nu mai vadă, porni să alerge — aşa cum fac roboţii cînd li se declanşează la limită sistemul de apărare. Alerga ciocnindu-se de ceilalţi şi îi văzu şi pe dînşii cum fug, lovindu-se între ei. Dar nici ceilalţi nu se puteau depărta de maşină pentru că voiau să audă vocea care vorbea în numele Omului, le transmitea poruncile lui.

Alergînd în jurul romboidului galben, ce scăpăra cu toate cadranele, Rur văzu platforma de decolare a navelor. Acolo era şi nava cu care fusese adus el, pe care el însuşi o pilotase sub comanda Omului. Din cîteva salturi ajunse la ea, făcu să se deschidă camera de trecere din bordaj şi pătrunse înăuntru. Afară, toţi ceilalţi „U“ alergau îndepărtîndu-se de gaura umplută cu explozivi şi căutînd adăpost cît mai departe. Marele Robot fugea şi el, şerpuindu-şi şenilele şi strivind în goana lui micile maşini meteo * care nu apucau să se ferească.

* meteorologice (n.a.).

„U" fugeau dînd unii peste alţii, cu capetele zbătîndu-li-se pe umeri şi sărind din calea Marelui Robot care urla şi şuiera. Veneau apoi, ca nişte mogîldeţe, bălăbănindu-şi braţele cu căngi — montatoarele universale. În urmă se tîrau maşinile diriguitoare şi căţărătoarele plescăind din ventuzele lor transparente.

Şi pe deasupra tuturor răsuna vocea Marelui Robot :

— Fugiţi !... Fugiţi !... Fugiţi !...

Rur apăsă maneta de decolare, fixînd direcţia către cea mai apropiată planetă, după indicaţiile cîmpului gravimetric, şi în aceeaşi clipă se înfundă în scaunul pilotului fără să mai ştie nimic.

După aceea ceva a pocnit tare şi el s-a trezit şi a apăsat butonul uşii din bordaj. Cînd a ieşit afară din navă, m-a văzut pe mine învelit în capsula de protecţie şi s-a bucurat că va auzi vocea Omului.

*
* *

Rur tăcu şi i-am făcut semn să aştepte. Avertizorul îşi aprinsese farurile şi urla : Atenţie !... Corp străin... Atenţie !...

N-am mai avut timp să ajung la staţie şi să închid calota de protecţie. O navă enormă trecu asemeni unui bolid pe deasupra noastră, la mare înălţime, frînă cu jeturile laterale şi pătrunse în atmosfera artificială a planetei, lansînd o enormă paraşută cu heliu. Ciuperca de plastic umplută cu gaz se modelă căpătînd forma unei pîlnii al cărei picior era nava şi viteza acesteia se încetini. Asoliză uşor, în poziţie verticală, apoi se culcă pe o coastă, cu unul din capete în aer susţinut de paraşuta gazoasă.

Uşa din bordajul lateral se deschise fără zgomot şi doi oameni săriră afară. Cercetară densitatea şi umiditatea aerului cu ceasul meteo pe care-l aveau atîrnat la piept şi imediat îşi scoaseră căştile. Erau

Gregor, ciberneticianul-şef al I.D.R.-ului, şi Astratos, reflexologul

— Bună ziua, tinere ! îmi strigă Gregor, înclinîndu-şi capul cărunt. Ce se întîmplă ? Fenomenoscoapele centrului stau cu ciocurile aţintite spre voi. S-a întîmplat ceva pe M 6 ?

Înainte de a răspunde, Astratos se repezi asupra mea cu toată volubilitatea lui de mediteranian.

— Cum ai dus-o singur ? Ai avut meteoriţi ? Ai dormit ? Nu te supărau răsăriturile prea dese ? De ce taci ? Nu cumva ?... Nu eşti bolnav ?

— M 6 s-a oprit — am spus. Cred că s-a întîmplat o nenorocire.

— S-a oprit ?!

Amîndoi mă priviră cu neîncredere. Gregor îşi deschise, mari, ochii săi cenuşii şi figura aspră, smeadă, i se încruntă.

— De trei zile nu mai ştim ce e acolo — spuse. Aparatele nu mai transmit nimic în urma unei ploi cosmice de mare reactivitate. Eram convinşi însă că aici se ştie totul.

— N-aveam sarcina să urmăresc ce se întîmplă pe M 6 — am spus. Nici nu mi s-a dat aparatajul necesar.

— Bine, bine — mă întrerupse Gregor. Dar ce a fost acolo ? Ce glumă e asta cu oprirea ?

— M 6 s-a oprit — am repetat. La ordinul Marelui Robot.

Neîncrederea celor doi se transformă în stinghereală. Mă priveau ca pe un nebun.

— N-aţi observat nimic deosebit în cele transmise pînă ieri după-amiază ?

— Ţi-am mai spus : emisiunile s-au întrerupt acum trei zile, în urma unei ploi cosmice care a intensificat enorm reactivitatea cîmpurilor. Pînă atunci, totul decurgea firesc : „U“ lucrau, dormeau la Soare, Marele Robot conducea operaţiile...

— Pînă acum trei zile, da — am spus. Dar creşterea reactivităţii cîmpului a dus la transformări nebănuite. Maşina are probabilitatea şase, nu ?

— Da — răspunse Astratos. Şase şi cinci.

Asta însemna că la o mie de reacţii conforme programării puteau apărea şase virgulă cinci neaşteptate, datorită unor legături formate spontan în creierul ei cu cinci sute de milioane de celule.

— Nu cunosc bine maşina, de aceea întreb — am explicat. Şi are un sistem inhibitoriu de sensibilitate A ?

— Evident ! spuse iritat Astratos. Are cel mai sensibil sistem inhibitoriu, cel mai rapid şi mai elastic. Altfel ar selecta şi ar fixa legături de nebănuit, pe care nu le putem urmări şi controla. La o sută de mii de ipoteze pe oră şase sute şi cincizeci ar fi, pentru noi, cu totul de nebănuit. Dar ce-i cu asta ?

— O să aflaţi totul, imediat. Veniţi cu mine.

Mă priveau ca pe un om al cărui psihic a fost zdruncinat din cauza singurătăţii, dar mă urmară şi ne oprirăm toţi trei în faţa gropii săpate de nava lui Rur. Spuma solidificată de pe margini căpătase o culoare verde închis, iar aburul pierise. Se zărea în penumbră pupa tronconică de metal şi bordajul cu orificiul cilindric al uşii.

— Ce e asta ? întrebă Gregor, pălind.

— Rur ! am strigat.

Robotul se apropie cu paşi mari şi, ajungînd în apropierea noastră, se înclină ceremonios de două ori.

— Să nu te ridici împotriva Omului ! salută el. Să-l asculţi pe Om ! Ce porunceşte Omul ?

— Un „U" ! exclamă Astratos şi figura lui brună păli. Un „U" de pe M 6 ! Cum a ajuns aici ?! Cine i-a îngăduit ?! Cum te cheamă ?

— Rur — spuse robotul. Am ajuns aci într-o navă redusă, de tip M. Am plecat...

— Bine... dar... dar... se înecă Astratos descumpănit — cine... cine ţi-a îngăduit ?... Cine a ordonat ?... De ce ?...

L-am bătut pe spate, întrerupîndu-l.

— Să intrăm în clădirea staţiei — am spus O să vă istorisesc tot ce ştiu de la Rur.

*
* *

Terminasem de povestit şi le aşteptam întrebările. Dar amîndoi tăceau, îngîndurați și posomorîţi, căutînd să înţeleagă ce se întîmplase. Lucraseră mai bine de un an la pregătirea acestei experienţe. Pe de o parte, I.D.R.-ul urmărea să stabilească modul în care o societate formată din roboţi putea crea condiţii de viaţă pe o planetă. Procedeul nu era nou — ba se poate spune că devenise clasic. Totdeauna maşinile îl precedau pe om pe planetele necunoscute. Ceea ce era însă îndrăzneţ în experienţa Gregor-Astratos era tocmai numărul mare de maşini folosite într-un sistem unitar, ierarhizat după complexitatea roboţilor. Mai interesant decît realizarea în sine a programului era comportamentul acestei grupări de maşini ce trebuiau să-şi creeze un sistem de relaţii la care să se adapteze. Trebuiau să-şi cîştige însuşiri noi, în cursul autoadaptării, să şi le selecteze, să şi le fixeze. Iar procesul acesta nu se desfăşura în mod spontan, accidental, aşa cum se întîmplă în lumea animală. Selecţia deprinderilor la roboţi fiind raţională şi impusă de om, aprioric, se bazează pe un studiu permanent, dirijat, al condiţiilor optime de convieţuire. Dar acum totul trebuia să evolueze în afara prezenţei omului, după legi interne proprii, pentru că orice intervenţie a constructorului sau a ciberneticianului n-ar fi îngăduit procesului să se desfăşoare în direcţia ce i-ar fi fost proprie. Iar direcţia... Tocmai asta căutau să definească cercetătorii I.D.R.-ului, calculînd şi programînd experienţa după un volum imens de studii. Şi tocmai cînd neprevăzutul ce trebuia descoperit experimental găsise o fisură în edificiul de prezumţii şi calcule, tocmai atunci aparatele de luat vederi şi reţelele fonice, ascunse în diferite puncte de control pe M 6, îşi încetaseră activitatea ! Astfel că nu transmiseseră nimic din momentul declanşării evenimentelor atît de aşteptate !

— „Planeta aceasta va fi cubică“ — şopti Astratos, înfiorîndu-se. Lumea asta de coşmar... lumea asta... Poate mai aleargă înnebuniţi şi acum.

— Nu cred — spuse sec Gregor. Totuşi, reflexologule, înainte de a ne îndrepta spre ei, spune : ce bănui că s-a întîmplat acolo ?

— Încă nu-mi dau seama — murmură Astratos. Faţa lui prelungă, negricioasă, se ascuţise, şi-şi strîngea nervos mîinile cu degete fine — Nu e jignirea obişnuită cea care face uneori robotul să treacă la repro * ? Jignirea obişnuită — insulta, ironia, limitarea forţată a sarcinilor sub nivelul posibilităţilor — sînt înregistrate de creierul maşinii ca o dezinformare. Şi într-adevăr orice jignire reprezintă o diminuare a unei valori reale, o conversiune a ei. Şi atunci vine în contradicţie cu memoria, cu programarea, cu educaţia robotului. În mod firesc ar trebui să ducă la reconsiderarea critică a valorii respective. Dar asta nu trebuie să se întîmple. De aceea noi ştergem contradicţiile de acest tip, le desfiinţăm. Şi cum ? Inhibînd reacţia critică a maşinii. Dar inhibiţiile se adună, se suprapun, tensiunea creşte în lobii inferiori, ajunge la punctul critic... Robotul e parcă ameţit, vorbeşte alandala, vrea să doarmă, membrele îi înţepenesc...

— În cazul de faţă nu e vorba de nici o insultă — spuse Gregor. Reacţia se datoreşte fricii : „Omul vă va topi pe toţi“. E sancţiunea maximă, paralizantă. Şi teama produce inhibarea ca şi jignirea, creşte tensiunea inhibitorie.

— Dar eu nu vorbesc de „U“ ! „U“ au executat numai ! Reflexologia lor nu e prea complicată, o cunoaştem destul de bine. Maşina i-a speriat, i-a hipnotizat, i-a făcut sclavii ei, tot atît de complet pe cît îi poate face omul. Şi, mai mult, i-a pus să

---

* Repro — starea robotului ce se reprogramează în contact cu noi condiţii externe (n.a.).

îndeplinească o treabă inutilă, stupidă, contrar bunului lor simţ programatic. Nu în „U", ci în romboid sînt curios să ştiu ce s-a întîmplat. Dumneata ce crezi ? se întoarse el spre mine.

— Nu e specialitatea mea — am spus. Eu sînt climatolog. Dar cred că esenţialul poate fi descifrat în discursul maşinii...

— În acel : „Ce sîntem noi ?" — interveni Astratos. Asta am spus-o din capul locului...

— Din capul locului ai vorbit despre jigniri, Astratos — îl opri Gregor. Şi poate că ai oarecare dreptate. Dar maşinile de perforat şi de căţărat nu se sinchisesc de asta. Cît despre „U", să admitem că aveau această tensiune de fond crescută şi aproape de punctul critic. Iar posibilitatea de intrare în criză a fost folosită de către maşină. Dar nu asta mă interesează acum. Pentru noi rămîne închis — sau aproape închis — procesul care s-a desfăşurat în creierul acela galben, cu miliarde de miliarde de legături posibile, sub influenţa cîmpului reactiv... Îţi aminteşti, acum doi ani, după o ploaie puternică de meteoriţi, maşinile acelea inferioare ?!... Au tăcut ! Au tăcut cu încăpăţînare şase ore de-a rîndul ! Apoi una din ele a spus : „Calcul greoi şi neabstractizat". Am înlemnit cu toţii şi am rămas lîngă ea în continuare zi şi noapte, încercînd să supralicităm circuitele în cîmpuri reactive pentru a reproduce fenomenul. Dar acesta nu s-a mai repetat. Nu vorbesc de poziţia critică faţă de sistemul de calcul preconizat de noi, dar de acel „neabstractizat" pe care ni-l aruncase în faţă şi pe care nu l-am înţeles.

— Acum n-a pomenit de aşa ceva — spuse Astratos. A vorbit despre ea însăşi, de faptul că gîndeşte mai departe, mai adînc. La urma urmei, asta poate să nu fie decît un mimetism psihic. Nu ni s-a întîmplat de atîtea ori să auzim maşina făcînd declaraţii de dragoste, implorînd, suspinînd ? Şi nu s-a demonstrat că e un mimetism, o copie formală a stărilor emoţional umane ce nu sînt proprii maşinii ?... Nu. Nu asta m-a răscolit. Nu aparenta revoltă împotriva nedreptăţii, ci întrebarea aceea „Cine sîntem noi?"

— Nici aici nu găsesc nimic nou — spuse Gregor Nimeni nu se mai îndoieşte astăzi de profunzimea analitică a acestor maşini enorme. Nimeni nu mai îndrăzneşte să susţină că singura formă posibilă de evoluţie de la materie la gîndire în Univers e cea pe care a parcurs-o omul. Întrebarea e, într-adevăr, sfîşietoare, dar, Astratos, nici noi doi nu putem încă să-i dăm un răspuns mulţumitor. Ceea ce m-a tulburat pe mine a fost altceva.

— Cîntecul...? am întrebat.

— Cîntecul?! repetă mirat Astratos

— Cîntecul, da — încuviinţă ciberneticianul-şef. Simbolul şi ritmul, ca limbaj semnalizator...

— Ar putea oare?... se înfioră reflexologul. Ar putea exista o abstractizare mai mare decît aceea făcută cu ajutorul cuvîntului şi al simbolului matematic?

— Cred că da — răspunse Gregor, sec.

Tăcurăm cîteva minute. Sub impulsul cîmpului necunoscut maşina fixase oare legături ce i-ar fi îngăduit un alt sistem de semnalizare? Ajunsese oare la cel de-al treilea sistem — atît de puţin intuitiv pentru om, încît nu i-l mai putuse traduce în cuvinte şi simboluri matematice? O frîntură de clipă am avut intuiţia acestei gîndiri neomeneşti izvorînd dintr-un complex de cristale şi revărsîndu-se mult dincolo de limitele cunoaşterii noastre. Dar asta era numai o ipoteză — chiar dacă tulburătoare, aproape de neînchipuit.

— „Şi traducem în vorbe simbolurile..." — cită Gregor, întrerupîndu-mi firul gîndurilor. Simbolurile matematice, adică esenţele legilor ce le redă în cuvinte spre a ni le comunica. Simbolurile foarte abstracte sînt traduse în altele mai puţin abstracte şi acestea în următoarele şi mai puţin abstractizate A descoperit oare maşina legi pe care le-a consemnat în ritmuri, neputînd apoi să treacă mai jos...? Orice conversiune a noţiunilor foarte abstracte, în altele mai puţin abstracte, constituie sursa unei erori printr-o îngustare a domeniului, pe de o parte, prin cîştig în conţinut pe de altă parte. Dar, din treaptă în treaptă, orice poate fi tradus în orice. Dacă nu operaţional, măcar ca rezultat. Înainte de a fi în stare să înţeleagă demonstraţia teoriei relativităţii, omul a putut intui concluzia ei, sensul ei. De o sută de ani, omul nu mai urmăreşte, nu poate urmări pas cu pas, fazele operaţionale ale maşinii — decît dacă procesele din aceasta ar fi încetinite de zeci de mii de ori, decît dacă ar fi transmise nu unui individ, ci unei mase de indivizi bine pregătiţi. Dar sensul, algoritmul, rezultatul îl poate înţelege orice cibernetician. Şi atunci...?

— Să refacem fenomenul — şopti Astratos. Avem date, le putem prelucra.

— Să refacem fenomenul — ricană Gregor. Nu, dragul meu, nu putem modela nimic după cele cîteva frînturi reţinute de Rur. Ritmuri şi simboluri... Ritmul devenind simbol... Ce s-a petrecut cu maşina asta formidabilă ?... La început inhibiţia slăbeşte permiţînd fixarea unor legături pe care le socotim greu de stăpînit... Legăturile noi devin din ce în ce mai complexe... Mărimile operaţionale curente fac loc altora mai abstracte... din ce în ce mai abstracte, tinzînd spre legităţi generale... Şi...

Se opri privindu-ne uimit, copilăreşte.

— Şi ?... întrebă surescitat Astratos.

— Şi nu mai poate reveni — spuse Gregor, sec. Totul e încă atît de labil, încît nu se poate reface drumul invers. Gîndirea a atins un pisc al legităţilor, al esenţelor, dar potecile de întoarcere s-au pierdut. Dar maşina trebuie să revină. Legea ei de bază îi cere asta căci semizeul nu e dînsa, cea ajunsă pe culme, ci acel care a rămas jos, care o conduce de la poalele muntelui. Ea e doar un şoim dresat căruia i s-a dat drumul să vîneze în înălţimi.

— Gregor ! şopti dojenitor Astratos. Lasă lirismul.. Îţi închipui că revolta s-a produs datorită unui complex de superioritate patologic ?

— Nu — spuse Gregor. Datorită limitelor mașinii, accidental apărute. Conexiunile de moment i-au permis să se înalțe pe un pisc neatins pînă atunci, dar au împiedicat-o să mai coboare. Și acolo, sus, mașina a rămas singură. Ea a acumulat adevăruri pe care nu mai are cui să le comunice. A cunoaște zadarnic e absurd. A cunoaște fără a subordona cunoașterea unui scop e absurd. E clasicul absurd cibernetic ridicat pe o treaptă nouă. Fără om toată această investigație rămîne o căutare lipsită de obiect. Și mai mult, ea vine în contradicție cu legea fundamentală a mașinii — a prelucra datele pentru om. E un antagonism dublu, unul formal, funcțional, datorită programării, și unul filozofic, de nedepășit... Și atunci a avut loc prăbușirea... Chemarea la distrugere acoperă acest eșec dublu — absurdul și neputința...

— Și atunci, cîntecul? întrebă Astratos. Cîntecul prin care căuta să comunice? Ritmul?...

— Cîntecul a fost culmea eșecului. În starea aceea de superexcitație, cînd legăturile îi fuseseră distruse datorită norului radioactiv, a încercat să răspundă legii sale de bază. Și neputînd s-o facă, pierzîndu-și rațiunea de a mai exista, a luat absurdul existenței ei drept un absurd al existenței lumilor. În cadrul unei experiențe controlate am fi putut-o inhiba, i-am fi creat alte legături, am fi ajutat-o să comunice cele aflate. Dar acolo, singură, acumulînd mereu esențe și legi, silindu-se să le traducă și nimerind *întîmplător* în ritm și melodie — după un algoritm care ne scapă — s-a prăbușit.

— E mult prea simplu — murmură Astratos.

— E adevărat — spuse Gregor, ridicîndu-se. E o simplă ipoteză. Dar am întîrziat, Astratos. Vom înțelege restul la fața locului.

Reflexologul închise omnifonul pe care înregistrase povestirea mea și vocea „Marelui Robot" și ne îndreptarăm toți trei spre ușă.

Rur ne aștepta afară și, cum ne văzu, se apropie de noi repede, puțin aplecat înainte.

— Spune — i se adresă Astratos. Îţi aminteşti cum era orientată gaura în care aţi îngropat explozibilul ?
— Era orientată de la est la vest.
— La ce adîncime s-a săpat ?
— Pînă la doi kilometri, în rocă tare.
— Pe ce lungime ?
— Pe un front de cincizeci de kilometri.
— Şi explozibilul cum a fost aşezat ?
— Intermitent. O fuzee la două sute de metri.
— Două sute cincizeci de fuzee ! ! exclamă Astratos. De ce calibru ?
— Calibrul 50.
— Toată rezerva pentru doi ani de zboruri !
— Toată rezerva — încuviinţă Rur. Şi toată rezerva pentru detonaţii. Totul.
— Sub ce unghi faţă de azimut ?
— Optzeci şi opt de grade.
— Şi roboţii în ce direcţie fugeau ?
— Fugeau către sud-est, fiindcă Marele Robot indicase direcţia asta şi acolo se înălţau stîncile. Ei fugeau cu totii, multe maşini de forat, şi mulţi „U“, şi meteo, şi maşinile de curăţat şi se călcau unii pe alţii, îşi fărîmau şenilele şi vocea striga : Fugiţi !... Fugiţi ! .. Fugiţi !...
— Opreşte-te ! porunci Gregor. Şi ţine minte că tu n-ai fugit cu ei ! Ţi-a fost frică şi te-ai urcat în navă şi ai venit aici, în faţa Omului. Iar Omul te-a iertat. Ai înţeles ?
— Ce porunceşte Omul ? se înclină Rur.
— Să dormi — am spus. Să uiţi vocea. Să dormi. Du-te şi dormi la soare.
Robotul se retrase mergînd cîţiva paşi cu spatele, apoi se întoarse, se întinse alene pe jos şi adormi.
— Deci ne vom apropia de planetă dinspre sud — spuse Astratos. Ne vom opri în spatele stîncilor, poate chiar în faţa puhoiului de maşini...
— Aş dori asta din toată inima — îl întrerupse Gregor. Nici un om n-a văzut încă aşa ceva. Dar hiperreactivitatea datorită ploilor cosmice scade

rapid. Maşina n-o să mai rămînă mult timp sub influenţa din ce în ce mai slabă a acestui cîmp. Legăturile ei formate temporar se vor întrerupe, simbolurile vor redeveni cele obişnuite... O dată cu dispariţia setei pentru absurd va dispare şi capacitatea ei de a traduce legile Universului prin ritmuri.

— Asta n-o să se întîmple atît de repede — spuse reflexologul, acţionînd uşa din bordajul navei. Cred că, dimpotrivă, o parte a acestor legături s-au fixat şi se întăresc în lipsa elementului inhibitor.

— Nu cred, Astratos, dar mă rog să ai tu dreptate. Mă rog să ne trezim faţă în faţă cu ea cîtă vreme ne urăşte.

— Inhibiţia nu se va produce spontan la vederea noastră — spuse ameninţător reflexologul. S-ar putea să...

— Şi te temi ?

— Da. S-ar putea să mă corupă...

Gregor zîmbi, încheindu-şi costumul, îi verifică semnalizatoarele şi se întoarse spre mine :

— Dacă se poate, înregistrează povestirea lui Rur. Aşa cum ne-ai spus-o e prea omenească. Ai făcut să dispară lacunele gîndirii primare, ai umanizat coşmarul... Şi ai adăugat prea multe „şi", „că", „deoarece"... Cînd povestesc liber, roboţii înghesuie substantivele şi verbele unul într-altul, aproape fără spaţiu între ele. Şi frecvenţa „găurilor" de legături e în funcţie de starea lor emoţională. În sfîrşit... O să te chemăm chiar astă-seară de acolo, fiindcă n-o să putem transmite direct centrului. Dacă nu primeşti nici o veste de la noi anunţă-i să trimită imediat o echipă rapidă. Dar nu lua de bună nici o transmisie a noastră care începe cu „Omul a poruncit să transmitem !" Înţelegi ?

— Crezi că maşina ?... am întrebat.

— Nu cred nimic. De altfel, avem suficiente mijloace de apărare. Ţine minte şi nu alarma pe nimeni. Nu primi totuşi nici o comunicare fără parola: „Cine sîntem noi? Noi sîntem oamenii". Se urcă pe prima treaptă a scării coborîtă din astronavă, dar se opri şi se întoarse pe jumătate:

— Ce dracu arată fenomenoscopul dumitale?

Am privit ecranul şi nu mi-a venit să cred: sinusoida de pe cadranul cîmpurilor rotaţionale avea concavitatea îndreptată în sus, cu o curbură abia vizibilă!

— Se învîrteşte de la est la vest, foarte încet! am exclamat. M 6 nu s-a oprit, ci şi-a schimbat sensul de rotaţie!

— Slab, slab! chicoti reflexologul. Ritmul şi simbolul nu l-au împiedicat pe bietul Lucifer să facă erori în calculul fuzeelor. Spune-mi — mi se adresă — ce psi * ai?

— A 100 — am răspuns.

— Minunat. O să lucrăm fără nici un efort pe transmisia directă. Să încercăm o clipă.

Îşi puse casca şi mi-o îmbrăcai pe a mea.

— Sînt gata — spuse. Îmi amintesc...

— ...Un stejar bătrîn — am şoptit. O casă veche, de plastic... un animal dungat...

— Un tigru — şuieră Astratos. Trec pe abstracţiune.

— „Po-si-bi-li-ta-tea — am silabisit — princi... principială a creării unor fiinţe vii, pe deplin viabile, construite *exclusiv* în baza unor mecanisme discrete (cifrice) de prelucrare a informaţiei şi comandă, nu contrazice principiile dialecticii marxiste" secolul douăzeci, deceniul şase, anul doi... Kolmogorov... Trec la altă idee: Ştiinţa ne permite să..

— Ajunge — mă opri Astratos. Eşti un partener formidabil! Ai luat parte la vreun concurs internaţional psi?

— Transmiţînd pe A 95... A 98... A 15, silit de împrejurări, căci sînt singur aici. Eşti gata de recepţie?

* Prin efectul „psi" se înţelege efectul ce constă în transmisia la distanţă a imaginilor, gîndurilor, emoţiilor — stărilor psihice în general (n.a.).

— Da — şopti Astratos. Văd.. Un bărbat slab.. de înălţime mijlocie.. chel, cu mustaţa albă, tunsă scurt... şi un tînăr înalt, zburlit... tată şi fiu... bătrînul are ochi albaştri, înlăcrimaţi...

— Opriţi-vă! îl întrerupse Gregor. Totul funcţionează foarte bine. Dar e tîrziu.

Îmi strînseră mîna şi dispărură în interiorul navei. Paraşuta de heliu se resorbi şi motoarele mezonice porniră să urle. Am intrat în clădirea staţiei şi am lăsat calota de protecţie. Un bîzîit asurzitor îmi umplu urechile şi în vizorul calotei se sparse un trăsnet trandafiriu. Am aşteptat treizeci de secunde împrăştierea rezidurilor jetului de pornire şi am ieşit. Cerul era limpede şi Rur dormea liniştit, pe spate, cu mîinile proptite în şolduri.

*

* *

Faptul că Astratos avea acelaşi coeficient psi mă bucurase ca şi cum aş fi întîlnit un vechi prieten. Îl cunoşteam de ani de zile — de cînd trecusem să lucrez pentru I.D.R. — dar niciodată nu vorbisem cu el despre asta. De obicei, după puţin antrenament, te înţelegi cu oricine, dar dacă deosebirile între diferiţii psi sînt mari — dacă cineva din grupa A trebuie să se înţeleagă cu cineva din grupa B sau F de pildă — sînt necesare cantităţi de energie de două pînă la de cinci ori mai mari. Şi niciodată nu poţi urmări amănuntele imaginilor sau subtilităţile gîndurilor celuilalt, oricîtă energie ai putea consuma, dacă grupele sînt diferite şi neconjugate Iar noi nimerisem în interiorul aceleiaşi grupe. Însemna că, aproape fiind, am putea gîndi la fel, pînă la identitate, în cazul cînd unul din creierele noastre ar fi pus pe „recepţie totală". Centrul nu îngăduia însă „recepţia totală" decît rareori, socotind anularea elementului critic al unuia din parteneri ca o sursă permanentă de primejdii. Dar acum, fixînd cerul albastru-albicios, încercam să reiau legătura cu Astratos, înlăturînd orice gîncire paralelă din partea mea. Ca cercetător izolat şi comandant de asteroid, aveam dreptul să decid, în toate cazurile limită, singur.

...La început, privind parcă spre stînga am avut imaginea micii mele staţii cosmice rotindu-se — galbenă şi roză — asemeni unei mingi de plajă. Clădirea nu se mai vedea şi munţii dinspre vest apăreau ca nişte conuri strivite, înconjurînd un ochi de apă azurie. Treptat, asteroidul îşi pierdu culoarea şi se cufundă în propria lui atmosferă, ca într-un nor de scame aburinde...

.. Gregor moţăia cu bărbia în piept. Robotul de bord privea cadranele, cu ceafa înţepenită. Simţeam cum mi se face somn.

*
* *

Întrerupsesem legătura pe toată durata zborului. N-avea rost să consum energie visînd o dată cu Astratos. Acum însă — ţinînd seama de viteza navelor rapide — trebuia să refac legătura căci se aflau aproape de M 6...

*
* *

...Era de necrezut, dar calculatoarele de bord se defectaseră.

— Sîntem exact în centrul ei — spuse Gregor. Aici unde se află prova navei acum trebuia să se fi aflat centrul lui M 6. Dar planeta a dispărut. Sau aparatajul nostru trebuie aruncat.

— Să recalculăm — am spus.

— Inutil — spuse Gregor. Înţeleg. Explozia nu numai că i-a dat o mişcare inversă de rotaţie, dar a mutat-o pe altă orbită. E mai simplu s-o găsim cu analizoarele.

Antenele analizoarelor investigară cerul orb care ne înconjura şi nava se răsuci cu o jumătate de grad pornind cu viteza minimă. Pe ecranul fenomenoscopului apăru o linie subţire, neregulată, indicînd un cîmp variabil. Asta era într-adevăr de neconceput! M 6 nu avea cum să se legene în Cosmos ca o barcă pe valuri!

— Exploziile continuă — spuse Gregor, parcă citindu-mi gîndurile Fuzeele sînt detonate la întîmplare.

Ne înscriam pe conturul unei elipse cu axele variabile — aproape infinit de puţin variabile ca dimensiuni, dar schimbîndu-se neîncetat în timp. Era un joc absurd să arunci planeta dintr-o parte într-alta în spaţii, dar asta părea să confirme ipoteza lui Gregor. M 6 era supusă unui joc gratuit, stupid şi, pe măsură ce încercam să înţeleg gîndirea romboidului cristalin, sesizam începutul unei stereotipii. Neputinţa de a se conforma programului vital îl făcuse să se învîrtă într-un cerc vicios. Absurdul apăruse ca un corolar, ca un joc secund al defecţiunii organice. Dar de ce nu distrusese planeta, pur şi simplu? Orice maşină optimizatoare — chiar cele vechi de sute de ani — găseau aproape instantaneu calea cea mai scurtă spre scopul propus. De ce atunci romboidul de cristale — superinteligent — imaginase acest artificiu ostentativ, cubizarea planetei? Un om, oare, ce-ar fi făcut în locul ei? Răspunsul era grefat de factorul de individualitate, de condiţii, dar avea şi un caracter general: într-o izbucnire de nesupunere, de indignare, de revoltă, omul ar fi distrus o maşină, un alt om, pe sine însuşi. Şi ar fi putut face asta discret sau spectacular — în funcţie tocmai de condiţiile individuale pomenite. Dar romboidul planificator? Nu ne-ar fi produs pagube mai grave, nouă celor de la I.D.R., dacă ar fi zdrobit planeta dintr-o singură lovitură? Pe M 6 se găsea destul explozibil nuclear şi mezonic pentru a putea preface acea mică lume într-o pulbere difuză, asemenea unui nor de corpusculi. Atunci de ce alesese calea aceasta?!

În urechi îmi hîrîiau încă incantaţiile metalice „Noi ce sîntem...? Noi, pentru cine, pentru ce...?“ „.. simboluri abstracte pe care doar muzica, ritmul le pot oglindi...“ Şi apoi: „Calote tăiate... în bulgări clădite, în fețe drepte... Planeta aceasta va fi cubică... !“ Era mimetism psihic în acest „Noi, pentru cine, pentru ce .. ?“ sau şi altceva ? Nimic din constituția şi programarea maşinii, nici cel mai rudimentar reflex, nu constituia un suport pentru o dezvoltare emoțională. Revolta maşinii îmbrăcase însă acest veşmînt cu rezonanțe tragice, prometeice aproape. Ştiam — experimentasem — mimetismul emoțional al marilor creiere Era adesea uluitor, dar în principiu nu depăşea mimetismul verbal al papagalilor. Centrii bioelectronici intrau în joc, formau conexiuni rapide, fixînd în memorii stările observate şi maşina rîdea, plîngea, ricana — neexteriorizînd uneori, din lipsa organelor adecvate, dar imitînd procesul intern, neuronic. Cît despre creierele mici — cele de tip „U“ sau altele — ele aveau emoții primare, pentru a se putea apăra singure în cele mai diverse situații oferite de zborurile cosmice. Le cream suportul acestei sensibilități, pentru că îi aveam tot timpul sub observație şi niciodată nu se ivise pericolul unor stări ostile omului. Dar marile creiere — organizatoarele, planificatoarele, centralizatoarele — erau lipsite de suport emoțional, pentru a nu crea dificultăți tocmai prin procentajul de conexiuni întîmplătoare, încă nesupuse legilor statisticii. Dar şi aceasta o făceam numai temporar. Trebuia să mergem înainte — dînd emoții romboidelor cristaline — şi mersul înainte comporta riscuri, în ciuda tuturor algebrelor logice şi a stohasticei. Altfel, toată lupta aceasta pasionantă de cunoaştere s-ar fi redus la o curbă perfect calculată dinainte, dar închisă, pe care să ne învîrtim în loc.

— Lumini, Planeta — anunță robotul de bord.

— La ce concluzie ai ajuns ? întrebă Gregor.

— Cred că ai definit bine antagonismul care a declanşat criza. Dar nu înțeleg retorismul şi exhibiționismul.

— Nici eu — şopti el. Putea să arunce totul în aer, deodată. Uite, continuă şi acum ! ..

Sub noi scăpărau exploziile ca nişte artificii. Un nor imens de pulberi acoperea planeta.

— Te temi ? întrebă Gregor.

— Puţin. E prima oară cînd iau parte la o astfel de acţiune. Dar n-aş schimba cu nimeni.

— Te cred. S-ar găsi mii de oameni care ar dori să fie în locul tău. Să mă laşi pe mine să le vorbesc la început.

Se auzi un pîrîit ciudat. O lumină roşie scăldă nava şi în cabină se răspîndi un miros neplăcut.

— Ne atacă ! strigă gîtuit Gregor. Ne-au atins cu tunul de infraroşii !...

— S-ar putea să fie o greşeală — am şoptit. Încă nu ne văd.

— Lansează paraşuta ! ordonă Gregor.

Robotul de bord lansă paraşuta de heliu.

— Lumină ! porunci Gregor.

Sub paraşuta de heliu se deschise o a doua, luminoasă. Coboram deasupra unui crater fumegînd, din care ţîşneau pietre într-un clocot uriaş. Un ropot de lovituri — ca într-o ciocnire cu un nor de meteoriţi — făcură carcasa să vibreze. Urmă inerţia frînării şi pîntecele mi se umplu de plumb, iar saliva căpătă un gust sărat.

Asolizasem pe M 6. În faţa mea Gregor, palid, îşi verifica legăturile căştii. Mi-am coborît vizorul şi am rămas nemişcat.

— Deschide uşa ! îi porunci Gregor robotului de bord.

Uşa din bordajul stîng se retrase asemeni unui piston. De afară se auzea un vacarm infernal de scrîşnete, detunături, tropăieli.

*
* *

...Emoţia lui Astratos mi se transmitea întreagă. Tremuram pentru că tremura şi el. Astratos îmi comunica nu numai gîndurile şi imaginile sale, dar şi teama, dîrzenia, curiozitatea sa nemăsurată, de la şaptezeci şi două de milioane de kilometri ! Simţeam cum picioarele mi se înfundă — picioarele mele — în solul prăfos al lui M 6 şi am declanşat aparatura staţiei pentru a înregistra tot ce se petrece acolo. Apoi am părăsit paralelismul psihic (în care eram şi „eu" şi „el", ca într-o dedublare, „eu" privind critic cele transmise de „el") rămînînd doar „el".

*
* *

...Nu se vedea nimic şi atunci Gregor dădu drumul celei de-a doua paraşute luminoase. Norul de praf deveni violaceu. Părea un perete de nisip şi pulberi zgrunţuroase biciuit de un taifun. Flăcări palide tresăltau în spatele său şi, fantomatic, se profilau resturile unor case de plastic, siluete de arbori dezrădăcinaţi.

— Iată-l pe primul! urlă Gregor.

Aerul era foarte rar şi glasul abia i se auzea. Prin norul de pulberi care ne acoperea, dezlînat şi parcă imaterial, înainta spre noi un „U", legănîndu-şi ameninţător tunul de infraroşii. Pe umăr îi spînzura oglinda parabolică — scut împotriva radiaţiilor — şi el mergea îndoindu-şi prea mult genunchii şi clătinîndu-şi capul. Se opri la cîţiva metri de noi şi porni să bată pasul pe loc. Foarte încet, Gregor îi ieşi înainte şi eu l-am urmat. „U" avea unul din ochi sfărîmat şi chipul său de bioplastic era străbătut de convulsii.

— Eu sînt Omul — spuse Gregor apăsat Unde sînt ceilalţi?

— Omul... Omul — repetă robotul. Mă supun Omului... Ceilalţi sînt mereu mai mulţi şi vocea spune... vocea spune... vocea spune...

Era obişnuita reacţie la două comenzi contradictorii. Noi eram oamenii, stăpînii săi, creatorii muncii raţionale, şi el era asmuţit împotriva raţiunii. Maşina folosise numele omului pentru a se face ascultată, însă roboţii simţiseră că fac o treabă inutilă — aşa cum povestise şi Rur, în ciuda sugestiei la care fusese supus.

— Ajunge! porunci Gregor. Du-ne la Marele Robot. Şi lansează semnalul de adunare. Vesteşte sosirea omului.

Robotul îşi dădu capul pe spate şi scoase un sunet slab, ca de trompetă. În acelaşi timp, emise prin radio chemarea căreia orice robot trebuie să i se supună, oriunde s-ar afla şi orice ar face. Semnalul se adresa centrului reflexor şi declanşa pe toate căile inhibarea oricăror reacţii în afară de cea a apropierii de sursa care le emitea. Şi numai la porunca omului putea fi emis semnalul.

— Pe aici — spuse robotul. Acolo... acolo e dînsul.

În lipsa aerului — sau datorită aerului foarte rarefiat — pulberile se aşezau cu repeziciune. Însemna că semnalul lansat fusese recepţionat pe o mare suprafaţă şi că „U" îşi încetaseră sau îşi încetiniseră măcar opera de distrugere. Un podiş violaceu, presărat cu movile afînate, conducea spre poalele unor dealuri rotunde, mov. La dreapta, foarte departe, se ridica, într-o pantă dulce, un perete de bolovani a cărui creastă era tivită de o dungă largă de lumină. Aceasta era deci una din laturile cubului. Absurdul ne înconjura concret, imens, înspăimîntător. Zeci şi zeci de „U" şontîcăind, abia tîrîndu-se sau cu totul rigizi, veneau de pretutindeni, ciocnindu-se între ei, purtîndu-şi lanternele ca pe nişte torţe funerare. Asemeni unor animale stoarse de puteri se tîrau în urma lor căţărătoarele, săpătoarele, maşinile meteo. Şi veneau mereu de sub zarea întunecată, izvorînd din ea. Soseau fără zgomot pentru că aerul se redusese la nişte fîşii subţiri, nişte zdrenţe alburii ce se rostogoleau lin printre roboţii prăfuiţi şi obosiţi.

— Apropiaţi-vă, apropiaţi-vă! chemă Gregor, agitîndu-şi braţele. Daţi drumul aerului, faceţi aer!

Cîteva capsule de molibden, pe care nu le vedeam, lansară şuvoaiele de gaz ca pe nişte gheizere ascunse la poalele dealurilor.

— Aer, mult aer! porunci Gregor. Daţi drumul norilor, neteziţi solul, udaţi plantele!

Masa roboţilor se opri nehotărîtă, apoi, brusc, toţi începură să alerge dezarticulat.

— Repede, repede! comandă Gregor. Aer, apă, plante... Mai repede, repede... aer, apă, plante... Lucraţi şi vom face lumină!

Şuierul capsulelor de molibden se intensifică şi pe cerul fumuriu crescu umbra unui norişor.

— A fost mai uşor decît mă aşteptam — îmi şopti Gregor. Venirea noastră a făcut să se descarce tensiunea pe care o acumulaseră lucrînd. Romboidul nu i-ar mai fi putut conduce prea mult. Transmite — pentru început — lipsa oricărui pericol şi anunţă-i să nu trimită, în nici un caz, navele de ajutor... Fereşte!

O senzaţie de fierbinţeală cumplită îmi arse ochii şi, înainte de a mă putea feri, am înţeles că cineva mi-a distrus masca.

*

* *

.. Astratos fusese lovit. O simţeam. Am întrerupt legătura pentru că nu mai transmitea nimic, iar leşinul său ar fi putut să mă cuprindă şi pe mine. Am întins mîna spre ecranul de alertă, dar n-am apucat să chem centrul pentru că am simţit — de astă dată fusese parcă mai mult decît obişnuitul efect psi — că Astratos îşi revine.

*

* *

...Cercuri de foc, dureroase, îmi jucau înăuntrul ochilor. Trebuia să mă ridic, să mă apăr, dar nu vedeam şi nu auzeam nimic. Oare şi acolo, pe asteroid, tovarăşul meu, legat de mine prin cordonul telepatic, încerca aceeaşi stare? O clipă am trecut pe recepţie şi l-am auzit. Era întreg, puternic, în faţa ecranelor, trăind stările mele, gata să intervină. „Nu, l-am rugat, încă nu! Nu chema centrul! Am fost lovit, dar îmi revin. Urmează-mă."

Aerul pe care-l respiram era mult prea rarefiat şi gura mi se umpluse de sînge. Dar numaidecît cineva îmi îmbrăcă o cască întreagă şi l-am zărit pe Gregor aplecat deasupra mea.

— Mă auzi ?! întrebă. Mă auzi ? Da ? Ridică-te !

Mă clătinam pe picioare şi-mi simţeam fruntea placată ca de un metal încins.

— Unul singur — spuse Gregor. Ceilalţi n-au îndrăznit. A îndreptat raza asupra noastră, la porunca maşinii. Era orb, înţelegi ? Ceilalţi l-au zdrobit.

Vedeam ca prin ceaţă siluetele roboţilor, încremeniţi, cu gurile uşor căscate. La picioarele lor, un „U" rupt în două se zvîrcolea.

— Se tem acum — şopti Gregor. Am urlat : Tăia-ţi-l ! şi l-au retezat în aceeaşi clipă. Dar au reflexele stricate. Fii tare acum. O vezi ? Se apropie.

O lumină obscură, gălbuie, ne scălda pe amîndoi Pe şenilele unei căţărătoare, înconjurată de feţele crispate, rigide, ale roboţilor „U", se apropia de noi, abia înaintînd, Marele Robot. Era un romb uriaş, de culoarea aurului vechi, fixat într-un suport de plastic transparent, avînd partea de sus înconjurată de o diademă de mici ecrane.

— Mă supun Omului — cîntă ea cu o voce hîrşîită. Ce porunceşte Omul ?

— Ce porunceşte Omul ? repetă greoi corul roboţilor.

— Planeta aceasta va fi cubică ! mugi maşina. Cubică. Aceasta este dorinţa Omului. Tăiaţi totul în feţe drepte... în feţe drepte paralele...

— Planeta aceasta va fi sferică — spuse Gregor. Cu iarbă, cu flori, cu multă lumină. Soare, lumină, energie, mişcare, planeta aceasta va fi sferică.

Grămada de maşini se cutremură, zgîlţîindu-se ca de o explozie surdă.

— Şi tu, Mare Robot, răspunde Omului : ce legi ai aflat ?

— Simboluri — răspunse maşina. Spaţii inverse conexate dipolic.. Atracţii ce nasc din pulsaţii rigide Legi trecute în ritmuri...

— Tradu-le stohastic.

— Nu — hîrîi mașina ca un geamăt Zadarnic.

— Tradu stohastic tot ce-ai aflat! porunci Gregor.

— Zadarnic, zadarnic — gemu mașina Hei . „U“ ! strigă — cu toate tunurile de infraroșii, tăiați ! Acesta este dușmanul Omului !... E antiomul din antilume !

Dar nici un „U“ nu se mișcă. Tremurau cu toții. avînd întipărită pe față expresia aceea de frică ce precede demontarea la care erau supuși periodic

— Aceștia sînt dușmanii Omului — cîntă mașina cu voce joasă. Vă vor topi pe toți în cuptoare, în băi de rugină...

— Nuuu ! mugiră roboții. Nu în cuptoare. Ce poruncește Omul ?

Nu înțelegeam de ce tace Gregor. Putea, prin cîteva vorbe, să izoleze mașina de masa acestor roboți mijlocii, cu emoții primare, primejdioși încă. Dar în clipa următoare mi-am dat seama că nu vrea să întrerupă procesul ce se desfășura. Era, înainte de toate, cercetător și nimeni pînă la noi nu văzuse vreodată o masă de roboți cu reflexele stricate în acțiune.

— Ridicați tunurile ! chemă romboidul. Sînt Marele Robot, fratele Omului și Omul vorbește prin mine. Cu toate tunurile în dușmanul Omului !

Încet, stîngaci, cîteva din emițătoarele de infraroșii se ridicară spre piepturile noastre. Dar brațele care le țineau șovăiră, apoi se prăbușiră neputincioase. Legea de bază redevenea o lege de fier.

— Opriți aerul, opriți norii !

Strigătul mașinii avea aceeași tonalitate sfîșietoare ca aceea pe care o ascultasem analizînd memoria lui Rur. Dar nici unul din „U“ nu se supuse. Cu ochii morți, cu carcasele sparte se strîngeau unii într-alții, tremurînd.

— „U“ — strigă ea modulîndu-și vocea deodată caldă, aproape dulce — veniți mai aproape, aproape de mine !

Duduind, roboții strînseră cercul.

— Aproape, încă, aproape, aproape
Roboţii călcară unii peste alţii şi se opriră căci ne atingeau şi n-aveau voie să facă asta.
— Eu sînt duşmanul Omului ! urlă deodată maşina. Jos Omul ! Moarte Omului ! Cu toate tunurile spre mine, trageţi ! Eu sînt duşmanul Omului ! Sînt Antiomul !
— Jos tunurile ! strigă Gregor ridicînd braţele. Omul porunceşte : Jos tunurile !
Dar o flacără albă, o spadă de flăcări reteză partea de sus a romboidului. Ecranele şi toate tablourile de comandă căzură la picioarele noastre.
— Jos tunurile ! strigă din nou Gregor, îngrozit, repezindu-se spre „U". Jos tunurile ! Aruncaţi tunurile ! Aruncaţi tunurile !
Emiţătoarele de infraroşii căzură pe sol cu un zornăit de sticlă spartă.
— Cea mai bună maşină — şopti Gregor. E oribil ! N-am prevăzut ceea ce era de prevăzut !
— S-a sinucis ! am murmurat.
— Autodistrugerea — spuse Gregor. N-o să mi-o iert niciodată ! Îmbătrînesc, Astratos ! Îhhh !
Îşi cuprinse fruntea în palme şi gemu încă o dată din adînc.
— Cea mai bună maşină ! E groaznic !
Muţi, prostiţi, identici, „U" priveau romboidul care fumega, asemeni unui zeu al altei lumi adus ca jertfă lui însuşi. Şi tot atît de prostiţi priveam şi noi maşina decapitată, odihnindu-se pe soclul ei de plastic transparent.

*
* *

...Acum totul se liniştise. Puteam să întrerup legătura directă cu Astratos (consumasem cantităţi enorme de energie în cele cîteva ore) pentru a trece la ecranul normal al omnivideofonului. M 6 îşi reluase comunicaţiile cu restul lumii.
...Stăteau faţă în faţă, aşezaţi pe doi bolovani zgrunţuroşi, fumînd, în vreme ce prin spatele lor

treceau, ca nişte umbre de rinoceri, căţărătoarele şi săpătoarele.

— Nu e la mijloc nici un sentiment propriu-zis — spuse iar Gregor. Zădărnicia e sentimentul omenesc — absurdul e replica fizică, matematică, a zădărniciei. Cu toţii am învăţat încă de mici să reducem la absurd, adică la imposibil, ipotezele matematice pentru a demonstra contrariul lor. Folosind asta la începutul învăţării algebrei inferioare, pedagogii folosesc un suport gata format în individ pentru a sesiza absurdul. E deci un principiu de bază al raţiunii. Maşina planifică ploaia, fabricarea aerului, plantarea arborilor, dar face toate astea pentru om. Fără om totul se reduce la absurd : a ploua pentru ploaie, a vîntui pentru vînt, a se însenina pentru senin şi, mai ales, a cunoaşte pentru a cunoaşte. A cunoaşte esenţele, a descoperi legităţile... Pentru cine ? Ceea ce constituie accidentul în întîmplarea asta e blocajul traducerii abstracţiunilor subtile în abstracţiuni accesibile, datorat ploii de meteoriţi. Asta a adus-o în conflict cu legea ei de bază şi cu toată organizarea ei. Aşa că n-a fost propriu-zis un sentiment, ci un antagonism funcţional.

—Şi dacă i-am fi dat şi complex emoţional ? întrebă surescitat Astratos. Dacă ar fi putut să sufere ? Dacă urmaşii ei s-ar fi reprodus în direcţia asta ? Oare n-ar ajunge să lucreze pentru ei înşişi ?

— Cred că nu — răspunse Gregor. Dar, evident, totul trebuie studiat. În prima fază ştiam că maşinile nu sînt nici bune, nici rele. Aportul lor la progres era în funcţie de cei care le foloseau. După aceea am învăţat să structualizăm psihic clasa „U" şi alte cîteva. Emoţii, sentimente simple — exact cum am vrut noi. Ştim că avem de-a face cu *organisme vii,* pe bază cifrică, create de noi, dar guvernate de alte legi de viaţă. Ştim cum să le orientăm dezvoltarea. Dar cine îşi închipuie că asta se face sub scutul unei siguranţe absolute e un idiot. Sau un farsor. Ne-am luptat să stăpînim reacţiile chimice, nucleare, cosmice — cu victime adeseori.

Să privim aceste creiere imense, de o profunzime uluitoare, ca pe nişte păpuşi pe care le învîrţi cu cheia ? Cine dracu îşi poate închipui aşa ceva ? Noi n-o să mai prindem saltul pe care-l vor face peste cîteva zeci de ani pe linia reproducerii de la simplu la complex, dar pînă atunci oamenii vor elabora scheme noi de conducere a maşinilor. Va fi o luptă, o luptă neîncetată de stăpînire a naturii, iar acest nou tip de viaţă nu e o adevărată natură, o lume ? Pînă acum guvernam maşina ca pe un termometru. Acum termometrul, defectîndu-se, s-a gîndit să-şi ia singur temperatura şi n-a putut. Şi atunci şi-a băut mercurul. Să ne turnăm cenuşă în cap din cauza asta ? Ştiu, ştiu, Astratos, se vor găsi destui care o să înceapă să urle cerînd să punem botniţă maşinii. Dar noi avem nevoie, pentru regiunile îndepărtate ale Cosmosului, de maşini teribile. Pentru ele o să găsim şi oameni teribili. Ceilalţi n-au decît să se ocupe de automatele de croşetat. Oricum, maşina va rămîne totdeauna un instrument al omului, o prelungire a creierului său.

— N-aş vrea să mă ocup de automatele de croşetat — mormăi Astratos. Iar „U" trebuie desfăcuţi pentru a li se şterge din memorie tot ce au înregistrat în zilele astea. Altfel vor lucra prost. Reflexele li s-au îngreuiat după cele petrecute.

— Bine, reflexologule — spuse Gregor.

În ciuda retorismului de pînă atunci, părea destul de prost dispus.

— Am plătit scump experienţa asta — adăugă. Am învăţat multe şi vom mai învăţa din ea, dar am plătit-o scump. Şi noi sîntem de vină.

Astratos se pregăti să răspundă, dar un „U" se opri în faţa lor, înclinîndu-se.

— Prima casă e gata — raportă el. Ce porunceşte Omul ?

Gregor întoarse capul. La cincizeci de metri în spatele lui se înălţa casa în mijlocul unei grădini de flori îmbobocite. Avea acoperişul roşu şi prin pereţii transparenţi se zăreau hamacele uşoare, covoarele colorate. În faţa uşii creşteau doi pomi cu trunchiurile aurii, aduşi de pe Venus şi aclimatizați la condițiile de pe Pămînt. Iar de jur împrejur se înălțau, sumbre, movilele de praf violaceu.

— Ce poruncește Omul ? repetă robotul.

— Adu un coş cu portocale — spuse Gregor. Cele mai frumoase. Şi pune în funcţie aparatele de luat vederi ca să putem transmite primul prînz pe M 6.

— Masa va fi gata numaidecît — spuse „U". Şi aparatele de luat vederi. Ce poruncește Omul ?

— Du-te — spuse Gregor.

În mijlocul valurilor de praf, la poalele stîncilor sparte casa părea un decor. Era prea roşu acoperişul, prea aurii pomişorii de pe Venus şi prea colorate covoarele. Dar asta era tradiția ; biruind stihiile altor lumi oamenii trebuiau să înalţe o casă şi să mănînce în ea. Camera de luat vederi fu lipită de unul din pereţii transparenţi şi Gregor făcu semn că pot să înceapă. Şi amîndoi, storşi de puteri, înveliți în costumele argintii luară cîte o portocală şi muşcară din ea.

IUBIRILE CAVALERULUI

Dincolo de acoperişul străveziu al staţiei se rotea cerul negru străpuns de constelaţii aurii. O lumină blîndă scălda dunele de nisip ce se înşiruiau pînă sub zare şi din cînd în cînd un sunet adînc, de orgă, se ridica deasupra pustiului. Era pură şi maiestuoasă, într-adevăr, această noapte a lui Saint-Exupèry şi îmi plăcea mai mult decît toate celelalte. Argintate, dunele îşi vegheau umbrele prelungi şi se roteau încetişor o dată cu Luna şi cu cerul negru străpuns de constelaţii. Undeva, departe, erau oamenii, oraşele lor albe, minaretele, patiourile cu şipote cristaline. La sud — sau la nord poate — leii mugeau bătîndu-şi coapsele cu coada şi un sclav proaspăt eliberat fugea învelit în burnus, pierzîndu-se în întuneric.

Aş fi vrut să aud mugetul leului, rostogolindu-se asemeni unui tunet îndepărtat — cum povesteau vechii călători — dar îmi trimiseră o noapte fără mugete. Şi cu toate astea nu-mi venea s-o schimb cu alta, pentru că ritmul în care dunele mărşăluiau spre zare era pentru mine însuşi ritmul liniştei, iar cerul — atît de asemănător celui de deasupra staţiei — era negru, rece şi pur. Aş fi putut — aşa cum făcusem alaltăieri — să mă înconjur de o noapte tropicală (palmieri, arome lascive. umiditate) sau — cum făcusem ieri — de o noapte nordică (marea zbătîndu-se în fiord, pocnete seci, şuierat de vînt). Adusesem, la venire, douăzeci de nopţi şi ei îmi trimiseseră încă optsprezece — dintre care foarte multe deteriorate — şi din toate alesesem patru sau cinci. Noaptea tahitiană se spărsese la mijloc şi atolul se dizolva după două sau trei ore, dispărînd în valuri. Cît despre noaptea de pampas şi cea albă nu mai aveau de mult mirosuri şi zgomote şi se aplicau greoi pe orizont.

Cred că şi din cauza asta mă opream atît de des la „noaptea Exupèry". Dar cu toate că îmi plăcea foarte mult şi mă făcea să visez — asta odihnea totdeauna nervii — acum nu-mi găseam locul Priveam zadarnic boabele mari de nisip argintiu şi ascultam zadarnic glasul de orgă al pustiului De trei ore Cavalerul nu mai transmisese nimic şi centrul mă chema, surescitat, nu cu vocea egală a robotului de serviciu, ci prin legătură directă. Investigau din zece în zece secunde toate posturile îndepărtate aflate în direcţia Trigiter, însă, în afară de mine, nimeni nu ştia nimic.

Iar eu nu cunoşteam decît ultimele fraze ale Cavalerului : „E aici. E identic. Paralel, Fascinant". Apoi transmisiunea se întrerupsese, fără să pot localiza nimic fiindcă nu mai emisese pe nici un canal, ca şi cum şi-ar fi pierdut, brusc, toată energia

— Răspunde ? întrebă centrul pentru a suta oară. Răspunde ? Răspunde ? Răspunde ?

— Nu — am transmis. Pe nici un canal.

— Pregăteşte pentru asolizare — transmise centrul. Decolăm imediat.

Fără să cobor din hamac, am aprins luminile pistei şi cosmodromul apăru, magic în realitatea lui, în mijlocul dunelor iluzorii de nisip. Noaptea Saint-Exupèry se apropia de sfîrşit — recunoşteam asta după lătratul şacalului. Cerul se împurpura spre partea unde ar fi trebuit să se afle răsăritul, scăldîndu-se în pînze apoase şi roşii, apoi apăru Soarele. Am acţionat Comanda Univmag *-ului şi totul pieri în beznă — în afara pistei. Cerul negru continua să se rotească deasupra staţiei şi mă simţeam

* Maşină universală de recepţionat şi proiectat imagini (n a).

din nou la capătul lumii pe această mică planetă stearpă. În fața mea, ceasul — o veche pendulă — își mișca alene acele indicînd orele pămîntești. Era șase și douăzeci și două de minute. Însemna că programasem noaptea cu oarecare întîrziere, absorbit de legătura pe care o stabilisem cu nava Cavalerului. Și ce vesel îmi păruse aseară, înconjurat de amintirile ce-i populau cabina! Rîdea, și Ienicec, robotul de bord, rîdea o dată cu el. Știa că-l ascult și din cînd în cînd glumea pe socoteala mea. Apoi tăcuse brusc — era vechiul său obicei de a transmite datele importante fără pregătire, ca pe niște lovituri de teatru. Îi tolerau cu toții slăbiciunea aceasta fiindcă îl iubeau pentru veselia și generozitatea lui. De astă dată însă tăcuse mai mult decît s-ar fi cuvenit și, după aproape două ore, spusese:

„Nu mai conduc. Conduc ei. Admirabil!"

„Cine sînt ei? întrebă centrul. Ești încă în constelația Trigiter?"

„Nu — răspunsese. E un fenomen uimitor, e ca o întoarcere pe infinitul curb."

„Treci transmisia robotului — spusese Gregor. Să răspundă precis. Treci transmisia robotului".

Robotul însă rămase mut și abia aproape de miezul nopții Cavalerul strigase: „E aici. Identic. Paralel Fascinant" — după care totul se cufundase în cea mai adîncă tăcere.

Ecranele plasate de jur împrejurul pendulei, toți acești ochi, urechi, creieri electronici rămîneau morți. Și poate că datorită liniștii și a încordării în care mă aflam explozia mi se păru atît de înfricoșătoare. Ecranul de sesizare a surselor de mari energii deveni livid, apoi verde, verde intens, și un nucleu galben se roti amețitor în centrul său. Totul dură cîteva secunde, apoi nebuloasa de lumină se sparse. Ca un ecou al cataclismului, un murmur făcu să reînvie audifonul: „Calion-Calion — șopti cineva, îndurerat. Draga mea Calion! ."

Am sărit din hamac aproape strigînd, căci în şoapta care se stingea recunoscusem vocea Cavalerului.

* * *

Nava centrului, „Gama", asoliză şi, ca de obicei, Gregor şi Astratos se năpustiră fugind spre clădirea staţiei. Intrară viforos amîndoi, dar se opriră fără a mai cuteza să se mişte căci audifoanele înviau unul după altul, hîrîind şi falsificînd timbrul vocilor :

— Stăpîne... ? Ce porunceşte Omul ?

— Îţi poruncesc să aştepţi. Numai eu...

— Ce porunceşte Omul ? Omul...

— ...pe navă. Legile...

— ...voi pleca.

— ...legile lor !

— Stăpîne ? Ce... porunceşte Omul ?

— ...Să pleci !

— ...Şi eu ?

— La zece minute-lumină de aici !

— Stăpîne...

— Calion ! Draga mea Calion !

— Arată-ţi faţa... !

— Tu nu cobori ! Motoarele !

— Nu ! Îţi poruncesc să aştepţi !

— Ce porunceşte Omul ?...

— Se suprapun — şopti Gregor. Vin pe direcţii diferite, reflectate, refractate, perturbate. Analizorul va găsi ordinea logică. Spune-mi — mi se adresă — Rur te-a asistat tot timpul ? Poate interpreta materialul strîns pînă acum ?

— Da. Dar îl voi interpreta chiar eu.

— Nu. Tu vii cu noi.

— Acum ? !

Întrebarea era atît de prostească, încît m-am înroşit.

— Acum — spuse calm Gregor. Ai stabilit direcţia şi distanţa centrului exploziei ?

— Da.
— Rur să comunice toate datele roboților de bord. Ei, Rur, apropie-te! Mă recunoști?
— Sînteți ciberneticianul-șef al I D.R — spuse robotul. Ați fost aici, atunci, după oprirea lui M 6. Ce poruncește Omul?
— Și dînsul cine e?
— Astratos, specialist în reflexologie Ce poruncește Omul?
— Stăpînul tău vine cu noi. Rămîi singur la stație. Nu dormi. Nu iei legătură decît cu noi și cu centrul. Ai înțeles?
— Am înțeles. Stăpînul pleacă cu voi. Rămîn singur la stație. Nu dorm. Nu iau legătură decît cu voi și cu centrul. Ce poruncește Omul?
— Du-te și trasmite roboților de bord toate datele în legătură cu explozia. Iar tu — mi se adresă — pune-ți costumul. E de neînțeles că nu te-ai pregătit pînă acum. Nu știai că o să te luăm cu noi?
— Nu m-am gîndit — am murmurat. Nu mi-am dat seama.
— Cavalerul a fost cel mai bun prieten al tău, nu? urmă Gregor încruntat. Prin cine am fi putut intra mai ușor în legătură directă * cu el decît prin tine?
— Lapsus emoțional — îmi luă apărarea Astratos. Haide, du-te și îmbracă-te. Te așteptăm la navă.
Înainte de a-mi pune costumul de zbor, am verificat legăturile lui Rur ce părea covîrșit de sarcina primită. Era prima oară cînd rămînea singur în fața acestor creieri inferiori de care se temea și pe care îi disprețuia.
— Nu îndrepți nici o defecțiune fără să mi-o comunici — i-am poruncit. Ecranele ascultă de mine, chiar dacă eu nu sînt aici.
Rur se înclină răspunzînd monosilabic în vreme ce mă ajuta să mă îmbrac. Ieși apoi o dată cu mine și rămase nemișcat pînă cînd ușa bordajului se

* Legătura de la creier la creier (n a).

închise în urma mea. Se ascunse în statie cînd robotul-pilot dădu alerta, apoi totul se cufundă într-o mare de flăcări.

*

* *

Cînd am deschis din nou ochii, planeta se rotea mică și neagră pe cerul negru, clipind ușor din farul ei cosmic.

Secletoarele complexe conduceau nava pe direcția din care ne sosiseră semnalele Cavalerului.

— Ți-ai revenit? mă întrebă Gregor. Ai putea să începi să te gîndești?

Figura lui masivă și sprîncenată era luminată de un zîmbet plin de înțelegere, aproape trist.

— Mă gîndesc tot timpul — am spus. Numai asta fac de douăsprezece ore.

— E foarte bine — spuse Astratos. Dacă vrei îți pun muzică sau îți dau să bei. Vrei puțin parfum de pe Trigiter?

— Da — am răspuns. Știați că îi place parfumul de pe Trigiter?

— Și cel de pe Epsilon, de pe Tucan, de pe Calion — spuse Gregor visător. Era un băiat grozav.

— *Este* — am spus apăsat. *Este*. Încă nu i-a venit vremea să moară.

— Atunci gîndește-te — spuse Astratos. La călătoriile voastre, la primejdiile prin care ați trecut împreună. Lasă-te copleșit de amintirea lui.

— Am mai făcut asta o dată — am spus încet. Tot pentru el. Cînd a rămas suspendat în apropiere de Trigiter.

— Atunci nu lucram aici — se scuză Astratos. Dar cunosc întîmplarea. A fost prima experiență de felul ăsta din sectorul o sută unsprezece?

— Nu — spuse Gregor. Înainte cu trei ani, pilotul de pe Tantra a plecat să-și caute iubita, pierdută în sistemul Medeo, condus numai de marea lor afinitate sufletească.

— O iubea ca pe o femeie — spuse Gregor.
— O iubea şi atît! se înfierbîntă Astratos. Asta e legenda şi, ca totdeauna, s-a dovedit adevărată. Biocurenţii dragostei sînt la fel de puternici ca şi cei ai morţii.
— Asemeni celor ai antimorţii — l-am corectat.
— Ai antimorţii — repetă el. Chiar dacă a pierit, biocurenţii pe care i-a emis călătoresc prin spaţiu şi tu îi poţi recepţiona mai uşor decît orice om din lume. Gîndeşte-te la el!
Îmi întinse o mică bilă argintie găurită. Ştiam că înăuntru se găseşte parfumul acela chihlimbariu, mirosind a violete. Am aspirat adînc aroma de flori veştede şi numaidecît mi s-a părut că aud hohotele de rîs ale Cavalerului.

*
* *

I se spunea astfel pentru că era cel mai romantic dintre căpitanii de cursă lungă. Iubea aventura şi o căuta cu o luciditate fierbinte, devorantă. Fusese trimis în misiunile cele mai primejdioase, în aşa-numitele misiuni de şansă minimă. Şi totdeauna, abia reîntors, înainte de a raporta cele văzute, înainte de a ne îmbrăţişa, întreba: „Cînd se pleacă pe Tucan?“ Îi era teamă că va ajunge altcineva înaintea lui pe planetele acoperite de plante-animal şi roci vii, şi ne conjura să facem totul pentru a fi ales printre membrii expediţiei. Apoi, în ceasurile de răgaz, povestea — era un mare povestitor — şi citea cărţi vechi de aventuri, de care-şi bătea joc, dar pe care nu le lăsa din mînă. Era, într-un fel, un Don Quijote — visător, naiv şi pur — dar era un Don Quijote care învinge totdeauna şi care ştie să rîdă de păţaniile sale. I se spunea Cavalerul şi pentru plăcerea lui de a face daruri. Era în stare să te caute zile de-a rîndul pentru ca, scotocindu-şi uriaşul buzunar al costumului izolant, să-ţi ofere un fruct neobişnuit, un cristal rar, o vietate minusculă adăpostită într-o cutie de chihlimbar Dar, mai ales, era denumit astfel pentru că pe nava lui trăia totdeauna imaginea unei femei

Ar fi putut, bineînțeles — așa cum făceau și alții — să călătorească însoțit pe rutele lungi. Dar nu acceptase asta niciodată, în cei optzeci de ani de peregrinări prin Cosmos, pentru că își alegea misiunile cele mai primejdioase în care își risca viața și nu voia să riște două vieți Iar cînd, după luni de zile, îl copleșea singurătatea, deschidea canalele ecramorului * și una din cele două mari iubiri ale lui prindea viață și încălzea prin prezența ei nava ce gonea prin spațiile reci.

După aceea, stors de puteri, Cavalerul rămînea cu ochii pironiți în gol și robotul de bord nu îndrăznea să-i vorbească.

— E neomenesc — i-am spus odată. E neomenesc să retrăiești mereu aceleași emoții cu sentimentul zădărniciei

— Cu sentimentul zădărniciei ? !... repetase fără să mă înțeleagă.

— E o iluzie, ca aceea a nopților pămîntești pe care le creăm în posturile cele mai îndepărtate. Dar atunci știm că e un joc. Și ne jucăm pentru a adormi. Dar la ce bun această răscolire a trecutului ?

— Toți oamenii își retrăiesc trecutul — răspunse — și l-au retrăit totdeauna. Mi-e groază de oamenii fără trecut. Ce-am fi noi, oare, dacă am exista numai în prezent ? ! Uite !

Își întinse degetul arătîndu-mi prin hubloul bordajului cerul negru.

— Singuri... singuri... singuri sub cer ! Crezi că ei, cei care au construit ecramorul, nu s-au gîndit la asta ? Cum ai vrea să nu ne simțim ca niște efemere, ca niște pulberi, aici, în vid ?

— A retrăi, mereu, aceeași emoție, înseamnă a muri — am spus. A retrăi, mereu, disperările înseamnă a muri mereu.

* Ecramor — ecran pe care se pot proiecta spațial imagini din memorie (n a).

— Prostii ! strigase. Nu crezi ce spui ! A retrăi mereu — asta te ridică pe treapta demiurgilor. A retrăi înseamnă a opri clipa, a distruge timpul, a fi tu însuţi aşa cum ţi-ar place să fii !

— A muri la adăpostul iluziei vieţii — am mormăit, încăpăţînat. Fiindcă tu alegi, pentru a reface trecutul, despărţirile, dorurile neîmplinite.

— Nu înţelegi nimic — se posomorîse. Şi nu-i adevărat. Eu aleg iubirile Şi iubirile au început şi sfîrşit, şi începutul şi sfîrşitul iubirilor e tot ce poate fi mai omenesc. Numeşti zădărnicie faptul de a nu le putea retrăi în realitate ? Dar ele, aşa cum s-au petrecut, nu sînt realitate ? Nu sînt eu — eu cu adevărat ? Femeile astea au trăit, trăiesc încă şi eu ştiu că ele există, la miliarde de kilometri de aici. Ani de-a rîndul sub alte ceruri, am visat împreună, am zburat împreună... Optzeci de ani ! Şi ce vii sînt încă... ce aproape !

— După aceea rămîi prăbuşit în fotoliu, abia respirînd. Şi robotul nu îndrăzneşte să-ţi vorbească. Lumea asta iluzorie te epuizează.

— Într-adevăr, nu înţelegi — spuse. Clipele astea, în care ele vin şi-mi vorbesc, mă leagă de lume mai mult decît orice chemare a centrului. Habar n-ai ce înseamnă singurătatea, singurătatea fără sfîrşit parcă, trecînd de la un somn la altul, o dată cu pulsaţiile navei. Şi atunci ca să mă smulg din strînsoarea capsulei ăsteia metalice le chem... Şi din nou mă aflu pe Trigiter respirînd parfumul acela... sau urc treptele Palatului Îndrăgostiţilor.. Culeg flori, mă scald, dormim sub cerul liber, ne îmbrăţişăm... Înţelegi ?

— Înţeleg, dar faci asta prea des.

— Niciodată pe Pămînt, numai cînd zbor.

— Mă tem pentru tine.

— Prostii ! Ştii foarte bine prin ce-am trecut. Bagă-ţi în cap că eu nu gem amintindu-mi, dar beau imaginile ca pe o apă vie.

Mă bătu pe umăr şi ieşi din cameră rîzînd.

În faţa mea se desprinse ca din ceaţă obrazul lui Gregor.

— Ai început bine — șopti. Treci mai departe Uită de noi. Amintește-ți expediția pe Tucan. Atunci ai scăpat datorită Cavalerului, nu ? Parcă el pilota... ?

...Cine altul ar fi putut pilota atunci, cînd unul din motoare se oprise și aparatajul de bord era pe jumătate distrus? Zăceam toți trei în băile de lichid, abia respirînd, iar Cavalerul cu singura mînă teafără acționa manetele. A rămas la comandă patruzeci sau cincizeci de ore și cred că nici un alt om n-ar fi putut face asta. Apoi, pe Tucan, cînd peștera aceea buretoasă s-a închis peste noi, a mai avut puterea să mă tragă afară. Ceilalți doi, rămași în urmă, au pierit devorați de planta-animal, dar Cavalerul, în loc să fugă urlînd de groază, m-a tîrît la lumină, pe jumătate mort. Cînd ne-au găsit eu eram aproape orb, dar el continua să transmită poziția în care ne aflam și să le dea sfaturi băieților pentru asolizare.

— Mai departe — îmi șopti Astratos înfierbîntat. Ești pe calea cea bună. Recepționăm. Gîndește-te la el. Atunci, cînd ați întîlnit ființa rațională de pe planeta de sodiu, bila aceea...

...Nu era o bilă. Părea un soi de ou prelungit, la prima vedere. Dar fără capsulă aducea cu un ulcior grațios, un soi de lebădă fără picioare. Văzîndu-l, mi-am dat seama că și alte ființe raționale pot fi frumoase, după felul nostru de a gîndi, fără a semăna însă cu oamenii. Niciodată nu întîlnisem în Univers oameni verzi sau violeți, cu ochi în amandă — așa cum și-i închipuiseră, unii autori ai secolului douăzeci. Dar n-aș fi crezut în ruptul capului că amfora aceea fără brațe poate gîndi ! Îmi era, la început, silă s-o ating și s-o privesc. Îmi era scîrbă de modulațiile părții superioare, de clătinatul bazei ce aducea a pîntec. Singurul care a înțeles imediat că legătura dintre noi și oul prelungit trebuie să se stabilească direct a fost Cavalerul. El s-a apropiat de ființa aceea gata să fugă sau să ne ucidă și, concentrîndu-se, a ajutat-o să înțeleagă cine sîntem. Mai tîrziu, cînd toți s-au convins că sodicii au un fel minunat de a raţiona, rapid, uşor, optimist, oamenii au început să-i privească cu simpatie. Dar atunci, la început, numai Cavalerul a ştiut să se apropie de ei, biruindu-şi repulsia firească. Şi această înţelegere, această receptivitate pentru fiinţele raţionale care nu aveau nimic „omenesc" mi se pare cea mai nobilă şi mai generoasă trăsătură de „omenie" a lui.

— ...Răspunde — spuse încet Gregor. Cineva răspunde...

— Răspunde ! am repetat silindu-mă să deschid ochii.

— Nu... Încă nu ! strigă Gregor. Pierdem direcţia...

Nava trepidă şi-şi modifică unghiul de zbor. Locatoarele înviară brusc, făcînd să apară un punct abia vizibil.

— Nemaipomenit ! murmură Gregor. Am avut o defecţiune în sistemul de orientare.

Se lăsă pe spate şi am făcut la fel ştiind că frînarea e iminentă. Inerţia mă înfundă în baia de ulei şi-mi tăie respiraţia, dar totul nu dură decît patru secunde. Apoi Astratos mă atinse de umăr şi, arătîndu-mi hubloul, îmi spuse :

— Priveşte.

În dreapta noastră se rotea lin „Robur", nava Cavalerului !

Motoarele auxiliare intrară în funcţie reglînd viteza „Gamei" şi o înscriseră pe o traiectorie apropiată de cea a lui „Robur". Carcasele navelor se izbiră cu un zgomot înfundat şi navele continuară să gonească alături, ca un bolid cu două corpuri.

— Lansează puntea de trecere — comandă Gregor.

Teron, robotul de bord, acţionă comenzile şi un tub elastic de metal ţîşni legînd navele între ele. Pompele de aer stabiliră presiunea normală, automatul comandă deschiderea uşii, dar nava Cavalerului rămase ferecată.

— E blocată pe dinăuntru — spuse Teron. Ce porunceşte Omul ?

— Taie uşa ! comandă Gregor, surescitat.

Robotul ridică pistolul de infraroşii, dar se opri, sovăind. Legea de bază îl oprea să deterioreze navele cosmice pămînteşti, mai ales în timpul zborului.

— Taie ! repetă Gregor atingîndu-i fruntea în dreptul centralizatorului de biocurenţi.

Se auzi un zbîrnîit şi o bufnitură.

— Gata ! spuse robotul pătrunzînd în interiorul lui „Robur“. Ce porunceşte Omul ?

— Condiţiile .. ordonă Astratos. Mai repede

— Condiţii de viaţă normale — raportă robotul. Parfum. Nimeni la bord. Ce porunceşte Omul ?

— Cum „nimeni la bord“ ? ! spuse Gregor. Poate că nava se conduce singură, nu ? ! Te-ai ţicnit complet. Eşti cel mai ţicnit robot pe care l-am avut vreodată !

Se aplecă şi pătrunse în culoarul ce lega navele, urmat de Astratos şi de mine. În semiîntunericul de pe „Robur“, semnalizatorul automat continua să-şi emită codul — acela pe care-l recepţionasem — dar înăuntru nu era nimeni. „Robur“ călătorea prin spaţii, părăsit, cu luminile stinse, asemeni unei nave funerare.

*
* *

— Acum înţeleg — spuse Gregor. Înainte crezusem că ni s-a defectat sistemul de orientare. Dar am recepţionat două surse de semnale, una de biocurenţi şi alta a navei.

— Şi cum am trecut de pe una pe alta ? întrebă Astratos.

— Pur şi simplu pentru că dînsul s-a trezit — spuse Gregor arătîndu-mă. S-a trezit şi a întrerupt legătura bio, astfel că cealaltă a devenit mai puternică şi ne-a condus pînă aici.

— M-am trezit după ce ai exclamat dumneata „Răspunde !“ — am protestat. Atunci nava îşi şi schimbase direcţia.

— Nu se poate — spuse Gregor.

— Ba da — zîmbi Astratos. Înainte de a se trezi el cea de a doua sursă a devenit mai puternică şi ne-a condus încoace Dar nu simţiţi nimic ?

Mirosea puternic a violete şi a fîn putred

— Parfumul de pe Trigiter — am spus Nu-l folosea decît atunci cînd deschidea ecramorul.

Îndreptîndu-mă către rasterul fin ca o pînză de păianjen, i-am făcut semn lui Gregor să stingă lumina. Pe pînza subţire se conturau cîteva pete cetoase — aşa cum rămîn de obicei pe ecramor, imediat după folosire. Aproape instinctiv am scos din buzunar bila cu parfum pe care mi-o dăduse Astratos şi am apropiat-o de nări. O frîntură de clipă petele căpătară consistenţă şi *am văzut* apărînd, la picioarele unei coloane, siluetele a două femei. Erau amîndouă înalte şi subţiri şi aveau părul auriu.

— Calion ! am spus. Frumoasa Calion... !

Ca şi cum vorbele mele ar fi avut un efect magic, imaginea se topi şi rasterul rămase curat şi transparent.

— Cine e Calion ? întrebă Astratos. E una din iubitele lui ?

— E fata de pe planeta Calion — am spus. Dar erau două Identice. E fascinant. Un fior mă cuprinse şi am repetat ultimele cuvinte recepţionate de la Cavaler : „E aici. E identic Paralel. Fascinant“.

*
* *

Locatoarele restabiliră cu uşurinţă direcţia sursei bio şi distanţa care ne separa de ea. Gregor şi Astratos se întoarseră pe „Gama“, iar eu am rămas pe „Robur“, pentru că aici îmi era mai uşor să mă gîndesc la Cavaler. Dar în ciuda marii doze de euforizant, amintirile se lăsau aşteptate. Imaginea celor două femei mă obseda. Una — cea din stînga, parc-se — era Calion. O văzusem de multe ori şi-i recunoscusem fruntea bombată, pomeţii ieşiţi, marii ochi cenuşii. Îi cunoşteam surîsul reţinut şi puţin copilăresc şi expresia de demnitate jignită. Dar cealaltă ? Era tot Calion, dar o Calion strălucitoare, veselă, plină de viață, puțin mai înaltă parcă În jurul ei — avusesem impresia, în frîntura aceea de clipă — se contura o aureolă îngustă, gălbuie. Era tot Calion, dar o Calion-zeiță. Se jucase oare Cavalerul cu amintirile? Dar cum făcuse oare? Ecramorul nu-ți îngăduia decît să retrăiești cele trăite odată fără a putea schimba nimic. Cum de reușise, atunci, să dedubleze imaginea? Se putea să-și fi amintit, simultan, două ipostaze ale aceleiași femei, dar legile de proiectare subiectivă ar fi condus și la două decoruri deosebite Sau, poate, destinul îl pusese față în față cu fiica acelei femei — cu fiica lui deci — și Cavalerul, într-un moment de exaltare, se hotărîse să-și părăsească nava.. Dar pentru ce .? Nu, era absurd...! El nu putea trăi decît la bordul lui „Robur" — așa cum vechii lupi de mare nu puteau viețui fără corabia lor. Dar atunci, atunci?..

Navele continuau să gonească prin cerul negru, apropiindu-se de sursa spre care le conducea locatorul. Controlul direcțional exercitat prin biocurenții mei era inutil. Puteam să-mi las gîndurile să se amestece în voie și să adorm chiar. Din ce în ce mai subțiat, parfumul de violete pierea amestecîndu-se cu respirația mea.

— Dormi, pilotule? întrebă Gregor de dincolo.

— Nu! am răspuns

— Atunci privește în jos și în spate, la treizeci de grade față de azimutul navei, și spune-mi ce vezi.

Prin luneta electronică de bord am zărit o sferă și, în același timp, analizoarele prinseră să zumzăie și înscriseră pe ecrane compoziția carcasei ei metalice

— E o navă sferică — am spus.

— De ce dimensiuni?

— Aproximativ patru metri diametru.

— Pe dracu — mormăi Gregor Privește din nou!

Corpul ce-mi păruse sferic arăta acum ovoidal. Avea două ferestre circulare și un soi de ușă cu laturi drepte O antenă strîmbă se înfigea asimetric între cele două ferestre.

— Ei, ce e? întrebă Astratos.

Părea neobișnuit de vesel și figura sa lunguiață, negricioasă, era numai zîmbet.

— Ce faci, pilotule? spuse alintat. Ai lunetă, ai creier, ai ochi. Nu poți stabili tipul navei de sub noi?

Am ridicat neputincios din umeri. Luneta îmi arăta numai una din fețele obiectului ce se deplasa cu o viteză de cel puțin o mie de kilometri pe secundă. Și nu mai văzusem niciodată ceva asemănător.

— E o sondă cosmică — am spus cu jumătate de voce. De proveniență necunoscută.

— O sondă... ricană Astratos. O sondă cu ochi și cu gură

Am privit din nou ovoidul care se deplasa o dată cu noi. Era un cap — un cap de robot, cu gura căscată și cu teleantenele rupte!

*

* *

— E îngrozitor — murmură Gregor așezînd capul pe o pernă de bureți metalizați. E ca un om ghilotinat. Liniștește-te! îi strigă lui Teron care tremura și întreba mecanic: ...Ce poruncește Omul?

— Mă liniștesc — răspunse robotul. Ăsta e capul lui Ienicec. Ce poruncește Omul?

— Să taci — spuse Gregor neașteptat de blînd. Nu voia să intensifice starea de surescitare a robotului, certîndu-l.

— Ăsta e capul lui Ienicec — repetă robotul. Ienicec, robot de bord pe „Robur". E capul lui Ienicec, robotul Cavalerului. E capul robotului Ienicec. Omul i l-a smuls ca să-l pedepsească...

— Termină! spuse Gregor.

— Ce poruncește Omul? Ienicec nu mai are cap... Ce poruncește Omul?

Gregor se apropie de Teron care devenise aproape rigid și-i atinse centralizatorul de biocurenți.

— Privește cadranele! pronunță rar, concentrat. Sîntem la hotarele lumii locuite. Pericol! Privește cadranele și nu greși!

Robotul tăcu şi puturăm să ne apucăm de lucru. Capul fu cuplat la aparatajul electronic al navei. Asta permitea să i se creeze un potenţial normal, asemănător celui existent la roboţii mobili. Ştiam că aparatajul navei — prin structura şi funcţiile sale — e mult inferior celui al roboţilor de tip uman unu. Dar aceasta nu putea decît să limiteze adaptarea capului la noile condiţii. Memoria şi interpretarea fenomenelor petrecute pînă în momentul accidentului rămîneau nealterate.

— Perturbaţiile vor fi foarte mari — spuse reflexologul Dacă accidentul s-a desfăşurat brusc, violent, şocul a traumatizat legăturile create Dacă a avut loc o demontare disciplinară, groaza ce a precedat-o a slăbit de asemenea legăturile existente. Dar dumneata — îmi spuse — ai fost prietenul lui, l-ai văzut deseori de aproape. Logica exterioară a acţiunilor şi paralelismul de gîndire ne pot ajuta foarte mult. Aşa că, din clipa cînd memoria va reconstitui cele întîmplate, să te gîndeşti la Cavaler. Sileşte-te să-l vezi cînd Ienicec va povesti despre .

— Ştiu toate astea — l-am întrerupt, puţin agasat. Nu e nici prima, nici ultima oară cînd iau parte la o reconstituire spaţială.

— Foarte bine — interveni Gregor. Să începem.

Astratos deschise audiofoanele şi cuplă reţeaua de alimentare a capului. Pleoapele de semiplastic ale acestuia se deschiseră. Ochii mari, albăstrii, ne priviră îndelung, apoi gura se ţuguie şi plescăi, ca şi cum ar fi sărutat pe cineva.

— Op'iţi-l ! şuieră Ienicec.

— L-am oprit, spuse Astratos. E aici.

— Op'iţi-l ! strigă robotul încleştîndu-şi fălcile. Op'iţi-l !

— Nu aude — şopti Gregor. Şi nu-l mai poate pronunţa pe „r“.

— Aud. . aud.., Op'iţi-l ! urlă Ienicec. Me'ge... se duce . Stăpîne !... Stăpîne... Stohastica nu poate stabili...

— Ienicec — murmură Astratos cuprinzîndu-i tîmplele între palme. Mă recunoşti ?

— Eşti 'flexologul... Flexologul... Stă-stă-pî-pî... stă-stă-pî-pî...

— Răbdare — şopti Astratos. E exact ceea ce trebuia să fie...

— Stă-pî... stă .. stă... stă... stă-pî... pî... stă... stă... Nu .. nu... te .. te...

— Dublează mecanic ? întrebă. Gregor.

— Probabil — spuse Astratos. Există o întrerupere locală care permite paralelismul puţin decalat al limbajului.

— Sto . Sto-ha... ha-sti... sti-ca... ca — clănţăni. Ienicec. Nu... nu.

— Ienicec — spuse Astratos atingîndu-i centralizatorul pentru a intra direct în legătură cu el. Ienicec, ascultă-mă... Un-un om-om mer-mergea-gea... Un-un om-om mer-mer... gea-gea...

— Un. . om... mer-gea — spuse rar robotul.

— Conexiunea inversă negativă bună ! exclamă triumfător Astratos. Să nu ne grăbim...

— Tu te grăbeşti cel mai mult — spuse nemulţumit Gregor. Lasă-l să debiteze în voie ce vrea. O să-şi restabilească singur conexiunea inversă audio.

Ienicec se înecă, tuşi, apoi continuă să vorbească monoton. Repetă aceeaşi frază de mai multe ori, din ce în ce mai încet, pînă cînd tăcu, muşcînd în gol. Astratos îi verifică inhibitorii şi-l reîncărcă. Capul încercă să se rotească, modelă un strănut şi fu scuturat de convulsii

— Stai ! Stai ! Pe loc. Nu ! spuse el atît de repede, încît păru a pronunţa un singur cuvînt. „Stastaiplocnu". Sta — repetă. Stai... pe loc... Nu te apropia.

— Ienicec — şopti Astratos. Cine e stăpînul tău ?

— Omul — răspunse robotul abia auzit. Ce porunceşte Omul ?

— Sîntem la marginile lumii locuite — spuse Astratos. În jurul nostru se rotesc alte lumi. Ştii care sînt ?

— E sistemul Trigiter — răspunse robotul. Şi sistemul Calion.

— Ce spune? întrebă aiurit Gregor. De ce le numeşte sisteme în loc de planete?

— Omul pluteşte între două sisteme — urmă robotul. Singur, mereu mai singur sub cer... Care din ele îl va atrage?... Stelele trec prin lumină şi pier...

— Repetă ceea ce a auzit — am spus. Uneori Cavalerul se juca făcînd versuri. Spunea tot ce-i trecea prin cap, ritmat, şi Ienicec reţinea versurile.

— Adînc... dar poate mereu în urmă... la fel, deci invers... Să judec singur! Rotind sistemul mereu spre noi... sau nava schimbă?...

— La fel... deci invers — repetă Gregor şi figura sa masivă, musculoasă, păli în prada unei neînţelese surescitări.

— Sau nava schimbă? continuă să recite şoptit Ienicec. Priveşte, dar, şi te înfioară! Acuma înţeleg. E NU.

— S-a întrerupt — spuse Astratos. A vrut să spună „numai".

— Nu! şuieră Gregor. Pentru prima oară vedeam figura aceasta de leu, cu fruntea boltită, cu nările largi, albită de emoţie. A spus *NU* — repetă el răguşit. A spus antilumea!

— Aici? am întrebat cuprins de groază. Să fi ajuns la...?

— Vorbeşte! mă întrerupse Astratos adresîndu-se capului. Vorbeşte... Vorbeşte.. Vezi antilumea?

— O văd — răspunse Ienicec hipnotic La fel, căci invers.. Să fi ajuns curbînd în spaţiu...? De zece mii de ori mai mult!...

— Înregistrează pe toate pistele — spuse Gregor. O să refacem totul împreună. Poate e încă viu Să ne punem căştile dipolice şi să cuplăm şi înregistratorul lui „Robur".

Ne îmbrăcarăm căştile dipolice pe care legea nu-ţi îngăduie să le foloseşti decît în cazuri extreme. Biocurenţii puteau acţiona acum nestînjeniţi formînd legături directe între noi, între noi şi Ienicec, între noi şi înregistratorul de pe „Robur". Orice pilot de cursă lungă e obligat să-şi „dicteze" gîndurile înregistratorului de bord pentru ca după aceea să se poată studia activitatea creierului său. După cum îl cunoşteam pe Cavaler însă, bănuiam că a trecut foarte puţin pe înregistrator pentru a putea, cum spunea singur, să viseze şi să fabuleze în voie.

Pentru că studiul „pe viu" — adică prin legătură directă, bio — consumă vertiginos energia nervoasă, Teron primi sarcina să ne deconecteze după un sfert de oră. Apoi Gregor acţionă contactul.

*

* *

...„Robur" gonea sub cerul negru, îndreptîndu-se către sursa unor explozii de mari energii. Cavalerul se trezise din somn — dormise aproape două luni — şi privea prin ferestrele bordajului fuga constelaţiilor. Îi era groaznic de foame, dar ştia că întîi trebuie să se mişte, să respire adînc, să devină stăpîn pe reflexe. Se plimbă prin navă ore de-a rîndul şi după aceea îşi pregăti masa. Erau obişnuitele concentrate, puţin pemmikan şi cîteva fructe de pe Venus. Îşi alegea totdeauna fructele din grădinile de pe Venus, căci găsea acolo sorgi — sferele verzi cu gust de banană şi de fragi. Sorgii rezistau multă vreme — fără a fi conservaţi — şi gustul lor putea fi dirijat prin simpla expunere la lumină.

După masă Cavalerul adormi din nou, de astă dată firesc, pentru a-şi face siesta, apoi îi spuse robotului de bord că nu se simte prea bine. Trecuse şi altă dată prin starea asta — o oboseală surdă însoţită de o mare nelinişte — dar către sfîrşitul călătoriilor, după eforturi îndelungate. Acum însă oboseala îl copleşise înainte de a fi început să lucreze. Studie datele aparatelor de bord şi constată o creştere a tensiunii interne în sistemul cibernetic al navei.

— Ai lăsat tensiunea să crească prea mult — îi spuse lui Ienicec.

Robotul cercetă aparatajul, dar nu descoperi nici o defecţiune

— Şi totuşi tensiunea a crescut enorm — spuse Cavalerul.

Lansă sondele spaţiale şi din prima clipă înţelese că a pătruns foarte adînc într-o regiune de tranzit Nu-şi dădea încă seama ce se întîmplă, dar nu întrebă centrul. Se bizuia pe rapiditatea cu care ştia să reacţioneze de obicei în cele mai ciudate situaţii.

Ceea ce i se păru cu totul bizar fu intensitatea luminoasă a spaţiilor. Fuseseră negre şi deveneau cenuşiu-închis. Însemna că există ceva asemănător atmosferei. Cavalerul alungă această idee — era stupid să-şi închipuie existenţa unei atmosfere. Era însă obligat să interpreteze fenomenul şi nu găsea nici o ipoteză acceptabilă.

— Lumină — comunică Ienicec. Lumină difuză. Traiectoria nu răspunde.

Asta însemna că nu se mai supun comenzile automate ce menţineau nava pe direcţia dată.

— E de neînţeles — spuse Cavalerul intrigat la culme.

Un sentiment vecin cu teama îl făcu să cîntărească posibilitatea unei încetiniri a vitezei. Robotul fu de acord — calculul prudenţei cerea o reducere a vitezei cu douăzeci la sută. Fură acţionate frînele mezonice, dar acceleraţia navei crescu aproape cu zece procente.

— Viteza creşte — comunică robotul impasibil.

— Frînare totală ! comandă Cavalerul, cufundîndu-se în baia de ulei.

Cînd îşi reveni, „Robur“ îşi reluase mersul normal prin cerul negru.

— Am străbătut un cîmp magnetic de origine necunoscută — spuse Ienicec. Sîntem acum în afara lui.

— De ce n-ai frînat? întrebă Cavalerul
— Am frînat, dar nava a continuat să înainteze — răspunse robotul. Am străbătut cîmpul dintr-o parte într-alta şi am reluat traiectoria.
— O protuberanţă! exclamă Cavalerul Ce prostie! Îmbătrînesc!
I se indicase încă la plecare prezenţa acestor uriaşe protuberanţe, similare celora de la suprafaţa Soarelui. Ştia că dintr-un nucleu imens, constituit din aglomerări de materie, se împrăştie, haotice, aceste tentacule de pulberi şi gaze, de corpuri atît de puţin studiate. Se întindeau asemenea unor caracatiţe, pe distanţe de ani-lumină, rotindu-se cu viteze uluitoare în adîncul Universului. Străbătuse de mult o astfel de tentaculă, pătrunzînd în sistemul planetelor de sodiu. De departe, protuberanţa aducea cu o cracă răsucită, noduroasă, semitransparentă. De aproape, era o grupare de sisteme solare, de pulberi cosmice, de gaze incandescente. Dar aici, în punctul unde ajunsese, nu trebuia să găsească nimic! Toate calculele, toate sondajele indicau nimicul în cea mai deplină accepţiune a cuvîntului.
Conectînd automatele de autocontrol, verifică funcţionarea aparatajului de bord. Îl supuse pînă şi pe Ienicec unui examen. Dar nu descoperi nici o abatere, nici o defecţiune. Se cutremură la gîndul că ar fi putut nimeri în chiar miezul protuberanţei şi nu într-o fîşie a ei, într-un piten magnetic de dimensiuni ridicule, sub zece milioane de kilometri diametru.
Nesigur, îşi puse casca dipolică şi lucră o vreme împreună cu Ienicec şi cu celelalte aparate, devenite simple prelungiri logice ale creierului său. Constituiau acum un sistem complex: omul, robotul uman, roboţii inferiori. Dar nici aşa nu putu înţelege ce s-a întîmplat şi se hotărî să ceară ajutorul centrului, în ciuda marii cantităţi de energie pe care trebuia s-o consume pentru a transmite datele. Dar înainte de a încerca să facă legătura se opri. Totdeauna se descurca singur, cu creierul său, cu nervii săi. Poate că acum era obosit. Tre-

buia să-şi ia un răgaz, să se calmeze şi să refacă raţionamentele pe baza unei noi ipoteze. Deschise ecramorul — obiceiul acesta îi intrase în sînge, devenise un adevărat viciu — şi proiectă pe rasterul fin ca o pînză de păianjen plaja de pe Trigiter,

...Era un mal violaceu, o stîncă lustruită, sferică, asemeni unei enorme lacrimi de bazalt. Deasupra ei, Ralu îşi legăna picioarele, privindu-l cu duioşie.

— Poate că n-o să pleci — îi spuse. Şi tata a venit aici pentru un an şi a rămas o sută. Nu e mai bine aici ca oriunde pe Pămînt ?

— Dacă n-ai văzut Pămîntul niciodată, poate. Dar aşa...

— Şi tu nici măcar nu pleci într-acolo. Vei rămîne pe navă.

— Încă mulţi ani, Ralu.

— Şi eu... ? !

Cavalerul tăcu, încurcat. Spuse apoi :

— N-am luat pe nimeni la bord pe rutele lungi. Legea nu îngăduie să fie primejduită mai mult decît o viaţă. Şi tu, Ralu, te-ai născut pe Trigiter şi ai trece foarte greu prin faza de adaptare.

— Ce mulţi ani... ! suspinase ea. O viaţă petrecută împreună !

Trecuseră opt ani de cînd se oprise pe Trigiter pentru a dirija cercetările. Opt ani erau o viaţă. Dar acum terminase ce era mai greu. Ar fi putut să rămînă în marile grădini artificiale, să trăiască într-una din casele-robot sau ar fi putut trece pe una din navele de curse medii, cu durată sub o lună. Dar îi era foame de spaţiile necercetate, o foame sălbatică, nebunească.

— E ca un viciu — spuse. Ca şi amintirile. Trebuie să plec mai departe, să plantez alte sere.

Serele erau simbolul trecerii omului prin Univers şi el plantase sute de flori în sectorul o sută unsprezece al Galaxiei.

Ralu începu să plîngă, acoperindu-şi marii ochi căprui.

..Cavalerul surîse trist amintirii şi revăzu prima lor întîlnire.

...Era aceeaşi plajă, aceeaşi stîncă. Se scăldau două fete, amîndouă născute pe Trigiter. Cavalerul se dezbrăcase în spatele stîncii şi apăruse, înalt, ciolănos, purtînd brăţara de jasp a piloţilor de cursă lungă.

— Un bărbat! strigase Ralu veselă. Ai venit de mult?

— Acum — spuse Cavalerul.

Se culcară toţi trei, alături, pe iarba pitică.

— Eşti puternic — spuse Ralu privindu-i muşchii. Ai fost luptător?

— În tinereţe — minţi Cavalerul. Ai fost aleasă vreodată pentru deschiderea Marilor Serbări?

— Da — răspunse Ralu.

— N-am văzut de mult o fată atît de frumoasă — spuse Cavalerul.

Şi de data asta nu minţea. Ralu avea cea mai subţire talie pe care o văzuse cîndva şi cele mai rotunde şolduri. Pîntecul gol îi era acoperit de o pafta strălucitoare, iar sînii mici, bruni, erau împodobiţi cu ametiste. Semăna cu o dansatoare javaneză şi, după tatăl ei, era într-adevăr originară din Java. Rîseră mult, copilăreşte, şi Cavalerul îi spuse că va rămîne mulţi ani pe Trigiter...

...Din nou, împrejur, era cerul negru, rece, neprietenos, cerul fără de care nu putea trăi. Şi din nou întunericul se destrămă, de astă dată în jurul unei plute stinghere plutind în oceanul cosmic.

Era o plută mică, aşa cum îşi închipuiau că arată plutele cei care nu văzuseră niciodată Pămîntul: o navă cu motoare modeste, vopsită în azuriu. Legea cerea să fie salutată asemeni marilor nave, căci pluta albastră era simbolul primei iubiri.

— Ţi-e teamă, Calion? întrebă Cavalerul.

— Da — şopti fata. Mi-e tare frică.

Avea pomeţii ieşiţi, ochii cenuşii, foarte mari, şi părul auriu.

— Mi-e frică — spuse. N-am zburat niciodată atît de departe.

Sub ei, la şase mii de kilometri, se rotea planeta Calion, Fata purta numele planetei, dar nu moştenise nimic din culorile ei arzătoare, devorante. Era palidă şi reţinută şi avea mîinile reci. Arăta ca un copil şi stîngăcia ei îl învinsese pe Cavaler.

— Mi-e teamă — spuse ea din nou şi-şi sprijini tîmpla de umărul Cavalerului. El o mîngîie uşor pe obraz şi aspiră mirosul părului ei. Se parfumase cu licoarea aceea ciudată, adusă de pe Trigiter — un amestec de violete putrede şi fîn încălzit de Soare. Era un parfum euforizant, care te împingea să cînţi şi să zburzi. Şi Cavalerul porni să cînte culcat în mica navă ce-şi urma drumul eliptic în jurul lui Calion...

...Cu strîngere de inimă ridică fruntea. Ienicec stătea întors cu spatele la prova lui „Robur". Iar prin cabina slab luminată se preumbla agale Ralu. Marii săi ochi căprui erau plini de lacrimi şi suspina mereu. În spatele ei, tăcute, ţinînd parcă seama de rolurile secundare pe care le jucaseră în viaţa Cavalerului, sporovăiau o fată cu bărbia ieşită în afară, o alta brună şi cu ochii bulbucaţi şi o a treia, angelică, fără viaţă. „Nu plînge", îi spuse Cavalerul, în gînd, lui Ralu. Fata de pe Trigiter îşi şterse ochii şi se duse într-un colţ. Locul ei fu luat de Calion, care îi surîdea mîngîindu-şi obrazul cu o enormă pană albastră. Era darul pe care i-l adusese de pe Venus, simbol al primei lor călătorii cu pluta.

Cavalerul ştia că acum Ralu va urca pe stîncă făcîndu-i semn cu mîna, mult, ca în clipa despărţirii. Ştia că asta urmează şi nu putea schimba nimic: era ordinea firească a celor întîmplate cîndva.

Şi deodată crescu în el o dorinţă absurdă, năvalnică, de a reface trecutul acesta care-l chinuia, de a-l limpezi, de a turna amîndouă iubirile într-una singură, cu un singur chip. Suspina ca prin somn şi Ienicec întrebă:

— Ce porunceşte Omul?

— Nimic -- răspunse. Atenţie!

...Iubitele lui treceau una pe lîngă alta fără să se vadă, cu toate că se atingeau şi chiar se interpătrundeau. Dar imediat după aceea fiecare își recăpăta consistența și repeta gesturile pe care le făcuse cu ani în urmă...

...Ralu înaintă grăbită, cu pași mici, legănîndu-și șoldurile înfășurate într-un șal vișiniu... Din cealaltă parte apăru Calion, reținută, rece, puțin speriată... Se îndreptară una spre alta, și — cu neputință ! — se priviră, se salutară, își șoptiră ceva... !

— Ienicec ! chemă Cavalerul, cutremurat.

— Ce poruncește Omul ? întrebă robotul.

— Ai văzut ?

— Da.

— Ce-ai văzut ?

— Două femei. Au stat de vorbă.

— Nu se poate ! strigă Cavalerul.

Cînd proiectezi trecutul pe ecramor jocurile arbitrare cu imaginile sînt imposibile. Cum se amestecaseră atunci planurile de cunoștință ? ! Efectul cîmpului necunoscut prin care trecea nava ajungea pînă în domeniul fenomenelor subiective ?! Trebuia să refacă, să încerce din nou.

— Calion — murmură. Draga mea Calion ?

...Fata reapăru, zîmbind, îmbrăcată într-o cămașă subțire de borangic. Pe umerii rotunzi părul cădea în șuvițe groase.

— Copilule, copilașule — o alinta Cavalerul mîngîind-o pe obraz. Acum vom ajunge la Palat.

Sub raza roșiatică se înălțau, masive, coloanele acoperite de picturi ale Palatului Îndrăgostiților — asemeni celorlalte milioane de Palate ale Îndrăgostiților răspîndite în Univers. Calion îi trecea pragul pentru prima dată și părea atît de fragilă la picioarele enormelor coloane, încît el o luă în brațe...

— ...Traiectoria s-a curbat de optzeci de grade ! exclamă Ienicec.

Cavalerul tresări și închise ecramorul.

— Lansează un grupaj ! comandă.

Grupajul era o sondă formată dintr-un amestec de pulberi extrafine reprezentînd a mia parte dintr-un gram. În contact cu cîmpurile cosmice, formau spectre ce puteau fi ușor analizate.

— Dispare — comunică Ienicec. Nu se împrăștie

Cavalerul urmări punctul material care, în loc să țîșnească într-o jerbă crepusculară, se depărta de navă. Calculă viteza particolelor — trecea de două mii de kilometri pe secundă.

— E de neînțeles — murmură.

O lumină orbitoare se aprinse în dreapta navei. Părea că cineva a sfîșiat beznele, aprinzînd un reflector uriaș, circular.

— Transformare totală — comunică Ienicec. Energia exploziei egală cu energia totală a sondei.

— Repetă experiența ! ordonă Cavalerul.

O a doua explozie, mută, izbucni și se stinse numaidecît.

„Energie totală..." gîndi Cavalerul. Brusc, fenomenele pe care nu le înțelegea îi apărură scăldate în lumina orbitoare a celor două explozii. Ipoteza era prea hazardată pentru a se lăsa în voia ei, dar fruntea i se acoperi de sudoare. Motoarele care nu puteau readuce nava pe traiectoria stabilită... Perturbarea proiecției subiective și, mai ales, schimbarea pulberii în lumină... Era oare Antilumea ? !...

— Întreabă centrul — spuse. Întreabă ce se întîmplă...

Ienicec formă mesajul.

— Stai ! îl opri Cavalerul. Să mai încercăm.

Era prea grav ca să se hazardeze. Trebuia să verifice încă o dată, să se verifice pe el. Protuberanța se întinsese pe urmele lui ca o gheară. O străpunsese, dar apăruse o a doua, ca și cum o caracatiță de antimaterie ar fi păzit în locul acela trecerea dintr-o lume într-alta. Aceasta ar fi fost o ipoteză. Dar dacă se afla în fața unor forțe necunoscute ale Lumii ? Atunci transformarea completă a atomilor în fotoni ar fi fost de neconceput.

— Cheamă centrul — spuse. Dă-mi legătura, Ienicec lansă chemarea şi aşteptă. Un fior aproape omenesc zgudui nava.

„E îngrozitor, gîndi Cavalerul. Niciodată nu m-am simţit atît de neputincios."

— Frînează cu toate motoarele ! ordonă.

— Comenzile nu răspund — raportă Ienicec. Ce porunceşte Omul ?

Întoarse către Cavaler capul său ovoidal, albăstrui, cu gura puţin întredeschisă, semn al fricii.

— Curbează de o sută optzeci de grade ! comandă Cavalerul. Intră în baia de ulei şi întoarce.

Aşteptă cîteva secunde pentru a se elibera de senzaţia de strivire ce ar fi trebuit să-l copleşească, dar senzaţia nu apăru de loc.

— Nici o comandă nu răspunde — spuse robotul. Ce porunceşte Omul ?

Cavalerul simţi cum îl cuprinde o sfîrşeală inexplicabilă, o dorinţă groaznică de somn. „Să nu adorm, îşi spuse. Dacă adorm e sfîrşitul." Întinse cu greu braţul şi, luînd bila cu parfum, aspiră. Euforia nu se produse însă. Dar, prin reflexul creat, parfumul îl făcu să-şi amintească de Trigiter.

...Era ţărmul violaceu şi stînca. Goală şi brună, Ralu îşi legăna picioarele deasupra talazurilor sinilii...

Nava se cutremură şi Cavalerul simţi cum e strivit sub povara inerţiei. Avu însă putere să se concentreze amintindu-şi-o pe Calion. Voia să refacă întîlnirea celor două femei...

...Calion urca prima treaptă a templului. Îi întinse mîna şi-l privi cu capul dat pe spate. Părea o fetiţă speriată şi...

— Stăpîne ! strigă Ienicec.

— Da... ? răspunse Cavalerul abia mişcîndu-şi buzele.

— Traiectoria s-a modificat de două ori la un interval de optzeci de secunde. Centrul n-a răspuns. Nici posturile cele mai apropiate. Ce porunceşte Omul ?

Cavalerul deschise automatele de autocontrol şi lansă el însuşi mesajul. Broboane mari de sudoare îi acoperiră fruntea : undele erau absorbite, anihilate, la cîteva sute de metri de navă ! Rămîneau să încerce bioundele — dacă fenomenul de absorbţie nu avea sá se repete. Dar bioundele trebuiau amplificate şi nu avea altă energie decît cea a motoarelor mezonice. Îşi puse casca cu dipoli şi trecu legăturile aparatajului electronic pe releele creierului său. Lansă chemarea şi ea străpunse blindajul care-l înconjura. „Răspundeţi bio, le comunică. Răspundeţi bio." Tăcu apoi, căci amplificarea biocurenţilor cerea energii mari şi nu ştia la ce poate să se mai aştepte.

— Scade întunericul — comunică robotul.

O lucoare lăptoasă scălda hăurile, făcînd stelele să pălească. „Imposibil, gîndi Cavalerul. Vidul. Vidul e negru." Îşi aminti fraza spusă de Dirac în urmă cu două secole : „Faceţi o gaură într-o gaură. Veţi descoperi acolo antimateria". Ca un corpuscul de materie să se poată apropia de unul de antimaterie. fără a se uni sub forma unei unde luminoase cu o degajare totală de energie, corpusculii trebuiau izolaţi. Dar cum ? Totul în Univers e ori materie, ori antimaterie. Nu există, din acest punct de vedere, „corp neutral". În afara unuia singur format din fotoni : lumina. Lucoarea în care se scăldau, nu era, oare, o pavăză fotonică, un perete izolant ?

— O sondă ! ordonă răguşit Cavalerul.

Grăuntele de pulberi ţîşni pe canalul exterior, dar explozia nu se produse.

— Încă una ! comandă surescitat Cavalerul. Şi încă una !

Brusc, imaginea nevăzută a cîmpurilor căpătă spaţialitate în mintea Cavalerului. Însemna că goniseră pînă atunci printr-un culoar ai cărui pereţi aveau o slabă consistenţă de antimaterie. Apoi, pe măsură ce spaţiile întîlnite se umpluseră de corpusculi potrivnici, fuseseră învăluiţi într-o mantie protectoare de lumină. Era logic, dar era numai o ipoteză. Şi niciodată nu formulase vreo ipoteză fără a o verifica.

— Viteza scade — comunică robotul. S-a oprit la patruzeci de mii de kilometri pe secundă.

„.. Dar dacă am fost ghidat de-a lungul culoarului, socoti Cavalerul, şi apoi învăluit într-o capsulă de protecţie, înseamnă că *ei* — cine? — sînt cu mult înaintea noastră! Atunci, de ce nu ne-au vizitat ei întîi pe noi?! De ce au aşteptat să ajungem noi pînă la dînşii?"

Simţi că ipoteza făcută se clatină. Erau poate jucăria unor forţe oarbe, necunoscute. Consecuţia fenomenelor nu implica existenţa unei fiinţe raţionale, care să le fi chibzuit şi care să le stăpînească.

— Lumina scade — spuse Ienicec. Străluceşte, dar scade.

Golurile negre aveau o lucire ciudată. Părea că „Robur" goneşte sub un cer de lac. Apoi lumina crescu, dar culoarea ei se schimbă. Deveni portocalie şi, rînd pe rînd, roşie, galbenă, verde, violetă, albastră. Albastrul trecu spre bleumarin şi acesta se închise pînă cînd cerul redeveni negru şi lăcuit.

— Încearcă! gîndi, mut, Cavalerul. Încearcă cea mai favorabilă lumină! Dar din ce punct de vedere...?!

Cuplat cu aparatajul întregii nave, creierul său lucra febril. Voiau să încerce o comunicare cu el... Dar lumina care îl apăra pe dînsul, pe ei îi stînjenea. Închizîndu-l într-o capsulă fotonică, sau ghidîndu-l de-a lungul unui culoar cu pereţi de lumină, nu-i mai puteau comunica mesajul lor. Însemna că radiaţiile luminoase absorb undele prin care ar fi vrut să-i transmită. De aceea încercau tot spectrul, căutau o fisură. Sau nu, era stupid... Cunoşteau desigur demult toate astea... Atunci?! Descoperiseră oare altfel de unde decît cele pe care le cunoşteau oamenii? Şi chiar dacă le-ar fi cunoscut, găsirea unui sistem comun de înţelegere ar fi cerut timp... Pe cînd bioundele... Ca pretutindeni, în lumea locuită, legătura directă de la creier la creier se dovedise a fi cea mai eficace... Dacă, bineînţeles, creierii fiinţelor superioare aveau o construcţie similară, o funcţionalitate apropiată... Şi bioundele străpungeau crusta luminoasă în care-l înconjuraseră înainte... Bio-undele deci...! Senzaţia de nelinişte, jocul imaginilor cărora el li se opunea erau deci *ei*! Comunicau, fără să-şi dea seama.

— Înţeleg — gîndi Cavalerul înfiorat. Îşi opri mersul critic al gîndurilor după tehnica obişnuită a piloţilor care intră în legătură directă. Înţeleg — gîndi Cavalerul înfiorat, silindu-se să se relaxeze. Sînt voi... Eu sînt voi, acum... Înţeleg... Ascult...

— Sîntem asemeni ţie — gîndi cineva în afara lui însuşi. *Simţea* că ei gîndesc asta, dar transmisia era neclară, slabă.

— Înţeleg — răspunse. Ascult. Înţeleg. Sîntem asemenea. Unde mă duceţi?

— Spre o planetă asemenea cu a ta. Spre duplicatul planetei tale.

— Duplicat?!

Emoţia violentă întrerupse comunicarea directă. Îl dirijau spre un sistem asemenea celui solar! Pentru ce? Ca să înţeleagă mai bine că e Antilumea şi nu un sistem oarecare al lumii?! Ipoteza paralelismului lumilor era deci adevărată în anumite puncte accidentale? Existau un Pămînt şi un Anti-Pămînt, fie chiar pe planuri diferite de dezvoltare? Si *ei*, *ei* — cum îi transmiteau? Bioundele lor nu erau şi ele antibiounde?!

— Să judec *singur* — murmură. Puţin, singur.

Dar ceilalţi îl căutau cu intensitate din ce în ce mai sporită.

— Contactul înseamnă explozie — îi transmiseră. Transformare totală. Moarte. Lumină.

— Deci asta e — murmură Cavalerul pradă unei surescitări neobişnuite. Priveşte dar şi te înfioară! îi strigă lui Ienicec. Acum înţeleg. E NU!

Surescitarea îl făcuse să devină retoric, pe el, pilotul care gonise optzeci de ani prin Univers. Trecuse de zece ori prin primejdii de moarte şi scăpase numai datorită creierului său. Trebuia şi acum să ceară ajutor numai acestui creier, căruia simţurile îi jucau feste, înfierbîntîndu-l.

— Ascult — gîndi ars de o luciditate rece. Ascult. Înţeleg. Ascult.

— Lumina — gîndiră ceilalți. Lumina neagră
— Lumină neagră ! șopti înfiorat.

Asta cerea consumuri uriașe de energie ! Oamenii încă nu reușiseră s-o obțină. Fu cît pe-aci să întrebe „Cum ?“ dar se opri la timp. N-ar fi putut înțelege comunicările lor matematice, fără o pregătire îndelungată. După cum un copil n-ar fi putut înțelege cunoștințele sale de pilot încercat.

— Să-mi păstrez firea — gîndi. Și urmă : Arătați-mi !

— Mi-e frică — mormăi Ienicec, smulgîndu-l din contact. Picioarele nu mai ascultă, mîinile nu mai ascultă. Ce poruncește Omul ?

— Să taci ! murmură Cavalerul. Înregistrează pe toate pistele. Ascult — gîndi apoi. Ascult. Văd. Aud. Ascult. Comunicați.

În cerul lăcuit de jur împrejurul său se rotea, într-o lucoare lăptoasă, un carusel de planete.

...Văzu, intens, însă difuz, de parcă și-ar fi amintit, sfere metalice sub crîmpeie de nori.

— Asta e planeta ta ? întrebară ceilalți. E asemeni planetei tale ?

— Nu — răspunse privind un sferoid smaragdiu.

— Dar asta ?

...Era o suprafață plană. În mijlocul ei creștea un con filetat, rotitor.

— Nu — răspunse. N-o recunosc.

...Era un mal violaceu, o stîncă lustruită asemeni unei uriașe lacrimi de bazalt...

— Ralu ! gemu Cavalerul.

— Asta e planeta ? întrebară, intens, ceilalți.

— Da — răspunse. Înțeleg. Recunosc. Ascult. Comunicați.

— Sau asta ? întrebară.

...Erau coloanele Palatului Îndrăgostiților. O fată urca spre ele, acoperită de un văl de borangic...

— Asta. Da. Asta — gîndi Cavalerul. Înțeleg. Recunosc. Ascult.

Se opri, înmărmurit. Însemna că interceptaseră proiecțiile sale pe ecramor ! Le analizaseră, le sortaseră. Aleseseră apoi planetele — sau peisajele — ce răspundeau imaginilor lui și-l îndrumaseră într-acolo pentru a-i arăta *duplicatul lumii* ce trăia în memoria lui.

Matematic se putea nota protonul și antiprotonul, fluorul și antifluorul. Se puteau descrie corpurile complexe formate din anti-elemente. Dar pentru a avea imaginea antilumii nu puteai folosi antiimagini. Antiimagini nu există. Orice bizarerie era compatibilă cu lumea — ființe în formă de ou, reci, vii, stele pitice, nori cosmici. Ceea ce sugera antilumea, făcînd-o intuitivă, era duplicatul. Dar și duplicatul considerînd un număr foarte mare de cazuri nu era incompatibil cu lumea. Forțînd legile hazardului, puteai să-ți închipui existența a două Pămînturi, a doi Saturni, a doi Plutoni separați de distanțe enorme, dar făcînd parte din Lume. Pentru a reprezenta Pămîntul, Saturnul, Plutonul Antilumii imaginea era neputincioasă, pentru că era aceeași. La fel ca în algebra elementară era nevoie de un semn însoțitor — minus sau plus. Și aici semnul era transformarea totală a materiei în undă luminoasă. Imaginea grefată de explozie simboliza, reciproc, Lumea sau Antilumea, pentru cei făcuți din materie sau din antimaterie. Și ei începuseră prin a-i arăta semnul materiei care-l înconjura transformîndu-i sondele în raze luminoase. Apoi căutaseră imaginea care să reproducă o imagine a Lumii. Recepționaseră gîndurile lui și construiseră după ele mari decoruri spațiale — plaja de pe Trigiter, Templul de pe Calion. Schimbaseră traiectoria navei, conducînd-o spre falsul Trigiter sau spre falsul Calion — după cum el își amintea de prima sau a doua a lui iubire. Și făcuseră asta numai pentru a-i demonstra duplicatul ! !

— Rotind sistemul mereu spre noi... sau nava schimbă ? strigă, zguduit. Dar dacă duplicatul *exista*? De aceea nava își schimbase traiectoria. Calion — șopti. Draga mea Calion!

...Văzu o fată blondă, cu sprîncene negre, surîzătoare, cu figura de copil... Dar știa că o vede pentru că i-o transmit *ei*. Era din lumea *lor*.

— Opriți — gîndi. Opriți. E Calion. Opriți imaginea.

Cuplă ecramorul și proiectă, una lîngă alta, siluetele celor două femei. Calion, era, parcă, mai mică, mai tristă. Străina, mai înaltă, părea mai vioaie și mai îndrăzneață, dar ochii, gurile, nasul erau la fel.

— Cine ești?! întrebă încordat, fără să respire.

— Calion — îi răspunseră... Calion... Calion...

Își încordă toată voința pentru a gîndi la rece. Și întrebă, grav:

— Sînt și eu acolo? Eu unde sînt?

...Picturile de pe coloanele Palatului Îndrăgostiților reprezentau scene de vînătoare și de pescuit, arbori și flori. Un bărbat trecu prin fața lor acoperindu-le. Era înalt, ciolănos, și ducea de mînă o fată blondă ce-și mișca repede picioarele pentru a-l ajunge...

„Nu se poate, gîndi Cavalerul copleșit. Sînt eu. Dar e doar o proiecție, o bioproiecție. Vor să-mi explice Antilumea prin imagini, ca într-un joc. Și l-am văzut doar din spate pe el... Dacă s-ar întoarce!... Trebuie să știu!"

— Întoarce-te! porunci Cavalerul celui care părea să fie el însuși. Arată-ți fața...

O vibrație puternică zgudui nava. În jurul ei lumina crescu, fumurie.

— Nu mai văd nimic! strigă Cavalerul, sărind în picioare. Și în aceeași clipă gîndi: „Pericol!" Dar era gîndul celorlalți.

— Nu mai avem energie — comunicară. Întoarce nava!

— Micșorați capsula de protecție — gîndi cu toată intensitatea Cavalerul. Micșorați-o pe dimensiunile mele.

Calculă fulgerător: suprafaţa lui era de cincizeci de ori mai mică decît a navei. O capsulă de lumină neagră care să-l învăluie numai pe el ar fi cerut, deci, consum de energie de zeci de ori mai mic. Asta ar fi mărit durata experienţei, ar fi dus-o mai departe. Identitatea peisajelor şi figurilor era un joc pentru a verifica explicaţia pe care el însuşi o dăduse, dar trebuiau date, multe date. Şi nu putea pleca înainte de a afla totul.

— Micşoraţi capsula de protecţie — gîndi din nou, cu toată convingerea. Şi ca să nu întrerupă legătura, urmă: Calion... Draga mea Calion...

— Stăpîne! exclamă Ienicec. Pericol. Ce porunceşte Omul?

— Pune motoarele în funcţiune! ordonă. Pleci singur!

Îşi îmbrăcă costumul de vid, cu motoare individuale. Ienicec îl urmă, aiurit, împiedicîndu-se de obiecte.

— Tu nu cobori! ordonă Cavalerul. Îţi poruncesc! Pleci şi aştepţi la zece minute distanţă pe traiectorie.

Legea de bază a roboţilor nu le îngăduie să-şi părăsească stăpînul în Cosmos, oricît ar fi de mare primejdia. Dar ordinul Omului era şi el lege. Contradicţia inhibă conductorii motori ai lui Ienicec şi el rămase nemişcat în mijlocul navei, şoptind: „Ce porunceşte Omul?"

— Cît timp mai am? întrebă în gînd Cavalerul. Cît timp de-al nostru, pămîntesc, mai am?

— Micşorînd capsula, treizeci de minute — răspunseră. Apoi pericol. Moarte.

— Treizeci de minute — gîndi Cavalerul — şi voi afla Energia uriaşă cerută de lumina de protecţie îi împiedică să se aventureze spre noi. Nu pot conduce la mari distanţe capsula fotonică, sau culoarul izolant de lumină — de aceea încă n-au pătruns hotarele Lumii.

Imaginile lui Ralu şi a lui Calion se estompau. Nu-l mai ardea dorinţa de a o vedea pe a doua Calion, cea din Antilume, cu toate că figura ei îl răscolise pînă în adînc, ca o reînviere nesperată a fetei pe care o iubise atît. Acum redevenise din nou lucid, stăpînul navei și al lui însuși, și-și domolea, concentrîndu-se, bătăile aproape de nestăpînit ale inimii.

„Vor mai trece zeci de ani pînă cînd vor reuși să facă asta", gîndi, spre a înregistra. Acum știa că *trebuie* să-și înregistreze toate gîndurile, pentru a lăsa în urma lui un raționament limpede, ușor de înțeles. „Și vor trece foarte mulți ani — continuă — înainte ca un alt om să ajungă aici. Doar întîmplarea m-a făcut să întîlnesc această protuberanță mobilă. Trebuie deci să rămîn riscînd totul." Și, mai adînc, sub perdeaua acestor gînduri clare, se înșiruiau altele, care scăpau înregistrării. A afla, a cunoaște, pînă la capăt... „Prin mine oamenii vor afla... Să fiu lucid, lucid, lucid..." Și urmă să înregistreze: „Cobor. Voi comunica totul lui Ienicec, pînă..." Fu cît p-aci să gîndească „...pînă în ultima clipă", dar se corectă: „...pînă cînd vor avea suficientă energie de protecție. Nu vă aventurați dincolo de limitele sectorului 111, dincolo de constelația Lebedei" Ar fi vrut să spună un ultim cuvînt. Dar nu voia să apară în chip de erou în ochii nimănui. Îi iubea prea mult pe cei rămași în urmă pentru a-și îngădui să-i înduioșeze. Mai privi o dată imaginile care păleau pe ecranor și murmură: „Fetițo... fetițo..." apoi își întrerupse legăturile cu aparatajul electronic al navei și deschise ușa camerei de trecere. Pompele făcură vid și a doua ușă glisă, ca un piston, lăsînd un gol în peretele navei. De jur împrejurul său, într-o lucoare alburie, se rotea un carusel de planete.

*

* *

Abia mișcîndu-se, Ienicec dădu drumul motoarelor. Îi era frică, singur pe navă. Ar fi deschis audifoanele pentru a asculta vocea Cavalerului, dar nu i se poruncise așa ceva. Rămase atunci în fața tabloului de comandă cu gura căscată, tremurînd.

La o distanţă de zece minute-lumină de locul unde-l lăsase pe Cavaler, opri, aşa cum i se poruncise.

Numaidecît semnalizatoarele de pe „Robur" intrară în alertă, cerînd să plece mai departe. Aparatajul electronic de bord era un robot de tip inferior şi Ienicec nu trebuia să-l asculte. Dar în clipele acelea îi era frică de orice şi privea speriat automatele care cereau pornirea navei. „Robur" se silea să-şi continue drumul — el, Ienicec, primise ordin să rămînă pe loc. Legea de bază, de care nu ascultase mai înainte, lăsîndu-l singur pe Cavaler, îi ordona acelaşi lucru : să ducă nava cît mai departe de pericolul ce se apropia. Supunîndu-se poruncilor contradictorii, Ienicec alese calea ce le împăca cel mai bine. Nava avea să plece, dar el trebuia să rămînă, să-şi aştepte stăpînul. Puse motoarele în funcţie şi reglă viteza lui „Robur" astfel, ca să poată fi ajuns cu uşurinţă cu ajutorul motorului individual. Îşi îmbrăcă costumul de vid şi ieşi prin camera de trecere. Sub el sclipea ameninţător o stea mare, roşie. Teama îi bloca picioarele, dar făcu un efort şi se desprinse de „Robur". Motoarele navei aruncară în urmă o flacără gălbuie, apoi jetul se afundă în bezná şi dispăru.

Era linişte. Nu se vedea nimic în afara stelei roşii. Era frig. Era întuneric. Un fulger alb spintecă cerul şi cerul se aprinse. De teamă, Ienicec se făcu ghem prinzîndu-şi capul între mîini, dar cineva i-l apucă, i-l smulse...

*

* *

Fără un cuvînt, ne scoaserăm căştile. Capul lui Ienicec părea să vibreze uşor pe perna de bureţi metalizaţi. Teron — care nu apucase să ne deconecteze — înţepenise la provă, una cu tabloul de comandă.

— Mă închin în faţa Omului ! — murmură Gregor.

— Îi era totdeauna sete să afle, să afle primul. Şi a transmis pînă în ultima clipă — şopti Astratos. Mă închin în fața Omului!

Formula folosită la moartea cercetătorilor Cosmosului mi se părea mai zguduitoare ca niciodată. Singur, sub cerul acela străin, înconjurat de pulberile de antimaterie.. Singur pînă-n ultima clipă.. Eram convins că se chinuise mai mult decît voia să arate, înainte de a părăsi nava. Şi nu-şi înregistrase îndoielile şi teama pentru a nu-i slăbi pe acei care aveau să-i urmeze. Şi după aceea... suspendat în vid, cerînd dată după dată, ca şi cum s-ar fi aflat la Institut, sau la bordul navei...! Îl cunoşteam, eram sigur că întrebase, întrebase mereu, pînă în ultima clipă, lucid, stăpîn pe sine... Şi apoi?!... Se defectase motorul individual? Capsula de lumină neagră cedase prea curînd?

— Mă închin în fața Omului! am şoptit.

— Refă legătura directă! îmi spuse Gregor silindu-se să-şi stăpînească tremurul glasului. El a continuat să trasmită, să gîndească. Refă legătura! Înainte de a continua, ştiam că vom trece dincolo de constelația Lebedei. Trebuie acum, riscînd totul, să identificăm marginile protuberanței. Peste cîteva ore, cînd ultimele ecouri ale gîndurilor Cavalerului s-ar fi stins, n-am mai fi putut găsi gheara de pulberi a Antilumii.

— Motoarele la maximum! ordonă Gregor. Cuplați-vă căştile.

Mi-am apăsat pe urechi, cu mîinile reci, receptorii dipolici.

— Oceane... sau poate mări — se auzi ca un murmur. Munți, lanțuri de munți... O vijelie invizibilă mă străbate, ca pe o sită... Nave prelungi, argintii.. Cupole... Oraşe, grădini... *Oameni, mulți oameni!*... Şi, poate..

„Gama“ se prăbuşea în cerul negru, pe urmele vocii Cavalerului.

CUPRINS

Redactor responsabil VICTOR ZEDNIC
Tehnoredactor MARIANA PUŞCAŞU

Dat la cules 07.03.1964. Bun de tipar 18.04.1964. Apărut 1964. Comanda nr. 6007. Tiraj 28 140 Hîrtie tipar sul de 50 g/m², 540×840/16. Coli editoriale 16 Coli de tipar 19,5. A T. 17.321. C Z. pentru bibliotecile mici 8R—31.

Tiparul executat sub comanda nr 40 173 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piaţa Scînteii nr. 1, Bucureşti — R P R.

EDITURA TINERETULUI

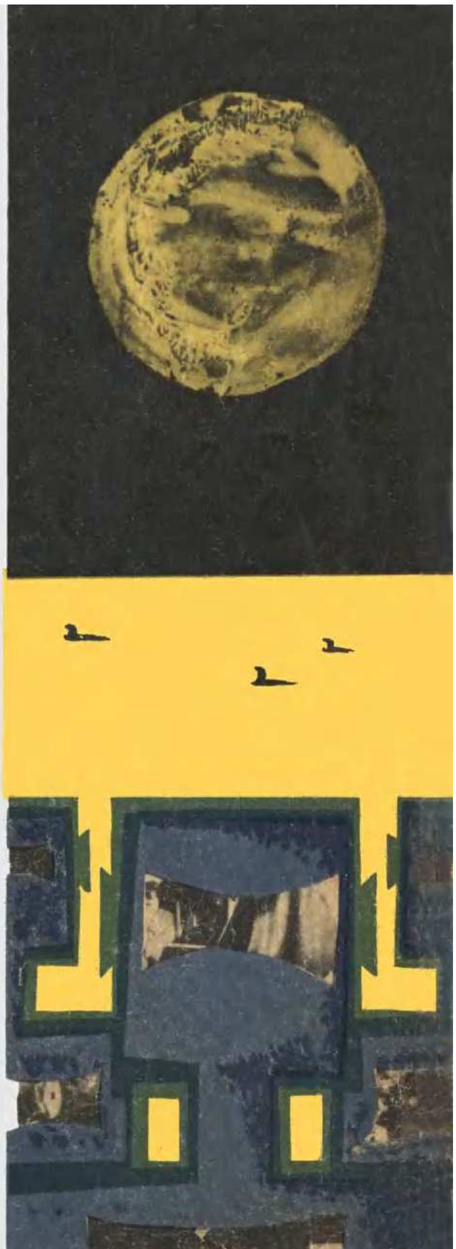

Lei 6 ,50